

ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ยุทธนา หาระบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

THE STUDY OF STRATEGIES FOR ENHANCING FAMILY PRACTICE IN SUFFICIENT ECONOMY IN SOUTHERN ISAN COMMUNITY

YUTHANA HARABUTRA

A THESIS SUBMIITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PUBLIC ADMINISTRATION

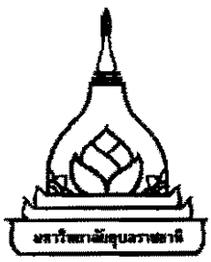
MAJOR IN PUBLIC ADMINISTRATION

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

YEAR 2010

COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์

เรื่อง ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ผู้วิจัย พลโทยุทธนา หาระบุตร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.เสกสรรค์ นิสัยกล้า)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ)

..... กรรมการ

(ดร.ไพรัช ฤดย์ผาด)

..... กรรมการ

(ดร.ฐิติพล ภักดีวานิช)

..... คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2553

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ดร.เสกสรรค์ นิสัยกล้า และ ดร.ไพรัช ถิตย์ผาด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไขอย่างเอาใจใส่และให้ข้อแนะนำต่างๆ ที่มีค่ายิ่ง ตลอดทั้งให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต และมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวลัยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ ดร.ฐิติพล ภักดีวานิช อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปฏิบัติ ครู อาจารย์ รวมทั้งท่านผู้ให้ความอนุเคราะห์อื่นๆ ที่มิได้กล่าวถึง ผู้วิจัยขอระลึกถึงและขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ สติปัญญา และกำลังใจ แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

(พลโทยุทธนา หาระบุตร)
ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

โดย : ยุทธนา หาระบุตร

ชื่อปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา : รัฐประศาสนศาสตร์

ประธานกรรมการที่ปรึกษา : ดร.เสกสรรค์ นิสัยกล้า

ศัพท์สำคัญ : การศึกษายุทธศาสตร์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำนโยบายไปปฏิบัติ ระดับครัวเรือน ชุมชนภาคอีสาน

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ โดยศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ศึกษาทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประเมินความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและนำเสนอยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ระดับปฏิบัติการตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า

ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้รับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมในระดับมากเนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักศาสนาพุทธคำสอนอีสาน ปัจจัยการทำมาหากินที่ขาดแคลนและบทเรียนจากความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจกระแสหลัก

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนมีจุดแข็งที่หัวหน้าครัวเรือนให้ความสำคัญ บุคคลในครัวเรือนเชื่อฟังหัวหน้า มีภูมิปัญญาพอเพียงในชุมชน ผู้นำชุมชนสนับสนุน กองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง วิทยุชุมชนเป็นของชุมชน มีศูนย์เรียนรู้ในชุมชน มีศูนย์ OTOP และ มีอาชีพหลักการเกษตร มีจุดอ่อนที่ผู้นำชุมชนไม่มีหน้าที่โดยตรง ชาวบ้านไม่เข้าใจแนวปฏิบัติ ผู้นำภูมิปัญญาพอเพียงขาดการส่งเสริม ศูนย์การเรียนรู้ไม่เข้มแข็ง ขาดกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติไม่เป็นรูปธรรม ครอบครัวอ่อนแอ ขาดปัจจัยการผลิต ขาดความมั่นใจ

ไม่ทำจริงและขาดการสืบทอดองค์ความรู้ และมีโอกาสที่เอื้อที่ชาวบ้านศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประเพณีและภูมิปัญญาอีสาน ค่านิยมรักบ้านเกิด บ้าน วัดโรงเรียนร่วมมือ ส่วนราชการส่งเสริม แหล่งเรียนรู้ภายนอกหลากหลาย การเมืองสนับสนุน และอุปสรรคที่เป็นภัยคุกคามสำคัญ คือค่านิยมบริโภคนิยม/เศรษฐกิจกระแสหลัก วัด โรงเรียน ภูมิปัญญายังไม่ร่วมมือ การส่งเสริมจากภาครัฐขาดเอกภาพ แหล่งเรียนรู้อยู่ไกล สื่อภายนอกกว้างไม่เจาะจง การประสานความร่วมมือไม่เป็นระบบ นโยบายส่งเสริมขาดความชัดเจนในแนวปฏิบัติ ความขัดแย้งของการเมืองท้องถิ่น สื่อโฆษณาบริโภคนิยม ความทันสมัย และงบประมาณสนับสนุนจำกัด

บุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียงและชุมชนพอเพียงเป็นเป้าประสงค์ของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ การขับเคลื่อนต้องใช้ยุทธศาสตร์คัดสรร 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้: ให้บุคคล ครอบครัวปฏิบัติจริงและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างธรรมเนียมครัวเรือน : ให้แต่ละครัวเรือนร่วมกำหนดและปฏิบัติตามธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน (3) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแบบมีส่วนร่วมและพึ่งตนเอง : ให้ชุมชนขับเคลื่อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยเน้นความเข้าใจ เข้าถึง การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและการพึ่งตนเอง (4) ยุทธศาสตร์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ : ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนและความสำเร็จเป็นตัวเสริมแรงให้มีความกระตือรือร้นและกำลังใจและพัฒนาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และ (5) ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียง : จัดการความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ทั้งการกำหนดความรู้ที่ต้องรู้ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างและสะสมองค์ความรู้การปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการขับเคลื่อนจะประสบความสำเร็จภายใต้เงื่อนไขสำคัญ 3 เงื่อนไข ประกอบด้วย เงื่อนไขทางวัฒนธรรม เงื่อนไขความจงรักภักดีในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน

ABSTRACT

TITLE : THE STRATEGIES FOR ENHANCING FAMILY PRACTICE IN SUFFICIENT ECONOMY IN SOUTHERN ISAN COMMUNITY

BY : YUTHANA HARABUTRA

DEGREE : DOCTOR OF PUBLIC ADMINISTRATION

MAJOR : PUBLIC ADMINISTRATION

CHAIR : SEKSON NISAIKLA, Ph.D.

KEYWORDS : STRATEGY STUDY / ENHANCING PRACTICE IN SUFFICIENT ECONOMY / PUBLIC POLICY / FAMILY PRACTICE / SOUTHERN ISAN COMMUNITY

The objectives of this study were to study the strategies for enhancing family practice in sufficient economy in Southern Isan communities together with 5 operational objectives: to study family activities, problems and needs on sufficient economy practice; to study alternative strategies for enhancing family practice in sufficient economy; to analyze strategies effecting family success in sufficient economy practices; to evaluate the strategy possibility and to propose selected strategies.

Findings were the followings:

The awareness and practices in sufficient economy of the families in Southern Isan communities were at high level by the results of the consequence of sufficient economy principles and Southern Isan people ways of life: Buddhist religion, Isan indigenous knowledge, lacking living facilities and knowledge from self living in present main economy.

SWOT in enhancing family practice in sufficient economy in Southern Isan communities strength were : the leader awareness, members' respect to the leader, community indigenous sufficient economy leaders, community leader supporting, community fund, self community radio broadcasting, sufficient economy learning centers, OTOP centers, and people agriculture occupation; weakness were : the leader function, people awareness, lack of local wisdom supporting, learning center weakness, lack of learning experience, lack of systematic

government enhancing, family weakness, lack of productive facilities, lack of motivation and continuous learning; the opportunity: people is loyality to the king, Isan culture, and wisdom, value of hometown loving, family-temple-school co-operation, government officer's supporting, diversity of external learning resources and political supporting and the threats: consuming value, main economy strength, family-temple-school co-operation weakness, unsystematic government supporting, long distance learning external learning center, non specific broadcasting, non systematic cooperation, non clear policy, political conflict, modern consuming media and limited enhancing fund.

Sufficient people, sufficient family and sufficient community are the goals of enhancing family practice in sufficient economy in Southern Isan communities that can be success by 5 selected strategies: (1) Authentic practice and learning strategy: to make family and family members to have their own actual practices in sufficient economy both self behavior and self earn of living, (2) sufficient community family core value strategy: to influence each family building and practicing their own sufficient community core value and activities, (3) participative enhancing and self development strategy: to enhance family practice in sufficient economy by stakeholders participation and self practice in sufficient community of person, family and community with systematic, integrated and understanding government enhancing, (4) success motivation strategy: to enhance people family and community to improve their own behaviors and ways of earning their living with their own success and (5) knowledge management strategy: to have local wisdom and family and community knowledge management by setting desired knowledge, promoting knowledge and experience exchange, lessoning and building new knowledge and knowledge asset. Those goals and strategies can be access and practical in according with 3 appropriate environments: cultural environment, king beloved environment and participation and self development environments.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 สมมติฐานการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย	8
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	47
2.3 บริบทการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	105
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	136
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	148
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	148
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	150

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	155
3.5 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	155
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	156
3.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล	157
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	159
4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและการจัดวางยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	172
4.3 ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	208
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	216
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย	216
5.3 สรุปผลการวิจัย	220
5.4 อภิปรายผล	226
5.5 ข้อเสนอแนะ	233
เอกสารอ้างอิง	**235**
ภาคผนวก	**244**
ประวัติผู้วิจัย	**365**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวม	160
4.2	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกเป็นรายด้านและรายการปัญหา	162
4.3	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	163
4.4	ปัจจัยแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	181
4.5	ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	182
4.6	จุดแข็ง และโอกาส	185
4.7	จุดอ่อน และโอกาส	186
4.8	จุดแข็ง และอุปสรรค	187
4.9	จุดอ่อน และอุปสรรค	188
4.10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 1	189
4.11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 2	191
4.12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 3	192
4.13	ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์	196
4.14	ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน	196

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.15	เมตริกสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ของยุทธศาสตร์และความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	198
4.16	ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	199
4.17	ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยกลยุทธ์ตามยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่เข้าสู่สมการทำนาย	200
4.18	ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง (X_2) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่เข้าสู่สมการทำนาย	201
4.19	ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยกลยุทธ์ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ที่เข้าสู่สมการทำนาย	202
4.20	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน (Mo - Md) และระดับความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม	205

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนทัศน์	11
1.2	กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปร	12
2.1	สรุปเชิงบูรณาการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	25
2.2	สรุปแผนภูมิหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	26
2.3	การผนึกกำลังของกลไกการขยายผลสู่สาธารณะเชิงบูรณาการ	43
2.4	ทฤษฎีแรงจูงใจที่เป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์	52
2.5	พฤติกรรมการจูงใจ	55
2.6	กระบวนการเชิงกลยุทธ์	66
2.7	แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี	109
2.8	แผนที่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มาตราส่วน 1 : 50,000	111
2.9	แผนที่บ้านนาส่วง ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มาตราส่วน 1 : 50,000	112
2.10	แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ	115
2.11	แผนที่บ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มาตราส่วน 1 : 50,000	116
2.12	แผนที่บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มาตราส่วน 1 : 50,000	118
2.13	แผนที่จังหวัดสุรินทร์	120
2.14	แผนที่บ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มาตราส่วน 1 : 50,000	122
2.15	แผนที่บ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ มาตราส่วน 1 : 50,000	123
2.16	แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์	126
2.17	แผนที่บ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มาตราส่วน 1 : 50,000	128

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
2.18	แผนที่บ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ มาตราส่วน 1: 50,000	129
2.19	แผนที่จังหวัดนครราชสีมา	132
2.20	แผนที่บ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา มาตราส่วน 1: 50,000	134
2.21	แผนที่บ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา มาตราส่วน 1: 50,000	135
4.1	ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้	204
4.2	แผนที่ยุทธศาสตร์	215

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้กับคนไทยมาตั้งแต่ปี 2517 เพื่อเป็นหลักคิด ชี้แนะแนวทางปฏิบัติแก่พสกนิกรชาวไทยให้สร้างพื้นฐานคือความพอมี พอกิน พอใช้ ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517 มีใจความตอนหนึ่งว่า

"การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอดีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวในที่สุด" (สำนักราชเลขาธิการ, 2518 : 208)

กระแสพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นครั้งแรกของแนวพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับการพัฒนาแบบ "เศรษฐกิจพอเพียง" ทั้งนี้ เนื่องจากในช่วงระยะเวลานั้นสถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอยู่ในช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลงซึ่งได้ผลกระทบมาจากการพัฒนาในระยะที่ผ่านมา และได้รับผลกระทบมาจากสถานการณ์ด้านการเมืองการปกครอง โดยแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะนั้นเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้าง โดยการลงทุนภาครัฐเพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก อย่างไรก็ตาม แม้จะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วมีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 7-8 แต่ด้วยข้อจำกัดของทรัพยากรลงทุนในการดำเนินงานส่งผลให้เกิดช่องว่างของรายได้และเกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นตามลำดับ

จากสถานการณ์ต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ได้ทรงชี้ให้เห็นว่าความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนเป็นจุดที่ควรเริ่มต้นก่อน และเมื่อมีพื้นฐานมั่นคงแล้ว จึงสร้างความเจริญและพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ซึ่งหมายถึงการทำให้ประชาชนในชนบทที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้พอมี พอกินอันเป็นการสร้างพื้นฐานก่อนจะพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่มีพระวิสัยทัศน์กว้างและยาวไกลต่อการกำหนดแนวทางการ

พัฒนาประเทศ แต่ทิศทางและแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะนั้นก็ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง พระองค์ก็ยังทรงงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาตนให้พออยู่พอกินต่อไป และภายใต้ภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีกระแสพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรดา เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ทรงแนะทางรอดของคนไทยและสังคมไทยในสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ให้นำ "เศรษฐกิจพอเพียง" มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่าคิดแต่ทุ่มทำเพื่อการส่งออกสินค้าอย่างเดียว และทรงเตือนว่าอย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและความสามัคคีซึ่งจะช่วยให้ประเทศชาติรอดวิกฤติได้ ดังที่ได้มีกระแสพระราชดำรัส มีใจความสำคัญ ดังนี้

"...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเองอันนี้เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก ..." (สำนักราชเลขาธิการ, 2541 : 631)

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกหลายด้านทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด บริบทที่สำคัญได้แก่ (1) การรวมตัวกันของ กลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก ทำให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายการค้าเชิงรุก (2) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างก้าวกระโดดทำให้ต้องมีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังเป็นสังคมผู้สูงอายุเป็นโอกาส การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย นำมาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ (4) การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรีนำไปสู่การส่งคนไปทำงานต่างประเทศและการสร้างมาตรการด้านความมั่นคงในการรองรับคนงานต่างชาติ และ (5) การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศต้องยกระดับมาตรฐานการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาความสมดุลยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 2-3) การพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นดังกล่าวนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ครัวเรือนหรือครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหรือหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดของสังคมไทยมีความสำคัญมากที่สุด และสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมโดยรวม โดยเฉพาะครอบครัวในสังคมอีสานที่เป็นทั้งฐานรากและมีความเสี่ยงสูงสุด การพัฒนาประเทศในปัจจุบันจึง

จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว ให้ครอบครัวเป็นหน่วยการพัฒนาทางสังคมหน่วยแรกนอกเหนือจากปัจเจกบุคคล โดยจะต้องสร้างความเข้มแข็งและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัวตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเป็นเบื้องต้น ควบคู่กับการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยเตรียมความพร้อมของคนให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับทุกภาคส่วนของประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient Economy) เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยเพื่อใช้เป็นหลักยึดในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการปฏิบัติงาน นับเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทยในยุคเศรษฐกิจใหม่ ประเทศไทยจึงได้น้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาหลักในการพัฒนาประเทศ ที่เน้นคุณธรรมนำความรู้ ความสมานฉันท์ สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย เป็นปรัชญาที่ชี้นำถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการเผยแพร่ ถ่ายทอดและบ่มเพาะให้เป็นแนวปฏิบัติพื้นฐานและเป็นหลักยึดในการพัฒนาให้กับคนไทยในทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่มุ่งไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ความพอเพียงประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 3 ประการที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐาน การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนเป็นการขับเคลื่อนหลักการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนซึ่งเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด โดยบุคคลในครัวเรือนจะต้องรับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพ ซึ่งต้องอาศัยกลไกการขับเคลื่อนที่สัมพันธ์กันทั้งในครัวเรือน และชุมชนภายใต้การส่งเสริมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วน

ราชการ ภาคเอกชน สื่อสารมวลชน แหล่งเรียนรู้ แหล่งวิทยาการ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในระดับบุคคลและครอบครัว ต้องดำเนินการให้เกิดการรับทราบ เข้าใจ เรียนรู้ ตลอดจนการปรับใช้ และการประพฤติเป็นวิถีชีวิต เพื่อการพัฒนาบุคคล และครอบครัวให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 5 ประการ ดังนี้ (1) ประหยัด (2) ประกอบ อาชีพสุจริต (3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ (4) ไม่หยุดนิ่ง ขวนขวายหาความรู้ หาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก (5) ไม่ก่อความชั่ว ลดละความชั่ว ทำความดี รักษาและเพิ่มพูนความดี ส่วนในระดับชุมชน ต้องพัฒนาและขยายผล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรากหญ้า โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนที่เป็นระบบ ชัดเจน ปฏิบัติได้จริงทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน

ปัจจุบันภาคส่วนที่มีการนำเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ ที่มีรูปธรรมพอที่จะประเมินได้ชัดเจน คือ ภาคธุรกิจเอกชน เพราะมีลักษณะเป็นภาคที่มีความเป็นอิสระและมีความเป็นเอกเทศ อีกทั้งได้รับแรงกดดันจากกระแสสังคมทั่วโลกค่อนข้างสูง ภาคส่วนที่มีการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงที่มีความก้าวหน้ารองลงมาก็คือ ภาคประชาสังคม อันเป็นผลจากความจำเป็นต้องปรับตัวให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤตอันเป็นผลจากการถูกครอบงำโดยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและวิกฤตที่เกิดขึ้นจากภายในตัวระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเอง ส่วนภาคราชการอันประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐในส่วนต่างๆ นั้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดทำโครงการพัฒนาแนวทางเศรษฐกิจประกอบกับข้อจำกัดในด้านจำนวนบุคลากรที่สามารถทำงานในลักษณะที่เป็นการเกาะติดในพื้นที่และข้อจำกัดเกี่ยวกับระเบียบบริหารงบประมาณ ที่ทำให้การปฏิบัติงานของภาคราชการไม่มีความคล่องตัวเท่าที่ควร ส่วนภาคส่วนที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุดในการพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้กล่าวแล้วคือ ภาครัฐบาลทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นส่วนที่ล้าหลังที่สุด เพราะส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นเครื่องมือหนุนฐานอำนาจของรัฐบาลของประเทศในส่วนกลาง อีกทั้งไม่มีระบบตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งพอเหมือนการตรวจสอบถ่วงดุลรัฐบาล นอกจากนี้อุปสรรคจากระบบงบประมาณโดยเฉพาะระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามแผนยุทธศาสตร์ ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาใช้ล่าสุดในประเทศไทย ถึงแม้ว่าระบบงบประมาณดังกล่าวจะคำนึงถึงความสำเร็จของงานตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการวางแผน การจัดการ และบริหารงบประมาณแก่กระทรวง ทบวง กรม นับว่าเป็นวิวัฒนาการที่ดีกว่าระบบงบประมาณที่ผ่านมาอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติได้กลายเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการหาเสียงในรูปแบบโครงการตามแนว

ประชานิยม อาจจะกล่าวได้ว่า ความล่าช้าในการพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สาเหตุที่สำคัญมาจากการเมืองระดับชาติและการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติจริงค่อนข้างจะน้อยมาก ทั้งนี้เพราะการเมืองในระดับประเทศภายใต้การครอบงำของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์

ปัญหาสำคัญในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกระดับคือจะทำให้ภาคีแต่ละฝ่ายเข้าใจได้อย่างไรว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นหนทางสำคัญเพื่อการอยู่รอด ของประเทศและโลกในระยะยาว จะทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ภาคีแต่ละภาคี ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักวิชาการ ชนชั้นกลางที่ตระหนักถึงปัญหาและมีความคิดก้าวหน้าและไม่ต้องการมีผลประโยชน์ร่วมกับธุรกิจการเมือง จะทำอย่างไรแต่ละฝ่ายจะขยายเครือข่ายของตนเองและเชื่อมต่อกับภาคีส่วนอื่นๆ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ การขับเคลื่อนทั้งหมดเป็นเนื้อเดียวกัน พร้อมกันนั้นก็สามารถหลีกเลี่ยงแรงปะทะและการต่อต้านจากธุรกิจการเมือง ตลอดจนนักวิชาการที่ยึดติดกับทฤษฎีนำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยไม่เข้าใจดีพอถึงบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีรากมาจากพุทธธรรม ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศ และจะต่อสู้เพื่อเอาชนะอวิชชา หรือความไม่รู้ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างไร

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้งระดับรัฐ ระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับครอบครัวและระดับบุคคลในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษา เน้นการพัฒนาความรู้ ความคิดและการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวง มหาดไทย และระดับจังหวัด เน้นการปกครองและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานสังกัดอื่นๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยแต่ละภาคส่วนต่างก็ดำเนินการขับเคลื่อนตามภารกิจของตน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครอบครัวและชุมชนในประเทศไทยในภาพรวมจึงขาดเอกภาพ ขาดการบูรณาการ ขาดการระดมสรรพกำลังและขาดแนวทางที่เป็นยุทธศาสตร์ที่เชื่อมั่นในความสำเร็จในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการขับเคลื่อนสู่ระดับครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สำคัญที่สุดของสังคม และเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับสถาบันครอบครัวในภาคอีสานตอนใต้เคยเป็นสถาบันที่มีความอบอุ่น เข้มแข็ง มั่นคงและพึ่งตนเองได้มาโดยตลอด แต่ด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากร รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดภาวะแรงงานย้าย

ถิ่นเกิดการละเลยการสืบทอดภูมิปัญญา เกิดความอ่อนแอในสถาบันครอบครัว ครอบครัวขาดพลังในการพัฒนากลายเป็นความอ่อนแอทางสังคมในภาพรวม

การนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจุบันกระแสโลกเปลี่ยนแปลงเกิดกระบวนทัศน์การจัดการบ้านเมือง (governance paradigm) ซึ่งเน้นว่าการบริหารบ้านเมืองไม่ใช่หน้าที่ของข้าราชการ แต่เป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและอาศัยพื้นฐานจากชุมชน และหาทางสร้างนโยบายใหม่ๆ ที่อาศัยชุมชน เช่น โครงการปราบปรามยาเสพติดอาศัยชุมชน โครงการอาสาสมัครสาธารณะหรือการไกล่เกลี่ยชุมชน การมีส่วนร่วมและฐานชุมชนนี้ทำให้แนวโน้มของการนำนโยบายไปปฏิบัติเปลี่ยนแปลง การแสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่าย เน้นการประสานงานภายนอกหรือประสานงานระหว่างหน่วยงาน และส่งเสริมบทบาทของพลเมืองและเครือข่าย นโยบาย เป็นต้น ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยได้รับเอากระบวนทัศน์การจัดการบ้านเมืองมาปฏิบัติระดับหนึ่งแล้ว เพียงแต่ด้านทฤษฎีของไทยยังอยู่ภายใต้กรอบทฤษฎีบนลงล่าง ยังขาดทฤษฎีใหม่ ๆ เช่น ทฤษฎีล่างขึ้นบน ทฤษฎีผสม ทฤษฎีความร่วมมือตามกระบวนทัศน์การจัดการบ้านเมือง ทฤษฎีกลุ่มและเครือข่ายนโยบายทฤษฎีการเมืองของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีการเมืองท้องถิ่นและการเมืองเปรียบเทียบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้แพร่หลายอยู่ในสถาบันการศึกษาบ้างแล้วอีกไม่นานคงกระจายออกไปสู่วงกว้าง และมีผู้นำไปใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างความรู้ให้ทันสมัยและเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป แนวคิด ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ สรุปได้ 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีบนลงล่าง ทฤษฎีล่างขึ้นบน และทฤษฎีผสม ทฤษฎีบนลงล่างเน้นการควบคุมกระบวนการจากบนลงมา ส่วนทฤษฎีล่างขึ้นบน เน้นพฤติกรรมเจ้าหน้าที่และเครือข่ายการปฏิบัติตามนโยบายในระดับล่างทฤษฎีทั้งสองมีพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยต่างกัน กล่าวคือ ทฤษฎีบนลงล่างมีพื้นฐานมาจากประชาธิปไตยแบบตัวแทน ส่วนทฤษฎีล่างขึ้นบนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างไรก็ตาม ในแง่ขององค์ความรู้แล้ว ทฤษฎีทั้งสองมีส่วนเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้เห็นภาพรวมของการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด จึงทำให้เกิดทฤษฎีผสม ซึ่งพยายามนำเอาจุดแข็งของแต่ละทฤษฎีมาผสมกัน

ด้วยความจำเป็นที่ต้องขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมทุกระดับเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตามนโยบายรัฐบาล ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ปัญหาการถูกครอบงำทางการเมืองของท้องถิ่นและปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรากหญ้าและโดยที่ครอบครัวเป็นหน่วยพัฒนาเล็กสุดของสังคม ความสำเร็จของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาพรวมจึงต้องสร้างความเข้มแข็งและการปฏิบัติในระดับครอบครัวเป็นสำคัญ ประกอบกับครอบครัวในชุมชนภาคอีสานตอนใต้เป็นหน่วยย่อยทางสังคมที่มี

บริบทแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูง จุดอ่อนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัวในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ที่ขาดเอกภาพ ขาดการบูรณาการและขาดแนวทางการขับเคลื่อนเฉพาะที่เชื่อมั่นในความสำเร็จและยังไม่มีการศึกษายุทธศาสตร์เฉพาะในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับครอบครัวในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครอบครัวให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นฐานรากที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เชิงกระบวนการ ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1.2.2 เพื่อศึกษาทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1.2.3 เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 ทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ทุกยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.2 ทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ทุกยุทธศาสตร์ส่งผลต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตพื้นที่

ศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ประกอบด้วยครัวเรือนในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และนครราชสีมา โดยเลือกชุมชนเป้าหมายการปฏิบัติการจังหวัดละ 2 ชุมชนรวม 10 ชุมชน โดยเลือกชุมชนที่ผู้นำชุมชนสมัครใจร่วมปฏิบัติการ เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.4.2 ขอบเขตเนื้อหา

1.4.2.1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนเกี่ยวกับการรับรู้ ความศรัทธาเชื่อถือ การเห็นประโยชน์ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการบริหารจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1.4.2.2 ศึกษาทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ประสิทธิภาพยุทธศาสตร์และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ไปใช้ การศึกษาปัจจัยแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ โดยศึกษาเป้าประสงค์ระดับบุคคลระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ศึกษาทางเลือกทั้งที่เป็นทางเลือกเชิงรุก (QUEST) ทางเลือกเชิงพลิกฟื้น(VENTURE) ทางเลือกการแตกตัว (SAGA) และเชิงตั้งรับ (PARLEY) และศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จจากปัจจัยภายนอกที่เป็นเงื่อนไขที่จะต้องควบคุมในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ศึกษาประสิทธิภาพยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ และศึกษาความเป็นไปได้ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม

1.4.2.3 นำเสนอยุทธศาสตร์ ประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในองค์รวม 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์และเงื่อนไขความสำเร็จ

1.4.3 ขอบเขตประชากรและตัวอย่าง

1.4.3.1 ประชากร ได้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในทุกชุมชนในภาคอีสานตอนใต้

1.4.3.2 กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายเลือกกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวัตถุประสงค์วิธีการและขั้นการศึกษา ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เลือกกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ จำนวน 405 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ที่จำนวนประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants) ในการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนเชิงลึก ได้แก่ผู้เกี่ยวข้องใน 10 ชุมชนเป้าหมาย ใน 5 จังหวัด จังหวัดละ 2 ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) 70 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ 200 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) 200 คน รวม 470 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3) กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมปฏิบัติการกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ(Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในชุมชนเป้าหมาย 200 คน

4) กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในชุมชนเป้าหมาย สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 405 คน (กลุ่มละ 135 คน)

5) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ จำนวน 405 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ที่จำนวนประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5

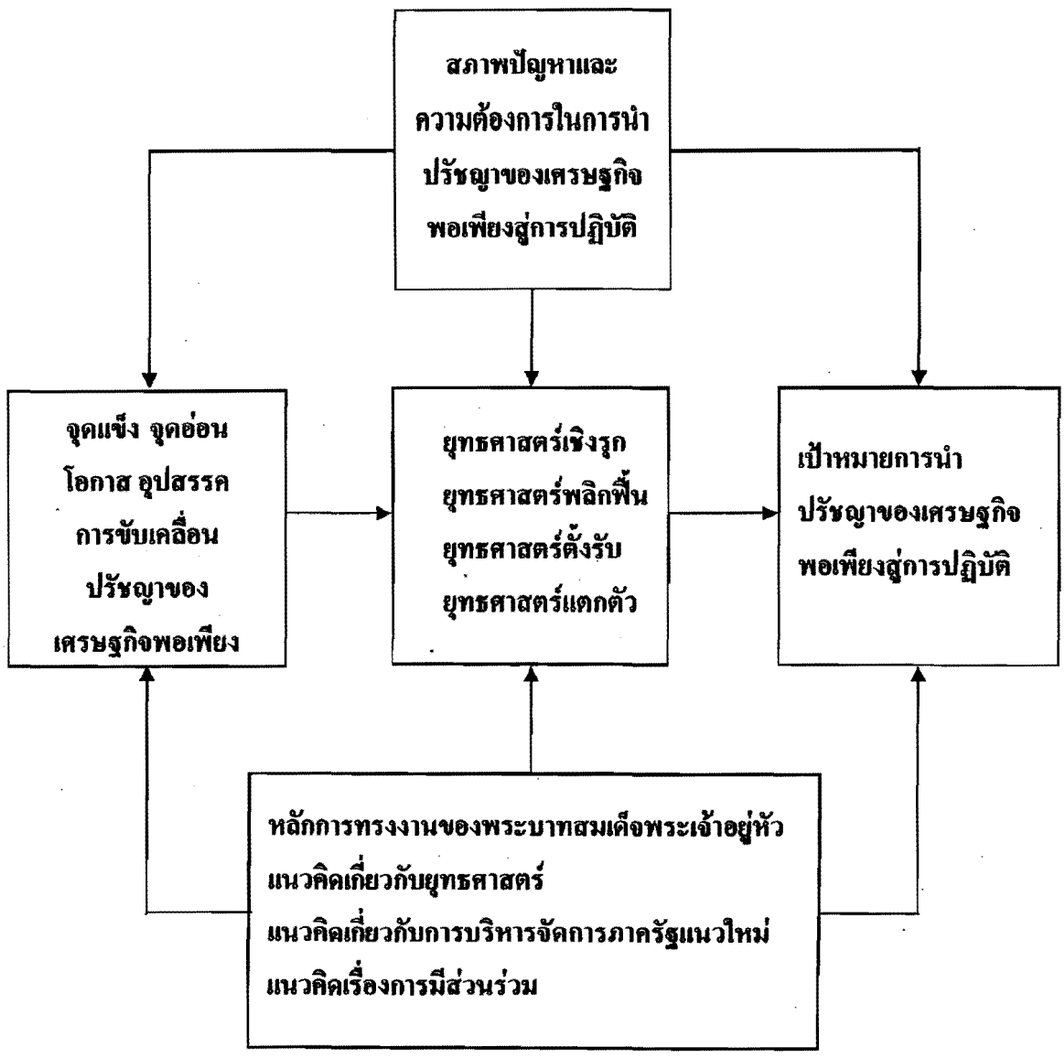
1.4.4 ขอบเขตวิธีการ ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) ทั้งโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ในขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ขั้นวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์และขั้น

ประเมินความเป็นไปได้ของการนำยุทธศาสตร์ ไปใช้ และใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ในขั้นการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึก ขั้นการศึกษาทางเลือกและสังเคราะห์ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

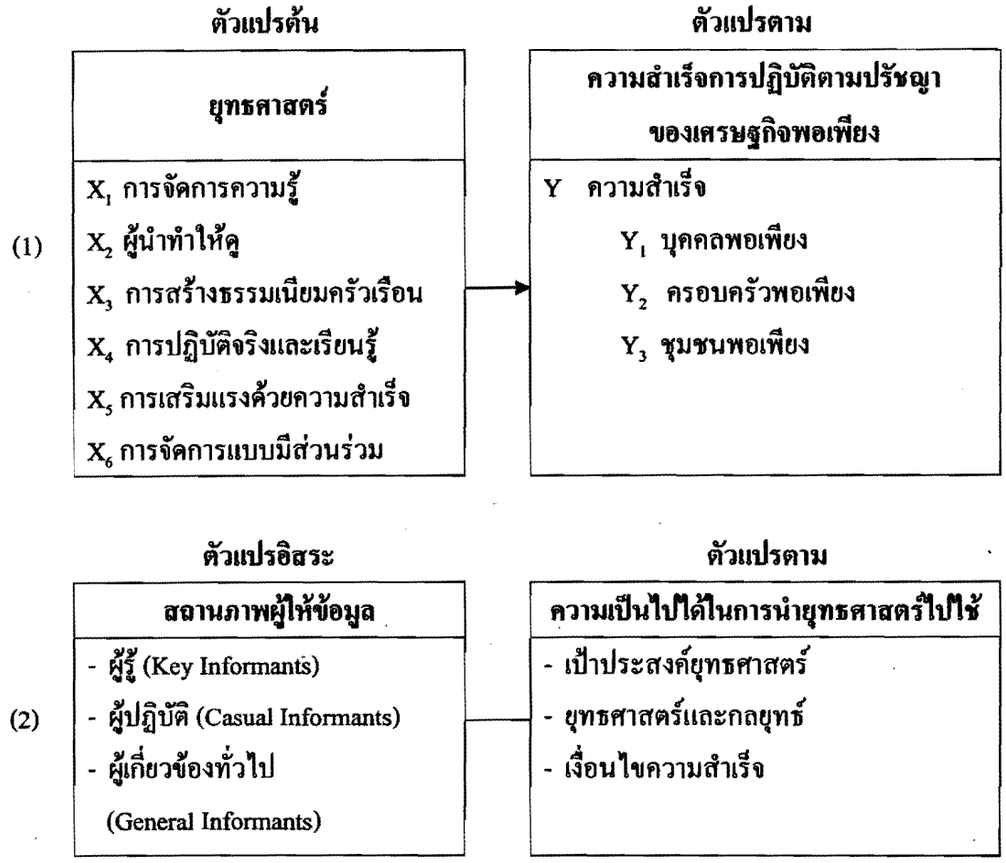
1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย การวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน โดยใช้ระยะเวลาการดำเนินการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2553 ถึง กันยายน 2553

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์และประเมินความเป็นไปได้ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ศึกษาทางเลือกและสังเคราะห์ทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของชุมชนภาคอีสานตอนใต้ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนทัศน์และเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปร ดังภาพประกอบ 1.1 และ 1.2

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงกระบวนทัศน์

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปร

หมายเหตุ

(1) การวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

(2) การประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพ ปัญหา ความต้องการ ปัจจัยแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลจริงต่อความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1.6.2 ประชาชน ครัวเรือนและชุมชนกลุ่มเป้าหมายที่ร่วมในการวิจัย รับรู้สภาพ ปัญหาและความต้องการของตนเอง ได้เรียนรู้ปัจจัยแวดล้อมและยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนและชุมชนของตน รวมทั้งมีความพึงพอใจและเห็นช่องทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนและชุมชนของตน

1.6.3 ชุมชน องค์การบริหารท้องถิ่น ส่วนราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้องใช้ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมสนับสนุนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัว เรือนและชุมชน

1.6.4 ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้และเป็นสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของคนไทย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางและวิธีการที่แยบยล เชื่อมั่นในความสำเร็จ เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการขับเคลื่อนหรือการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง การน้อมนำ ปฏิบัติและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติและการดำเนินชีวิตในครัวเรือนทั้งหลักการ คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีและเงื่อนไข คือการมีคุณธรรมและมีความรู้ทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวัดได้จากความถี่ของพฤติกรรมการปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดและเป็นไปได้ในองค์รวมในการขับเคลื่อน หรือการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนและในชุมชน ทั้งส่วนที่เป็นเป้าประสงค์ ส่วนแนวทางและส่วนกลไกที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม ประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

ครัวเรือน หมายถึง หน่วยครอบครัวที่เป็นหน่วยปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยที่สมาชิกในครัวเรือนทุกคนยอมรับ มีส่วนร่วมและถือปฏิบัติอย่างมีความสุข

ชุมชนภาคอีสานตอนใต้ หมายถึง หมู่บ้านและตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และนครราชสีมา ที่เป็นจังหวัดเป้าหมายการศึกษา

สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง ภาวะการรับรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธา การเห็นประโยชน์ การปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง ปัญหาการรับรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธา การเห็นประโยชน์และการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง ความต้องการในการรับรู้ เข้าใจ ศรัทธา เห็นประโยชน์ การเสริมแรง การปฏิบัติตนและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

ความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติและความพึงพอใจของบุคคลในครัวเรือนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ทั้งระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน

ปัจจัยแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมของครัวเรือนและชุมชนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยปัจจัยแวดล้อมภายในที่ควบคุมได้ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

การวิเคราะห์ทางเลือก หมายถึง การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม การวิเคราะห์ทางเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนและชุมชน

การวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ หมายถึง การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของยุทธศาสตร์และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ทราบว่ายุทธศาสตร์ใดบ้างที่ส่งผลจริงและส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

การประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ หมายถึง การตรวจสอบยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่สังเคราะห์จากชุมชนเป้าหมายและส่งผลต่อความสำเร็จจริงในชุมชนเป้าหมายว่ามีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในชุมชนในภาพรวมของภาคอีสานตอนใต้ได้หรือไม่ เพียงใด

ผู้รู้ (Key Informants) หมายถึง ผู้รู้และเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยในชุมชนเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัด ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนและชุมชน

ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) หมายถึง หัวหน้าครัวเรือน และบุคคลในครัวเรือนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ตนเองเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและอย่างมีสติ ในวิกฤตการณ์ของโลกปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้นย้ำการดำรงชีวิตในแนวทางสายกลางอันเป็นแนวทางที่สมดุล มีความพอเพียง มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกได้ โดยต้องใช้สติปัญญา ความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาวางแผน และดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ หากสามารถขยายผล และประยุกต์ใช้ได้ อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับรัฐ ได้สำเร็จ ทุกคนจะสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบการศึกษา ตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.1 พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.1.2 ความเป็นมา ความหมาย และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก

2.1.4 นโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2.1.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.6 ความสำคัญ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน

2.1.8 แนวทางการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาธารณะ

2.1.9 การแก้ปัญหาความยากจนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์

เพราะหากไม่กระทำด้วยความระมัดระวัง ย่อมจะหวังผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยได้โดยยาก ยกตัวอย่าง เช่นการปราบศัตรูพืช ถ้าทุ่มเททำไปโดยไม่มีจังหวะที่ถูกต้อง และโดยมิได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ให้กระจ่างชัดอย่างทั่วถึง ก็อาจสิ้นเปลืองแรงงาน ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ล้วนมีราคาโดยได้ผลไม่คุ้มค่า ยิ่งกว่านั้น การทำลายศัตรูพืช ยังอาจทำลายศัตรูของพืชที่มีอยู่บ้างแล้วตามธรรมชาติ และทำอันตรายแก่ชีวิตคน ชีวิตสัตว์เลี้ยงอีกด้วย การพัฒนาอย่างถูกต้องซึ่งหวังผลอันยั่งยืนไพศาล จึงต้องวางแผนงานเป็นลำดับขั้นอย่างถี่ถ้วนทั่วถึง ให้องค์ประกอบของแผนงานทุกส่วนสัมพันธ์และสมดุลกันโดยสอดคล้อง..." พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517 (สำนักราชเลขาธิการ, 2518 : 211-212)

"...สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของ " เศรษฐกิจแบบค้าขาย" ภาษาฝรั่งเขาเรียก Trade Economy ไม่ใช่ "แบบพอเพียง" ซึ่งฝรั่งเรียก Self-Sufficient Economy ที่ไหนทำแบบ Self-Sufficient Economy คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเองเราก็อยู่ได้ ไม่ต้องเดือดร้อน อย่างทุกวันนี้เราเดือดร้อน สำหรับข้าวก็เห็นชัด สำหรับสิ่งอื่นประชาชนก็ต้องใช้ มีสิ่งของจำเป็นที่จะใช้หลายอย่าง ที่เราทำได้ในเมืองไทย แล้วก็สามารถที่จะเป็นสินค้าส่งนอก ใช้เองด้วย และเป็นสินค้าส่งนอกด้วย แต่ว่าสำหรับส่งนอกนั้น ก็มีพิธีการที่จะต้องผ่านมากมาย ลงท้ายกำไรเกือบไม่เหลือ แต่ถ้าสามารถติดต่อโดยตรงก็อย่างกลองนี้เขาติดต่อโดยตรง ก็ส่งไปลงเรือ ที่เรียกว่า Container ส่งไปเต็ม Container และค่าขนส่งนั้นก็ไม่แพงนัก...."

"...ที่พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิตและการขายนี้ ก็นึกว่าท่านทั้งหลายกำลังกลุ้มใจในวิกฤตการณ์ ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก ล้วนเดือดร้อน แต่ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้แค่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่ายๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็สามารถที่จะแก้ไขได้ ที่จริงในที่นี้ก็มีนักเศรษฐกิจต่างๆ ก็ควรจะเข้าใจที่พูดไปดังนี้... " พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม 2540 (สำนักราชเลขาธิการ, 2541 : 632-633)

"...คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง นี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอย่างอื่นแต่ไม่ใช้คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า เศรษฐกิจ พอเพียง เพราะหาคำอื่นไม่ได้ และได้พูดอย่างหนึ่งว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้ปฏิบัติเพียงครึ่งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ในคราวนั้น เมื่อปีที่แล้วนึกว่าเข้าใจกัน แต่เมื่อไม่นานเดือนที่แล้ว มีผู้ที่ควรจะรู้ เพราะว่าได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนา มาช้านานแล้ว มาบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี่ดีมาก แล้วก็เข้าใจว่าปฏิบัติเพียงเศษ

หนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้นหมายความว่า ถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และทำได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ..."

"...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี่ ในศาลานี้ เมื่อ เท่าไหร่ 20-24 ปี เมื่อปี 2517 ถึง 2541 นี้ก็ 24 ปี ใช่ไหม วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้ก็พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็ความหมายว่า มีกินมีอยู่..."

"...ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วย ว่าจะแปลเป็น Self-Sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า Self-Sufficiency คือ Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)..."

"...ตามที่เขาเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง (ซึ่งแปลว่า พึ่งตนเอง) หมายความว่าสองขาของเรานี่ ยืนบนพื้น ให้อยู่ได้โดยไม่หกล้ม ไม่ต้องไปขอยืมขาของคนอื่นมาใช้ สำหรับยืน แต่พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเองคนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อยเมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ...

...ไม่สุดโต่งไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง..."

"...ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล ที่พูดอย่างนี้ก็เพราะต้องอธิบาย คำว่าพอเพียงที่คนไม่เข้าใจเมื่อปีที่แล้ว และไม่เข้าใจจนกระทั่งถึงประมาณ 2-3 อาทิตย์นี้ ที่แปลกที่สุดคนที่มาพูดก็นึกว่าเขาเข้าใจเพราะว่าเป็นคนที่เคยได้คุยด้วยมาก และก็คุยในเรื่องพรรณอย่างนี้ เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องความหมายของคำต่างๆ แต่ก็ยังไม่วาย ฉะนั้นจึงต้องอธิบายอย่างกว้างขวางพอใช้ ไม่ทราบว่าวันนี้พูดเข้าใจหรือไม่ ถ้าพูดไม่เข้าใจวันนี้อาจจะต้องอธิบายต่อปีหน้า เพราะน่าเบื่อถ้าต้องอธิบายต่อไปอย่างนี้ คนที่อยู่ต่อหน้านี่ก็ชักจะง่วง แต่ว่านี่ก็ได้

อธิบาย ที่ท่านทั้งหลายหัวเราะ ก็คงแปลว่าท่านก็เริ่มเข้าใจนิดหน่อย ก็ดีแล้ว เข้าใจนิดหน่อย ดีกว่าไม่เข้าใจ..."

"...ความจริงทฤษฎีใหม่ที่ปฏิบัติที่สระบุรีนั้นได้คิดก่อนที่บัญญัติทฤษฎี ที่สระบุรีนั้นได้ตั้งโครงการก่อนที่ตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา โครงการนี้เป็นคล้ายๆ โครงการแรกของมูลนิธิ และก่อนที่เขื่อนป่าสักนั้นได้เริ่มต้น นึกว่าที่ตรงนั้นถ้าหากเขื่อนป่าสักสำเร็จซึ่งเวลานี้ใกล้จะสำเร็จแล้ว จะสามารถนำน้ำมาผ่านใกล้ที่ของทฤษฎีใหม่นั้นได้ ถ้าคลองส่งน้ำผ่านมา ทฤษฎีใหม่นี้ก็จะสมบูรณ์ เพราะมีโครงสร้างรองรับไว้แล้ว และบริเวณที่ไม่ใช่บริเวณของทฤษฎีใหม่ เป็นของชาวบ้าน และปฏิบัติแบบเดียวกับที่ของทฤษฎีใหม่ ก็จะอยู่ดีมีกินมากขึ้น ถ้าทำโครงการอะไรที่ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ ก็สามารถจะสร้างความเจริญให้กับเขตที่ใหญ่ขึ้นได้ เขตที่ใหญ่ ลงท้ายก็จะแผ่ทั่วประเทศได้ แต่เพื่อการนี้จะต้องมีความร่วมมืออย่างดี ระหว่างทุกฝ่าย ทั้งนักวิชาการ และนักปกครองดังนี้ ถึงบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่สองอย่างนี้ จะทำความเจริญแก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทนต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้..." พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541 (สำนักราชเลขาธิการ, 2542 : 551-552, 556)

"...เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่นให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วยพอมีพอกิน พอมีพอกินนี่ ได้พูดมาหลายปี สิบกว่าปีมาแล้ว ให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่าถ้าพอมีพอกินคือพอมีพอกินของตัวนั้นไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกันแต่ว่าค่อยๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างจะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียง จึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอแล้ว จะใช้ได้..."

"...สมมุติว่าเดี๋ยวนี้ไฟดับ ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับ ไฟฟ้านครหลวงหรือไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขาดับหมด จะพังหมด จะทำอย่างไร ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแย่ไป บางคนในต่างประเทศเวลาไฟดับ เขาฆ่าตัวตาย แต่ของเราไฟดับจนเคยชิน เราไม่เป็นไรเมื่อไฟดับ หากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที่ ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าขั้นโบราณกว่า มืดก็จุดเทียน คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ก็มีเป็นขั้นๆ แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกัน แลกเปลี่ยนกัน ก็ไม่ใช่พอเพียงแล้ว พอพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้..."

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดี ที่ 23 ธันวาคม 2552 ความตอนหนึ่งว่า (สำนักราชเลขาธิการ, 2553 : 775-777)

"...ฉะนั้นโครงการต่างๆ หรือเศรษฐกิจที่ใหญ่ ต้องมีความสอดคล้องกันดีที่ไม่ใช่เหมือนทฤษฎีใหม่ ที่ใช้ที่ดินเพียง 15 ไร่ และสามารถที่จะปลูกข้าวพอกินกิจการนี้ใหญ่กว่า แต่ก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน คนไม่เข้าใจว่ากิจการใหญ่ๆ เหมือนสร้างเขื่อนป่าสักก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน เขานึกว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ห่างไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่จริงแล้ว เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน... "

2.1.2 ความเป็นมา ความหมาย และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2.1 ความเป็นมา การพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเป็นการเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยนำฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ในการผลิตอย่างมากจนเกิดภาวะเสื่อมถอยทรุดโทรมลง ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนของระบบนิเวศเกิดการสะสมของปัญหาต่อทุนธรรมชาติและระบบนิเวศซึ่งคนในสังคมจำเป็นต้องพึ่งพาในขณะที่คนไทยสั่งสมพฤติกรรมการผลิตและบริโภคไม่สมดุลกัน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยขาดความสมดุลกับสภาพแวดล้อมมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมไทย แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นแนวคิดและปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อช่วยให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคม ทรงแนะนำการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทาง สายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกา ภิวัตน์ ทรงเน้นย้ำในเรื่องความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในจะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันก็จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง

ทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 4 - 5)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยพสกนิกรและทรงเล็งเห็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศซึ่งควรจะเริ่มจากความพอมี พอกิน พอใช้ ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

"...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป..." (สำนักราชเลขาธิการ, 2518 : 208)

จากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานเท่าที่นำเสนอนี้สรุปได้ว่า เป็น หลักคิด หลักปฏิบัติพัฒนาตามหลักมัชฌิมาธรรม คือ ธรรมที่เป็นกลางหรือหลักความจริงที่เป็นกลางตามธรรมชาติ ได้แก่ หลักคิด หลักปฏิบัติที่ต้องคำนึงถึงความจริงของความเป็นมนุษย์และสิ่งรอบๆตัวมนุษย์ ที่เรียกว่าธรรมชาติ ซึ่งพระองค์ทรงห่วงใยถึงการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกรชาวไทยซึ่งส่วนใหญ่ประสบความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต ทั้งการประกอบอาชีพ ทั้งสุขภาพอนามัยมีฐานะยากจน ประกอบกับสังคมและประเทศชาติได้รับผลกระทบทางวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ พระองค์ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่พอกินพอใช้เป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญทางฐานะเศรษฐกิจให้สูงขึ้น เพื่อให้ประชาชน สังคมและประเทศชาติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยน แปลงต่างๆ ของโลกต่อไป

2.1.2.2 ความหมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งใน

การนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

2.1.2.3 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ว่า

"...ศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอก รองรับบ้าน หรือตัวอาคารไว้มั่นคง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป..." (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 11–15)

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ เป็นพระราชดำรัสที่เป็นรากฐานด้านการพัฒนาประเทศ และพระราชดำรัสนี้เผยแพร่และส่งผลต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทุกๆ ระดับ มีหลักแนวคิดพิจารณาที่สำคัญ 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ส่วนที่ 3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กันดังนี้ (1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียน ตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่าง

รอบคอบ (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

ส่วนที่ 4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ (1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ (2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ส่วนที่ 5 แนวทางปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

2.1.2.4 ความหมาย คำอธิบายจากพสกนิกร หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน ซึ่งพสกนิกรชาวไทยได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมรับไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ขยายผล และได้มีบางท่านให้ความหมายและคำอธิบายในมุมมองต่างๆ เพิ่มเติมจึงขอยกมาเป็นสังเขป ดังนี้

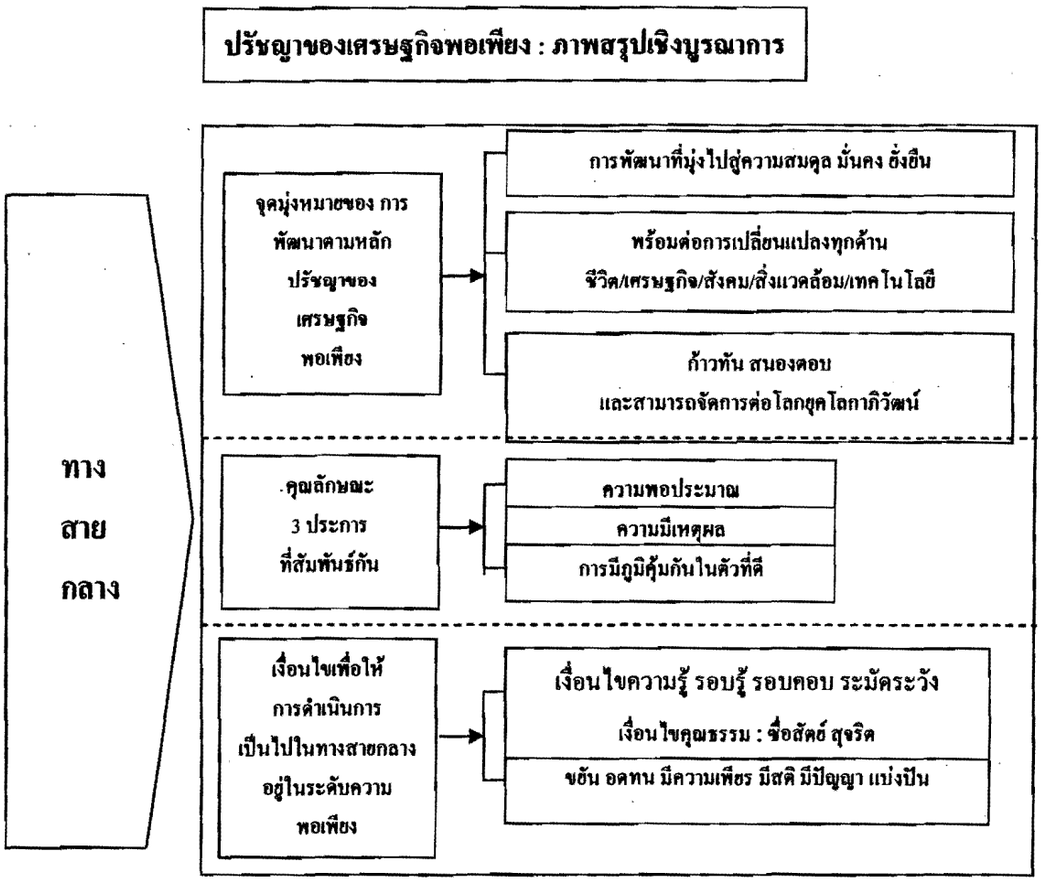
ประเวศ วะสี (2548 : 4-6) ได้อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจรูปแบบทางสายกลาง โดยหลักการเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอเพียง 7 ประการด้วยกัน คือ (1) พอเพียงสำหรับทุกคน (2) จิตใจพอเพียง (3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง (4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง (5) ปัญญาพอเพียง (6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง และ (7) มีความมั่นคงพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2541 : 3) ได้อธิบายความหมาย เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดในการเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด ยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต ที่ส่งผลให้สามารถพึ่งตนเองได้

ณรงค์ โชควัฒนา (2542 : 15) ได้ขยายความจากมุมมองธุรกิจและประสบการณ์ ว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่ใช่ถอยหลังเข้าสู่ระบบบรรพกาล แต่เป็นการสร้างรากฐานที่แข่งขันในระดับชาติและต่างประเทศได้ โดยถ้าชุมชนได้พัฒนามาถึงจุดที่

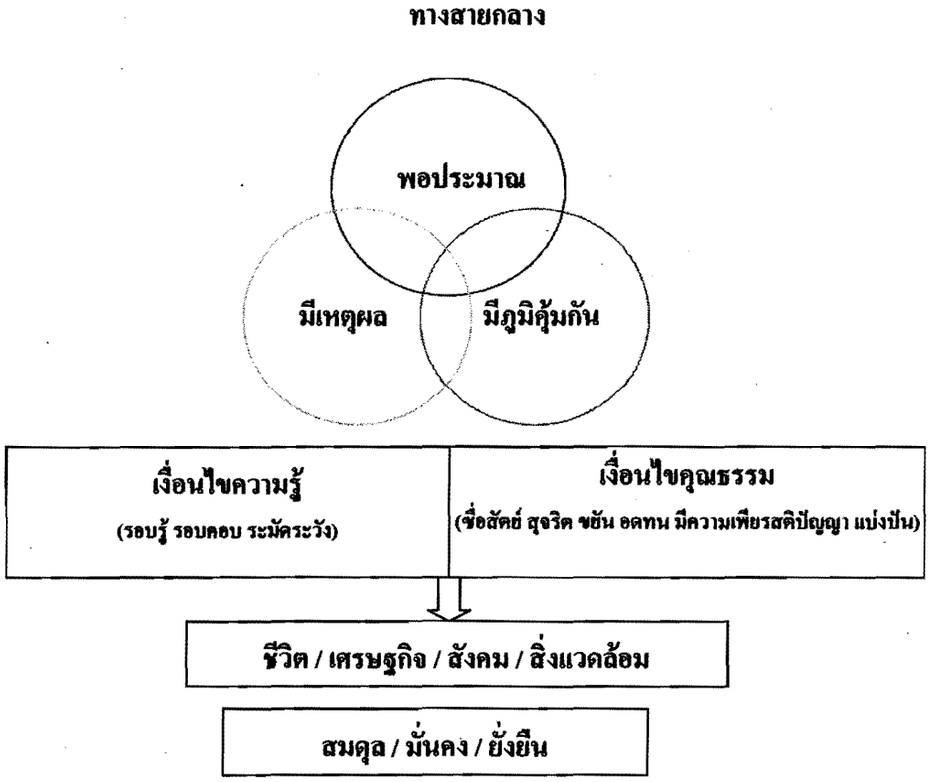
มีการรวมตัวกันและใช้องค์กรสังคมอื่นๆ อย่างเสมอภาค หากองค์ความรู้ที่ประชาชนมีอยู่รวมกับความรู้ทางวิทยาการใหม่ๆ ที่เข้ามา จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งในระดับทฤษฎีขั้นที่ 3 ซึ่งหมายความว่าเราพร้อมที่จะแข่งขันเพื่อเข้าสู่ตลาดการค้าและตลาดโลก

โดยสรุป ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และไม่ตกเป็นเหยื่อของโลกาภิวัตน์ จุดหมายของการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การพัฒนาที่มุ่งไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งทางด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยี ความพอเพียงประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากภาพสรุปเชิงบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ตามภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 สรุปเชิงบูรณาการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพอสรุปได้ว่า เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา เน้นความพอประมาณ พอสมควร ซึ่งมีรากฐานแนวความคิดมาจากพระพุทธศาสนาในหัวข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือรู้จักกันทั่วไปว่า "ทางสายกลาง" ส่วนเป้าหมายการผลิตและการบริโภค ต้องการที่จะทำให้ระบบทั้งระบบดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainable) โดยที่มนุษย์สามารถลดความทุกข์ และเข้าถึงความสุขในระดับชั้นต่างๆ จนถึงเป้าหมายสุดท้ายของการที่เกิดมาเป็นมนุษย์คือการพ้นทุกข์ ซึ่งเข้าถึงได้ด้วยปัญญา สรุปแผนภูมิหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 สรุปแผนภูมิหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 18)

2.1.3 เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก

ปัจจุบันปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการเชิดชูอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลชิ้นแรก ของการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ คือรางวัล "ความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์" หรือ UNDP Award "The Human Development Lifetime Achievement Award" แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มีปาฐกถา ถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทย และนานาประเทศ และสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู่หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจ ในวงกว้างขึ้นในที่สุด

โลกเริ่มรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น เมื่อต้นปี 2550 จากการที่สหประชาชาติ ได้จัดทำรายการพัฒนาคนกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยหยิบยกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประเด็นหลัก และเผยแพร่รายงานนี้ไปทั่วโลกกว่า 140 ประเทศ มีบุคคลสำคัญให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้ (สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย, 2552 : 9-11)

โคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ (2552) "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ชี้ถึงแนวทางพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สำนึกในคุณธรรม และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนี้ สหประชาชาติจึงมุ่งเน้นเพียรพยายาม และส่งเสริมการพัฒนาคน ให้ความสำคัญต่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางในการพัฒนา

จิกมี ทินเลย์ นายกรัฐมนตรีประเทศภูฏาน (2552) "...หัวใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การอยู่ได้ด้วยสิ่งที่มีอยู่อย่างยั่งยืน หลายประเทศที่สังคมพัฒนารุดหน้าไปไกล ร่ำรวยในทางวัตถุและทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกัน กลับยากจนทางจิตใจจึงต้องพัฒนาทั้ง 2 ส่วนนี้ไปด้วยกัน ซึ่งไทยเองจะสามารถสร้างโลกใบใหม่จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างชีวิตที่ยั่งยืน และสุดท้ายจะไม่หยุดเพียงแค่ในประเทศ แต่จะเป็นหลักการ และแนวปฏิบัติของโลก ซึ่งหากทำได้สำเร็จ ไทย ก็คือ ผู้นำ..."

ปีเตอร์ บูทรอยด์ ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดา (2552) "...เศรษฐกิจพอเพียงในไทยกำลังเป็นตัวอย่างนำร่องของทางเลือกสำหรับการพัฒนา..."

วิมาลา วีระรักควาน ผู้อำนวยการสถาบันอมิตี้ แห่งพฤติกรรมสุขภาพ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ประเทศอินเดีย (2552) "... โลกกำลังอยู่ในยุคของระบบทุนนิยม แต่เศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นทางออกของยุคนี้..."

วูล์ฟกัง ซัคส์ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ประเทศเยอรมัน (2552) "...เศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนเชื่อมกับสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ไม่ได้บอกให้ทิ้งเทคโนโลยี แต่ให้เลือกที่ความเหมาะสมและเลือกใช้เทคโนโลยี ให้เหมาะกับงาน เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับทุกประเทศในเวลานี้..."

ปีเตอร์ วอร์ อาจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย (2552) "... เปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจสีเขียว และเชื่อว่าการใช้ทรัพยากรแบบไม่เบียดเบียน และการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง จะเป็นหนทางสู่ความสุขแท้จริง เพราะโลกไม่สามารถตอบสนองต่อการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีขีดจำกัด..."

ทาริก บานุรี ผู้อำนายการหลักสูตรความยั่งยืนแห่งอนาคต สถาบันสิ่งแวดล้อมสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน (2552) "...เศรษฐกิจพอเพียงมีความเกี่ยวโยงกับหลายสิ่ง และเชื่อมโยงความหลากหลายของมิติปัญหา และสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องนำเสนอโลกาภิวัตน์ในรูปแบบใหม่ต่อมนุษยชาติ ซึ่งก็คือแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง...."

ดอจี คินเลย์ นักเศรษฐศาสตร์ประจำองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) (2552) "...เศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงมาได้ถูกเวลา ..."

2.1.4 นโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2.1.4.1 นโยบายการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับภาคส่วนต่างๆ (อภิชัย พันธเสน, 2550 : 27-40) ได้วิเคราะห์นโยบายการปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงในระดับภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1) การปรับทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ "เศรษฐกิจพอเพียง" การกำหนดแนวทางการพัฒนาของประเทศไทยตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมานั้น มีจุดมุ่งหมายหลักสำคัญคือ การมุ่งนำพาประเทศไปสู่ภาวะความมั่งคั่ง และความทันสมัย โดยเฉพาะการนำเกณฑ์ค่าตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในเรื่องของ "รายได้" ที่เป็นตัวเงินหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) มาใช้เป็นเครื่องมือบ่งบอกถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศโดยรวม ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติจะเพิ่มมากขึ้นก็มิได้เป็นหลักประกันว่าสมาชิกในสังคมจะมีความสุขเพิ่มขึ้น แม้ว่าเศรษฐกิจจะมีการขยายตัวในทางที่ดีขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถกระจายรายได้จากคนร่ำรวยมาสู่คนยากจนได้ ผลปรากฏว่ามีความแตกต่างและเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ของคนในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน ก่อให้เกิดผลกระทบร้ายแรงต่อสังคมส่วนรวม ที่มีจุดเริ่มต้นจากการที่สังคมขาดคุณธรรม

ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จึงได้มีการทบทวนและปรับทิศทางการพัฒนาประเทศสู่กระบวนทัศน์แบบใหม่ ซึ่งได้มีการเริ่มต้นอย่างแท้จริงตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงมาให้ความสำคัญกับ "คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" มากกว่ามุ่งเน้นแต่การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ อย่างครอบคลุมรอบด้านและมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาบูรณาการแบบองค์รวม ทำให้สามารถช่วยบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจได้ และพริกฟื้นจากความทุกข์ยากลำบากให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตแบบพอเพียงได้อย่างเข้มแข็ง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงได้อัญเชิญ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาประกาศใช้อย่างเป็นทาง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้นำมาเผยแพร่มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคมประเทศ ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือคุณธรรมและความรู้ ซึ่งจะมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล ให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์อย่างรู้เท่าทันและเกื้อกูลระหว่างกัน ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำรัสเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เป็นต้นมา

2) การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะนโยบายของรัฐบาล นโยบายของรัฐบาลชวน หลีกภัย (พฤศจิกายน พ.ศ. 2540-มกราคม พ.ศ. 2544) ได้เริ่มเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจกำลังประสบปัญหารุนแรงในปี พ.ศ. 2540 จึงได้ดำเนินนโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วนเป็นลำดับแรก เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลได้เพิ่มประเด็น "การแก้ไขปัญหาความยากจนและชุมชนชนบทให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้เศรษฐกิจพอเพียง" แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดอธิบายไว้แต่อย่างใด การตอบสนองต่อพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะของการมีนโยบายที่ชัดเจนนั้น รัฐบาลได้มีการดำเนินการบ้าง แต่ไม่มากนัก จึงเป็นเพียงหลักการที่ดีซึ่งกำหนดขึ้นมาตามกระแสของสังคมเท่านั้น

นโยบายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (สมัยที่หนึ่ง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544–กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548) สมัยแรกเป็นช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้มีการอันเชิญ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นแนวทางในการ

พัฒนาประเทศอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก โดยเน้นสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจมหาภาค และเศรษฐกิจชุมชนให้เกื้อกูลกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้าสามารถพึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศใหม่ เพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการพึ่งตนเอง พร้อมทั้งยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ

จุดเน้นขั้นสุดท้ายยังคงเป็นการเพิ่มอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและพึ่งการลงทุนจากต่างชาติเป็นหลัก ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่เน้นการส่งออกมากกว่าการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานรากที่เน้นการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ การส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง แม้ว่าได้มีการอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาก็ตามที มีผลทำให้ชนบทไม่สามารถพึ่งตนเองได้ อีกทั้งยังมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐมากไปจากเดิมอีก นโยบายประชานิยมส่วนใหญ่จะเน้นการเข้าถึงแหล่งทุนและเน้นการสร้างรายได้เป็นสำคัญ

นโยบายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร (สมัยที่สอง มีนาคม พ.ศ. 2548–กันยายน พ.ศ. 2549) การพัฒนาประเทศยังคงมุ่งเน้นไปในทิศทางการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยยังมิได้เริ่มจากการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อไปหนุนเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างจริงจัง ผลที่ได้จึงต่างไปจากเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการส่งเสริมให้มีการผลิตที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นเบื้องต้นก่อน อาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยไม่เน้นการตอบสนองต่อภาวะตลาดภายนอกที่มีความผันแปรสูงแต่มุ่งพัฒนาการผลิตเพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง

นโยบายทักษิณหนึ่งไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานรากได้อย่างแท้จริง แต่กลับสร้างความพึ่งพารัฐบาลเพิ่มมากขึ้น นโยบายของรัฐบาลทักษิณทั้งสองสมัยโดยภาพรวม จึงดำเนินนโยบายตามแผนแนวทางประชานิยมมีโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้างในช่วงระยะเริ่มแรกของรัฐบาลทักษิณหนึ่งเท่านั้น โดยที่ในรัฐบาลทักษิณสองได้มีการผลักดันนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในด้านการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนที่คนยากจน ด้วยการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนโดยไม่ได้เริ่มต้นจากฐานภูมิปัญญาหรือความรู้เดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น อีกทั้งไม่ได้ต่อยอดความรู้ในการประกอบการเท่าที่ควร ในท้ายที่สุดจึงก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมากภายหลังเนื่องจากยังคงเน้นเรื่องการเพิ่มรายได้โดยไม่ให้ความสำคัญกับการออมตลอดจนการลดรายจ่ายฟุ่มเฟือยมากนัก

นโยบายของรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (พ.ศ. 2549–มกราคม 2551) ได้ให้ความสำคัญต่อการอันเชิญ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาปฏิบัติเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง โดยเน้นหลัก คุณธรรมนำการพัฒนา เศรษฐกิจในระบบตลาดเสรี เพื่อเสริมสร้างสำนึกของการรู้รักสามัคคีและแบ่งปันเกื้อกูลกัน ให้กับประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศ ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการตรวจสอบการทุจริตที่เข้มแข็ง และระบบคุณธรรมที่ดีงาม ขณะเดียวกันก็ดำเนินการเสริมสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ได้ให้ความสำคับกับเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งสู่ความ "มั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน"

3) การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน ในทั่วทุกภาคในประเทศไทยมีชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียงอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก ชุมชนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากระบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมกันอย่างถ้วนหน้า มีชุมชนอยู่น้อยมากที่ไม่ยอมให้ระบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมเข้าไปมีอิทธิพลในชุมชนของตนเลย คือ ชุมชนของชาวอโศกที่มีสาขากระจายอยู่ในพื้นที่ทุกภาคของประเทศไทย ชุมชนดังกล่าวมีลักษณะค่อนข้างจะแตกต่างจากชุมชนส่วนใหญ่ในประเทศไทย เพราะเน้นการสร้างจิตสำนึกและการมีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายแบบเข้มข้นมากสำหรับชุมชนส่วนใหญ่ ปัจจัยพื้นฐานของการเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การมีฐานทรัพยากรที่สามารถเป็นที่พึ่งในการดำรงชีวิต มีฐานวัฒนธรรมแบบเกื้อหนุนพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีวิถีการผลิตแบบผสมผสาน ซึ่งนอกจากจะทำให้ไม่ต้องลงทุนมากแต่มีผลผลิตตลอดปี มีรายได้อย่างสม่ำเสมอและไม่เป็นหนี้สินแล้ว ยังเป็นปัจจัยเกื้อกูลทำให้สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง มีสิ่งแวดล้อมดี มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสงบสุขบนฐานของความพอเพียง

แม้ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีภาพที่ชัดเจนในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมากนัก ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นเริ่มมีภาพตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น ส่วนที่ขาดหายไปคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นของตนศึกษาตัวอย่างของชุมชนและปัจเจกชนที่ดำเนินการได้ผลดีแล้วมาขยายผลในพื้นที่ของตนและจุดเชื่อมต่อที่สำคัญคือราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่จะเชื่อมต่อกับท้องถิ่นโดยมีจุดเชื่อมที่สำคัญอยู่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด ราชการส่วนกลางจะต้องเพิ่มความรู้ความเข้าใจในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาเชื่อมโยงกับระดับภูมิภาค โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เชื่อมประสาน พร้อมกับขยายตัวอย่างของประสบการณ์ขององค์กรชุมชน และปัจเจกชนที่ประสบผลสำเร็จในการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้เห็นเป็นประจักษ์

การวิเคราะห์ในภาพรวมในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2540–2549) ส่วนที่ถือได้ว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุดตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8-10 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน แผนพัฒนาฯ ดังกล่าว เปิดโอกาสให้หน่วยงานของรัฐส่วนกลาง จัดทำโครงการพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ถึงแม้ว่าในบางส่วนอาจจะมีปัญหาในเรื่องความเข้าใจ ประกอบกับความสามารถในการปฏิบัติให้เกิดผลจริงอยู่บ้าง แต่ก็ได้แสดงแนวโน้มที่ชัดเจนในการจัดทำแผนงาน และโครงการที่จะนำไปพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาคธุรกิจเอกชนก็มีแนวโน้มที่จะมีการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เพราะเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับความเป็นบรรษัทภิบาล (Good corporate governance) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท (Corporate social responsibility: CSR) ซึ่งเป็นเสียงเรียกร้องจากสังคมที่ดังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปัญหาที่สืบเนื่องจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงระบบนิเวศ พร้อมกับความแปรปรานของธรรมชาติอันเกิดจากสภาวะโลกร้อน อันมีสาเหตุสำคัญจากการบริโภคและการเผาผลาญพลังงานจากซากดึกดำบรรพ์เพื่อการอุตสาหกรรมและการคมนาคมขนส่งมากจนเกินไป การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงลงแล้วยังช่วยให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้เป็นอย่างดี ในสภาวะที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์

ส่วนในภาคประชาสังคมเนื่องจากส่วนใหญ่ขาดปัจจัยในด้านความรู้ภูมิปัญญาตลอดจนทุนมนุษย์และทุนทางสังคม อีกทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร จึงมีการพัฒนาแบบกระจัดกระจายทั่วประเทศตามสภาวะเงื่อนไขความเป็นจริงในแต่ละภูมิสังคมการที่ชุมชนส่วนใหญ่ที่สามารถประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงได้ในระดับชุมชน หมู่บ้าน และตำบล เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดจากความล้มเหลวในการพัฒนาตามกระแสทุนนิยม อาศัยภูมิปัญญาเดิมที่มีอยู่ มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิถีชีวิตสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในที่สุด ในลักษณะของการระเบิดจากภายในในความหมายง่ายๆ คือ เริ่มจากครอบครัวแล้วขยายไปสู่ชุมชน ตำบล และหมู่บ้านในที่สุด ส่วนของประชาสังคมแม้จะมีความเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บ้างเป็นบางจุด แต่เป็นการกระจาย และยังไม่เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งอย่างจริงจังไปทั่วประเทศ

ทั้งหมดนี้จึงเป็นสาเหตุของความอ่อนแอของภาคประชาสังคมในชนบท และเป็นเหตุผลที่อธิบายได้ว่าเหตุใดภาคประชาสังคมจะต้องต่อสู้ดิ้นรนหาทางออกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองโดยไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรจากรัฐบาล และระดับท้องถิ่น ส่วนภาคที่มีศักยภาพที่พอจะนำการเปลี่ยนแปลงได้ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันคือภาคธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง รวมทั้งขนาดใหญ่จำนวนหนึ่งที่ไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับทุนข้ามชาติโดยตรง

4) บทบาทและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเองอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวได้ ให้มีความพอกินพอใช้ เพื่อที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นต่อไปได้ จึงทำให้เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญและบทบาท ดังนี้ (1) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เน้นการใช้ศักยภาพของตนเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตของตนเองครอบครัวชุมชนอยู่รอด พร้อมกับบำรุงรักษาทรัพยากรเหล่านั้นให้คงอยู่สืบไป (2) ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักการพึ่งตนเอง เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วก็จะเกิดความรู้สึกมั่นคงในชีวิต ทำให้จิตใจสงบ เข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล (3) เกิดความร่วมมือร่วมใจสมัครสมานสามัคคีภายในชุมชนเดียวกัน และ (4) แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้วก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดหรือปรัชญาที่สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้ ไม่ว่าอยู่ในกิจกรรมหรืออาชีพใด ก็ต้องยึดถือชีวิตของการอยู่แต่พอดี ไม่ฟุ่มเฟือยอย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดผลประโยชน์ทางวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดเส้นทางสายกลางใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปไม่นิยมการลงทุนที่ตั้งอยู่บนความเสี่ยงหวังรวยอย่างรวดเร็ว แต่กลับนำไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” คือ มีปัญญารู้เท่าทัน ทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริง มีความรักเอื้ออาทรให้แก่ทุกคนซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกัน สามารถใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดีสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพความเป็นจริงเป็นที่ตั้ง ให้มีความรักความเมตตาที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีทุกหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอมรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2.1.4.2 นโยบายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ในสาระสำคัญยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 การพัฒนาซึ่งยังต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน และการบริหารจัดการประเทศ จะต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ และยังต้องพัฒนาโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในหลายประการเพื่อให้คนไทยอยู่ดีมีสุข ขณะเดียวกันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศโดยขาดการ

คัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังศีลธรรมให้มีคุณภาพและจริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น สำหรับวิสัยทัศน์จากแผนพัฒนาดังกล่าวได้มุ่งพัฒนาสู่ "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) เพื่อให้คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี"

การจะพัฒนาประเทศสู่ "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน" ภายใต้แนวปฏิบัติ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" โดยได้มีการกำหนดพันธกิจ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

1) พันธกิจของการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

- พัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม มุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การส่งกำลัง พลังงาน กฎกติกา กลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

- ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นธรรม และมีการสร้างสรรค์คุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองฐานทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

- พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรมรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร

2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศ

- เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุลระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนนำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

- เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า (Value Creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

- เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน (Safety Net) และระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุน

- เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งสร้างกลไกในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม

- เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสร้างกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างเป็นธรรมและอย่างยั่งยืน

- เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน และเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ มีความสัมพันธ์ทางสังคมและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

- ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล

- ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพ และคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ และการสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับ การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศให้ความ สำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำรงชีวิตในสังคมไทย การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ การสร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา การกระจายอำนาจการบริหารการจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง การส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนาการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศ สู่คุลยภาพและความยั่งยืน

จากนโยบายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พอสรุปได้ว่า เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) ให้คนในสังคมมีคุณธรรมนำความรู้ และรู้เท่าทันโลก มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง

สังคมสันติสุข สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน การบริหารจัดการประเทศเป็นไปอย่างมีระบบใช้หลักธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สามารถอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้แนวปฏิบัติของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และ เป็นธรรม สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเน้นที่คุณภาพคนเพื่อสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน เสริมสร้างสุขภาวะให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ มีความสัมพันธ์ทางสังคมและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

2.1.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมนฑา (2552) กล่าวไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากคำนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ คนที่มีความพอเพียง ซึ่งหมายถึง บุคคลนั้นจะต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นฐานของเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้และคุณธรรม

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542 : 10) ได้ให้คำจำกัดความในการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของคนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยแยกคุณลักษณะ 3 ประการ ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ (1) มีความพอประมาณ หมายถึง ยึดถือวิถีไทย อยู่แต่พอดี ไม่ฟุ่มเฟือยอย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดทางสายกลาง และอยู่กินตามฐานะ (2) มีเหตุผล หมายถึง การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และ (3) มีภูมิคุ้มกัน หมายถึง มีการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ใช้หลักลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง หรือการกู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว

คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ประการ จะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ไม่ได้ถ้าไม่มีเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมพื้นฐาน นอกจากนี้จากการศึกษาค้นคว้ามีเอกสารที่กล่าวถึงลักษณะของคนที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม เช่น ระบุคุณสมบัติของคนที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์, 2531 ; ปรียานุช พิบูลสราวุธ, 2550)

(1) ขยัน อดทน และทุ่มเททำงานหนัก

(2) มีระเบียบวินัย

(3) มีความซื่อสัตย์

(4) มีวิสัยทัศน์

(5) ทำสิ่งต่างๆ อย่างดีเลิศ

(6) รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(7) มีจิตสำนึกประชาธิปไตย

(8) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไท

(9) มีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม

(10) ประหยัด อดออม

(11) มีความรอบรู้ที่เหมาะสม

(12) มีความรอบคอบ

(13) มีความซื่อสัตย์สุจริต

(14) มีความอดทน

(15) มีความเพียรพยายาม

(16) มีสติ

(17) มีปัญญา

(18) รู้จักพึ่งตนเอง

(19) ดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพ

(20) มีความสามารถในการบริหารจัดการ รู้จักคิด รู้จักระบบ

(21) มีความขยัน อดทน ไม่ท้อถอย

(22) ความสามัคคี มีการแสวงหาความร่วมมือ มีการรวมกลุ่มและมีความสามารถ

(23) ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

(24) มีการศึกษาข้อมูล ความรู้ นำมาใช้ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

(25) รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

(26) รู้จักพัฒนาตนเองขึ้นตามลำดับ

(27) สามารถนำความรู้ หลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์, 2542 ; เกษม วัฒนชัย, 2549) ได้สรุปไว้ดังนี้ (1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง (2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้ตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม (3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงในอดีต (4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ และ (5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลด ละสิ่งชั่วให้

หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิน้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอายต่อแผ่นดิน

2.1.6 ความสำคัญ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในด้านความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสังคมไทยอันมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องกำหนดทิศทางอย่างสำคัญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นรวมศูนย์การผลิตเพื่อการค้าในระดับชาติ ตลอดจนระบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมกลายเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อความคิด การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลมากขึ้นเป็นลำดับ และเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์มากมาย ทั้งการเกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายลง จึงมีการนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง

ลีลาภรณ์ บัวสาย (2549 : 23–24) กล่าวเปรียบเทียบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเสมือนเครื่องนำทางให้คนสามารถหาทางออกจากความตีบตันของระบอบทุนนิยมโลก และกระแสบริโภคนิยมอย่างสุดขั้วได้โดยไม่จำเป็นต้องปฏิเสธการแข่งขันและความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกวงการ ตั้งแต่การดำเนินชีวิตในครอบครัว การบริหารองค์กรการพัฒนาท้องถิ่น ไปจนถึงการพัฒนาประเทศ ใช้ได้ทั้งในการวางแผนธุรกิจของบริษัท ภาคเอกชน การกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณในภาครัฐ การพัฒนาวงการวิชาการ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในภาคประชาชน และประชาสังคม

อภิชัย พันธเสน (2550 : 18–20) ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิธีใน การประกอบอาชีพและดำรงชีวิต แต่ความลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีและวิถีในการดำรงชีวิต ในแง่ของการเป็นวิธีในการประกอบอาชีพ จุดเน้นของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสี่ยงมากเกินไป ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้าได้ หรือถ้าหากได้รับผลกระทบก็สามารถฟื้นตัวได้ในเวลารวดเร็วพอสมควร แต่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้นั้น ต้องมาจากการพึ่งตัวเองให้ได้โดยส่วนใหญ่ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เองหรือหาได้ง่ายในท้องถิ่นให้มากที่สุด ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สามารถจัดการได้หรือควบคุมได้ หรือมีทุนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นทุนมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องสติปัญญาประกอบกับความสามารถส่วนบุคคล ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมคือ การช่วยเหลือเกื้อกูลและร่วมมือกัน ทุนที่เป็นทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีใน การผลิต ตลอดจนภาวะการณ์ตลาดที่สามารถจัดการได้โดยไม่ยากจนเกินไป ถ้าสามารถพึ่งตนเองได้มาก

เท่าไร ภูมิคุ้มกันก็จะมีมากขึ้น ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นและมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ก็สามารถจัดการได้ เพราะปัญหาส่วนใหญ่ทุกประการอยู่ในขอบเขตความสามารถที่จะจัดการได้เอง แต่การจะพึ่งตัวเองได้นั้น จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความพอประมาณ ความหมายของความพอประมาณก็คือ ทำทุกอย่างเท่าที่จะสามารถจัดการได้เอง ไม่ทำเกินกำลังความสามารถหรือโลภมาก แต่ขณะเดียวกันก็จะต้องไม่หย่อนยาน ยืดยาด หรือเฉื่อย เป็นเหตุให้สามารถที่จะช่วยตนเองได้ ดังนั้น ความพอประมาณจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะหนุนความสามารถในการพึ่งตนเองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น สัมฤทธิ์ผลได้จริง อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และเมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างได้อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีความอดทน ตลอดจนมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น นั่นก็คือ ความมีเหตุมีผล ตามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับของการมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้น คือ การดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เป็นวิธีการ นั่นคือเป็นวิธีการที่จะช่วยผู้ที่ดำเนินการค่อนข้างจะรวดเร็วได้อย่างไม่ยากจนเกินไปนัก ถ้าหากไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีก็อาจเพลี่ยงพล้ำได้ง่าย อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าใจถึงความพอประมาณในเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจพอเพียงจากระดับที่เป็นวิธีการมาสู่การเป็นวิถีชีวิต เพราะความพอประมาณนอกจากจะช่วยให้สามารถพึ่งตนเองได้จริงแล้ว ยังช่วยทำให้ชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้นด้วย ในพุทธธรรมความพอประมาณคือทางสายกลาง หมายถึง ทางที่ไม่ข้องแวะกับสิ่งที่สุดขั้ว นั่นคือสุดขั้วไปในทางโลกียสุข หรือสุดขั้วในทางทรมานร่างกายและจิตใจของตนเอง เพราะทั้งสองทางนี้ไม่ใช่หนทางที่จะทำให้เกิดปัญญา ที่จะช่วยลดความทุกข์หรือช่วยให้ชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้น ส่วนความมีเหตุผลนั้นจะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ชีวิตสามารถลดความทุกข์และมีความสุขเพิ่มขึ้นได้อย่างแท้จริง ซึ่งก็คือเป้าหมายสุดท้ายของวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพราะความมีเหตุผลนั้นแท้ที่จริงก็คือ การมีทั้งสติและปัญญา นั่นคือมีความรู้จริง รอบคอบและระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย ความรู้จริง นั้นคือ ปัญญา ส่วนความรอบคอบและระมัดระวังนั้นก็คือ สติ ดังนั้นการมีความรู้ ซึ่งประกอบด้วย รู้จริง รอบคอบ และระมัดระวัง คือการมีปัญญาที่ถูกกำกับด้วยสติ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว คุณธรรมก็จะเกิด คือความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน และโอบอ้อมอารี หรือมีเมตตา กรุณาและมุทิตา ส่วนอุเบกขานั้นคือ สติที่กำกับปัญญาให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้หรือทำความเข้าใจทุกอย่างตามความเป็นจริง ซึ่งก็คือเงื่อนไขความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ตลอดจนเมตตา กรุณาและมุทิตา นั่นคือเงื่อนไขคุณธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่ความมีเหตุผลซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขตามนัยของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา

2.1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน

การประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยพื้นฐานก็คือ (ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์, 2531) การพึ่งตนเองเป็นหลักการ ทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะพอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละสัดส่วนแต่ละระดับ ครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเศรษฐกิจ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ อาจสรุปได้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552)

2.1.7.1 ด้านจิตใจ คือ มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรประนีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

2.1.7.2 ด้านสังคม คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็ง ให้ครอบครัว และชุมชน

2.1.7.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

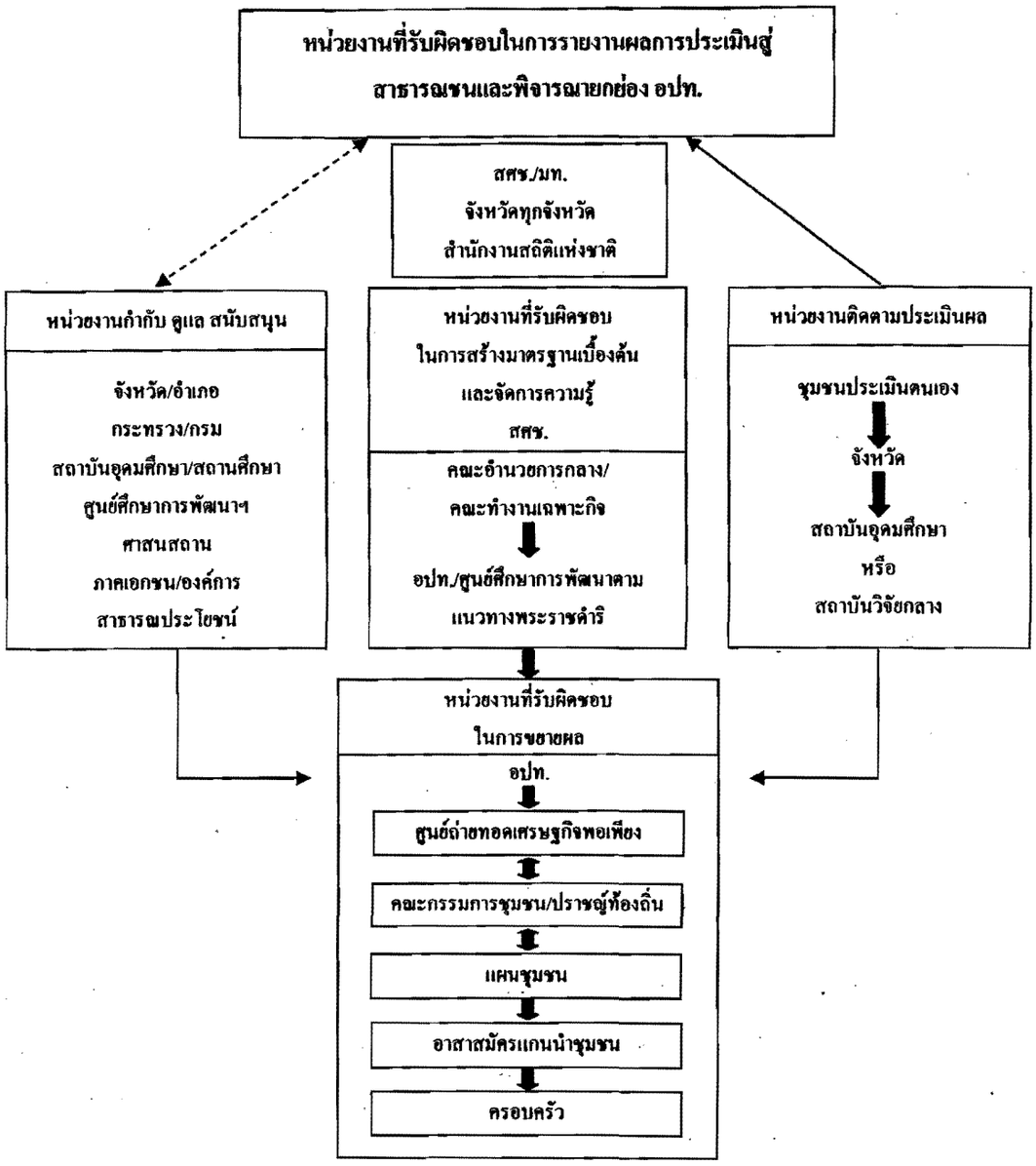
2.1.7.4 ด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

2.1.8 แนวทางการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาธารณะ

วรเดช จันทรศร และคณะ (2551 : 35-50) เสนอแนวทางขยายผลโครงการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ (1) ใช้แผนชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการขยายผลผ่านครอบครัวและชุมชนที่เป็นศูนย์กลาง (2) อปท.ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการตามโครงการประชาคม ซึ่งมาจากแผนชุมชน ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เป็นไปตามความต้องการ วิถีชีวิตของชาวบ้าน และภูมิสังคม (3) มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม และยืดหยุ่นตามระดับความเข้มแข็งของชุมชน (4) ในระดับบุคคลและครอบครัว ควรส่งเสริมดำเนินการให้เกิดการรับทราบ เข้าใจ เรียนรู้ ตลอดจนการปรับใช้ และการประพฤติเป็นวิถีชีวิต เพื่อการพัฒนาบุคคล และครอบครัวให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาจดำเนินการโดยยึดแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 5 ประการ คือ (1) ประหยัด (2) ประกอบอาชีพสุจริต (3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ (4) ไม่หยุดนิ่ง ขวนขวายหาความรู้ หาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก (5) ไม่ก่อความชั่ว ลดละความชั่ว ทำความดี รักษา และเพิ่มพูนความดี

ส่วนในระดับชุมชนนั้น ให้เน้นการพัฒนาและการขยายผล ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรากหญ้า กล่าวคือ ใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการสอดแทรกองค์ความรู้ไปในทุกระดับ ใช้กิจกรรมชุมชน เทศกาล เป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการร่วมกัน ปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นส่วนสำคัญของวิธีทำงานตามอาชีพที่หลากหลายของคนในชุมชน มีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีความหลากหลายที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่น มีการขยายผลการศึกษาสู่เด็ก เยาวชน โดยมีหลักสูตรการศึกษาระดับท้องถิ่น ใช้ประโยชน์จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระ ราชดำริ มีกระบวนการสร้างมาตรฐานที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ซึ่งได้แก่ การจัดทำหนังสือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฉบับชุมชน คู่มือการศึกษาและการประยุกต์ใช้ด้วยตนเอง หลักสูตรการฝึกอบรมที่หลากหลายตามสภาพปัญหาของพื้นที่ จัดการฝึกอบรมวิทยากรตัวคูณของชุมชนทั่วประเทศ จัดระบบการเรียน การสอน ให้ความรู้ผ่านสื่อทางไกล และหนังสือเอกสารอิเล็คทรอนิค มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบเฉพาะในแต่ละด้าน และกำหนดเป้าหมายเวลา มีการจัดระบบติดตามประเมินผล ที่เน้นการให้ชุมชนประเมินตนเองและการติดตามผลผ่านทางจังหวัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันวิจัยกลาง มีระบบการให้คุณให้โทษ มีการรายงานผลต่อสาธารณชน มีการเก็บข้อมูลผลงานให้เป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นภาพรวมอย่างครอบคลุมทั่วประเทศและเป็นรายพื้นที่ มีการดำเนินงานอื่นๆ เช่น งบประมาณ และการประชาสัมพันธ์ มีการผนึกกำลังของกลไกการขยายผลสู่สาธารณะเชิงบูรณาการ

อย่างไรก็ดี แนวทางดังกล่าวข้างต้น ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่เข้ามาร่วมรับผิดชอบในการขยายผล โดยมีการจัดบุคลากร ปราชญ์ท้องถิ่น อาสาสมัครรองรับ โดยยึดแผนชุมชนเป็นแนวทาง ทั้งนี้ในระยะแรกอาจให้ทำโดยเริ่มจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อม มีศักยภาพสูงก่อน หลังจากนั้นให้ขยายผลดำเนินการให้มีพหุภาคี ซึ่งได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ สถาบันทางศาสนาต่างๆ สื่อสารมวลชน เป็นหน่วยร่วมส่งเสริมสนับสนุนและร่วมปฏิบัติในบทบาทเชิงบูรณาการ ดังปรากฏตามแผนภาพที่ 2.3 ดังนี้

ภาพที่ 2.3 การผนึกกำลังของกลไกการขยายผลสู่สาธารณะเชิงบูรณาการ (วรเดช จันทรศร และคณะ, 2551 : 37)

จากแนวทางร่วมปฏิบัติในบทบาทเชิงบูรณาการ สะท้อนให้เห็นถึงการผนึกกำลังของกลไกต่างๆ ในลักษณะที่เป็นพลังสร้างสรรค์ เชิงบูรณาการทั้งหมดนี้ เชื่อว่าจะสามารถทำให้การขยายผลสู่สาธารณะ ของโครงการฯ ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีโอกาส ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น โดยตัวชี้วัดความสำเร็จในที่นี้ ก็คือ การขยายผลไปสู่สาธารณะได้ทั่วประเทศ

ไปที่ครอบครัวไทยทุกครอบครัว และครอบครัวไทยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิถีชีวิต ภายใน 2-5 ปี (ตามสภาพความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และชุมชน) ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ได้ในเบื้องแรกนี้ ในระยะยาวหากมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง สังคมไทยก็จะมีเครือข่ายของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่แข็งแกร่ง และการพัฒนาของประเทศ บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

2.1.9 การแก้ปัญหาความยากจนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิทยา เจียรพันธุ์ (2552 : 174-178) ได้สรุปประเด็นปัญหาของเกษตรกรไว้ว่า เกษตรกรและชาวชนบทโดยทั่วไปมีปัญหาความยากจนที่เกิดจากการศึกษา ประกอบกับลักษณะพื้นที่ เช่น จังหวัดส่วนใหญ่ในพื้นที่อีสานใต้ มีปัญหาที่เกิดจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่สามารถนำเทคโนโลยีสีเขียว (Green technology) ที่สามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนได้พร้อมกันในระยะปานกลาง (สามปีขึ้นไป) มาใช้ในการทำเกษตรได้ อันสืบเนื่องจากปัญหาหนี้สินที่ต้องพึ่งพานายทุนที่จัดหาสินเชื่อเพื่อการผลิตเป็นรายปี ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและมีการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น ปัญหาของคนจนในเมืองส่วนใหญ่นั้นเป็นผลจากการใช้จ่ายเงินเกินขีดความสามารถจะหามาได้ ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินนำไปสู่ปัญหาความเครียดในชีวิต ตลอดจนอบายมุข และปัญหาสังคมติดตามมา การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาจจะต้องจำแนกเป็นความยากจนในชนบท และปัญหาความยากจนในเมือง ซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจจะต้องมีวิธีแก้ปัญหาที่ต่างกัน แต่ไม่ว่าในกรณีใด การเพิ่มทุนมนุษย์ ได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้ภูมิปัญญาและทักษะ โดยสามารถต่อยอดความรู้และภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิม เพิ่มทุนทางสังคม คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพิ่มทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนในชนบทมีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่จะต้องช่วยให้คนในเมืองให้สามารถเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อการดำรงชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการและสามารถเข้าถึงทุนทางเศรษฐกิจในกรณีที่มีความจำเป็น รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการในระดับมหาภาคที่ดีพอ ทั้งหมดนี้จะช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่ผู้ที่ยากจนได้ เพราะปัญหาที่ผ่านมามิใช่แค่ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ตลอดจนการมีฐานทรัพยากรชนิดเพื่อความมั่นคงของชีวิตที่นอกเหนือจากเงินทุนด้วย ดังนั้น นโยบายตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาความยากจนของชาวชนบทจะต้องประกอบด้วยนโยบายดังต่อไปนี้

2.1.9.1 นโยบายการศึกษา การให้โอกาสทางการศึกษาในระบบควบคู่ไปกับการให้ความรู้ความสามารถในรูปเครือข่ายความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตที่จะมีผลในการช่วยยกระดับความรู้และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตที่เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองให้ได้อย่างจริงจัง การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ว่าควรจะมีหลักสูตรการเรียนการสอนแก่บุตรหลานในเนื้อหาวิชาใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งต้องรวมถึงความรู้ความสามารถในการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ คุณภาพดิน น้ำ สามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น ให้กลายเป็นฐานทรัพยากรที่จะช่วยเลี้ยงครอบครัวเกษตรกรให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สถาบันการศึกษาภายในท้องถิ่นจะต้องเร่งทำความเข้าใจในเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียง" และสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของครูและนักเรียนเอง เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องสามารถประยุกต์ใช้เป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข รวมทั้งขยายความรู้เหล่านั้นไปยังผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่เกิดจากการไม่รู้เท่าทันชีวิตและความเจริญทางวัตถุ มาเน้นความสุขจากการมีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นสำคัญ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย

2.19.2 การกระจายการผลิตและลดรายจ่ายบนฐานครัวเรือนและชุมชน การที่เกษตรกรจำเป็นต้องทำการเกษตรเชิงเดี่ยวนั้น ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากหนี้สิน ถ้าลดปัญหาหนี้สินโดยมีการสร้างอาชีพที่ช่วยให้มีรายได้เสริม โดยเน้นการผลิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ การผลิตเพื่อใช้เองในชุมชนเป็นสำคัญแทนการผลิตเพื่อมุ่งตลาดภายนอก โดยชุมชนรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าที่หลากหลายแต่มีความจำเป็นในชุมชนแล้วนำสินค้าเหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนกันเองภายในชุมชน ที่เหลือจึงขายออกไปภายนอกชุมชนกิจกรรมเช่นนี้จะเป็นกิจกรรมที่ช่วยลดรายจ่ายที่เป็นตัวเงิน ขณะที่ชุมชนก็จะมีสินค้าตามความต้องการเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง การช่วยลดรายจ่ายจะช่วยลดภาระกดดันจากปัญหาหนี้สินลงได้บางส่วน อีกทั้งไม่ต้องรับภาระความเสี่ยงจากการที่ต้องพึ่งตลาดภายนอกมากจนเกินไป แต่ขณะเดียวกันเกษตรกรจะต้องลดค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นประโยชน์หรือค่าใช้จ่ายเพื่ออบายมุขโดยสิ้นเชิง ความพยายามที่จะผลิตเพื่อพึ่งตนเองในด้านอาหารและยาตลอดจนเสื้อผ้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งในกรณีนี้จำเป็นจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งการผลิตและการบริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมานะบากบั่นการดำเนินตามนโยบายเช่นนี้ให้ได้ผลจะต้องเน้นการมีชุมชนต้นแบบ โดยภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนชุมชนต้นแบบได้เป็นที่เรียนรู้และศึกษาดูงาน ขณะเดียวกันก็มีทุนอุดหนุนเพื่อการศึกษาดูงานรวมทั้งทุนประเดิมเริ่มต้น ให้แก่กลุ่มที่ยังมีสถานภาพเป็นนักเรียนต้องการศึกษาดูงานแล้วมาปฏิบัติให้ได้ผลด้วยตนเอง

2.1.9.3 การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รัฐจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนที่เน้นการปรับเศรษฐกิจฐานรากของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่ยังมีปัญหายากจนและมีหนี้สิน ให้ดำเนินไปสู่ทิศทางการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รูปธรรมของการจัดการแบบหนึ่ง คือ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปในทิศทางของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นว่า พยายามลดแรงกดดันของระบบทุนนิยมที่จะมีต่อเกษตรกร โดยมีนโยบายให้ธุรกิจเอกชนที่มีธุรกรรมร่วมกับเกษตรกรควรจะเป็นธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมรมาตรการสนับสนุนธุรกิจที่ไม่เน้นการแสวงหาผลกำไรสูงสุดจากเกษตรเป็นพิเศษ โดยมาตรการทางภาษี เช่น การลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจเอกชนที่ทำธุรกรรมกับเกษตรกรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การกระจายการผลิตและการกระจายโอกาสส่งผลต่อการลดช่องว่างของรายได้ระหว่างประชาชน โดยเฉพาะคนจนในชนบท

2.1.9.4 ธนาคารชุมชนท้องถิ่น ให้ประชาชนในระดับตำบลรวมตัวกันจัดตั้งสถาบันการเงินของตนเองในระดับตำบล ให้ประชาชนทุกคนในตำบลเป็นผู้ถือหุ้นโดยกำหนดเงื่นไขข้อผูกพันที่จะให้สมาชิกทุกคนต้องมีการออมเงินอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สำหรับหนี้เงินที่มีอยู่กับสถาบันสินเชื่อต่างๆ นั้นควรดำเนินการโอนหนี้เงินกู้ดังกล่าวทั้งหมด เช่น หนี้เงินกู้ของประชาชนตามนโยบายหรือโครงการต่างๆ ของรัฐจาก ธ.ก.ส. ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นต้น ให้มาอยู่ในความรับผิดชอบและบริหารจัดการโดนธนาคารชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้ตัวแทนของประชาชนในชนบทได้มีการเรียนรู้ที่จะดำเนินธุรกิจ “ของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน” ด้วยฐานความรู้ ความสามารถและภูมิปัญญาของสมาชิกและชุมชนในท้องถิ่นเอง โดยมีหน่วยงานจากภายนอก อย่างเช่น ธ.ก.ส. เข้ามามีส่วนช่วยเหลือทางด้านเทคนิคในการจัดทำบัญชีและการบริหารจัดการ

2.1.9.5 การบริหารและจัดการฟื้นฟูทรัพยากร ดิน แหล่งน้ำและป่าเพื่อชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนในชนบทที่ไม่มีที่ดินทำกินและเป็นผู้ยากไร้ รวมกลุ่มกันเข้าทำประโยชน์ในที่ดินและแหล่งน้ำว่างเปล่าที่เป็นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การปลูกป่าชุมชนเพื่อใช้เป็นพืชพลังงานทดแทน การปลูกไม้ใช้สอย การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น รัฐต้องดำเนินการจัดการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างและกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่ประชาชนในชนบทอย่างทั่วถึง เพื่อให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการใช้ประกอบการเกษตรหรือเกี่ยวเนื่องการเกษตรได้ตลอดปี นอกจากนี้ รัฐควรเน้นการให้สิทธิแก่ อบต.ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง เช่น ป่าชุมชน ทะเล ไม้ใช้สอย และไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่เอกสารสิทธิ์เป็นต้น

ในกรณีของคนจนในภาคเมือง ทางแก้ที่สำคัญที่สุดที่นอกเหนือจากการมีตาข่ายนิรภัยทางสังคม (Social safety net) ให้แก่ ผู้ประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นรายบุคคลที่มีคุณภาพดีพอสมควรแล้ว แนวทางที่สำคัญ คือ การเสริมความรู้ให้แก่คนจนเมืองให้มีความรู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์และบริโภคนิยม ส่งเสริมให้ครอบครัวคนจนในเมืองมีความสามารถในการวิเคราะห์รายจ่ายในลักษณะการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัว และส่งเสริมให้มีการออม เพื่อเป็นหลักประกันของครอบครัวในระยะยาว

2.2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงสู่การปฏิบัติ

2.2.1 หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกรไม่ว่าจะเชื้อชาติใด ศาสนาใดหรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใด ก็มิทรงย่อท้อ เข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงานหรือแม้กระทั่งการจราจร ทรงคิดค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างแยบยล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยึดการดำเนินงานในลักษณะที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว และสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบ และทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนา เพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด โดยพระองค์ทรงมีหลักการทรงงาน รายดังนี้ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 3)

หลักการทรงงานข้อที่ 1 ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ก่อนที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น เอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชน

หลักการทรงงานข้อที่ 2 ระเบิดจากข้างใน พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

หลักการทรงงานข้อที่ 3 แก้ปัญหาที่จุดเล็ก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ปัญหาทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การ

แก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า "ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ปัญหาการปวดหัวนี้ก่อน มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพคิดได้ แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรื้อทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น มันผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่ วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้"

หลักการทรงงานข้อที่ 4 ทำตามลำดับขั้น ในการทรงงานพระองค์จะเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดดั่ง พระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 18 - 19 กรกฎาคม 2517 ความว่า

"...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุดดังเห็นได้ ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้..."

"...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์..."

หลักการทรงงานข้อที่ 5 ภูมิสังคม การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไรและสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยาคือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้วเราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง..."

หลักการทรงงานข้อที่ 6 องค์รวม ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ "ทฤษฎีใหม่" ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ แนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวมตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ 10-15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาดรวมถึงการรวมกลุ่ม รวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร นั่นคือทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1-2 และ 3

หลักการทรงงานข้อที่ 7 ไม่ติดตำราการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรอมชอม กับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชนคือ "ไม่ติดตำรา" ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

หลักการทรงงานข้อที่ 8 ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังนี้ เราเคยเห็นว่าหลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละฉลองพระองค์ทรงใช้เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า "กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุดใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าต่อพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานโดยรอบคอบขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ..."

หลักการทรงงานข้อที่ 9 ทำให้ง่าย (Simplicity) ด้วยพระอัจฉริยภาพ และ

พระปรีชาสามารถในพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และระบบนิเวศน์โดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของสังคมนั้น ทรงโปรดที่จะทำสิ่งยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจ อันเป็นการแก้ปัญหาโดยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยากให้ง่ายนั้นกลายเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่าทำให้ง่ายหรือ Simplicity จึงเป็นหลักที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หลักการทรงงานข้อที่ 10 การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตยทรงเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มารวมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชนดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวางหนักแน่นรู้จักรับฟังความคิดเห็นแม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั้นเอง..."

หลักการทรงงานข้อที่ 11 ประโยชน์ส่วนรวม การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนา และช่วย เหลือพสกนิกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมอาจจะมานึกในใจว่า ให้ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียวเป็นการให้เพื่อตัวเอง สามารถที่จะมีส่วนร่วมที่จะอาศัยได้..."

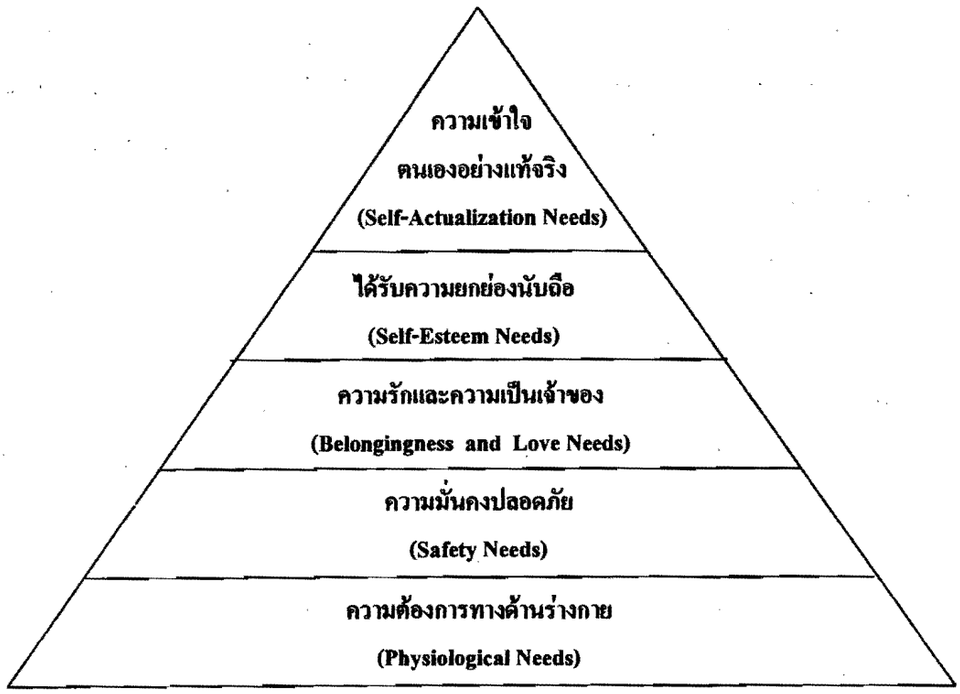
หลักการทรงงานข้อที่ 12 บริการรวมที่จุดเดียว (One stop services) การบริการรวมที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น ในบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียวดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

"...กรมกองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้าน ได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรองดองกัน ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมีงาน

ถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเอง คนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรมกอง ทั้งในด้านเกษตรและในด้านสังคม ทั้งในด้านหางานการส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชนซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลาย ก็สามารถที่จะมาดูส่วนเจ้าหน้าที่ที่จะให้การอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน เหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้านก็หมายถึงว่าที่สำคัญปลายทางคือ ประชาชนจะได้รับประโยชน์และต้นทางของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์..."

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการจูงใจ

2.2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ตามแนวคิดจิตวิทยามนุษย์นิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่ใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มีความต้องการมุ่งไปสู่สัจธรรมแห่งตน (Self-Actualization) ถ้าสิ่งแวดล้อมของเขาดีพอหรือเอื้ออำนวยแรงจูงใจของมนุษย์และกระบวนการพัฒนามุ่งไปสู่สัจธรรมแห่งตนนั้น ส่วนใหญ่เป็นลำดับขั้น ซึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานเพื่อเกิดความอิสระในการเติมเต็มในลำดับขั้นตามแผนภาพที่ 2.4 ดังนี้ (Maslow, 1962 : 23 ; อ้างอิงจาก Richard M. Ryckman, 1989 : 392)

ภาพที่ 2.4 ทฤษฎีแรงจูงใจที่เป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow Hierachical Theory of Motivation)

ทฤษฎีแรงจูงใจที่เป็นไปตามลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow Hierachical Theory of Motivation) ได้แสดงขั้นความต้องการไว้ ดังนี้ (Maslow, 1962)

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) หมายถึงว่าเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุดและเห็นได้ชัดที่สุดจากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อน นอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น แรงขับของร่างกายเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและอินทรีย์ ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่าและถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้ว บุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่าความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง (Safety and security) Maslow กล่าวว่าความต้องการความปลอดภัยนี้จะสังเกตได้ง่ายในทารกและในเด็กเล็กๆ เนื่องจากทารกและเด็กเล็กๆ ต้องการความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) ความต้องการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลต้องการ ได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใครยอมรับหรือถูกตัดออกจากสังคมความรักที่แท้จริงจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดี ความสัมพันธ์ของความรักระหว่างคน 2 คน จะรวมถึงความรู้สึกนับถือซึ่งกันและกัน การยกย่องและความไว้วางใจแก่กัน นอกจากนี้ Maslow ยังย้ำว่า ความต้องการความรักของคนจะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ ความรักต่อผู้อื่น และรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความรักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่า ชีวิตไร้ค่ามีความรู้สึกอ้างว้างและเดียดแค้น

4) ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem Needs) เมื่อความต้องการได้รับความรักและการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นไปอย่างมีเหตุผลและทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจแล้ว พลังผลักดันในขั้นที่ 3 ก็จะลดลงและมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ กล่าวคือ มนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องเป็นลำดับต่อไป ความต้องการได้รับความนับถือยกย่องแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ความต้องการนับถือตนเอง (Self-Respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง และมีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีความเป็นอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่า เขามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง (2) ความต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from other) คือ ความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับการยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ มีสถานภาพมีชื่อเสียง เป็นที่กล่าวขานและเป็นที่ชื่นชมยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าว่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

5) ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization Needs) หรือความต้องการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ความต้องการในขั้นนี้ของมนุษย์ จะมีความสุขในการทำงาน มีความพึงพอใจที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิต มีความต้องการให้ตนเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

Maslow (1970 : 47) กล่าวไว้ว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความเป็นเจ้าของความรัก และการได้รับการยกย่อง เงื่อนไขสำคัญที่จะเอื้อต่อการสนองความพึงพอใจนี้ คือ เสรีภาพ (Freedom) ในการพูดและการ

กระทำใดๆ ก็ตามที่บุคคลปรารถนา ตราบใดที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นมีอิสระที่จะแสดงตน สำรวจตนในด้านต่างๆ ถ้าปราศจากเสรีภาพเหล่านี้คนจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ กล่าวได้ว่า สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาไปสู่สัจจการแห่งตน เงื่อนไขสิ่งแวดล้อมนี้ได้แก่ กระบวนการทางสังคมที่ให้ความเท่าเทียมกัน (Equality) ความไว้วางใจ (Trust) ความเคารพและการสนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

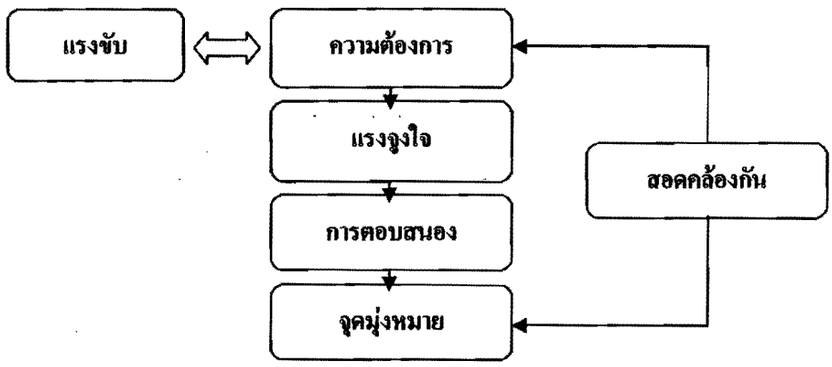
สำหรับความต้องการนับถือตนเองนั้นมีทั้งการนับถือที่ได้รับจากผู้อื่นและการนับถือตนเอง ซึ่งบุคคลพึงมีพื้นฐานของการนับถือตนเองมากกว่าการได้รับความยกย่องหรือวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น (Richard M. Ryckman, 1989 : 395)

ส่วนลักษณะของผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงนั้น มีลักษณะต่างๆ มากมาย เช่น รับรู้ความเป็นจริง ยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่น สนใจปัญหา ทำประโยชน์แก่ผู้อื่น "มีแนวโน้มปกครองด้วยจริยธรรมของตนเองมากกว่ากฎของสังคม" (Ruled by the Laws of their Own Character Rather Than by the Rules of Society) (Maslow, 1970 : 174) ในการพัฒนาบุคลิกภาพนั้นเป็นไปอย่างสลับซับซ้อน หยั่งรู้และตระหนักในตนเอง พัฒนาไปอย่างกลมกลืนทั้งตัวมีการบูรณาการในขั้นสูงและเป็นไปทั้งระบบ (Holistic Organism) อย่างมั่นคง (Stable) และเป็นตัวของตัวเอง (Autonomous) แนวคิดตามทฤษฎีของ Maslow จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาสู่คุณธรรม จริยธรรมบุคคลที่พัฒนาถึงขั้นสัจจการแห่งตนเป็นบุคคลที่มีจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย การพัฒนาจากขั้นเบื้องตนไปสู่ขั้นต่อไปนั้น "ความพอ" ของบุคคลนอกจากจะขึ้นกับสภาพทางกายแล้ว ยังขึ้นกับ "ความรู้สึกพอ" อีกด้วย จึงมิได้หมายความว่า ทุกคนจะต้องได้รับการสนองตอบความต้องการพื้นฐานเท่าๆ กัน แต่เป็นไปตามลำดับขั้นเหมือนกัน มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เมื่อเกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง และความต้องการนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง เขาจะตกอยู่ในภาวะความเครียด และเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสนองความต้องการนั้น ความต้องการจะเริ่มต้นจากความต้องการทางร่างกายและต่อมาเป็นความต้องการทางใจ แรงจูงใจเกิดขึ้นได้จากความต้องการหลายๆ อย่างแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามบุคคลทุกคน ต่างก็มีความต้องการที่จะลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นเมื่อความต้องการของเขา ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2.2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ เมื่อคนถูกกระตุ้น หรือถูกเร้าจากตัวกระตุ้นต่างๆ ที่เกิดจากภายนอก และเกิดจากความต้องการภายในแล้ว คนๆ นั้นจะมีความเข้าใจต่อสิ่งที่เขาได้พบเห็น ได้ฟัง หรือที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสอื่นๆ ได้โดยบุคคลแต่ละคนจะมีการกลั่นกรองสิ่งที่เขาได้เห็นและรับเข้ามาบุกกลจะเก็บรวบรวมตัวกระตุ้นบางตัวเท่านั้น และจะนำเอาสิ่งที่นำเข้ามาไปเปรียบเทียบกับตัวกระตุ้นอื่นๆ ที่เคยได้รับมาในอดีต ที่ได้เก็บสะสมฝังแน่นอยู่ในความทรงจำ

เรียกว่ากระบวนการเปรียบเทียบ เขาจะเลือกเอาตัวกระตุ้นที่เกี่ยวข้องเฉพาะสิ่งที่เขากำลังสนใจเท่านั้น เก็บไว้ในความทรงจำ เช่น ขณะนี้กำลังต้องการเครื่องซักผ้า ข่าวสารใดที่เกี่ยวกับเครื่องซักผ้าจะได้รับการสนใจ และทุกครั้งที่รับเข้าไป ก็จะนำไปเปรียบเทียบของแต่ละตราที่เก็บไว้ในความทรงจำ

นวลละออ สุภาผล (2527) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการจูงใจ (Motivated Behavior) ก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมใดๆ จะต้องมีความต้องการและแรงขับ เพื่อให้ได้รับการตอบสนองตามจุดมุ่งหมายอันเกิดจากการจูงใจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามรูปภาพ 2.5 ดังนี้

ภาพที่ 2.5 พฤติกรรมการจูงใจ

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่จูงใจนั้น จะก่อให้เกิดความพยายามอย่างต่อเนื่องและฉับพลันเป็นแรงขับที่เกิดในสภาวะทางร่างกาย (Homeostasis) เพื่อให้ร่างกายกลับสู่ความสมดุลของร่างกายดังเดิม ทฤษฎีว่าด้วยการจูงใจที่สำคัญ ได้แก่ (Maslow, Abraham H. (1968)

1) ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt theory) กล่าวว่ากระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวของกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ต้องเป็นลำดับและต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเป็นตัวนำและแสดงผลลัพธ์ซึ่งได้รับการดัดแปลง เช่น การรณรงค์โฆษณาต่อต้านการสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง

2) ทฤษฎีแรงขับ (Drive-reduction theory) สาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ เกิดความคับแค้นใจเนื่องด้วยมิได้รับสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงระบุถึงการลดแรงขับเป็นแรงจูงใจแทนที่โดยได้รับแรงเสริมที่เหมาะสม เช่น รางวัล คำชมเชย เป็นต้น

3) ทฤษฎีเลวิน (Lewin's theory) กล่าวว่า รางวัลและการลงโทษมีผลต่อทฤษฎีพฤติกรรม การจูงใจเป็นแกนกลาง

4) ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความจำเป็น แรงขับและตัวก่อ (The need drive incentive) ตามปกติแล้วร่างกายไม่สมดุล ความต้องการก็จะเกิดขึ้นและตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก็คือแรงขับ เพื่อจะได้บรรลุจุดประสงค์โดยมีตัวล่อเป็นตัวนำพา

5) ทฤษฎีแห่งความเข้าใจ (Cognitive theory) และการพยากรณ์ล่วงหน้า ผลที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับการประเมินค่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเข้าใจอยู่ภายใต้การเรียนรู้ การพยาการณ์ ดังนั้น ระดับความหวังสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับการจูงใจเป็นสำคัญ

6) ทฤษฎีการกระตุ้น (Cue-Stimulus theory) การจูงใจเกิดขึ้นจากการควบคุมจุดมุ่งหมาย โดยอาศัยตัวล่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมมากกว่าจะเกิดจากแรงขับ

7) ทฤษฎีวิเคราะห์ทางจิต (Psycho-analysis theory) Freud ได้กล่าวถึงแนวความคิด นี้ว่า ความกร้าวร้าวและเพศเป็นแรงผลักดันที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเก็บกดไว้ภายใต้จิตสำนึก

8) ทฤษฎีกระตุ้นทางอารมณ์ (Affective arousal theory) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปจะเสาะแสวงหาความพึงพอใจเป็นสำคัญ พยายามที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งไม่พึงปรารถนา จะสังเกตได้ว่าพฤติกรรมการจูงใจอยู่ภายใต้การบังคับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะไปกระตุ้นอารมณ์ก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้น

จากทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจข้างต้น มนุษย์จะประพฤติสิ่งใดนอกจากปัจจัยความต้อง การดังกล่าวแล้ว แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ แรงจูงใจเกิดได้ทั้งจากการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่อง เกิดจากแรงขับภายใน เกิดจากการให้รางวัลและการลงโทษ เกิดจากตัวกระตุ้น เกิดจากภาวะจิตใต้สำนึกและตัวกระตุ้นทางอารมณ์ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลให้มีลักษณะพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงต้องอาศัยแรงจูงใจและตัวกระตุ้นที่เหมาะสม

2.2.2.3 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ประการ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง ในทางพุทธศาสนา คฤหัสถ์ทุกคนต้องยึดมั่นในหลักธรรม 4 อย่างคือ อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา สัมมชีวิตา หลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้สามารถอธิบายศัพท์ได้ดังต่อไปนี้

หลักธรรมข้อที่ 1 อุฏฐานสัมปทา แปลว่า การถึงพร้อมด้วยความหมั่น ความหมายว่า ขยันศึกษาเล่าเรียนและทำงานที่เป็นสัมมาอาชีวะให้ทันกาลเวลาเพื่อได้ทรัพย์มาเลี้ยงชีพ มีพุทธสุภาษิตเตือนไว้ว่า “ปฏิรูปการี ธุรวา อฏฐาตา วินฺทเต ธนำ” แปลว่า เป็นผู้มีธุระหน้าที่เป็นผู้หมั่นลุกขึ้นทำให้เหมาะเจาะ คือ ขยันศึกษาเล่าเรียนและทำงานที่ไม่มีโทษให้ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลสถานที่ ถูกจังหวะ ก็ย่อมได้ทรัพย์

หลักธรรมข้อที่ 2 อารักขสัมปทา แปลว่า ถึงพร้อมด้วยการรักษา หมายความว่า มีสติปัญญารักษาทรัพย์ที่ได้มาด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตราย คือ ไม่ให้เสียหายไปด้วยเหตุอันไม่สมควร เช่น บำเรอผู้หญิง ผู้ชาย เสพสุรา เล่นการพนัน เป็นต้น ซึ่งมีวิธีรักษาทรัพย์มี 5 อย่าง คือ รู้จักเก็บ เช่นเก็บไว้ในที่ปลอดภัย รู้จักถนอม เช่น ของที่จะพึงแตกหักได้ จะใช้ต้องระวังให้มาก รู้จักบูรณะ เช่นของที่ชำรุด คร่ำคร่า พอจะซ่อมแซมได้ก็ไม่ควรทิ้ง ควรบูรณะซ่อมแซมไว้ใช้ต่อไป รู้จักเสียดาย เช่น ของที่ยังใช้ได้อยู่ จะเป็นของใหม่หรือของเก่าก็ตาม งามไม่งามก็ตามไม่ควรทิ้งแล้วหาใหม่ให้เปลืองทรัพย์และ รู้จักทำให้เกิดผลกำไร เช่นมีที่ดินมากก็แบ่งให้เขาเช่าบ้างทำประโยชน์เองบ้าง เป็นต้น

หลักธรรมข้อที่ 3 กัลยาณมิตตตา แปลว่า ความมีเพื่อนเป็นคนดี หมายความว่า คบหาสมาคมกับคนดี คือ คบมิตรที่มีคุณธรรมอันดีงาม ตามลักษณะมิตรแท้ 4 จำพวก เพราะมิตรแท้ย่อมเป็นกำลังสำคัญที่สุด ในการช่วยแสวงหาทรัพย์ให้เกิดมีมากยิ่งๆ ขึ้น การป้องกันรักษาทรัพย์และช่วยให้เป็นผู้รู้จักใช้จ่ายทรัพย์พอสมควร

หลักธรรมข้อที่ 4 สมมชีวิตา แปลว่า ความเลี้ยงชีพตามสมควร หมายความว่า รู้จักใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงชีพให้พอดี ไม่เบียดบังจ่ายน้อยเกินไป ไม่ถึงกับทนอดทนอยากจนปากแห้ง และไม่สุรุ่ยสุร่ายจ่ายมากเกินไปจนกินทิ้งกินขว้าง ต้องรู้จักประมาณฐานะของตนว่า รายรับเท่าไร และควรจ่ายเท่าไร จึงจะพอดีถ้ารู้จักประมาณจึงจะสำเร็จประโยชน์ มตฺตญญุตา สทา สาธุ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ยังประโยชน์ให้สำเร็จทุกเมื่อ

ธรรม 4 ประการนี้ ชื่อว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ แปลว่า ประโยชน์ในปัจจุบัน หมายความว่าธรรมเหล่านี้ เป็นเหตุที่จะให้ได้ผลที่ต้องการในปัจจุบันทันตาเห็นนี้ ได้แก่ ทรัพย์ ยศ ไมตรี เป็นต้น เพราะจำต้องอาศัยให้เกิดความสุขความเจริญตั้งตัวได้ในปัจจุบัน คุณธรรมทั้ง 4 ประการมีอุฏฐานสัมปทาเป็นต้นนี้ องค์คุณอุดหนุน หรือเป็นเหตุให้ตั้งตัวได้ในปัจจุบันซึ่งเป็นผลที่ต้องการของสามัญชนจึงชื่อว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ

จากทฤษฎี ความต้องการ แรงจูงใจ ความคาดหวังและหลักพุทธธรรม ทิฏฐธัมมิกัตถะ ดังกล่าว มนุษย์เกิดมามีแบบการดำเนินชีวิตของตนเอง สติปัญญา ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงได้ต้องขึ้นอยู่กับกิจกรรม ความสนใจและ ความคิดเห็นของบุคคลนั้น มนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน 5 ขั้น เมื่อบรรลุความต้องการขั้นหนึ่งแล้วมักจะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นอยู่เสมอ สิ่งจูงใจทั้งที่เป็นแรงขับภายในและภายนอก รวมทั้งความคาดหวังของมนุษย์เป็นพลังที่จะทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกันและทิฏฐธัมมิกัตถะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ที่เห็นได้ในปัจจุบันและมีชีวิตที่พอดี การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ

ในระดับครัวเรือนเป็นการปรับเปลี่ยนแบบการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม การรับรู้ความต้องการ และการจูงใจ ความคาดหวัง วิธีการปรับเปลี่ยนแบบการดำเนินชีวิตและชีวิตที่ดีจึงเป็นแนวคิดสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมพอเพียงที่จะนำไปสู่การสร้างแบบการดำเนินชีวิตที่พอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือแบบการดำเนินชีวิตให้เป็นแบบการดำเนินชีวิตที่พอเพียงได้สำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่เชื่อมั่นในความสำเร็จ ทั้งในระดับชุมชนและในครัวเรือน การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์เป็นแบบการบริหารจัดการที่ได้รับการยอมรับว่าเหมาะสมที่สุดในการบริหารจัดการในยุคปัจจุบัน มีสาระสำคัญ ดังนี้ (ประเวศ วสี, 2542 ; ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร (องค์การมหาชน), 2544)

2.2.3.1 ความหมายของยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ (Strategy) เป็นคำที่ใช้กันมายาวนาน โดยนำมาใช้เกี่ยวกับการทหารก่อน จากนั้นได้มีการนำมาใช้แพร่หลายในทางธุรกิจและทางราชการโดยลำดับ มีผู้ให้ความหมายของกลยุทธ์ ไว้หลายแง่มุม เช่น ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และคณะ (2544) ให้ความหมายของ กลยุทธ์ว่าเป็นการเลือกทางเลือกที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด Oxford Advanced Learner's Dictionary ให้ความหมายกลยุทธ์ไว้ 3 ประการ (1) แผนเพื่อการบรรลุเป้าหมายเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง (2) ความสามารถในการวางแผน หรือนำแผนไปสู่การปฏิบัติที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะ (3) ทักษะของการวางแผนเพื่อการรบหรือการขับเคลื่อนกองทัพ สรุปได้ว่า กลยุทธ์ เป็นแนวทางที่ดีที่สุดหรือแนวทางที่แยบยลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.3.2 วิธีการเชิงกลยุทธ์ ไพรัช ถิตย์ผาด (2546 : 10) กล่าวถึงวิธีการเชิงกลยุทธ์ (strategic methods)ว่าเป็นการคิดแบบมีกลยุทธ์มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ (1) เป็นการคิดแบบองค์รวม พิจารณาภาพรวมขององค์การหรือเรื่องที่จะดำเนินการเป็นสำคัญ จะมองมิติใดมิติหนึ่งหรือด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ (2) เป็นการคิดวางแผนที่มีความชัดเจนในเป้าประสงค์ โดยเป้าประสงค์เป็นที่ชัดเจนและเป็นที่รับรู้ของผู้เกี่ยวข้อง (3) เป็นการคิดเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด หรือมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบรรลุเป้าประสงค์ (4) เป็นการคิดเลือกทางเลือกที่มีความแนบนัยสอด คล้องกันตลอดแนว ทุกทางเลือกเอื้อและสนับสนุนกันเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์

2.2.3.3 ระดับกลยุทธ์ ระดับของยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ทำให้มีการใช้คำสองคำนี้แตกต่างกัน สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2542 : 23) แบ่งระดับกลยุทธ์เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับองค์กรหรือระดับหน่วยงาน เป็นกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งขอบข่ายการปฏิบัติงาน หรือขอบข่ายภารกิจครอบคลุมกลยุทธ์ที่เป็นทิศทางการพัฒนาการปฏิบัติงานทั้งองค์กร รวมถึงการจัดโครงสร้างองค์กร

การจัดโครงสร้างการเงินและแนวทางการจัดสรรทรัพยากร (2) ระดับธุรกิจหรือกลยุทธ์การแข่งขัน เป็นกลยุทธ์ระดับธุรกิจ เป็นกลยุทธ์ที่เป็นกลไก นำไปสู่ประสิทธิภาพการจัดและ (3) ระดับฏิบัติการ เป็นกลยุทธศาสตร์ระดับเทคนิค ที่จะเป็นกลไกเฉพาะนำสู่เป้าประสงค์ขององค์กร

2.2.3.4 การจัดวางกลยุทธ์ การจัดวางกลยุทธ์มีความสำคัญต่อความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ ทั้งกลยุทธ์ที่เป็นแนวทางและกลยุทธ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 12) เสนอขั้นตอนในการจัดวางกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรและกลยุทธ์การพัฒนาการปฏิบัติงาน ไว้ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นตอนตามลำดับ (1) ขั้นทบทวนภารกิจ ดำเนินการทบทวนภารกิจขององค์การหรือภารกิจการพัฒนาที่จะต้องดำเนินการ ทั้งโดยการวิเคราะห์กฎหมาย การประชุมปฏิบัติการและการวิจัย (2) ขั้นประเมินปัจจัยกลยุทธ์การพัฒนาองค์การหรือการพัฒนาปฏิบัติงาน ดำเนินการทั้งโดยการจัดส่งแบบให้ผู้เกี่ยวข้องประเมินและการประชุมปฏิบัติการ (3) ขั้นวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาการปฏิบัติงานและการพัฒนาองค์การ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายในทั้งที่เป็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นทั้งโอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) (4) ขั้นกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดภาพอนาคตที่คาดหวังขององค์การหรืองานที่ต้องการพัฒนา เพื่อให้เห็นเป้าประสงค์ที่ชัดเจน (5) ขั้นกำหนดพันธกิจ กำหนดกิจที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ (6) ขั้นจัดวางกลยุทธ์ จัดทำ SWOT MATRIX กำหนดกลยุทธ์ ตามลำดับ (7) ขั้นประเมินทางเลือกหรือกลยุทธ์ ดำเนินการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกที่ได้จากการวิเคราะห์กลยุทธ์ เพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด (8) ขั้นปฏิบัติตามทางเลือกที่กำหนด โดยนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ (9) ขั้นประเมินกลยุทธ์และทบทวนกลยุทธ์

2.2.3.5 การวิเคราะห์และเลือกกลยุทธ์ อุทิศ ขาวเทียน (2546 : 85) กล่าวว่าการกำหนดกลยุทธ์/กลวิธีการพัฒนา เป็นการกำหนดแนวทางเลือกดำเนินการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนที่กำหนดกลยุทธ์จากการประเมินสภาวะแวดล้อมให้เกิดแนวทางเลือกการดำเนินการพัฒนาอย่างรอบคอบ ข้อมูลการประเมินดังกล่าวคือการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม SWOT นั่นเอง

การกำหนดทางเลือกจะถูกร่างเป็น “กลยุทธ์” ในลักษณะแนวความคิดการดำเนินการหรือกรอบแนวทางการดำเนินงาน ทั้งนี้การกำหนดกลยุทธ์โดยทั่วไปของภาครัฐมักจะเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน (หรือจะเน้นการสนองต่อปัจจัยภายนอกโอกาสและข้อจำกัด) โดยเร่งปรับและพัฒนาบทบาทการบริการขององค์กร (การแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง) เป็นหลัก

ข้อคำนึงที่สำคัญมากในการกำหนดกลยุทธ์และกลวิธี ผู้กำหนดจะต้องแน่ใจว่าได้ทุ่มเทความนึกคิด ที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่ง

ที่ดีกว่าต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขัน การเป็นผู้นำและการเปลี่ยนแปลงขององค์กรได้อย่างแท้จริง โดยจะต้องพยายามดึงประเด็นการชี้แนวทางการพัฒนาจากสภาวะใหม่ๆ และแนวคิดใหม่ๆ ให้ได้ ทั้งนี้ต้องแน่ใจว่าจะไม่กำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์จากความเคยชิน ที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติแบบเดิมๆ และทำให้แผนหมดความเป็นแผนกลยุทธ์ หรือกลยุทธ์ที่กำหนดขาดนัยสำคัญเชิงกุลยุทธ์ แผนที่นำเสนอแนวทางปฏิบัติแบบเก่าๆ ดังกล่าว จะเป็นเพียงการชี้กรอบการประสานงานประจำเท่านั้น

การมีนัยสำคัญเชิงกลยุทธ์ของแผนนั้นสำคัญมาก ในทางธุรกิจถึงกับระบุไว้ชัดว่าหากองค์กรอยู่นอกกระแส (ตลาด) กลยุทธ์ต้องทำให้องค์กรเข้าสู่กระแสอยู่รอดและแข่งขันได้ กลยุทธ์ต้องทำให้องค์กรนำหน้ากระแส หากองค์กรนำหน้ากระแสกลยุทธ์ต้องทำให้องค์กรนำหน้าได้อย่างต่อเนื่อง และหากองค์กรอยู่ในภาวะถดถอย กลยุทธ์จะต้องทำให้องค์กรเสียหายน้อยที่สุด และต้องหากระแสใหม่เป็นทางออกที่ดีกว่าต่อองค์กร (มิเช่นนั้นไม่ถือว่าเป็นกลยุทธ์) ดังนั้นเอกสารที่อ้างว่าเป็นแผนที่มีการเสนอแนะแนวทาง แผนงานและโครงการแบบงานประจำ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรเท่านั้น ไม่มีผลต่อการก้าวหน้าหรือการพัฒนาแต่อย่างใด จึงไม่ถือว่าเป็นแผนกลยุทธ์ เป็นเพียงเอกสารการชี้แนะ แนวทางปฏิบัติของงานประจำเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากจำเป็นในแผนฯ กลยุทธ์สามารถจะบรรจุแผนงานประจำที่มีความสำคัญในการสนับสนุนแผนงาน/โครงการใหม่ๆ เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมของแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องของแผนฯ ทั้งหมดได้ แต่ควรจะต้องมีการระบุอย่างชัดเจนว่าแผนงาน/โครงการใดเป็นแผนงานประจำที่ทำอยู่แล้ว และจะทำอย่างต่อเนื่องต่อไปในแผนฯ เพื่อพยุงฐานะและบทบาทที่มีอยู่ขององค์กร และ/หรือเพื่อความครอบคลุมของการดำเนินการตามบทบาทหลักขององค์กร ตลอดจนแสดงให้ทราบอย่างชัดเจนว่าแผนงาน/โครงการส่วนใดเป็นแผนงานเชิงยุทธ์หรือแผนงานที่รองรับกลยุทธ์ของแผนที่มุ่งให้เกิดการยกฐานะและบทบาทที่ดีกว่าขององค์กร

การยกร่างกลยุทธ์ โดยทั่วไปองค์กรจะสามารถยกร่างกลยุทธ์จากความสัมพันธ์ของสภาวะแวดล้อม 5 ประเภทด้วยกัน กล่าวคือ

สภาวะประเภทที่ 1 องค์กรมีภาวะทั้งจุดแข็งและโอกาส (ภาวะลุย-ขยาย) เป็นภาวะ “พร้อมแข่งขัน-รุกรบ” ที่องค์กรได้เปรียบมากที่สุด เนื่องจากองค์กรสามารถใช้ทั้ง “จุดแข็ง” ภายในและได้รับ “โอกาส” การสนับสนุนจากสาธารณะที่มีอยู่ ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ภายใต้ภาวะนี้เป็น “เชิงรุก” เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างควบคู่การปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่มีเป็นการผนวกพลังทั้งจากจุดแข็งขององค์กรและโอกาสที่ได้จากสภาวะภายนอกทั้งที่มีอยู่และที่เป็นศักยภาพให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เป็นการรุกและพัฒนาการบริการ (รบ) อย่างรุนแรงและต่อเนื่อง โดยขยายบทบาทและพัฒนาองค์กรอย่างเต็มที่ สามารถ

ดำเนินการให้ได้ชัยชนะ สามารถยกระดับการบริการขององค์กรให้ก้าวหน้าทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สภาวะประเภทที่ 2 องค์กรอยู่ภายใต้ภาวะจุดอ่อนและอุปสรรค (ภาวะลด-เลิก) เป็นภาวะ "ไม่พร้อมแข่งขัน-ต้องรับและหลบเลี่ยง" และหากจำเป็นต้องเลิก ลดและโอนย้าย อันเป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรมีจุดอ่อนมาก และยังต้องเผชิญกับอุปสรรคจากภายนอกที่คู่แข่งมีความพร้อมอันเป็นปัญหารุมเร้าทั้งภายในและภายนอก ดังนั้น ทางเลือกสำหรับผู้บริหารองค์กรคือกลยุทธ์ในลักษณะการตัดเนื้อร้าย (กลยุทธ์เชิงรับ-เลี่ยง-ถอย) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจุดอ่อนภายในต่างๆ ที่มีอยู่ โดยอาจจะต้องมีการติดตามผลการทดลอง (ลองถูกลองผิด) ของการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนอย่างระมัดระวัง จนกว่าเหตุการณ์จะผ่านพ้น หากเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น ในระยะสั้นองค์กรอาจถูกบีบให้ยกเลิกกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีจุดอ่อนและภาวะคุกคามรุนแรงมากที่สุดอันเป็นการตัดเนื้อร้ายก่อนสายไป หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มักจะไม่กำหนดกลยุทธ์แบบตัดเนื้อร้ายแม้ว่าเหตุการณ์จะเลวร้ายลง (จากการติดตามประเมินผล) มักจะปล่อยให้คงอยู่ ในที่สุดเนื้อร้ายดังกล่าวก็จะงอกขยายกัดกินทรัพยากรขององค์กรจนที่สุดองค์กรเองจะขาดทรัพยากรที่จะรุก สมรรถนะถดถอยไม่อยู่ในภาวะที่แข่งขันได้แม้ว่าจะมีโอกาสเหลืออยู่บ้างก็ตาม

สภาวะประเภทที่ 3 องค์กรมีจุดอ่อนแต่ภาวะภายนอกยังมีโอกาส (ภาวะ "ควรปรับ-เสี่ยง") ซึ่งองค์กรมีโอกาสที่เป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดที่มีอุปสรรคภายในที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกสำหรับผู้บริหารขององค์กรคือกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อขจัดหรือ (ทดแทน) แก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ โดยอาจสับเปลี่ยนโยกย้ายหรือจัดหาทรัพยากรทั้งระดับบริหาร และหรือระดับที่ปรึกษาจากภายนอกองค์กร (และ/หรือหาพันธมิตรมาร่วมรบ) และ/หรืออาจกู้เงินมาลงทุนในสาขาที่มีโอกาสอยู่ เป็นการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมความพร้อมที่มีอยู่ให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อพัฒนาโอกาสที่มีอยู่แล้ว (โดยต้องเน้นแก้ไขจุดที่อ่อนแอของตนก่อน) ดังนั้น ถึงแม้จะใช้กลยุทธ์ เชิงรุกได้แต่ต้องเป็นแผนงาน/โครงการระยะสั้นและมุ่งพิจารณาให้ผลการแก้ไข (การลงทุน)เกี่ยวโยงและสนองโอกาสที่มีอยู่อย่างแน่นอน (มีการสั่งซื้อแล้ว ฯลฯ)

สภาวะประเภทที่ 4 องค์กรที่มีจุดแข็งต้องเผชิญภาวการณ์แข่งขันที่รุนแรง ทีมอุปสรรค (ภาวะ "ไม่ควรเสี่ยง" หรือควรคุ้มกันรักษา และคงสภาพ) สถานการณ์นี้สภาวะแวดล้อมภายนอกไม่เอื้อต่อการเร่งรัดพัฒนาดำเนินงาน ถึงแม้ว่าองค์กรจะมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งอยู่ ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรสามารถที่จะเลือกกลยุทธ์รับ การตรึงสถานการณ์ การอิงของดีที่มีอยู่

เพื่อยันหลักฝ่ายตรงข้ามและ/หรือใช้จุดแข็งที่มีอยู่ป้องกันมิให้ฝ่ายตรงกันข้ามเพิ่มภาวะคุกคาม และหาหนทางแตกตัวหรือกระจายกิจการและ/หรือหาจุดที่ฝ่ายตรงกันข้ามไม่เฝ้าระวังเข้าตี และหลีกหนีเพื่อลิดรอนจุดแข็งของฝ่ายตรงข้ามไปเรื่อยๆ เป็นกลยุทธ์ที่ต้องหานวัตกรรม แนวคิดใหม่ๆ จากปัจจัยจุดแข็งที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ลองใช้ในแผนงานด้วยความระมัดระวัง มาตรการการรวมตัวเรากับคู่แข่งให้เป็นกลุ่มบริษัทที่เข้มแข็งที่สุด ก็จัดเป็นทางออกที่ดีของกลยุทธ์หมวดนี้เช่นกัน ทั้งนี้เขาต้องขอมร่วมมือต่อข้อเสนอการรวมตัวดังกล่าว และหากการติดตามประเมินผลยืนยันผลสำเร็จเบื้องแรก ก็อาจปรับกลยุทธ์เป็นการรุกอย่างค่อยเป็นค่อยไป และต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

สภาวะประเภทที่ 5 องค์กรต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ (ภาวะที่ต้อง "เตรียม พร้อม" สภาวะนี้เป็นการคาดการณ์ขององค์กรที่ต้องพิจารณาจากสมมุติฐานว่า หากจุดอ่อนแก้ไขไม่ทันและขยายตัวจนเป็นความรุนแรงที่ก่อเกิดความเสียหายได้มากพร้อมกัน ภาวะคุกคามก็เสี่ยงไม่ได้อาจถูกกระทำโดยปัจจุบันทันทีได้ องค์กรต้องคาดการณ์จากสภาวะจุดอ่อน และสภาวะภัยคุกคามที่วิเคราะห์ไว้เดิมว่ามีแนวโน้มจะเกิดเป็นวิกฤติการณ์ได้กี่ด้านด้วยกัน แล้วพิจารณาว่าต้องปรับสภาวะแวดล้อมด้านใดบ้างไว้รอเผชิญเหตุ และหากวิกฤติเกิดแล้วจะต้องมีกลยุทธ์ตอบรับที่ฉับพลันอะไรบ้าง (ในนาทีแรกในชั่วโมงแรกในวันแรก ในสัปดาห์แรก หากล่าช้าผลเสียหายที่เกิดอาจทำให้องค์กรพังทลายไปได้) กลยุทธ์ภายใต้สภาวะนี้จึงเป็นการกำหนดไว้เพื่อการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้น การมีกลยุทธ์เตรียมการรอรับวิกฤตไว้ก่อนดังกล่าว ย่อมดีกว่าที่เกิดวิกฤติแล้วไม่รู้ว่าจะตอบโต้อย่างไรได้ทันการ เพราะนั่นอาจหมายถึงจุดจบขององค์กรได้

การขัดเกลากลยุทธ์ให้แหลมคม ขั้นตอนการระดมสมองขั้นนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากการยกร่างแนวคิดของกลยุทธ์ที่กล่าวมาแล้ว เป็นเพียงกรอบแนวคิดการดำเนินการในรูปของสาระทางตรรกะ จากผัง SWOT โดยปกติกลยุทธ์ดังกล่าวจะไม่แหลมคมมาก และมีนัยสำคัญเชิงยุทธ์ต่ำ จะต้องอาศัยการระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร และปฏิบัติการดำเนินการขององค์กรมาช่วยกันเสริมสร้าง และคัดเลือกประเด็นกลยุทธ์ต่างๆ ให้มีสาระที่แหลมคมขึ้นจากประสบการณ์และหลักการทฤษฎี และแนวคิดด้านการเมืองที่สังคมยอมรับและต้องการ และที่สำคัญมากคือ ความคิดริเริ่มและนวัตกรรมทางเลือกที่มีอยู่มาผสมผสานกันเป็นแนวคิดและกลยุทธ์ด้านต่างๆ ทั้งรุกและรับ ทั้งแนวทางในสถานการณ์ของแต่ละประเภทสภาวะแวดล้อม กลยุทธ์ที่ได้ขัดเกลาแล้วจะมีสาระชี้นำที่เป็นไปได้ และมีนัยสำคัญเชิงยุทธ์ที่สูงกว่าได้

อย่างไรก็ดี การยกร่างกลยุทธ์อาจจะทำได้หลายวิธีและวิธีหนึ่งโดยอาศัยความเข้าใจสภาวะแวดล้อมในแต่ละประเภท สภาวะแวดล้อมเป็นวิธีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อแก้ไขสภาวะแวดล้อม หรือเพื่อหนุนสภาวะแวดล้อม วิธีนี้เริ่มจากการปะติดปะต่อสภาวะแวดล้อมในขั้น

รายละเอียดของแต่ละประเภทสภาวะแวดล้อม (ตัวอย่างวิเคราะห์ว่าสภาวะแวดล้อมที่มีลำดับความสำคัญสูง ควรทำอะไรได้บ้าง จุดอ่อนควรแก้ไขอย่างไรบ้าง) จากผังสภาวะแวดล้อมที่วิเคราะห์ได้ เมื่อได้ภาพสภาวะแวดล้อมเฉพาะด้าน (เฉพาะด้านจุดอ่อน ด้านจุดแข็ง ด้านโอกาส และด้านภาวะคุกคาม) ใดแล้ว ก็กำหนดกลยุทธ์ที่สอดรับกับสภาวะแวดล้อมดังกล่าว การกำหนดกลยุทธ์เช่นนี้อาจได้กลยุทธ์ที่เป็นความคิดริเริ่มใหม่ๆ แต่ก็อาจจะได้กลยุทธ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมเช่นกัน เพราะมิได้ผสมผสานสภาวะแวดล้อมทั้งเขาและเราเข้าด้วยกัน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินการเฉพาะเขาเฉพาะเรา

การจัดลำดับความสำคัญและการผนวกความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์หลังจากที่มีการประมวล แนวคิดและทางเลือกที่เหมาะสมจากผังสภาวะแวดล้อมหรือ "ผัง SWOT" และมีการระดมสมองเพื่อเสริมความแหลมคมต่อกลยุทธ์แล้ว จะมีขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการเพื่อชี้นำลำดับความสำคัญต่อการปฏิบัติการ ได้แก่ (Kohlberg, L., 1969)

(1) การประเมินลำดับความสำคัญของแต่ละกลยุทธ์ ซึ่งโดยปกติสามารถประมาณลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ได้จากการจำแนกว่ามีสภาวะแวดล้อม (SWOT) ที่จัดว่ามีลำดับความสำคัญสูงเกี่ยวโยงกับกลยุทธ์นั้นๆ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ลำดับความสำคัญของสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และเป็นที่มาของแนวคิดของยุทธศาสตร์นั้นๆ ย่อมชี้ให้เห็นความสำคัญของยุทธศาสตร์ไปด้วยในตัว นอกจากนี้เรายังสามารถพิจารณายืนยันลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ได้หลายทางด้วยกัน เช่น จากระดับความสัมพันธ์ของกลยุทธ์กับเป้าประสงค์หลักของแผนกลยุทธ์ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อเป้าประสงค์การพัฒนา และความสำเร็จของกลยุทธ์อื่นๆ ย่อมมีความสำคัญมากกว่า การจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์จะช่วยกระบวนการตัดสินใจด้านงบประมาณได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความจำเป็นในการมีการชี้นำว่ากลยุทธ์และแผนงาน/โครงการใดบ้างที่เป็นหัวใจของแผนฯ และควรได้รับการสนับสนุนด้านการงบประมาณมากกว่า จึงจะเป็นแผนที่มีการชี้นำที่มีประโยชน์แก่ผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบผลผลิตของการจัดสรรงบประมาณ

(2) การผนวกกลยุทธ์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่มีควรลองแนวความคิดเกี่ยวเนื่องกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สัมพันธ์ระหว่างกันโดยตรง สามารถผนวกเข้าเป็นกลยุทธ์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น กลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดีและกลยุทธ์การป้องกันปราบปรามทุจริตสามารถผนวกเป็นกลยุทธ์การปฏิรูประบบบริหารราชการได้ ทั้งนี้ แผนงานและโครงการของทั้งสองกลยุทธ์สามารถโอนย้ายมาเป็นแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์ใหม่ที่กำหนดได้ จึงเป็นธรรมดาที่จะมีแผนงาน/โครงการที่มีนัยทั้งเชิงรุกและรับในกลยุทธ์เดียวกัน เนื่องจากการผนวกกลยุทธ์ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงดังกล่าวมาแล้ว

2.2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ. (2546 : 5-10) ได้ให้ความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประโยชน์ กระบวนการและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

1) การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เป็นวิธีการจัดการแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นการกำหนดทิศทาง ภารกิจ และกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์การให้ชัดเจน และสอดคล้องกับกระแสการปรับเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพการณ์ภายในขององค์การ การดำเนินการพัฒนาปรับปรุงส่วนต่างๆ ขององค์การให้สามารถนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและการติดตามกำกับ ควบคุม และประเมินผลการดำเนินการตามกลยุทธ์ เพื่อเรียนรู้ผลความก้าวหน้า ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

2) ประโยชน์ การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ (1) องค์การและส่วนต่างๆ ขององค์การสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น (2) การจัดสรรสรรพกำลังและทรัพยากรในองค์การเป็นไปในทิศทางและลำดับความสำคัญที่ชัดเจน มีเหตุมีผล และมีความสอดคล้องกันระหว่างส่วนย่อยต่างๆ ขององค์การ (3) การปรับตัว หรือการขยายตัวขององค์การเป็นไปโดยมีกรอบทิศทางที่แน่ชัด (4) เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารและสมาชิกขององค์การได้ตระหนักถึงโอกาส ภัยคุกคาม จุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์การ ตลอดจนได้ทราบถึงทิศทางการดำเนินงานโดยทั่วกัน (5) การจัดการเชิงกลยุทธ์อาจช่วยเปิดโอกาสให้มีการบูรณาการความคิด การใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานต่างๆ ในองค์การในทิศทางเดียวกัน และเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับโอกาสและภัยคุกคามในสภาพแวดล้อม

3) กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

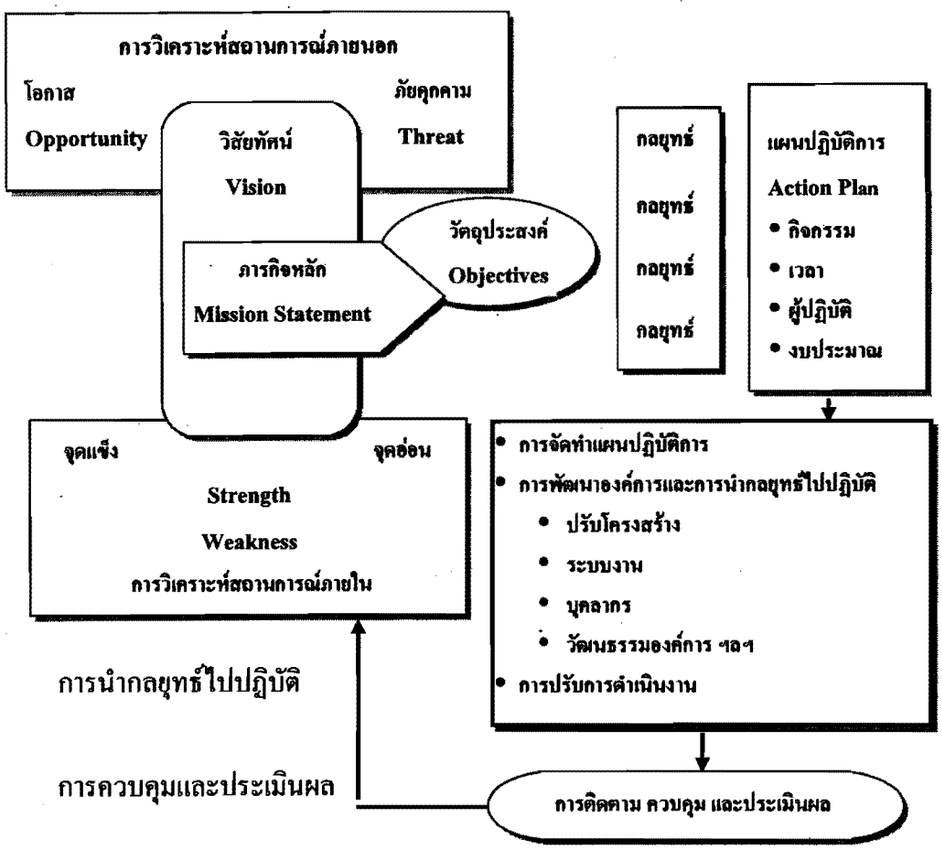
- การจัดวางกลยุทธ์ (Strategic Management) หรือ การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ดำเนินการโดย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อหาโอกาสและภัยคุกคาม โดยพิจารณาในแง่ต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การต่างประเทศ ตลาด ลูกค้าคู่แข่ง ผู้สนับสนุนวัตถุดิบ และตลาดแรงงาน ฯลฯ การวิเคราะห์สถานการณ์ภายในเพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน เช่น ความสามารถด้านการตลาด การผลิต การเงิน สารสนเทศ กฎระเบียบ การจัดการ และทรัพยากรบุคคล ฯลฯ การกำหนดหรือทบทวนวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์การเพื่อกำหนดให้แน่ชัดว่า องค์การของเราจะมีลักษณะเช่นใด หน้าที่บริการอะไร แก่ใครบ้าง โดยมีปรัชญาหรือค่านิยมหลักในการดำเนินการเช่นใด

- การนำกลยุทธ์ไปสู่ปฏิบัติ (Strategic Implementation) ดำเนินการกำหนด เป้าหมายการดำเนินงาน การวางแผนปฏิบัติ (Action Plan) ที่ระบุกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้อง

ดำเนินการ การปรับปรุง พัฒนาองค์การ เช่น ในด้านโครงสร้าง ระบบงาน ทรัพยากรบุคคล วัฒนธรรมองค์การและ ปัจจัยการบริการต่างๆ ในองค์การ

- การควบคุมและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ การติดตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาจทำให้ต้องมีการปรับแผนกลยุทธ์

กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) จะต้องมีแนวทางที่ชัดเจน กล่างคือมีเอกสารที่ระบุวิสัยทัศน์ (Vision) ภารกิจ (Mission) และกลยุทธ์ (Strategies) ต่างๆ ในการดำเนินงานขององค์การหนึ่งๆ แผนระยะยาว ที่บอกถึงทิศทางการดำเนินงานขององค์การเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประสานงานในเวลาที่สอดคล้องกัน และจะต้องเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นจากการวิเคราะห์สภาพการณ์ภายนอก และภายในองค์การ เพื่อคาดคะเนแนวโน้มของสถานการณ์ และกำหนดแนวทางการดำเนินการขององค์การให้สอดคล้องเหมาะสมกับแนวโน้มของสถานการณ์ดังกล่าว ปรากฏตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ตามแผนภาที่ 2.6 ดังนี้

ภาพที่ 2.6 กระบวนการเชิงกลยุทธ์

ขั้นตอนการจัดทำแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational Analysis) หมายถึง การคาดคะเนแนวโน้ม ของสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์การ โดยมีตัวแปรสำคัญที่ควรพิจารณา ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (1) การวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก (External Environment) ได้แก่การพิจารณาถึงแนวโน้มของตัวแปรต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป (General Environment) พิจารณา S–Social : สภาพกระแสสังคมและชุมชนที่ล้อมรอบองค์การ T–Technology: แนวโน้มของพัฒนาการด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับองค์การ E–Economic: สภาพของเศรษฐกิจ รวมทั้งกฎหมายและนโยบายทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การ I–International: แนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์การ (2) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การโดยตรง (Operational Environment) ซึ่งมีปัจจัยที่ควรพิจารณา ประกอบด้วย

สภาพของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ (Channels of Distribution Service Delivery System) กลุ่มลูกค้าผู้รับบริการ สภาพของคู่แข่งและการแข่งขันสภาพของคู่ค้า หรือองค์การที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับองค์การของเรา (Counterparts) เช่น ส่วนราชการในพื้นที่เดียวกัน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์องค์การ (Vision) คือคำบรรยายถึงสภาพและการดำเนินงานขององค์การที่ต้องการให้เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไขแนวโน้มของสภาพการณ์ต่างๆ ที่ได้คาดคะเนไว้

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดภารกิจ กำหนดภารกิจมีสองระดับ คือ ระดับแรกเป็นการกำหนดภารกิจในลักษณะของอาณัติ (Mandate) หรือบทบาทหน้าที่ขององค์การที่สังคมกำหนดให้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การตอบคำถามที่ว่า "องค์การนี้มีขึ้นมาเพื่ออะไร" (Organizational Charter) ซึ่งคำตอบจะคงที่ตลอดชั่วอายุขององค์การ ระดับที่สอง เป็นการกำหนดภารกิจที่องค์การจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ (Organizational Mission) ซึ่งเปรียบเสมือนวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์นั่นเอง ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ แต่ไม่ควรเปลี่ยนไปจนไม่สอดคล้องกับภารกิจดั้งเดิม (ระดับแรก) ขององค์การ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดกลยุทธ์ เมื่อได้กำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจอันเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์การแล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือการกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งหมายถึงแนวทางหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำองค์การไปสู่ การบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นนั้น ควรมีความสอดคล้องกับแนวโน้มที่สำคัญที่ระบุไว้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอกและภายในองค์การด้วย โดยอาจพิจารณากำหนดกลยุทธ์ได้โดย (1) พิจารณาโอกาสสำคัญที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม แล้วมองหาวิธีการที่จะใช้จุดแข็งขององค์การให้ได้ประโยชน์ในการคว้าโอกาสนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ โดยควรพิจารณาจุดอ่อนขององค์การประกอบ เพราะองค์การอาจมีจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถนำเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาใช้ในการคว้าโอกาสที่เปิดขึ้นมาได้ เช่น เมื่อเศรษฐกิจเฟื่องฟู องค์การที่มีขีดความสามารถด้านการผลิตสูงย่อมมีความได้เปรียบ แต่ถ้าหากองค์การนั้นมีจุดอ่อน อยู่ที่การตลาด ก็จะทำให้ไม่สามารถใช้จุดแข็งด้านความสามารถในการผลิตได้อย่างเต็มที่ (2) พิจารณาถึงภัยคุกคามที่สำคัญ โดยพยายามหากลยุทธ์ที่เป็นการนำเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาใช้ในการป้องกันตัว หรือไม่ก็นำจุดแข็งนั้นไปใช้คว้าโอกาสอื่นที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อมีคู่แข่งที่เข้มแข็งเข้ามาในตลาดที่เราครองอยู่ ก็อาจต้องใช้จุดแข็งของเรา เช่น ในเรื่องความสนิทสนมกับตัวแทนจำหน่ายในพื้นที่เป็นเครื่องป้องกันตัว

ขั้นตอนที่ 5 การแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น ต้องอาศัยแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับส่วนงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างสอดประสานกันทั้งในแง่ทิศทางและจังหวะเวลาโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการนั้นอาจใช้รูปแบบ

ต่างๆ กันได้หลายแบบ เช่น การใช้การวางแผนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์ (Logical Framework Project Planning) หรือ อาจเขียนในทำนอง Gantt Chart ก็ได้ แต่อย่างน้อยในแผนปฏิบัติการควรมีองค์ประกอบพื้นฐาน ดังนี้ (1) ชื่อแผนงาน ซึ่งก็คือชื่อของกลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์นั่นเอง (2) วัตถุประสงค์ และ / หรือเป้าหมาย ของแผนงานนั้น ซึ่งจะสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Success Indicators) และเป็นมาตรการที่สามารถใช้ในการติดตามประเมินความสำเร็จก้าวหน้าของการดำเนินการตามแผนงานได้ (3) ชื่อโครงการ งาน หรือกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในแผนงานนั้น (4) วัตถุประสงค์เป้าหมาย และ / หรือตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ กิจกรรมนั้นๆ ที่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานสามารถที่จะใช้ในการติดตามและประเมินผลงานได้ (5) เงื่อนไขเวลาซึ่งสะท้อนถึงลำดับก่อน-หลังในการดำเนินการ (6) ผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ (7) งบประมาณ และปัจจัยนำเข้า (Inputs) ต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 6 การพัฒนาองค์การเพื่อการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ในการพิจารณากำหนดโครงการเพื่อบรรจุลงในแผนปฏิบัติการสำหรับที่จะนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น นอกจากจะต้องคิดถึงโครงการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ก็ยังต้องคำนึงถึงโครงการและกิจกรรมสำหรับการที่จะปรับเปลี่ยน พัฒนาขีดความสามารถขององค์การให้มีความสามารถที่จะนำแผนกลยุทธ์นั้นไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน มักต้องมีการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยสำคัญขององค์การในด้านต่างๆประกอบด้วย การจัดโครงสร้างขององค์ การ เช่น การเพิ่ม หรือลดหน่วยงานเพื่อนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติหรือการมอบหมายงานใหม่ที่เกิดขึ้นจากแผนกลยุทธ์ การปรับเปลี่ยนระบบระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อรองรับกลยุทธ์การดำเนินงานใหม่ การจัดกรอบอัตรากำลังและบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายบุคลากรใหม่เพื่อให้ไปปฏิบัติหน้าที่ตามกลยุทธ์ใหม่ การพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติของบุคลากรในส่วนงานต่างๆ ให้มีความเข้าใจถึงกลยุทธ์ใหม่ และสามารถปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ใหม่ได้ การสร้างเสริม หรือปรับแต่งวัฒนธรรมในการทำงานของคนในองค์การใหม่ ให้สอดคล้องตามกลยุทธ์ การสร้างความเข้าใจร่วม กันในหมู่พนักงานทุกระดับถึงกลยุทธ์ใหม่ และเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเลือกใช้กลยุทธ์นั้นๆ โดยมุ่งให้ทุกคนได้มีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) คือ ให้ทุกคนมองเห็นภาพขององค์การในสภาพที่พึงปรารถนา เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ การจัดหาและจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์การในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 7 การติดตามประเมินผลกลยุทธ์ ขั้นตอนสุดท้ายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การติดตามและประเมินผลกลยุทธ์ ซึ่งหมายถึง การคอยติดตามตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความสำเร็จและล้มเหลวของโครงการกิจกรรมต่างๆ ประกอบเป็นกลยุทธ์

ขององค์การ ซึ่งวิธีการในการติดตามประเมินผล นั้น ก็คือการคอยติดตามข่าวสารข้อมูล โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้และคอยแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตลอดจนถึงการคอยติดตามให้การสนับสนุน แก่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานต่างๆ ในทุกๆ ด้านให้สามารถปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามประเมินผลนี้ นอกจากจะช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จก้าวหน้าของงานแล้ว ก็ยังเป็นการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานให้รับเอากลยุทธ์ไปปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ การได้เรียนรู้ถึงผลสำเร็จ หรือ ล้มเหลว ตลอดจนข้อผิดพลาดต่างๆ ก็ยังเป็นส่วนของกระบวนการเรียนรู้ขององค์การซึ่งองค์การที่มีขีดความสามารถในการเรียนรู้สูง ย่อมได้เปรียบในยามที่สถานการณ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป เพราะจะสามารถปรับตัวเองได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

2.2.4 แนวคิดการบริหารตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของทุกส่วนราชการในการกระทำภารกิจใดภารกิจหนึ่งว่าต้องมีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้ (พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2534 ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546 : 5-6)

ประการที่ 1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

ประการที่ 2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน ในทุกระดับ

ประการที่ 3 มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า กับผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้น โดยมีการทำ Cost-Benefit Analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่างๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางเป้าหมายการทำงานและวัดผลงานของแต่ละบุคคล (Individual Scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์การ

ประการที่ 4 ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานและการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูป One-Stop Service

ประการที่ 5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งได้แก่ การทบ ทวนและปรับปรุงกระบวนการ และขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาวการณ์อยู่เสมอ

ประการที่ 6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก โดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน และความพึงพอใจของผู้รับบริการในหลากหลายวิธี และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป

ประการที่ 7 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง ซึ่งจะทำให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการดังกล่าวข้างต้น เป็นหัวข้อสำคัญในการกำหนดความหมายของการบริหารราชการที่ดีที่พึงประสงค์ตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 ส่วนรายละเอียดวิธีการปฏิบัตินั้นในพระราชกฤษฎีกาได้แยกบัญญัติขยายความหมายไว้ในแต่ละหมวดต่อไป (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542)

หมวดว่าด้วยการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน บทบัญญัติในหมวดนี้ เป็นการกำหนดแนวทางการบริหารราชการในความหมายของการบริหารราชการให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนว่าต้องอยู่ในแนวทางที่ถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางในการได้รับบริการจากรัฐ ได้แก่

(1) การกำหนดภารกิจแต่ละเรื่อง รัฐและส่วนราชการมีหน้าที่ต้องกำหนดให้อยู่ในกรอบที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศ เกิดความสงบปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ความผาสุกความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐและนโยบายของคณะรัฐมนตรี

(2) ต้องจัดวางระบบเพื่อให้มีการปฏิบัติราชการเป็นไป ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ และมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในภาพรวม

(3) ก่อนเริ่มดำเนินการในภารกิจใดๆ จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ผลดีและผลเสียให้ครบถ้วนทุกด้าน มีการวางกลไกการทำงานชัดเจนทุกขั้นตอนและโปร่งใส ในกรณีที่มีผลกระทบต่อประชาชนต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน ให้ได้ทราบถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น

(4) ระหว่างการดำเนินการตามภารกิจใด ต้องรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความพึงพอใจของสังคมโดยรวม เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอยู่เสมอ

(5) กรณีที่พบปัญหาอุปสรรคต้องจัดให้มีการแก้ไขปัญหานั้นโดยเร็วและถ้าเป็นปัญหาจากส่วนราชการอื่นต้องแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแก้ไขปรับปรุงโดยเร็ว

2.2.5 ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนมาจากหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งรูปร่าง มันสมอง และจิตใจ มนุษย์จึงไม่มีความเท่าเทียมกัน แต่โดยข้อเท็จจริงมนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิและความเสมอภาคในการมีโอกาสที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ สิทธิและโอกาสที่จะก้าวหน้า แสดงความรู้ ความสามารถ การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้พัฒนาขึ้น เป็นต้น แต่โอกาสเหล่านี้ขึ้นอยู่กับภาวะธรรมชาติและภาวะกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น มนุษย์จึงย่อมไม่มีสิทธิและเสมอภาคในความสำเร็จของชีวิตโดยเท่าเทียมกัน (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534 : 4) ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเกิดจากการผสมผสานหลักการดังกล่าวเข้ากับความหมายของการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิตของคนมี 5 ประการ คือ (Hurlock, B. E., 1974)

ประการที่ 1 บุคคลแต่ละคนมีความสำคัญ ถึงแม้บุคคลจะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีสิทธิที่พึงได้รับความยุติธรรมและอย่างมีเกียรติในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้หนึ่ง

ประการที่ 2 บุคคลแต่ละคนมีสิทธิ เสรีภาพในการกำหนดวิถีการดำรงชีวิตตามความต้องการของตน โดยไม่ถูกบีบบังคับจากบุคคลอื่น

ประการที่ 3 บุคคลแต่ละคนมีศักยภาพหรือพลังความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทั้งที่เปิดเผยและแฝงเร้นศักยภาพเหล่านี้มีประโยชน์ต่อบุคคลและชุมชนเป็นอย่างมาก ถ้ารู้จักนำมาใช้อย่างถูกวิธีโดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังที่แฝงเร้นอยู่ในบุคคล ซึ่งไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มากนัก

ประการที่ 4 การพัฒนาศักยภาพของบุคคลและชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชน และสังคม โดยสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการให้การศึกษาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ประการที่ 5 ถ้ามีโอกาสบุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพหรือพลังความสามารถของตนได้

จะเห็นได้ว่า ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความศรัทธาในศักยภาพหรือพลังความสามารถของคนเป็นอย่างมาก คนแต่ละคนมีความสามารถพัฒนาตนเองได้ ถ้ามีโอกาสการพัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาบุคคลให้มีความคิดและความสามารถเพิ่มขึ้น ให้บุคคลได้รับความยุติธรรม มีอิสรภาพ เสรีภาพ และความเสมอภาคในการดำรงชีวิต โดยใช้วิธีการให้

การศึกษาและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนนี้มีความสอดคล้องกับปรัชญาทางการเมือง การปกครอง แบบเสรีประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงนำไปใช้และเผยแพร่ปรัชญาทั้งสองนี้ควบคู่กันไป ทำให้การพัฒนาชุมชนได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง

2.2.5.1 แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดที่สำคัญดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาเศรษฐศาสตร์, 2546 ; ประเวศ วะสี, 2549 : 12-20)

1) คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชน เชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่ หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองระดับหนึ่ง

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดในโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน

3) การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในปรัชญาเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน ต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศีลธรรม และสุขภาพ

4) การใช้ทรัพยากรในชุมชน การพัฒนาชุมชนใดผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น ดังนั้น นอกจากการพัฒนาด้วยการช่วยตนเองของคนในชุมชนแล้ว ต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีมีอยู่ในชุมชน ไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชน เพราะชุมชนอื่น ๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเช่นเดียวกัน ในเรื่องของการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชนนี้ ส่วนหนึ่งรัฐบาลจะให้การสนับสนุน แต่มักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องใช้ทรัพยากรมาก เป็นแผนและ

โครงการที่รัฐดำเนินการผ่านหน่วยงานราชการ ไม่ใช่เป็นแผนและโครงการพัฒนาของประชาชนในชุมชน

5) การริเริ่มของประชาชนในชุมชน ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มในการจัดทำโครงการ ไม่ใช่ถูกกำหนดโดยบุคคลหรือหน่วยงานนอกชุมชน การดำเนินงานพัฒนาในขั้นตอนต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ หน่วยงานอื่น ๆ ควรเป็นหน่วยที่สนับสนุนเท่านั้นแนวคิดดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้โดยวิธีให้การศึกษาแก่ชุมชนจนมีความรู้ ความสามารถในระดับที่เรียกว่า คิดเป็น ทำเป็น จนมีความสามารถที่จะค้นหาปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

6) ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีดความสามารถจำกัด ทั้งบุคลากร งบประมาณหรือทรัพยากร ระบบการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ส่วนประชาชนในชุมชนเองก็มีขีดจำกัดในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การจะดำเนินงานพัฒนาชุมชนใดจึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาลกล่าวคือชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งขีดความสามารถของตนเองมาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อย รัฐก็เข้าไปให้ความสนับสนุนมากขึ้น ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐนี้จะต้องเป็นสัดส่วนและสอดคล้องซึ่งกันและกัน

7) การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน ไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เพราะทั้งรัฐบาลและประชาชนในชุมชนต่างก็มีขีดความสามารถที่จำกัดไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ การร่วมมือระหว่างรัฐบาลและประชาชนนี้ต้องตั้งอยู่บนปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน คือ การช่วยเหลือตัวเอง การใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลอย่างเหมาะสม นอกจากการร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชนแล้ว ยังสามารถขอการสนับสนุนจากภาคเอกชนและชุมชนภายนอกที่พร้อมจะให้การสนับสนุนได้อีกทางหนึ่ง

8) การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันหลาย ๆ ด้าน จะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อการประหยัดแรงงาน งบประมาณ และเวลาที่ใช้ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ต้องใช้การประสานงานที่ดี จึงจะประสบความสำเร็จ

9) ความสมดุลในการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลายด้านไม่ใช่เพียงกิจกรรมเดียว ต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะทุกกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วยเช่นความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม ความสมดุลระหว่างการพัฒนาร่างกายกับจิตใจของตน ความสมดุลระหว่างเพศและวัย เป็นต้น

10) การศึกษาภาคชีวิต การพัฒนาชุมชน มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต การพัฒนาชุมชนจึงมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ เป็นวิธีการ เป็นโครงการ และเป็นขบวนการทางสังคม ได้แก่ (Bandura, A., 1977 : 67-68) (1) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) คือ มีความต่อเนื่องของปฏิกิริยาโต้ตอบต่อกันของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันจะขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไม่ได้ (2) การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ (Method) ซึ่งนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ความต้องการของประชาชนในชุมชนและเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของชุมชน (3) การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ (Program) ประกอบด้วยเนื้อหาและแผนงานย่อยที่เน้นความคิดริเริ่มของชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากรัฐบาลและการประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และ (4) การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการทางสังคม (Social Process) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดทางอารมณ์อันก่อให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้แรงจูงใจกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัว เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Movement) ไม่เฉื่อยชาหรือท้อถอย

จะเห็นได้ว่า แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผลที่เกิดขึ้น แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวทางของการกำหนดความหมายของ “การพัฒนาชุมชน”

2.2.5.2 หลักการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2547 : 61-65) ได้อธิบายถึงหลักการพัฒนาชุมชนว่า การพัฒนาชุมชนมีปรัชญา แนวความคิด และลักษณะเป็นของตนเองซึ่งถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป็นหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชนที่ให้ความสำคัญต่อคนในฐานะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาชุมชนจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ จนสามารถ

พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาสามารถรับช่วงของการพัฒนาจากคนรุ่นก่อนและดำเนินการให้ดียิ่งขึ้นได้

หลักการพัฒนาชุมชนที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปเป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น (Department of Economic and Social Affair, UN., 1960 ; อ้างอิงจาก ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526 : 8-13) มี 10 ประการคือ

ประการที่ 1 การพัฒนาชุมชนต้องตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชนในชุมชน ด้วยการริเริ่มจากประชาชน และเริ่มต้นจากโครงการง่ายไปสู่โครงการที่ยากขึ้น

ประการที่ 2 การพัฒนาชุมชนมีลักษณะเป็นโครงการเอนกประสงค์ ต้องอาศัยความร่วมมือของนักวิชาการหลายสาขาวิชา และผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

ประการที่ 3 การพัฒนาชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงเจตคติของประชาชนไปพร้อมๆ กับกิจกรรมด้านอื่นๆ

ประการที่ 4 การพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและองค์กรของประชาชนขึ้น

ประการที่ 5 การพัฒนาชุมชนต้องค้นหาและพัฒนาผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็นของแต่ละชุมชน

ประการที่ 6 การพัฒนาชุมชนต้องยอมรับในสถานภาพ บทบาทของสตรีและเยาวชน เปิดโอกาสให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มากที่สุด เพราะสตรีและเยาวชนมีผลต่อการขยายตัวของงานและการรับช่วงของงานพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

ประการที่ 7 การพัฒนาชุมชนของประชาชนจะประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่ ถ้าหากรัฐบาลมีความพร้อมและให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

ประการที่ 8 การพัฒนาชุมชน ต้องมีนโยบายและการวางแผนตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่นโดยการบริหารงานทุกระดับจะต้องมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ประการที่ 9 การพัฒนาชุมชนต้องสนับสนุนให้องค์กรของภาคเอกชน องค์การอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

ประการที่ 10 การพัฒนาชุมชนต้องมีการวางแผนให้เกิดการพัฒนาพร้อมๆ กัน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติหรือระดับประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีหลักการพัฒนาชุมชนที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย 10 ประการ คือ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534 ; สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2541 : 15-16)

ประการที่ 1 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอน คือ (Frankel, J. R., 1977) ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลของการพัฒนา ทั้งในรูปแบบของบุคคล กลุ่มและองค์กร อย่างแท้จริงและด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยความเกรงใจหรือถูกบังคับ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองมองเห็นและตระหนักถึงศักยภาพหรือพลังความรู้ ความสามารถของตนเอง เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนและงานพัฒนาชุมชน (Sense of Belonging) สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตนได้สำเร็จ และนำไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ประการที่ 2 หลักการพึ่งตนเองของชุมชน จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน คือ การพึ่งตนเองของประชาชน (Self Reliance) ตามศักยภาพหรือพลังความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งศักยภาพของคน ทรัพยากร และสิ่งต่างๆ ให้ประชาชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นผู้รู้สภาพความเป็นจริงของปัญหาในชุมชนมากกว่าผู้อื่นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมากกว่าผู้อื่นและต้องดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนนานกว่าผู้อื่น การพึ่งตนเองได้ของชุมชนเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล และเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนเพราะศักยภาพสูงสุดของชุมชน ก็คือ การพึ่งตนเองในด้านต่างๆ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือหรือพึ่งพาชุมชนอื่นอีกต่อไปนั่นเอง ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ จึงพึงตระหนักในหลักการพัฒนาชุมชนข้อนี้ เนื่องจากปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือชุมชนมากเกินไป จนเกิดความเคยชิน ไม่สามารถพึ่งตนเองได้

ประการที่ 3 หลักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การพัฒนาชุมชนเป็นกิจกรรมที่เป็นของส่วนรวมไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การทำงานร่วมกันของประชาชนในรูปของกลุ่มและองค์กร จึงเป็นหลักการของการพัฒนาชุมชนที่สำคัญประการหนึ่ง กลุ่มและองค์กรเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เป็นแหล่งกลางของการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบ กลุ่มและองค์กรยังเป็นแหล่งผนึกกำลังหรือความรู้ความสามารถของชุมชนทำให้เกิดศักยภาพหรือพลังในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ ทั้งยังส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และหลักการพึ่งตนเองของประชาชนที่กล่าวมาแล้วให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไปอีกด้วยนอกจากนี้กลุ่มและองค์กรยังช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าการพัฒนาชุมชนจะ

ไม่ประสบความล้มเหลวเพราะถึงแม้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสบปัญหาและไม่เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่กลุ่มและองค์กรยังคงมีอยู่ สามารถดำเนินงานพัฒนาต่อไปได้อีก

ประการที่ 4 หลักการค้นหาและพัฒนาผู้นำ ผู้นำในการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกภาพเด่นเป็นพิเศษ เป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งที่ได้รับการแต่งตั้ง และได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้นำกลุ่มหรือคนอื่นๆ เพื่อร่วมกันดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนเพราะเป็นผู้ที่ประชาชนในชุมชนเคารพนับถือ สามารถชักจูงและก่อให้เกิดความศรัทธาในหมู่ประชาชนได้จึงมีลักษณะเป็นตัวเชื่อมประชาชนกับผู้ที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชน เป็นผู้มีบทบาทในการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มขึ้นในชุมชน ผู้นำชุมชนจึงเป็นหลักอันสำคัญในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการค้นหาและการพัฒนาผู้นำ จึงเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประการที่ 5 หลักการประสานงาน การพัฒนาชุมชนมีบุคคล กลุ่มและองค์กรเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้หลักการประสานงานเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งการประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประสานคน ประสานทรัพยากร ประสานแผนและโครงการ ประสานผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น อันเป็นการร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งการพัฒนาสิ้นสุดลง การประสานงาน มีทั้งลักษณะที่แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบและร่วมมือกันรับผิดชอบในกิจกรรมร่วมกัน ทำให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ เป็นไปตามลำดับ ไม่ซ้ำซ้อน ประหยัดแรงงาน ทรัพยากรและเวลา

ประการที่ 6 หลักความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ประชาชนยอมรับและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนกลายเป็นวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน วัฒนธรรมเกิดจากการกระทำหรือผลงานของมนุษย์ ทั้งที่เป็นวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ และที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็นต้น วัฒนธรรมบางอย่างอาจจะเป็นภูมิปัญญาของชุมชน คือ เกิดจากชาวบ้านในชุมชนเอง วัฒนธรรมในแต่ละชุมชนอาจจะเหมือนหรือแตกต่างไปจากชุมชนอื่นก็ได้ แต่มีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งคือ มีความสำคัญต่อการทำกิจกรรมของประชาชนในชุมชน การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากน้อยเพียงใด และจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิธีการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนนั้นเอง

ประการที่ 7 หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน ปรัชญาและความคิดของระบบประชาธิปไตยกับปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ให้ความสำคัญแก่ประชาชน ให้ประชาชนมีสิทธิ อิสรภาพ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ ในการดำรงชีวิตตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นหลักการพัฒนาชุมชนประการหนึ่ง คือ หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน กล่าวคือ กิจกรรมการพัฒนาชุมชนต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในชุมชน ด้วยความสมัครใจไม่ใช่ถูกบังคับ และเมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันจะใช้เสียงข้างมากตัดสิน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นได้เท่าเทียมกันมีความสำคัญทัดเทียมกัน และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน เป็นต้น

ประการที่ 8 หลักการสมทบ การพัฒนาชุมชนมุ่งที่จะให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้ประชาชนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ แต่ขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนนั้นมีขีดจำกัด กล่าวคือ มีขีดความสามารถในระดับหนึ่ง ไม่สามารถระดมมาใช้อีกต่อไป การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนที่อยู่ภายนอกชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การสนับสนุนช่วยเหลือนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสนับสนุนส่งเสริมที่เป็นแนวทางไปสู่การช่วยเหลือตนเองและการพึ่งตนเองได้ของชุมชน ไม่ใช่ต้องพึ่งพารัฐบาลและองค์การเอกชนตลอดไป ดังนั้น หลักการสมทบจึงเป็นการสมทบกันระหว่างขีดความสามารถทั้งหมด ที่ชุมชนมีอยู่กับการสนับสนุนส่งเสริมของรัฐบาลและองค์กรเอกชนต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนต่อไป

ประการที่ 9 หลักการขยายผล การพัฒนาชุมชนมีโครงการและกิจกรรมดำเนินงานหลายโครงการและหลายกิจกรรม โครงการและกิจกรรมใดที่ประสบความสำเร็จแล้วควรเป็นแบบอย่างให้กับโครงการและกิจกรรมอื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน ทั้งโครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในชุมชนเดียวกัน และที่ดำเนินการอยู่ในชุมชนอื่นๆ เพราะตัวอย่างของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนจะกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธา ไม่ท้อถอยในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา และยังใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการพัฒนาที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จให้เหมาะสมและนำไปสู่ความสำเร็จในที่สุดหลักการขยายผลนี้ควรทำในลักษณะที่เป็นเชิงรุก คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในชุมชนอื่นๆ ได้รับรู้ด้วยรูปแบบ และวิธีการต่างๆ และนอกจากจะเป็นผลดีต่อชุมชนอื่นๆ แล้ว ยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา และนำไปสู่การพัฒนาอื่นๆ ต่อไปอีกด้วย

วิธีการขยายผลอีกอย่างหนึ่ง คือ การสร้างเครือข่ายชุมชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงชุมชนต่างๆ ไว้ด้วยกัน เพื่อเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนของกันและกัน และสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันจะทำให้การพัฒนาชุมชนแผ่ขยายออกไปได้อย่างรวดเร็วและมีพลังมากยิ่งขึ้น

ประการที่ 10 หลักการจัดการชุมชน คือ คนในชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเอง และชุมชนได้ มีความสามารถในการวางแผนงานและโครงการ สามารถจัดกระบวนการหรือเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผนงานและโครงการได้ มีทักษะในการดำเนินการตามแผนและโครงการ และสามารถทำการประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง หลักการจัดการชุมชน เป็นหลักการสำคัญที่สนับสนุนส่งเสริมหลักการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

หลักการพัฒนาชุมชนที่กล่าวมาทั้ง 10 ประการนี้เป็นหลักการที่สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิด ความหมาย และลักษณะของการพัฒนาชุมชน และเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

2.2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2549 : 237-238) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า ในการจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการบริหารภาครัฐทั่วโลก ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากอดีต เพราะมีทฤษฎีและรายละเอียดของการปฏิบัติที่ชัดกว่า โดยเฉพาะมีตัวแบบใหม่เข้ามาแทนที่ตัวแบบระบบราชการเดิมที่เน้นการแบ่งงานกันทำ แนวคิดใหม่ไม่ใช่เพียง “ปฏิรูป” (Reforms) ระบบราชการออย่างเดียวแต่ยัง “แปลงโฉม” (Transformation) ภาครัฐใหม่ด้วยการจัดระบบความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐบาลกับสังคมใหม่ เหตุผลหลักที่ทำให้การจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้รับการยอมรับ คือ ตัวแบบระบบราชการเดิมใช้ไม่ได้อีกต่อไปซึ่งเป็นที่รับรู้กันมานานแล้ว รัฐบาลหลายประเทศเริ่มไม่เห็นด้วยกับการทำงานแบบราชการจึงจ้างนักเศรษฐศาสตร์หรือคนที่ถูกอบรมทางการจัดการเข้ามาทำงานแทนนักบริหาร พร้อมกับหยิบยืมเทคนิคการจัดการจากภาคเอกชนมาใช้ ย้อนกลับไปใช้วิธีแบ่งกิจกรรมภาครัฐกับเอกชนออกจากกันเพื่อหาทางตัดค่าใช้จ่าย และเริ่มเปลี่ยนระบบการทำงานใหม่

สาเหตุพื้นฐานมาจากรัฐบาลหลายประเทศเผชิญกับปัญหารายได้ที่แท้จริงตกต่ำ แต่นักการเมืองยังคงอยากให้การบริการอยู่ในระดับเดิม จึงไม่มีทางอื่นนอกจากปรับปรุงประสิทธิภาพประกอบกับนักทฤษฎีท้วงติงว่าระบบราชการเดิมไม่มีประสิทธิภาพ และเมื่อนักเศรษฐศาสตร์ศึกษาก็ได้คำตอบแบบเดียวกัน จึงเริ่มคำถามว่าทำไมต้องจ้างข้าราชการถาวร และทำไมไม่จ้างตามสัญญา หากจ้างตามสัญญาจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง ส่วนแรงต่อต้านจากระบบราชการก็มีน้อยเพราะประชาชนไม่สนับสนุน การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นและเป็นเหตุให้การทำงานแบบระบบราชการบางอย่างหายไป

กระบวนการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.6.1 การใช้การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Approach) รัฐบาลประเทศต่างๆ ต้อง การพัฒนาการวางแผนและกลยุทธ์ระยะยาวให้ดีขึ้น วิธีนี้ต้องกำหนดภารกิจ (Mission) ขององค์การ สร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบรรลุจุดมุ่งหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) รวมทั้งความสอดคล้อง ขององค์การกับสภาพแวดล้อม (Environment) จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) สิ่งคุกคาม (Threats) ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม เทคนิคเหล่านี้ช่วยให้ใช้ทรัพยากรได้ดีขึ้น ด้วยเหตุที่นำ ผลลัพธ์ไปผูกมัดกับทรัพยากร โดยเฉพาะเมื่อใช้ระบบงบประมาณแบบแผนงาน (Programme Budgeting) เมื่อรัฐบาลรู้ว่าหน่วยราชการทำอะไร อะไรเป็นเป้าหมายและก้าวหน้าไปอย่างไร รัฐบาลก็สามารถตัดสินใจได้ว่าแผนงานหรือหน่วยงานใดที่ควรรักษาคุณค่าเอาไว้

2.2.6.2 การจัดการไม่ใช่บริหาร (Management not Administration) การจัดการต่างจากการบริหาร การจัดการภาครัฐยุคปัจจุบันต้องการผู้จัดการมืออาชีพ รัฐบาลต้องการรู้ว่าองค์การภาครัฐ ทำอะไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร ใครเป็นคนรับผิดชอบต่อผลดังกล่าว ส่วนฝ่ายผู้จัดการก็ต้องเกี่ยวข้องกับนโยบาย เงื่อนไขของฝ่ายการเมือง และรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย ผู้นำการเมืองยุคใหม่จะเลือกผู้จัดการที่มีประวัติดีและเอาใจใส่ต่อเป้าหมายของนโยบาย คนที่มีประวัติดีมักได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าและอาจทำเป็นสัญญาจ้างระยะสั้น ผู้จัดการเป็นบุคคลสาธารณะแม้จะไม่ใช่ข้าราชการตามความหมายดั้งเดิม เขาอาจทำงานให้รัฐบาลสมัยเดียว หรืออาจมาจากหน่วยงานเฉพาะ ผู้จัดการมีหน้าที่ซึ่งต้องมีทักษะเฉพาะ แต่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถหาได้โดยทั่วไป

2.2.6.3 การเน้นผลสำเร็จ (Focus on Results) องค์การต้องเน้นที่ผลสำเร็จ คือ ผลลัพธ์ (Outcomes) หรือผลผลิต (Outputs) ไม่ใช่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) การปฏิรูปเน้นผลงานของบุคคลและหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานต้องพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อวัดกระบวนการทำงานตามวัตถุประสงค์ ส่วนระดับบุคคลต้องใช้ระบบประเมินผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ แม้แต่บุคคลที่สำคัญขององค์การ ซึ่งนำไปสู่การให้รางวัลหรือการลงโทษตามมา บางคนเห็นว่าการประเมินผลตามตัวชี้วัดยังไม่พอต้องเปลี่ยนระบบรางวัลทั้งระบบ ตั้งแต่งบประมาณ การบริหารงานบุคคล วิธีการควบคุม เพื่อให้จูงใจให้ยึดผลงานเป็นหลักในการทำงาน

2.2.6.4 การปรับปรุงการบริหารงานคลัง (Improved Financial Management) การปฏิรูปการคลังมีผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูปภาครัฐมาก วิธีการที่ใช้กันส่วนใหญ่ คือ นำระบบงบประมาณแบบใหม่มาใช้แทนระบบเดิม ระบบงบประมาณแบบใหม่ ได้แก่ การนำระบบงบประมาณ

แบบผลงานและแผนงาน (Performance and Program Budgeting Systems) มาผสมกัน เรียกว่า "ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน" (Result-Oriented Budget System) ส่วนระบบเดิม ได้แก่ ระบบงบประมาณและระบบบัญชีแบบแสดงรายการ (Line-Item Budgeting and Accounting Systems) งบประมาณแบบแผนงานเป็นวิธีจัดสรรเงินตามแผนของหน่วยงานโดยแจกแจงค่าใช้จ่ายทั้งหมดของแต่ละแผน โครงการหรืองานย่อยๆ ด้านการบริหารงานบุคคลแทนที่จะแยกจากแผน ก็ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผน ส่วนระบบแสดงรายการนั้นเน้นการควบคุม ทว่าทางปฏิบัติรัฐบาลแทบไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการจริงเลย การเปลี่ยนแปลงนี้ยังต้องการแสดงให้เห็นถึงมูลค่าของทรัพย์สินที่มีอยู่จริงแต่ละระยะเหมือนกิจการเอกชน บางประเทศจึงเปลี่ยนระบบบัญชีเงินสด (Cash Accounting) เป็นระบบบัญชีพึงรับพึงจ่าย (Accrual Accounting) บัญชีนี้อาจไม่ละเอียดเหมือนอดีต แต่ก็กระจายความรับผิดชอบลงสู่ระดับล่าง การจัดการภาครัฐแนวใหม่ต้องการให้สนใจใช้ทรัพยากรให้ดีที่สุดมากกว่าเดิม ซึ่งมีทั้งการตัดค่าใช้จ่าย และควบคุมทรัพยากรโดยเน้นแผนที่สนับสนุนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ วิธีนี้ทำให้รัฐบาลสามารถควบคุมการใช้จ่ายได้ดีขึ้นเนื่องจากมีระบบข้อมูลที่ดีกว่าเดิม

2.2.6.5 การจัดคนเข้าทำงานอย่างยืดหยุ่น (Flexibility in Staffing) การจัดการระดับ สูงมีแนวโน้มที่จะหันไปใช้ระบบการบรรจุที่ยืดหยุ่น ในสหรัฐอเมริกามีระบบข้าราชการบริหารอาวุโส (Senior Executive Service) หรือระบบ SES มาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1970 ระบบนี้รวมผู้จัดการอาวุโสที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยตรงและมีเอกลักษณ์ของกลุ่ม รวมทั้งสามารถย้ายระหว่างหน่วยงานได้ ปัจจุบันยังเน้นความสามารถทางด้านการให้คำแนะนำเชิงนโยบาย การจัดการทั่วไป และทักษะวิชาชีพมากกว่าประสบการณ์ในหน้าที่ เป้าหมายก็เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานทั้งหมดจากการพัฒนาความสามารถของข้าราชการ การปรับปรุงการบริหารงานบุคคลทุกระดับในปัจจุบันเป็นไปอย่างยืดหยุ่น เห็นได้จากการจัดกำลังได้ง่ายหรือแม้แต่ไล่ออกก็ทำได้ง่ายกว่าเดิม เจ้าหน้าที่ที่ไร้ประสิทธิภาพถูกออกได้ง่าย แต่จะได้รับการปกป้องหากถูกกลั่นแกล้งให้ออกตามความพอใจส่วนตัวหรือทางการเมือง

2.2.6.6 การจัดองค์การอย่างยืดหยุ่น (Flexibility in Organization) ความยืดหยุ่นของการจัดองค์การอย่างหนึ่ง คือ การแยกองค์การออกเป็นหน่วยย่อย แยกหน่วยงานใหญ่ออกเป็นส่วนย่อย ด้วยการจัดตั้งเป็นหน่วยบริการเล็กๆ ตามนโยบายหน่วยเหนือ การจัดตั้งหน่วยงานแบบนี้เกิดขึ้นจริงๆ ในอังกฤษตามโครงการ "The Next Steps" ของรัฐบาลแธตเชอร์ เมื่อปี ค.ศ.1988 วิธีหลักที่ระบุไว้รายงาน คือ จัดตั้งหน่วยงานแยกออกมาเพื่อให้บริการตามนโยบายในลักษณะกึ่งจ้างเหมา เมื่อหน่วยงานทำตามสัญญา ทั้งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ก็เป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม แม้บางคน เห็นว่าการแยกองค์การออกเป็นหน่วยย่อย ไม่ใช่เป็นการปฏิรูป แต่บางคน เห็นว่ามี

หลายกรณีที่ใช้วิธีนี้ เพื่อให้การจัดบริการ การให้เงินทุนสนับสนุนและการออกกฎระเบียบต่างๆ คล่องตัว แต่ต้องประเมินอย่างเป็นระบบว่าการกระทำดังกล่าวบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เพราะการเปลี่ยนโครงสร้างมีอย่างอื่นอีก เช่น การแยกหน่วยจัดบริการออกจากหน่วยนโยบายหรือการประมูลการบริการของท้องถิ่น

2.2.6.7 การเปลี่ยนไปสู่การแข่งขันกันมากขึ้น (Shift to Greater Competition) ลักษณะเด่นอันหนึ่งของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ นำเอาการแข่งขันมาใช้ ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้เห็นว่าหากสามารถเข้าแข่งขันกันได้ก็ควรจัดให้ทำการประมูล ซึ่งโออีซีดีให้ความหมายการแข่งขันไว้ว่า "เป็นการจัดให้ผู้รับบริการมีทางเลือกโดยสร้างสภาพแวดล้อมของการแข่งขันภายในและระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน รวมทั้งคู่แข่งขันที่ไม่ใช่ภาครัฐ" วิธีที่ใช้กันมาก คือ การแปรรูป แต่ก็ไม่ใช่วิธีเดียวที่ใช้เพื่อลดขนาดของรัฐ การแข่งขันเพื่อจ้างเหมาเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดต้นทุนเมื่อเทียบกับกรณีที่รัฐเป็นผู้จัดบริการ ส่วนดีของวิธีแข่งขัน คือ ทำให้เกิดการลดค่าใช้จ่าย ข้อดีอีกอย่าง คือ ต้องระบุรายละเอียดของสินค้าหรือบริการที่จะแข่งขันให้ชัดเจน จึงมีโอกาสที่จะทำให้เกิดความโปร่งใส และรับผิดชอบต่อการตรวจสอบภายนอก

2.2.6.8 การจ้างเหมาแนวใหม่ (New Contractualism) การจ้างเหมา เป็นความคิดเกี่ยวกับการให้บริการของรัฐ โดยการทำเป็นสัญญาหากไม่กระทำโดยผู้จัดหาภายนอกก็ภายในหน่วยงานนั้นเอง วิธีนี้เป็นวิธีที่เกิดจากการแข่งขันและเกี่ยวข้องกับการแข่งขัน เพียงแต่การแข่งขันอาจเกิดโดยวิธีอื่นซึ่งไม่ใช่การจ้างเหมาก็ได้ วิธีนี้เกิดมาจากองค์กรปกครองท้องถิ่นของอังกฤษ ซึ่งใช้วิธีประมูลมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1980 เวลาต่อมาหน่วยงานอื่นของรัฐบาลอังกฤษจึงใช้ตาม การจ้างเหมาอาจรวมไปถึงการทำสัญญาจ้างพนักงานเป็นรายบุคคล หรือทำสัญญากับรัฐบาลหรือหน่วยงาน โดยรวมและทำสัญญากับผู้รับบริการและประชาชนในรูปของ "ธรรมนูญ" (Charters) การจ้างเหมาขยายตัวออกไปมากหลายประเทศใช้การจ้างเหมา โดยตกลงกันตามตัวชี้วัด และรัฐคอยจัดเงินอุดหนุนให้ตามกลุ่มงานแทนระบบราชการ ภาคเอกชนจึงเข้ามาให้บริการสาธารณะ หรือเป็นการตกลงกันระหว่างหน่วยงานที่กำหนดนโยบายกับหน่วยงานที่ให้บริการ

2.2.6.9 การจัดการตามแบบภาคเอกชน (Stress on Private Sector Styles of Management Practice) การจัดการตามแบบภาคเอกชนมีตั้งแต่การจัดคนเข้าทำงาน จนถึงการประเมินผลงานและการให้รางวัลตามระบบคุณธรรม การเน้นที่ผลงานยังทำให้เกิดการจ้างงานตามสัญญาในระยะสั้นและอาจให้ออกหากทำงานไม่ได้ตามนั้น การจ้างงานตามสัญญาหรือการจ้างผู้บริหารระดับสูงจากภายนอกจึงเป็นเรื่องธรรมดาของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ วิธีนี้เป็นการจ้างงานและจัดงบประมาณอย่างยืดหยุ่นที่นำมาจากภาคเอกชน โดยถือหลักว่าคนจะทำงานอย่างเต็มที่หากมีระบบการจูงใจที่ดี ซึ่งในทางปฏิบัติ ภาครัฐก็ทำได้ผลค่อนข้างดี

2.2.6.10 การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์กับนักการเมือง (Relationships with Politicians) ลักษณะเด่นอันหนึ่งของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ ผู้จัดการต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จของผลงาน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดการด้วยกัน หรือระหว่างผู้จัดการและนักการเมืองจะต้องเปลี่ยนแปลง เดิมนั้นนักการเมืองเป็นผู้สั่ง ข้าราชการเป็นผู้รับไปปฏิบัติ แต่ระบบใหม่นี้ลื่นไหลและทั้งสองฝ่ายใกล้ชิดกันกว่าเดิม กล่าวคือ ผู้จัดการภาครัฐต้องเกี่ยวข้องกับนโยบายและการเมือง ประเด็นสำคัญ คือ อาจต้องออกจากงานหากเกิดความผิดพลาดในการดำเนินนโยบาย การจัดการภาครัฐจึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการเมือง ผู้จัดการต้องมีทักษะของการเป็นนักการเมืองข้าราชการ (A Bureaucratic Politician) คือ สามารถติดต่อกับนักการเมืองและติดต่อกับคนภายนอก เพื่อประโยชน์ของตัวเองและองค์การ จุดนี้อาจทำให้เกิดการวิจารณ์ว่าเป็นการเล่นการเมือง (Politicization) แต่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองนั้น เป็นหน้าที่สำคัญมากกว่าสิ่งใดสมัยก่อนพยายามแยกการเมืองออกไป แต่ปัจจุบันการจัดการภาครัฐแนวใหม่ทันมายอมรับความจริงว่าเนื้อหาของการเป็นรัฐบาลต้องมีการเมืองเป็นส่วนสำคัญ การทำงานกับนักการเมืองเป็นกระบวนการที่โต้ตอบกันซึ่งเรียกว่า "การจัดการ" ส่วนนักการเมืองนั้นแม้จะท้ายที่สุดจะเป็นผู้ตัดสินใจ แต่การตัดสินใจดังกล่าวก็แยกออกจากการจัดการไม่ได้

2.2.6.11 การเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์กับประชาชน (Relationships with the Public) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ถือว่าผู้จัดการต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อประชาชน เพราะต้องมุ่งไปที่ผู้รับบริการ (Client Focus) และต้องรับผิดชอบต่อภายนอกทั้งในแง่กลุ่มและบุคคลมากกว่าเดิม จุดนี้เองที่ต่างไปจากตัวแบบดั้งเดิมเป็นอย่างมาก

2.2.6.12 การแยกผู้ซื้อกับผู้จัดหาออกจากกัน (Separation of Purchaser and Provider) การจัดการภาครัฐแนวใหม่เห็นว่ารัฐบาลไม่จำเป็นต้องเป็นผู้จัดหาบริการคนสุดท้าย (Final Provider) ให้ประชาชน สามารถแยก "ผู้ซื้อ" (Purchaser) ออกจาก "ผู้จัดหา" (Provider) ได้ ผู้ซื้อคือคนที่ตัดสินใจว่าควรจะผลิตอะไร ส่วนผู้จัดหาคือ คนส่งผลผลิตหรือ ผลลัพธ์ตามที่ตกลงกัน การแยกผู้ซื้อกับผู้จัดหาออกจากกันมีผลดี เพราะหากรัฐเป็นผู้ซื้ออย่างเดียว จะสามารถทำหน้าที่ของตัวเองได้เต็มที่ยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องพะวงถึงการจัดหา ที่จริงนั้นความรับผิดชอบหลักของรัฐคือการตัดสินใจว่าจะช่วยผลิตอะไร แก่ใครและมากน้อยเท่าใด ส่วนการจัดบริการตามที่กำหนดอาจเป็นคนอื่นเช่นเอกชน รัฐทำหน้าที่เพียงคุมมาตรฐานให้เป็นตามตัวชี้วัดที่ต้องการ ยิ่งไปกว่านั้นแม้แต่ในหน่วยราชการด้วยกันหรือในหน่วยงานเดียวกัน ยังสามารถแยกการเป็นผู้ซื้อกับผู้จัดหาออกจากกันได้ด้วย

2.2.6.13 การตรวจสอบสิ่งที่รัฐบาลกระทำหลายๆ วิธี (Re-Examining What Government Does) หลักสำคัญของการปฏิรูปคือดูว่ารัฐบาลทำอะไร รัฐบาลควรมีบทบาททาง

เศรษฐกิจและสังคมอย่างไร อะไรที่จะเหลือไว้ให้เอกชนทำ แต่ตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ยังกำหนดไว้ด้วยว่ารัฐบาลไม่ควรทำอะไรบ้าง วิธีการปฏิรูปการจัดการภาครัฐอันหนึ่งที่สำคัญคือ การตรวจสอบการกระทำของรัฐบาลหลายๆ วิธีเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ เช่น ในประเทศแคนาดาเมื่อกลางทศวรรษ1990 ได้ตรวจสอบการแทรกแซงของรัฐด้วยวิธีการต่างๆ ถึง 6 วิธีคือ

วิธีที่ 1 การตรวจสอบผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Test) เป็นการตรวจสอบดูว่ากิจกรรมที่รัฐบาลทำนั้นยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือไม่

วิธีที่ 2 การตรวจสอบบทบาทรัฐบาล (Role of Government Test) เป็นการตรวจสอบ ดูว่ารัฐบาลยังควรที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนี้อยู่หรือไม่

วิธีที่ 3 การตรวจสอบการเป็นรัฐบาลกลาง (Federalism Test) เป็นการตรวจสอบดูว่ารัฐบาลกลางควรทำกิจกรรมนี้หรือควรกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นทำ

วิธีที่ 4 การตรวจสอบการเป็นหุ้นส่วน (Partnership Test) เป็นการตรวจสอบดูว่ากิจกรรมนี้ควรทำทั้งหมดหรือบางส่วน โดยกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งหรือไม่

วิธีที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพ (Efficiency Test) เป็นการตรวจสอบดูว่ากิจกรรมนี้ดำเนินไปโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดหรือไม่

วิธีที่ 6 การตรวจสอบความสามารถในการชำระเงิน (Affordability Test) เป็นการตรวจสอบดูว่าเมื่อผ่านการตรวจสอบข้ออื่นๆ แล้ว สังคมมีความสามารถจ่ายเงินให้กับกิจกรรมที่ทำนั้นหรือไม่

การตรวจสอบเหล่านี้อาจเป็นผลทำให้โครงการของรัฐบาลต้องถูกยกเลิก เพราะที่ผ่านมาอาจเกิดขึ้นโดยเหตุผลทางการเมือง เช่น การให้เงินอุดหนุนด้านการขนส่งหรือการเกษตร ส่วนการปฏิรูปในประเทศอื่นๆ ก็ทำทำนองเดียวกัน เช่น ออสเตรเลียมีการตรวจสอบคุณค่าของโครงการทุกๆ โครงการอย่างสม่ำเสมอ เพราะไม่จำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าไปดำเนินโครงการไปตลอด และส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัญหาทางการเงินของรัฐบาล

2.2.7 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-functional Theory)

ทัลคอตต์ พาร์สัน (Talcott Parsons, 1975) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้นำทฤษฎีนี้ มีสมมติฐานว่า สังคมเหมือนกับอินทรีย์ (สรีระ) อินทรีย์ทั้งหลายพยายามปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุล (Equilibrium) เช่นเดียวกับสังคมคือ ทุกสังคมพยายามสร้างความสมดุลและมีการปรับปรุงส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับในสังคม ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่จึงเป็นทฤษฎีหนึ่งในกลุ่มทฤษฎีแห่งการสมดุลหรือทฤษฎีสมดุล (Equilibrium Theory) พาร์สันเน้นการวิเคราะห์โครงสร้างและหน้าที่ซึ่งจะต้องศึกษาสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) ของปรากฏการณ์ทาง

สังคมอย่างเป็นระบบ หรือศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้ทำให้สภาพการณ์ทางสังคมกับกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสภาพแวดล้อมในสังคมนั้นๆ ด้วย

ตามแนวคิดนี้ สถาบันสังคมจะอยู่ได้ก็เพราะสมาชิกในสังคมมีการจัดระเบียบหรือมีการกำหนดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ (คือ สถานภาพ) ตามตำแหน่งหรือฐานะในสังคมตามบทบาทที่ได้รับจากสังคม สังคมจึงมีการจัดระเบียบ โดยมีสถาบันหลัก คือสถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ศาสนาและนันทนาการ สถาบันเหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์กันและมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สังคมอยู่ได้อย่างปกติสุข สถาบันครอบครัว มีหน้าที่อบรมสมาชิกในครอบครัวให้มีความรู้ มีระเบียบวินัยในสังคมและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เพื่อให้สนองความต้องการของสถาบันอื่นที่มีขอบเขตกว้างกว่า เช่น สมาชิกในครอบครัวที่เรียนจบวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ย่อมสนองความต้องการของประเทศ เพราะประเทศไทยในปัจจุบันกำลังพัฒนาไปเป็นประเทศอุตสาหกรรม ในด้านการได้รับการศึกษาและอบรมนั้น ก็เน้นให้เป็นคนดี มีศีลธรรมสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนาเป็นอาทิ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Theory) ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นโครงสร้างทางจิตของมนุษย์ โดยมีการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมเน้นศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรม ในสังคมที่ต่างกัน วิธีการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบวัฒนธรรมของทุกชนชาติ แสดงให้เห็นขบวนการทางจิตของมนุษยชาติในโลกซึ่งเป็นขบวนการทางจิตที่เป็นแบบเดียวกัน สะท้อนให้เห็นโครงสร้างความคิดร่วมกันของมนุษยชาติ นักทฤษฎีโครงสร้าง คือ เลวี สเทราส์ (Levi-Strauss, 1967) เป็นนักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศสจึงเน้นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรม จุดมุ่งหมาย สำคัญ คือ เพื่อศึกษาจุดกำเนิดของระบบสังคมและระบบวัฒนธรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ศิลปะ พิธีกรรม และการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้ทราบถึงระบบความคิดของมนุษย์ วัฒนธรรมคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นพื้นฐานโครงสร้างของจิตมนุษย์ เช่น สัญลักษณ์การใช้สีไฟจราจร แสดงว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลบางอย่างก่อนที่จะเลือกให้สีเหล่านั้น นอกจากนี้เขายังได้ศึกษาและแปลความหมายปรากฏการณ์วัฒนธรรมโดยการตั้งข้อสมมุติฐานว่า ขบวนการพุทธิพิสัยเป็นขบวนการที่มนุษย์ใช้เป็นวิธีทางในการคิดคำนึงเพื่อการรับรู้และจำแนกสรรพสิ่งในโลก

2.2.8 แนวคิดการมีส่วนร่วม

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 26) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันมนุษย์สามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่าง

ถูกต้อง นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 103) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องเป็นการเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรอิสระได้เข้าร่วมในกระบวนการของกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นกลยุทธ์ในการผนึกกำลังร่วมกันระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน อีกทั้งมุ่งหวังให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเองและมีการพัฒนาความสามารถ นอกจากนี้ ยังถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนที่จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาที่จะเน้นคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่น

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526 : 25) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในอดีต เป็นการมีส่วนร่วมในแง่การเข้ามา ร่วมสมทบแรงงาน สมทบวัสดุ สมทบเงิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมกันทำ แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคตจะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษา มากกว่าการร่วมสมทบในรูปแบบอื่นๆ มากขึ้น แม้ยังมีหลักการในการร่วมแรง วัสดุ เงิน คอบแมน (Kaufment ,1949 :7) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบทพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมีความ สัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากแนวคิดที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าช่วยให้ (1) ประชาชนรู้จักช่วยตนเองมากขึ้นเพราะได้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับและเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น ในการรู้จักช่วยเหลือตนเอง (2) ประชาชนรู้และเข้าใจปัญหาของตนเองด้วยตนเอง ตั้งแต่การค้นหาการวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง (3) ทำให้ประชาชนกำหนดความต้องการของท้องถิ่นได้ถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพราะได้ค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นอย่างรอบคอบเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ (4) เป็นการประหยัดงบประมาณและทรัพย์สินด้านอื่นๆ ของทางราชการ เพราะประชาชนท้องถิ่นได้ช่วยกันรับภาระบางส่วนแล้วและ(5) ทำให้ประชาชนเกิดความภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน และมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความผูกพัน รักหวงแหนและดูแลรักษาเหมือนเป็นทรัพย์สินของตน โดยมีส่วนร่วมที่แท้จริง 4 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผน (Planning) ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล (2) การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร

ควบคุมทางการเงิน และการบริหาร (3) การใช้ประโยชน์ (Utilization) ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม (4) การได้รับประโยชน์ (Obtaining Benefits) ประชาชนต้องได้รับแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือวัตถุก็ได้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้กล่าวถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น บทบาทในการกำหนดนโยบายและการวางแผน บทบาทในการประสานงาน และบทบาทในการปฏิบัติงานพัฒนา ดังนี้

ประการที่ 1 บทบาทในการกำหนดนโยบายและการวางแผน บทบาทนี้โดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นบทบาทของผู้บริหารระดับสูง เพราะเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการดำเนินงานพัฒนา ซึ่งจะต้อง ใช้ความรู้และข้อมูลที่หาได้ และการตัดสินใจที่จะกำหนดทิศทางวิธีการเป้าหมาย ซึ่งต้องอาศัยเหตุผล และการมีส่วนร่วมทางความคิดจากผู้อื่นด้วย การมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและการวางแผนจะสูงมากในแนวคิดนี้ นอกจากนี้การปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชน จะประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลและประชาชน ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม จึงต้องแบ่งแยกหน้าที่กัน กล่าวคือการเป็นผู้วางแผนต้องสำรวจข้อมูลและเอาข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบกับการวางแผน ต้องประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านหรือแม้แต่ในระดับตำบลก็จำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าฝ่ายกำหนดนโยบาย และวางแผนอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำเป็นต้องอาศัยคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เป็นองค์กรของเอกชนหรืออีกนัยหนึ่ง เป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน

ประการที่ 2 บทบาทในการประสานงาน ผู้ทำงานพัฒนามักจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารงานระดับบนแต่ก็อาจให้ผู้ร่วมทำงานพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมได้เช่นกัน การมีส่วนร่วมจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ทำงานพัฒนาว่าจะมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงไร ดังนั้นผู้ประสานงานจึงต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงนำโครงการและบริการต่างๆ ไปสู่ประชาชนและนำประชาชนเข้ามาสู่การบริการของรัฐ พัฒนาการเป็นผู้นำ คือนำเจ้าหน้าที่และนักวิชาการต่างๆ ไปช่วยดูแลและแก้ปัญหาในชุมชน ในขณะเดียวกันก็นำชุมชนในหมู่บ้านให้เข้ามาถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักวิชาการต่างๆ เพื่อรับรู้ในสิ่งที่ชาวบ้านต้องการจะรู้และไม่เข้าใจ ในบทบาทของการประสานและเชื่อมโยงนั้นจะมีลักษณะของการทำความเข้าใจแบบสื่อสาร 2 ทาง (Two-ways & Communication) นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับบนสุดถึงล่างสุด และมีหน้าที่ในการติดต่อผู้คนทุกกลุ่ม ติดตามผลงานตามโครงการและรายงานผลงานให้กับสมาชิกร่วมโครงการได้ทราบด้วย

ประการที่ 3 บทบาทในการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติงานชุมชนในสนาม โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ ขั้นแรก การรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่ม การฝึกอบรมสมาชิกผู้ร่วมกลุ่ม การทำประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเป็นผู้นำแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงานและแก่ชุมชนโดยทั่วไป การสาธิตให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงวิธีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การทำงานตรงตามทิศทาง และเป้าหมาย ขั้นที่สองจะส่งเสริมและเผยแพร่การฝึกอบรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลที่ร่วมงานพัฒนาและขั้นสุดท้ายคือ การติดตามและประเมินผลงาน เพื่อให้ทราบว่างานพัฒนาชุมชนตามโครงการที่ได้มีส่วนร่วมนั้นทำมาตรงทิศทางหรือไม่ ได้ผลมากน้อยเพียงไร

สรุปได้ว่า แนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนและชุมชนนั้น แนวคิดหลักคือแนวคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะหลัก เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับแนวคิดความต้องการของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ หลักตามทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ที่เน้นแรงผลักดันให้คนต้องการเปลี่ยนแปลงที่เน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ส่วนการขับเคลื่อนนั้นใช้แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการขับเคลื่อนเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค พร้อมกับยกร่างยุทธศาสตร์ เกลายุทธศาสตร์ คัดเลือกยุทธศาสตร์และจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ตามลำดับ โดยที่ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมุ่งประโยชน์ที่เกิดกับประชาชนเป็นสำคัญ ทฤษฎีสัญลักษณ์ที่ต้องเรียนรู้ บุคคล การสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรมของกลุ่ม การหล่อหลอมพฤติกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งใช้วิธีการเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ รวมทั้งแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม การพัฒนาของชุมชน ทั้งนี้การขับเคลื่อนควรดำเนินการตามแนวคิดการพัฒนาตามสภาพจริง ปฏิบัติจริงที่จะทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถจัดวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนที่เชื่อมั่นในความสำเร็จได้จริง

2.2.9 ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ประชาชน)

2.2.9.1 ความหมายของความพึงพอใจ

อมร รักษาสัตย์ (2522 : 27) ให้ความหมายความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจของผู้บริการเป็นมาตรการที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการบริหารงานได้ เพราะการจัดบริการของภาครัฐมิใช่จะทำให้เสร็จๆ ไปเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการให้บริการอย่างดีเป็นที่พึงพอใจของ

ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ John D.Millet (1954 ; อ้างอิงจาก เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์, 2548) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ ได้แก่ (1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (2) การให้บริการอย่างตรงเวลา (3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ (5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า

Fitzgerald & Durant (1980 : 856) กล่าวถึง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ (Public Service Satisfaction) หมายถึง เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการของหน่อยงานปกครองท้องถิ่นโดยมีพื้นฐานเกิดจากการรับรู้ (Perception) ถึงการส่งมอบการบริการที่แท้จริง และการประเมินผลนี้แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับเกณฑ์ที่แต่ละบุคคลตั้งไว้ รวมทั้งการตัดสินของบุคคลนั้นด้วย โดยสามารถประเมินผลได้ 2 ด้าน คือ (1) ด้านอัตวิสัย ซึ่งเกิดจากการ ได้รับรู้ถึงการส่งมอบการบริการ และ (2) ด้านวัตถุวิสัย ซึ่งเกิดจากการ ได้รับปริมาณและคุณภาพของการบริการ

วัลลภา ชายหาด (2532 : 65) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะว่า หมายถึง ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการ 4 ด้าน คือ (1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (2) การให้บริการอย่างรวดเร็วทันใจ (3) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ (4) การให้บริการอย่างก้าวหน้า ในขณะที่ วิมลสิทธิ หรยางกูล (2526 : 4) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในลักษณะเดียวกันคือ ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของคนที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึก พอใจ -ไม่พอใจ สนใจ - ไม่สนใจเป็นต้น และความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ หรือ พอใจที่มีองค์ประกอบ และสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ ของงานและขาได้รับการตอบสนองตามความต้องการของเขาได้ และพิณ ทองพูน (2529 : 21) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี เต็มใจ หรือมีเจตนคติที่ดีต่อบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

Henry C.Smith and John H. Wakeley (1972 ; อ้างอิงจาก จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2547: 25) มีความเห็นว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกของคนที่มีต่องานที่ได้กระทำที่แสดงให้เห็นถึงระดับความน่าสนใจของความพึงพอใจคือ คือความสับสนระหว่างตัวแปรเหตุกับตัวแปรผลเนื่องจากความพึงพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองตามที่ต้องการทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมว่ามีมากน้อยเพียงใด

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร (2552 : 83-88) ได้กล่าวถึงนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศให้ความสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม สร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ประชาชน) นโยบาย

สาธารณะดังกล่าวรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดและเป็นผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพปัญหาต่างๆของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับขบวนการทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยมีผลกระทบต่อวิถีดำรงชีวิตของประชาชนในสังคม ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ประชาชน) ที่เป็นผลมาจากการบริหารนโยบายสาธารณะนั้นที่ควรนำมาพิจารณาว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจโดยได้นำองค์ความรู้ที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความพึงพอใจ คือ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความพึงพอใจ ความหมายของความพึงพอใจ องค์ประกอบของความพึงพอใจ ทฤษฎีการจูงใจ และการวัดความพึงพอใจต่อการบริการ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพึงพอใจ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ เป็นการศึกษาในสองมิติคือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน (Job Satisfaction) มิติความพึงพอใจในการบริการ (Services Satisfaction) การศึกษาประกอบด้วย ความหมายของความพึงพอใจ ขอบข่ายของความพึงพอใจ องค์ประกอบของความพึงพอใจ และทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งโดยความหมายของความพึงพอใจตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า พึงใจ คือ พอใจ ชอบใจ และพึงพอใจหมายถึง รัก ชอบใจ

2.2.9.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจ

Maslow, A. H. (1970 : 230) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจว่า เป็นผลมาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน องค์ประกอบของความพึงพอใจ เป็นเรื่อง ของความต้องการหรือความคาดหวังที่ทำให้เกิดแรงผลักดัน นำไปสู่การกระทำเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ และการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ นั้น เกิดจากแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการตามลำดับขั้นของ มาสโลว์ (Maslow)

2.2.9.3 การวัดความพึงพอใจต่อการบริการ

ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้หรือไม่จะต้องพิจารณาจากลักษณะการให้บริการขององค์กรประกอบกับ ระดับความรู้สึกของผู้รับบริการในมิติต่างๆ ของแต่ละคน ดังนั้น การวัดความพึงพอใจวัดได้หลายวิธี ได้แก่ (Mead, G.H., 1934) (1) การใช้แบบสอบถามเป็นวิธีที่นิยมใช้โดยให้กลุ่มคนที่ต้องการวัดลงความเห็นในแบบสอบถาม ที่ถามถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆ ที่หน่วยงานบริการอยู่ โดยให้เลือกตอบอย่างอิสระ (2) การสัมภาษณ์ ต้องใช้ผู้ชำนาญเป็นพิเศษ สัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้สัมภาษณ์ ที่ตรงกับข้องเท็จจริง เป็นวิธีประหยัดและมีประสิทธิภาพมาก และ (3) การสังเกต เป็นวิธีอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจ โดยสังเกตจากพฤติกรรมก่อนขณะรอรับการบริการและหลังการรับบริการ โดยสังเกตจากท่าทางการพูด สีหน้า ความถี่ของการมารับบริการ

โดยสรุปแล้ว แนวกำหนดหลักการให้บริการแก่ประชาชนในชาติอย่างไร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ แผนโครงการ และงานรองรับแล้วประกาศเป็นนโยบาย Policy Formulation และนำไปแถลงต่อรัฐสภา Policy Advocacy เพื่อให้ผู้แทนประชาชนรับทราบ แล้วนำมาแถลงนโยบาย ที่เรียกว่า บัญญัติว่าด้วยวาระแห่งชาติ National Agenda และส่งมอบให้กระทรวงนำไปปฏิบัติ Policy Implementation ในภาคข้าราชการและหน่วยงานตามกฎหมายที่ได้รับมอบหมายนโยบาย มีงบประมาณในแต่ละโครงการที่เรียนว่างบประมาณประจำปี Yearly National Budgeting ที่สนองตอบประชาชน ที่เป็นเจ้าของอำนาจ ถ้าสามารถเป็นไปในทางที่ดี ให้ความเจริญก้าวหน้าแก่ประชาชน ความพึงพอใจจึงจะเกิดขึ้น

2.2.10 การนำการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2550 : 91-95) ได้นำเสนอเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพว่า อาจนำการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับกิจการทุกอย่าง มิใช่เฉพาะในการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพของประชาชนในทุกชุมชน รวมทั้งกิจกรรมในภาคเกษตรเท่านั้น แต่ยังนำการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมในภาคอุตสาหกรรมได้ด้วย ทั้งนี้สามารถจัด "ประเภทของกิจกรรมหรือการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 4 กลุ่ม" ในทุกชุมชน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมการบริหารจัดการพึ่งตนเองเป็นหลัก หมายถึง จัดการหรือการดำเนินงานของประชาชนในชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง โดยชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเอง อาจไม่ต้องพึ่งพิงคนอื่นหรือชุมชนอื่น ไม่ต้องพึ่งพิงปัจจัยต่างๆที่ประชาชนหรือชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของ เป็นต้นว่า กิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีเพื่อตนเอง ชุมชน และ ประเทศชาติ กิจกรรมที่ประชาชนและชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ มีเกียรติและมีความภาคภูมิใจว่ายืนได้ด้วยขาของตนเอง ตัวอย่างเช่น ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความประหยัดและการออมทรัพย์ จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกแก่เยาวชนให้รักผูกพัน และเสียสละเพื่อชุมชนและประเทศชาติรวมตลอดทั้งจัดกิจกรรมที่สร้างหรือส่งเสริมการร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเป็นเครือข่ายภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือของเครือข่ายครูเพื่อชุมชนแห่งความพอเพียง เครือข่ายพระสงฆ์แห่งชุมชนเพื่อความพอเพียงและเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อชุมชนแห่งความพอเพียงเหล่านี้เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กิจกรรมการบริหารการจัดการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่นในภาคการเกษตรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า ด้วยการหมุนเวียนทุน

ธรรมชาติภายในชุมชนและด้วยวิธีการทำเกษตรที่เน้นปลูกเพื่อกินหรือใช้เองก่อน เช่น กิจกรรมทำปุ๋ยชีวภาพ การปลูกผักและข้าวที่ปลอดสารพิษ การทำสวนสมุนไพรของชุมชน การคิดค้นสารไล่แมลงสมุนไพร การทำถ่านชีวภาพ การรวมกลุ่มขยายพันธุ์ปลา การแปรรูปผลผลิต และการทำการเกษตรผสมผสาน เหล่านี้เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 กิจกรรมการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันของประชาชน เป็นกิจกรรมที่ประชาชนในชุมชนได้รวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆที่เกิดจากความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของประชาชนในชุมชน เช่น กิจกรรมที่รวมกลุ่มกันละลดเลิกอบายมุข กิจกรรมที่ร่วมกันต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันผ่านศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียนเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมมือร่วมใจของประชาชนในชุมชนจัดงานภายในวัด การจัดตั้งร้านค้าที่เป็นของชุมชนเอง การจัดทำแผนแม่บทชุมชนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ การรวมกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงกิจกรรมการผลิตของกลุ่มต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มทำขนมของแม่บ้าน หรือรวมกลุ่มเพื่อปลูกพืชผักสวนครัว นอกจากนั้น ชุมชนยังอาจจัดตั้งกองทุนข้าวสารร่วมกับชุมชนอื่นๆ ในต่างภูมิภาค เพื่อค้าขาย หรือผลิตระหว่างกัน รวมทั้งเพื่อการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และขยายผลการพัฒนาไปยังเครือข่ายชุมชนอื่นๆด้วย

กลุ่มที่ 4 กิจกรรมการบริหารจัดการที่ส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกของชุมชน ส่งเสริมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน มุ่งปลูกฝังจริยธรรมความดีงามและจิตสำนึกรักชุมชนให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในชุมชน เช่น กิจกรรมที่ปลูกฝังประชาชนในชุมชนให้เอื้ออาทรต่อกันมากกว่าคำนึงถึงตัวเงินหรือวัตถุ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างโปร่งใสที่ควบคุมตรวจสอบได้และสุจริตกิจกรรมการพัฒนาครูในชุมชนให้มีคุณภาพและมีจิตผูกพันกับชุมชนเป็นสำคัญ รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งหรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ กิจกรรมหรือการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทุกระดับในที่นี้ได้จัดแบ่งตามลำดับของชุมชน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546 ; จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมนฑา, 2552)

(1) ระดับบุคคลและครอบครัว การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการการพื้นฐานของครอบครัว เช่น สำหรับเกษตรกรมีการขายเพื่อนำมาเป็นค่าใช่จ่ายในสิ่งที่ไม่สามารถผลิตเองได้เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับครอบครัว เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด แต่ในระยะแรก อาจจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น

รัฐบาล สำหรับการปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกระทำได้ดังนี้

(1.1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัส ที่ว่า "...ความเป็นอยู่ที่ไม่ฟุ่งเฟือ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง..."

(1.2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัส ที่ว่า "...ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ..."

(1.3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง ดังอดีต ดังพระดำรัส ที่ว่า "...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตน และการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น..."

(1.4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่ง ที่ว่า "...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมี พอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง..."

(1.5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป สาเหตุของปัญหาและเกิดวิกฤตในประเทศไทยสืบเนื่องมาจากมีบุคคลจำนวนมิน้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดิน ดังพระบรมราโชวาท ที่ว่า "...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวเองอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น..."

(2) ระดับชุมชนและหน่วยงาน เป็นการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า โดยสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆรวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย เริ่มต้นจากความพอเพียงขั้นพื้นฐานในระดับครอบครัว หรือหน่วยงานเป็นเบื้องต้น แล้วรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถ

(3) ระดับชาติหรือประเทศ เป็นการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในประเทศ เช่น

บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี ประสบการณ์ เน้นการแบ่งปัน และช่วยเหลือกัน

2.2.11 เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ (2546) ได้จัดการเสวนาทางวิชาการเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์" ขึ้น 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2542 ณ โรงแรมเซ็นทรัลแกรนด์พลาซ่า ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2542 ณ โรงแรมมารวยการ์เด้น โดยเป็นการระดมความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเศรษฐศาสตร์ในเชิงทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่และเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ผลการเสวนาได้แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ออกเป็น 4 กลุ่ม สรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นความคิดที่เหนือแนวคิดเศรษฐศาสตร์ ในทางหลักการนั้น ความพอดีเป็นเรื่องของปรัชญา เป็นเรื่องของแนวคิด ซึ่งอยู่เหนือแนวคิดด้านความพอดีในทางเศรษฐศาสตร์ (Beyond Economics) คือมีความโยงใยไปถึงเรื่องของพุทธศาสนา ดัง Schumacher กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง Buddhist Economics ว่า "Small Is Beautiful" ส่วนคำว่าความพอดีหรือความสมดุลในทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีความหมายคล้าย Maximize ในสิ่งที่ไม่มีสิ้นสุด เช่นความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เป็นต้น ซึ่งเหมือนไม่มีความพอดีการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาจากทุนทางสังคมของประเทศ ซึ่งปัจจัยที่เป็นทุนทางสังคมของประเทศมี 2 เรื่องสำคัญมาก นั่นคือเรื่องของจิตวิญญาณของคนในประเทศ กับเรื่องของภูมิปัญญาของคนในประเทศ ซึ่งประเด็นก็คือจะพัฒนาทุนทางสังคมดังกล่าวนี้ได้อย่างไร พึ่งตนเอง พึ่งอย่างไร ถ้าพึ่งด้วยการลดความอยากลงมาสู่ระดับที่พึ่งตัวเองได้แล้วตรงนั้นเรียกว่าพอดี เพราะเราไม่พึ่งคนอื่น ตรงนั้นจะพบว่ามีเหลือ เหลือเวลา เหลือความรู้ เหลือปัญญา เหลือความเมตตา เหลือเอื้อเฟื้อ เหลือทุน เหลืออะไรก็เริ่มให้ พอให้ก็พบความสุข เพราะยิ่งให้ยิ่งแข็งแรง ยิ่งให้ก็ไม่ต้องพึ่งคนอื่น ยิ่งให้ยิ่งพึ่งอะไรน้อยลง ตัวเองแข็งแรงมากขึ้น มีความสุขมากขึ้น ศาสนาหรือตัวภูมิปัญญาเดิมสอนให้พึ่งพาตัวเองด้วยการลดความอยาก และแบ่งปันแต่เศรษฐกิจเงินหรือเศรษฐศาสตร์ การแลกเปลี่ยนนั้นสอนให้พึ่งคนอื่น เพิ่มความอยากและแย่งชิง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการทางการสร้างคนสร้างสังคม และเป็นวิธีคิด

กลุ่มที่ 2 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกลาง กระแสพระราชดำรัสในภาษาเศรษฐศาสตร์ก็คือต้องการที่จะให้เกิด Optimal Global Efficiency แต่ในเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เราพูดกันนั้นเราพูดแค่ส่วนเดียว คือ เราพูดถึงเฉพาะประสิทธิภาพของตลาด (Market Efficiency) คือว่า เมื่อ

พยายามทำให้ตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะเกิดประสิทธิภาพทั้งหมด แต่ประเด็นก็คือสิ่งที่เราลืมกันไปและไม่ตระหนักก็คือว่า ตลาดนั้นมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการแลกเปลี่ยน (Transaction Cost) ซึ่งในบางกรณีต้นทุนดังกล่าวสูงเกินไปสำหรับผู้ที่ปฏิบัติ เพราะฉะนั้นในกรณีที่ต้นทุนการแลกเปลี่ยนสูงเกินไป ทำให้ต้นทุนของเขาสูงก็ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นในกรณีของกลุ่มชนที่ประสบปัญหาดังกล่าวการดำเนินชีวิตจึงควรจะเน้นในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางต่างๆ ที่อยู่ในกระแสพระราชดำรัส เป็นเรื่องที่ชี้ถึงกรอบใหญ่ๆ ของความมีเหตุมีผลต่างๆ ถ้าหากว่าจะเอามาประยุกต์หรือเทียบเคียงกับเศรษฐศาสตร์ที่เรารู้กันแล้ว แนวทางที่มีการระบุถึงในบางตอนของพระราชดำรัส ก็มีเรื่องสำคัญอยู่ 3 เรื่อง ประเด็นที่ใหญ่ที่สุด คือประเด็นเรื่อง ความพอดี ซึ่งความพอดีก็ไปเทียบเคียงได้กับดุลยภาพทางเศรษฐศาสตร์ที่เรารู้จักกัน จริงๆ แล้วเป็นเศรษฐศาสตร์ด้านมหภาค ประเด็นเรื่องความเสี่ยง นั้นมักมีผู้ใช้คำว่า ภูมิคุ้มกัน ต่อความผกผันคู่กับความเสี่ยง ซึ่งเป็นเรื่องที่เรารู้จักกันอีก ชื่อหนึ่งว่าเป็นความยั่งยืน หรือเทียบกับภาษาอังกฤษว่า Sustainability นั่นคือ ให้มีความปลอดภัยจากความผันแปรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้แต่เป็นเรื่องของระดับว่าเราจะต้องการภูมิคุ้มกันแค่ไหนอย่างไร วิธีการอันหนึ่งซึ่งน่าจะเหมาะสม นอกจากความพอดีและดูแลความเสี่ยงให้อยู่กรอบที่ตัวเองต้องการ ก็คืออาศัย "การพึ่งตัวเอง" การพึ่งตัวเองมีอยู่ในพระราชดำรัสเรียกว่า Self – Sufficient ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลความเสี่ยงดุลยภาพของความพอดีเป็นจุดที่สำคัญจุดหนึ่ง ในการมองเศรษฐกิจระบบย่อยก็คือมองว่าความพอดีเป็นอย่างไร แต่ในความพอดีนั้น สิ่งที่กำกับความพอดีก็คือความเสี่ยง

กลุ่มที่ 3 เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ในเรื่องของความไม่แน่นอนหรือความไม่สมบูรณ์ของตลาดนั้น เป็นเรื่องของเศรษฐกิจกระแสหลัก เมื่อมีความไม่แน่นอนและมีความบกพร่องของตลาด ก็ต้องมาคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะดูแลความบกพร่องเหล่านี้ เพราะฉะนั้นแม้แต่ในเศรษฐกิจกระแสหลักนี้ จริงๆแล้วก็ไม่ได้หมายความว่าคนเราจะ Maximize อย่างหลับหูหลับตาโดยไม่คำนึงถึง Risk ที่มีอยู่ ในอีกประเด็นก็คือว่า ที่ผ่านมาก่อนวิฤตเศรษฐกิจดูเหมือนว่าเรา Maximize แบบไม่ลืมหูลืมตา แล้วก็ลืมไปว่ามี Risk อะไรอยู่ พระราชดำรัสของในหลวงก็คือว่า ถ้าจะมองเศรษฐกิจกระแสหลักและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้ด้วยว่า ความเสี่ยงตอนเศรษฐกิจขาลง (Downside Risk) เป็นอย่างไร ถ้าเกิดแล้วจะจัดการ (Manage) กันอย่างไร ข้อสมมติฐานที่ว่าถ้าหากเราเปิดการค้ามากขึ้นหรือว่าเปิดล่อแหลมต่อการค้ามากขึ้น จะมีความเสี่ยงมากขึ้น ข้อสมมติฐานดังกล่าวนี้ยังไม่ทำให้คล้อยตาม (Convince) ได้ แต่จะเสี่ยงมากขึ้น การที่เราเปิดตัวต่อการค้านั้น ทำให้เรายืดหยุ่นมากกว่า แม้ว่าการค้านั้นนำความเสี่ยงมาให้ แต่ในทางกลับกันก็ให้ความยืดหยุ่น (Flexibility) กับเรา เศรษฐศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่บอกให้เราเลือกว่า เราจะทำอะไรจึงจะดีที่สุด ในภาพรวมเราไม่จำเป็นต้องทำ

ทั้งหมด เราอาจจะให้คนอื่นทำ หรือทำเฉพาะส่วนหนึ่งที่เราเก่งแล้วแลกเปลี่ยนกัน ค้าขายกัน ถึงถึงได้มีคำที่เราใช้ในภาษาทางการค้าว่า "ประโยชน์ที่ได้จากการค้า" (Gains from trade)

กลุ่ม 4 ความคิดที่เป็นประโยชน์อื่นๆ สิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์จะไม่ได้สอนกันเลยก็คือเรื่องของคน เราไม่สนใจคน เราเชื่อว่าการทำสถาบัน การปรับโครงสร้างสำคัญกว่าคน แต่พระองค์ท่านเริ่มต้นจากคน จากครอบครัว จากชุมชน ซึ่งหลักคิดแบบนี้เป็นหลักคิดที่แตกต่างจากวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เราเคยชินกัน แต่หลักคิดของพระองค์ท่านมีลักษณะที่เป็นองค์รวม...สิ่งที่เราเรียนมาโดยมากเราจะเน้นเรื่องของปัจเจกบุคคลเป็นส่วนที่สำคัญแต่แนวคิดของพระองค์ท่านพูดถึงเรื่องของชุมชน พูดถึงเรื่องกลุ่ม พูดถึงเรื่องของสหกรณ์ซึ่งเป็นเรื่องของ ลัทธิการทำกิจกรรมร่วมกัน (Collectivism) ชุมชนพอเพียงที่พึ่งตังเองนั้นเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของเรามาช้านาน เป็นรากฐานของชีวิตสังคม ของประเทศชาติ ตรงนี้จะต้องปรับหรือต้องหาทฤษฎีอะไรที่จะให้สอดคล้องกับระบบดังกล่าวนี้ การวิเคราะห์แบบทฤษฎีราคาหรือระบบตลาดในเศรษฐศาสตร์นั้นอาจจะให้คำตอบเพียงส่วนเดียวกับชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เราคงต้องหันเหความสนใจจากระบบทุน และการศึกษาแบบทฤษฎีตามระบบตะวันตก ซึ่งเป็นระบบปัจเจกชน มาสู่การสนใจในระบบแบบชุมชนซึ่งอยู่ในระบบพื้นฐานของประเทศชาติเราแล้วสร้างทฤษฎีอีกชุดหนึ่งที่จะอธิบายความสัมพันธ์แบบเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาให้ได้ แล้วเศรษฐกิจประเทศอาจจะมี 2 ส่วนนี้ขนานคู่เคียงกันไป ทำอย่างไรเราจะนำเอามาได้เฉพาะเทคโนโลยีและระบบตลาดในส่วนที่เหมะสม โดยที่เรามีปัจจัยหรือความเข้มแข็งในการพึ่งตัวเองที่พอเพียงที่จะสกัดส่วนที่เป็นระบบอาณานิคมออกไปให้ได้

2.2.12 ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก

อภัยชัย พันธเสน และคณะ (2550 : 69-71) ได้กล่าวว่าในวงการเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีหลายสาขานั้นความหลากหลายทางแนวคิดทฤษฎี ปรากฏให้เห็นมากที่สุดในสาขาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ (Development Economics) นับตั้งแต่สงครามโลก ครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงจนถึงทุกวันนี้ เราได้พบสำนักทางคิดทฤษฎีเป็นจำนวนมากมายที่พยายามอธิบาย "ความล้าหลัง" หรือ "ความด้อยพัฒนา" ของกลุ่มประเทศที่ยากจนในโลกที่สาม พร้อมกันนั้น สำนักคิดเหล่านี้ก็ได้เสนอแนวนโยบายเพื่อ "การพัฒนา" ซึ่งมีแนวทางแตกต่างกันไปไม่มากก็น้อย เราอาจสรุป "ทฤษฎีการพัฒนา" (Development Theories) สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มทฤษฎี ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (Modernization Theory) ประกอบด้วยแนวคิดทางเศรษฐกิจ ทางสังคมวิทยา ทางจิตวิทยาและทางการพัฒนาการเมืองทฤษฎีเหล่านี้เป็น "วาทกรรมการพัฒนา" ระดับมหภาค (Macro-development Discourse)

กลุ่มที่ 2 ทฤษฎีการพัฒนาแบบแรดิคัล (Radical Development Theory) ประกอบด้วยแนวคิดแบบโครงสร้างนิยม มาร์กซิสต์ และจักรวรรดินิยม แนวคิดระดับโลก (World Systems)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโต (Growth Theory) การพัฒนาคือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ต่อมามีสิ่งใหม่เข้ามาเพิ่มเติมตามแนวคิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การเติบโตควบคู่ไปกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Growth with Redistribution) และแนวทางการจัดการความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic needs Approach) ทฤษฎีกลุ่มนี้ปฏิเสธทฤษฎีแม่บท (Grand Theories) (ข้อ 1+2) และการใช้แนวทางการพัฒนาที่มุ่งเติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน เน้นภาคปฏิบัติเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพร้อมกับการแก้ปัญหาความยากจนที่มีการบริหารจัดการจากข้างบนโดยรัฐ

กลุ่มที่ 4 ทฤษฎีการพัฒนาของสำนักเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) พื้นฐานคือแนวคิดเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มชนชั้นนำ "ขวาใหม่" (New Right) (หรือกลุ่มตลาดเสรีสุดขั้ว) ซึ่งทำให้โลกที่สามได้กลายเป็นห้องทดลองของทฤษฎีเสรีนิยมที่ยึดตลาดเป็นศูนย์กลาง (Market Liberalism)

ทฤษฎีทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวนี้ เรียกได้ว่าเป็น "ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก" เป็น "องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนา" ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน(ในขณะนั้น) ว่าใช้ได้ทั่วโลกและถือว่านี่คือทฤษฎีเดียวเท่านั้นที่จะพาโลกที่สามหลุดพ้นไปจากความล้าหลัง และความยากจนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองตามแบบฉบับตะวันตก แต่ผลที่เกิดขึ้นในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาพบว่ากระบวนการพัฒนากระแสหลักนั้นก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่งในด้านวัตถุและมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นจริง มีทั้งความเจริญ (สำหรับคนบางกลุ่ม) แต่นำมาซึ่งความยากไร้และความเสื่อมถอยลงของคุณภาพชีวิตสำหรับคนส่วนใหญ่ของสังคมรวมทั้งความพินาศของระบบนิเวศและธรรมชาติ การล่มสลายของวัฒนธรรมชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่นในประเทศที่ยากจน

2.2.13 ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2551 : 49 – 60) ได้สรุปว่า ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอยู่ 3 กลุ่ม คือ (1) ทฤษฎีบนลงล่าง (Top-Down Theories) (2) ทฤษฎีล่างขึ้นบน (Bottom Up Theories) และ (3) ทฤษฎีผสม (Hybrid Theories) แนวคิด ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 3 กลุ่ม มีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกันโดยสรุป คือ (Pulzl & Treib, 2007 : 90) (1) ทฤษฎีบนลงล่าง เน้นว่าผู้ตัดสินใจมีความสามารถกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายให้ชัดเจน และควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ (2) ทฤษฎีล่างขึ้นบน ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีบนลงล่าง และเห็นว่าผู้ปฏิบัติในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติในการให้บริการตามนโยบายรวมทั้งเห็นว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็น

กระบวนการต่อรองที่เกิดในเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ (3) ทฤษฎีผสม เป็นทฤษฎีที่พยายามบูรณาการ โดยรวมเอาส่วนสำคัญของทฤษฎีทั้งสอง รวมถึงทฤษฎีอื่นๆ เข้าด้วยกัน

2.2.13.1 ทฤษฎีบนลงล่าง ทฤษฎีบนลงล่างมีรากฐานมาจากตัวแบบขั้นตอน (Stager Model) ในการวิเคราะห์กระบวนนโยบาย กล่าวคือ มีฐานคติว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลางนอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ถือว่านโยบายเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลลัพธ์และมักไม่สนใจผลกระทบที่มาจากตัวผู้ปฏิบัติทฤษฎีนี้จึงกำหนดให้นโยบายเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต (Output) สรุปได้ว่าทฤษฎีบนลงล่างยึดตัวแบบระบบเชิงเหตุผล (Rational System Model) หรือบางครั้งก็เรียกว่าตัวแบบในอุดมคติ (Ideal Type) เพราะมุ่งหาคำตอบว่า "การนำนโยบายไปปฏิบัติที่สมบูรณ์ (Perfect Implementation) เป็นอย่างไร" (Parsons, 1995 : 465) นักวิชาการที่สำคัญในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่าง มีดังต่อไปนี้ (Pulzl & Treib, 2007 : 90-92)

1) เพรสแมนและวิลดาฟสกี (Pressman and Wildavsky) งานของเพรสแมนและวิลดาฟสกีปี ค.ศ. 1973 เป็นไปตามตัวแบบเหตุผลเริ่มจากการมีสมมติฐานว่าผู้ตัดสินใจส่วนกลางเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การวิจัยจึงทำเพื่อวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นอุปสรรคของการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้เขาจึงมองการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นระบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างวัตถุประสงค์กับการกระทำที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น และเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linear Relationship) สำหรับทางด้านต้นทางต้องกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบและมีระเบียบวิธีการที่จะทำให้นโยบายชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ส่วนปลายทางหน่วยปฏิบัติก็ต้องมีทรัพยากรเพียงพอ มีความรับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการควบคุมตามลำดับขั้น งานศึกษาที่โอ๊กแลนด์ของเพรสแมน และวิลดาฟสกี เน้นความสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในนโยบายซึ่งเขาเห็นว่าการมีจุดตัดสินใจมากเกินไปจึงทำให้นโยบายล่าช้าและล้มเหลว

2) ฟานมีเตอร์ และฟานฮอร์น (Van Meter and Van Horn) งานของฟาน มีเตอร์ และฟาน ฮอร์น ปี ค.ศ. 1975 เป็นงานที่อธิบายในเชิงทฤษฎีมากกว่างานของเพรสแมนและวิลดาฟสกี แต่ก็เริ่มเหมือนเพรสแมน และวิลดาฟสกี คือ ศึกษาว่าผลลัพธ์ของนโยบายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนที่ต่างไป คือ มีการใช้ตัวแบบวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ฟาน มีเตอร์ และฟาน ฮอร์น เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายและการเห็นพ้องกันในจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการศึกษาของฟาน มีเตอร์ และฟาน ฮอร์น ต่างจากงานอื่นในกลุ่มนี้ตรงที่ได้สร้างกรอบวิเคราะห์ในทางวิชาการมากกว่าการให้คำแนะนำแก่ผู้ตัดสินใจ

3) บาร์แคช (Bardach) งานของบาร์แคชปี ค.ศ. 1977 เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการเมืองจึงเสนอให้ใช้เกมส์เป็นเครื่องมืออธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความคิดของบาร์แคชมีอิทธิพลต่อทฤษฎีล่างขึ้นบน แต่เขาก็ยังมุ่งให้คำแนะนำแก่ผู้ตัดสินใจซึ่งทำให้เขาถูกจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่างคำแนะนำที่สำคัญของเขาคือ การให้เขียนภาพจินตนาการ (Scenario Writing) ซึ่งหมายความว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจประสบความสำเร็จได้หากผู้กำหนดนโยบายเข้าใจโครงสร้างของเกมของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างดี

4) ซาบาเตียร์ และแมซเมเนียม (Sabatier and Mazmanian) งานของซาบาเตียร์และแมซเมเนียม ในปี ค.ศ. 1979 ปี ค.ศ. 1980 รวมทั้งงานในปี ค.ศ. 1983 ทำให้เขาถูกจัดให้เป็นนักวิชาการหลักในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่างเขาวิเคราะห์นโยบายที่ตัดสินใจโดยรัฐบาลและถือว่าขั้นการก่อรูปนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติแยกออกจากกันได้ ซาบาเตียร์ และแมซเมเนียม เสนอตัวแบบว่ามีตัวแปรที่ทำให้นโยบายมีประสิทธิผล 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์นโยบายชัดเจนและคงเส้นคงวา (2) นโยบายอยู่บนฐานทฤษฎีเชิงสาเหตุและผลที่ถูกต้อง (3) การจัดโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติดีพอ (4) ผู้ปฏิบัติผูกพันกับจุดมุ่งหมายของนโยบาย (5) กลุ่มผลประโยชน์และผู้มีอำนาจทางการบริหารและนิติบัญญัติสนับสนุน และ (6) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอันตรายจากเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ แม้ว่า ซาบาเตียร์ และแมซเมเนียม ยอมรับว่าการควบคุมตามลำดับชั้นนั้นในทางปฏิบัติกระทำได้ยาก และอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลว แต่เขาก็เห็นว่าควรออกแบบนโยบายและจัดโครงสร้างการนำไปปฏิบัติให้ดี

2.2.13.2 ทฤษฎีล่างขึ้นบน ทฤษฎีล่างขึ้นบนเกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 19701 ถึงต้นทศวรรษ 1980 เพื่อวิพากษ์ทฤษฎีบนลงล่างเนื่องจากงานวิจัยหลายชิ้น พบว่า ผลลัพธ์ของนโยบายไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ ฉะนั้น การถือว่าผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์มีความสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุและผลจึงอาจไม่ถูกต้อง นักทฤษฎีเหล่านี้เห็นว่าควรศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในระดับปฏิบัติและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติดังกล่าว การศึกษาในกลุ่มนี้เริ่มจากระดับล่างได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องจริงๆ กับนโยบายและปฏิเสธความคิดที่ว่านโยบายเริ่มจากส่วนบน โดยคนข้างล่างต้องยึดตามเพราะกลุ่มนี้เห็นว่าคนข้างล่างก็ใช้ดุลพินิจและใกล้ชิดกับปัญหามากกว่าส่วนบนหน่วยวิเคราะห์ของกลุ่มนี้จึงได้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (street level bureaucrats) หรือเจ้าหน้าที่ในแนวหน้า (frontline workers) ซึ่งหมายถึงผู้ให้บริการในพื้นที่ เช่น โครงการบริการทางสังคม โอนเงิน และบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชนหรือหน่วยธุรกิจ (Winter, 2006 : 153) ตัวอย่างของดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ก็อย่างเช่น ครู อาจพัฒนาวิธีสอนหรือนำนโยบายรัฐบาลไปปฏิบัติซึ่งให้ผลลัพธ์ที่ต่างจากที่ผู้กำหนดนโยบายตั้งใจหรือดุลยพินิจทำนองเดียวกันนี้อาจเกิดขึ้นกับคนในอาชีพอื่นที่นำกฎหมายหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(Parsons, 1995 : 469) สำหรับนักวิชาการที่สำคัญในกลุ่มนี้มีดังต่อไปนี้ (Pulzl & Treib, 2007 : 99-93)

1) ลิปสกี (Lipsky) ลิปสกีวิเคราะห์พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เช่น ครู นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ แพทย์ ลิปสกีเห็นว่าการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติควรศึกษาปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้ปฏิบัติในพื้นที่กับประชาชนซึ่งนักวิชาการบางคน เช่น ฮัดสัน (Hudson) เห็นด้วยว่าเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติมีอำนาจควบคุมผู้ให้บริการเพราะมีอิสระจากหน่วยงาน แหล่งที่มาของอำนาจที่สำคัญคือการใช้ดุลยพินิจในขณะปฏิบัติงาน งานของลิปสกีศึกษาปัญหาที่ผู้ปฏิบัติในพื้นที่เผชิญและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเขาในแต่ละวัน ฮิลล์ และ ฮูป (Hill and Hupe) ให้ความเห็นไว้ว่างานของลิปสกีมีความสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ลิปสกีเสนอระเบียบวิธีวิเคราะห์การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่และประการที่สองลิปสกีต้องการเน้นว่าการศึกษาตามทฤษฎีบนลงล่างยังไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จ

2) เอลมอร์ (Elmore) จุดสำคัญของเอลมอร์อยู่ที่การเสนอแนวทางในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติเขาเห็นว่าควรเปลี่ยนความจากเดิมที่วิเคราะห์แบบ "การสร้างแผนภาพจากหน้าไปหลัง" (Forward Mapping) ซึ่งหมายถึงทฤษฎีบนลงล่างซึ่งเอลมอร์เห็นว่ามีจุดอ่อนที่ร้ายแรงที่มีฐานคติว่าผู้กำหนดนโยบายสามารถควบคุมกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการทางด้านองค์การ การเมือง และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ (Elomore, 1982 : 20) เอลมอร์ เห็นว่าควรมองย้อนกลับจากข้างล่างขึ้นไป ซึ่งเขาเรียกว่า "การสร้างแผนภาพจากหลังมาหน้า" (Backward Mapping) หรือทฤษฎีล่างขึ้น โดยการเริ่มต้นจากตัวปัญหาและศึกษาว่าหน่วยงานระดับท้องถิ่นลงมือแก้ปัญหานั้นอย่างไรหรืออีกนัยหนึ่ง ศึกษาการปรับตัวของหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งการปรับตัวต่อนโยบาย และการปรับนโยบายให้เข้ากับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงาน

3) ชเจิร์น (Hjern) ชเจิร์ท ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับปอร์ตเตอร์ (Porter) และ ฮัลล์ (Hull) ทั้งสามคนนี้ได้พัฒนาระเบียบวิธีศึกษาเครือข่ายเชิงประจักษ์ (Empirical Network Methodology) เพื่อใช้สำหรับศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ชเจิร์น และคณะเห็นว่านักวิจัยต้องยอมรับว่าการให้บริการเกี่ยวข้องกับบุคลิกของตัวแสดงและองค์การที่หลากหลาย ดังนั้น การวิจัยควรเริ่มด้วยการระบุว่าเครือข่ายของตัวแสดงอยู่ที่ไหนก่อนจากนั้นจึงศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของตัวแสดง แต่ ซาบาเตียร์ วิจารณ์ว่าการศึกษาเช่นนี้มีข้อดีที่จะทำให้เห็นโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งหมด แต่จุดอ่อนตรงที่ไม่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

2.2.13.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทฤษฎีบนลงล่างและล่างขึ้นบน

เอลมอร์ (Elmore, Richard R., 1982 : 19-21) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีบนลงล่างและล่างขึ้นบน โดยอธิบายว่าทฤษฎีบนลงล่างเป็นทฤษฎีที่มุ่งวิเคราะห์ว่าผู้กำหนดนโยบายต้องแสดงเจตนาออกมาเป็นข้อความให้ชัดที่สุดจากนั้นระดับล่างแต่ละขั้นก็ค่อยๆ แปลงรายละเอียดไปสู่การปฏิบัติให้ชัดขึ้นอีกส่วนผลลัพธ์ก็วัดว่าเจตนาดังกล่าวประสบความสำเร็จหรือไม่ เช่น ดูว่าผลลัพธ์ที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายตรงตามเป้าประสงค์ของผู้กำหนดนโยบายหรือไม่ การศึกษาในแนวทางนี้มีทั้งการศึกษาปัญหาการบริหาร การจัดองค์การ หรือหากมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องก็อาจวิเคราะห์ว่าเป็นประเด็นทางการเมือง เช่น การต่อรองกันที่เกิดขึ้นแต่ละระดับเป็นปัญหาอย่างไร หรือการนำนโยบายไปปฏิบัติบางเรื่องขึ้นอยู่กับการยอมรับรูปแบบเทคโนโลยีบางอย่าง เช่น เทคโนโลยีควบคุมการปล่อยมลพิษ เครื่องมือการแพทย์ หรือการก่อสร้าง การวิเคราะห์อาจแจกแจงทางเลือกของการปฏิบัติไว้ให้ตามปัญหาต่างๆ เช่นปัญหาทางด้านองค์การ การเมืองเทคโนโลยี แต่ทฤษฎีบนลงล่างมีจุดอ่อนตรงที่คิดว่าผู้กำหนดนโยบายควบคุมกระบวนการที่ทำให้เกิดผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ เช่น เรื่ององค์การ การเมืองและเทคโนโลยี เป็นต้น แต่ความคิดนี้ไม่เป็นจริง เป็นเพียงความเชื่อของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์และการวิเคราะห์นโยบายสมัยดั้งเดิม เอลมอร์เรียกว่า "การโกหกของคนชั้นสูง" (Noble Lie) เช่น ผู้บริหารอ้างความชอบธรรมว่าตนได้รับมอบอำนาจและถูกควบคุมจากผู้กำหนดนโยบายที่เป็นนักการเมืองหรือที่มาจากการแต่งตั้ง ส่วนนักวิเคราะห์นโยบายก็อ้างว่าวิเคราะห์ความสำเร็จจากการปฏิบัติและการควบคุมของนโยบายแต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงกลับยิ่งทำให้คนชั้นสูงเหล่านี้ไม่สบายใจเพราะการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามทิศทางที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ

ทฤษฎีบนลงล่างมีฐานคติว่าหากทิศทางนโยบายชัดเจนเท่าใดก็ยิ่งทำให้ผู้บริหารต้องรับผิดชอบเท่านั้นและการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการไว้ชัด จะยิ่งช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ ทฤษฎีบนลงล่างสร้างความเข้าใจผิดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติถูกควบคุมจากข้างบน อีกทั้งยังเป็นวิธีวิเคราะห์ที่แคบ เพราะอธิบายเฉพาะความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ข้อจำกัดที่ชัดที่สุด คือ การไม่มีทางเลือกทางอื่น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงผู้กำหนดนโยบายอาจไม่สามารถควบคุมกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้เลย

ส่วนทฤษฎีล่างขึ้นบนเห็นด้วยกับทฤษฎีบนลงล่างที่ต้องการดูผลกระทบของการนำนโยบายไปปฏิบัติและดูผลลัพธ์ของนโยบายแต่ไม่เห็นด้วยว่าผู้กำหนดนโยบายมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะฐานคติที่ว่าหากทิศทางนโยบายแน่ชัด จะทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบยิ่งขึ้น และการกำหนดผลลัพธ์ไว้ชัด จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จมากขึ้น

หลักตรรกะของทฤษฎีล่างขึ้นบนตรงกันข้ามกับทฤษฎีบนลงล่าง คือ ไม่เริ่มจากระดับบน แต่เริ่มจากขั้นสุดท้ายสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ซึ่งหมายถึงจุดที่ให้บริการและทับซ้อนกับการปฏิบัติของหน่วยงานอื่นและทับซ้อนกับภาคเอกชน จุดเริ่มต้นของการศึกษาตามทฤษฎีล่างขึ้นบนจึงไม่ใช่วัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่เป็นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของผู้ปฏิบัติระดับต่ำสุดของกระบวนนำนโยบายไปปฏิบัติเมื่อบรรยายถึงพฤติกรรมนี้เสร็จแล้วจึงค่อยไปดูโครงสร้างของหน่วยที่นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยตั้งคำถาม 2 ข้อ คือ หน่วยงานนี้มีความสามารถอะไรบ้างที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย และหน่วยงานนี้ต้องการทรัพยากรอะไรบ้างที่ทำให้เกิดผลกระทบดังกล่าว จากนั้นในขั้นสุดท้ายจึงวิเคราะห์ว่าผู้กำหนดนโยบายได้กำหนดทรัพยากรไว้เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลกระทบดังกล่าวหรือไม่

ทฤษฎีล่างขึ้นบนให้ความสำคัญกับผู้กำหนดนโยบาย แต่ไม่ถือว่ามีเพียงนโยบายหรือถือว่านโยบายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินอกจากนั้นยังไม่ถือว่าการทำตามวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นมาตรฐานของความสำเร็จของนโยบายแต่ถือว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นอีกมาก เช่น ความสามารถของผู้ปฏิบัติระดับหนึ่งอาจมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติอีกระดับหนึ่ง หรืออาจเป็นข้อจำกัดความสามารถขององค์การทั้งหมดก็ได้

ทฤษฎีบนลงล่างถือว่าหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับชั้น ซึ่งหมายความว่า ประการแรก หน่วยงานที่อยู่ใกล้แหล่งที่มาของนโยบายเท่าใดก็ยิ่งมีอำนาจและอิทธิพลมาก และประการที่สอง ความสามารถในการจัดการระบบที่ซับซ้อนขึ้นอยู่กับการจัดสายการบังคับบัญชาและการควบคุมให้ชัดเจน แต่ทฤษฎีล่างขึ้นบนมีความคิดตรงกันข้าม คือ ประการแรก หน่วยที่อยู่ใกล้กับปัญหาเท่าใดยิ่งมีความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อปัญหามากเท่านั้น และประการที่สอง ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนไม่ได้ขึ้นอยู่กับการควบคุมตามสายการบังคับบัญชา แต่ขึ้นอยู่กับการรู้จักใช้ดุลยพินิจให้มากที่สุด เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทันที

2.2.13.4 ทฤษฎีผสม นักทฤษฎีกลุ่มหนึ่งพยายามผสมทฤษฎีบนลงล่างและล่างขึ้นบนเข้าด้วยกัน และพยายามเสนอตัวแบบใหม่เพื่อแก้จุดอ่อนของทฤษฎีทั้งสอง นักวิชาการที่สำคัญในกลุ่มนี้ มีดังนี้ (Pulzl & Treib, 2007 : 95-97)

1) เอลมอร์ (Elmore) เอลมอร์เคยอยู่กลุ่มทฤษฎีล่างขึ้นบน ต่อมา งานของเขา ค.ศ. 1986 ได้รวมเอาแนวทางทั้งสองแนวเข้าด้วยกัน เอลมอร์เห็นว่า ความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับทั้งสองทฤษฎีซึ่งเกี่ยวพันกัน ผู้กำหนดนโยบายควรสนใจทั้งเครื่องมือและทรัพยากรของนโยบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ซึ่งเป็นจุดสนใจของทฤษฎีบนลงล่าง

ขณะเดียวกันก็ต้องสนใจการจูงใจ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นจุดสนใจทฤษฎีล่างขึ้นบนด้วย

2) ซาบาเตียร์ (Sabatier) ซาบาเตียร์ เป็นอีกคนหนึ่งที่ปรับแนวทางการศึกษาของตัวเองใหม่ ในงานที่เขาเสนอเมื่อปี ค.ศ.1986 เห็นว่า ถ้าแยกการก่อรูปนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติออกจากกันแล้วจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงนโยบายและประเมินผลนโยบายไม่ได้ ต่อมาปี ค.ศ.1993 ซาบาเตียร์ ร่วมกันกับ เจนกินส์ – สมิธ (Jenkins – Smith) เสนอ "กรอบแนวคิดการผสมผสานการผลักดัน" (Advocacy Coalition Framework) ซึ่งปฏิเสธกระบวนนโยบายแบบขั้นตอนและมุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงนโยบายในภาพรวมทั้งหมด กรอบแนวคิดนี้คล้ายกับทฤษฎีล่างขึ้นบนซึ่งเริ่มจากปัญหานโยบายและกำหนดว่าตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับแก้ปัญหานั้นมีใครและมีลักษณะอย่างไรบ้าง ยิ่งกว่านั้นซาบาเตียร์ ยังได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้นโยบายและเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดนโยบาย แต่กรอบแนวคิดของซาบาเตียร์ก็ไม่ได้วิเคราะห์บริบทในขณะที่นโยบายเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นจุดสนใจของการวิเคราะห์อีกแนวหนึ่งเรียกว่า "การวิเคราะห์วาทกรรม" (Discourse Analysis) ที่เน้นว่า วาทกรรมกำหนดการรับรู้และมีอิทธิพลต่อการแปลความเหตุการณ์ทางสังคมของผู้นำทางการเมือง

3) วิลดาฟสกี (Wildavsky) วิลดาฟสกี เป็นนักวิชาการคนสำคัญในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่าง แต่ภายหลังเปลี่ยนมุมมองใหม่ เขาร่วมกับมาโจน (Majone) ในปี ค.ศ.1978 เสนอตัวแบบคล้ายกับกรอบแนวคิดการผสมผสานการผลักดันของซาบาเตียร์ วิลดาฟสกีเห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นวิวัฒนาการที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและนิยามใหม่อยู่ตลอด หัวใจของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น

4) วินเตอร์ (Winter) งานของวินเตอร์ ปี ค.ศ.1990 แก้ปัญหาการแยกการกำหนดนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติได้สำเร็จ โดยชี้ให้เห็นผลกระทบของการกำหนดนโยบายที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ งานของเขาต่างจากทฤษฎีบนลงล่างตรงที่วินเตอร์ไม่ได้สนใจขั้นการกำหนดนโยบายอย่างเดียว แต่สนใจลักษณะบางอย่างของการกำหนดนโยบาย เช่น ความขัดแย้ง หรือความสนใจของผู้สนับสนุนนโยบาย ซึ่งมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5) ก็อกกิน, บาวแมน, เลสเตอร์, และโอทูล จูเนียร์ (Goggin, Bowman, Lester, and O' Toole Jr.) ผลงานของก็อกกิน และคณะในปี ค.ศ.1990 นี้อ้างว่ากลุ่มตนเป็นผู้ก่อตั้งการวิจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติรุ่นที่สาม (The Third Generation) เพื่อปิดช่องว่างระหว่างทฤษฎีบนลงล่างและล่างขึ้นบน งานของเขาคล้ายนักทฤษฎีบนลงล่าง คือ เริ่มด้วยการยอมรับว่าส่วนกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายและส่งไปให้ผู้ปฏิบัติระดับล่างปฏิบัติ ก็อกกิน และคณะมีเป้าหมายที่ต้องการสร้างทฤษฎีทั่วไปเหมือนทฤษฎีบนลงล่าง แต่ส่วนที่ต่างไป คือ ก็อกกินและคณะ ยอมรับ

ว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีอำนาจใช้ดุลยพินิจซึ่งเป็นการเมือง และมีการต่อรองระหว่างผู้นำนโยบายไปปฏิบัติกับส่วนกลาง ก็อกกิน และคณะ นำงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐและท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกาสร้างเป็นตัวแบบการสื่อสารระหว่างรัฐบาล แต่นักวิชาการบางคน เช่น ฮิลล์ และฮูป (Hill and Hupe) แย้งว่าอาจนำไปใช้กับที่อื่นไม่ได้

6) ชาร์ฟ (Scharpf) ชาร์ฟเป็นคนแรก ๆ ที่พยายามประนีประนอมความคิดของทฤษฎีบนลงล่างที่เห็นว่าส่วนกลางเป็นผู้ควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติ กับความคิดของทฤษฎีล่างขึ้นบนที่เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงจำนวนมาก ซึ่งมีผลประโยชน์และกลยุทธ์เป็นของตัวเอง งานของชาร์ฟ ปี ค.ศ.1978 ได้นำเอาแนวคิดเครือข่ายนโยบายมาใช้ในการวิจัย และให้ความสำคัญกับการประสานงานและความร่วมมือระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต่อมาแนวคิดเครือข่ายนโยบายนี้ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

7) ริปลีย์ และแฟรงกลิน (Ripley and Franklin) งานของริปลีย์ และแฟรงกลิน ปี ค.ศ.1982 สนใจจุดที่ทฤษฎีบนลงล่างและล่างขึ้นบนแทบจะไม่สนใจเลย คือ ประเภทของนโยบายที่นำไปปฏิบัติ เขาใช้ประเภทของนโยบายที่โลวี่ (Lowi) แบ่งไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นแนวทางในการศึกษา จากการศึกษาของริปลีย์ และแฟรงกลิน พบว่า นโยบายแต่ละประเภท ได้แก่ นโยบายการกระจายทรัพยากร (Distributive) นโยบายการบังคับ (Regulatory) และนโยบายการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistributive) มีกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Groups of Stakeholders) ต่างกัน อีกงานหนึ่งคือ งานของวินด์ฮอฟฟ์ – ฮีริเทียร์ (Windhoff - Heritier) เมื่อปี ค.ศ.1980 ศึกษาคล้ายริปลีย์และแฟรงกลิน แต่จำแนกนโยบายออกเป็น 2 ประเภท คือ นโยบายการกระจายทรัพยากร กับนโยบายการจัดสรรทัพยากรใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นโยบายกระจายทรัพยากรนำไปปฏิบัติให้มีประสิทธิผลได้ในโครงสร้างแทบทุกแบบ แต่ว่านโยบายจัดสรรทรัพยากรใหม่ต้องการนำไปปฏิบัติในโครงสร้างที่มีลำดับชั้นเท่านั้น จึงมีประสิทธิผล

ทฤษฎีผสมได้สร้างนวัตกรรมให้กับการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก ปิดช่องว่างที่เป็นจุดอ่อนของทฤษฎีทั้งสอง และนำความคิดของทั้งสองส่วน คือ การควบคุมจากส่วนกลางและความเป็นอิสระของผู้ปฏิบัติ มาศึกษาร่วมกัน และประการที่สอง นักทฤษฎีผสมบางคนเห็นว่าตั้งแต่นี้เป็นต้นไปการศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะได้รับความสนใจน้อยลง นักวิชาการบางคน เช่น ซาบาเตียร์ เน้นว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจะขาดการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายไม่ได้ ซาบาเตียร์ เน้นว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยทั่วไปไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว แต่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจหรือนโยบายอื่น ส่วน ริปลีย์

และแฟรงกลิน และวินด์ฮอฟฟ์ – ฮีริเทียร์ พยายามชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของประเภทนโยบายต่างกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่นักทฤษฎีผสมไม่ได้กล่าวถึง คือ ความสัมพันธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติกับทฤษฎีประชาธิปไตย เนื่องจากทฤษฎีทั้งสองมีจุดยืนเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่ตรงกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนและชุมชนนั้น แนวคิดหลักคือแนวคิดตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะหลัก เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับแนวคิดความต้องการของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ หลักตามทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ที่เน้นแรงผลักดันให้คนต้องการเปลี่ยนแปลงที่เน้นการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ส่วนการขับเคลื่อนนั้นใช้แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการขับเคลื่อนเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค พร้อมกับยกร่างยุทธศาสตร์ เกลายุทธศาสตร์ คัดเลือกยุทธศาสตร์และจัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์ตามลำดับ โดยที่ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมุ่งประโยชน์ที่เกิดกับประชาชนเป็นสำคัญ ทฤษฎีสัญลักษณ์ที่ต้องเรียนรู้ บุคคล การสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรมของกลุ่ม การหล่อหลอมพฤติกรรมที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งใช้วิธีการเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ รวมทั้งแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม การพัฒนาของชุมชน ทั้งนี้การขับเคลื่อนควรดำเนินการตามแนวคิดการพัฒนาตามสภาพจริง ปฏิบัติจริงที่จะทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถจัดวางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนที่เชื่อมั่นในความสำเร็จได้จริง

2.3 บริบทการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

2.3.1 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกระบวนการท้องถิ่นอภิวัตน์

อภิชัย พันธเสน และคณะ (2550 : 54) ได้อธิบายไว้ว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกระบวนการท้องถิ่นอภิวัตน์ (Localization) ปัจจุบันมีแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายว่า ถ้ามีทางเลือก ก็ควรเลือกทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของท้องถิ่น ซื้อของท้องถิ่น ขายของท้องถิ่นใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ลงทุนในท้องถิ่น ในภาคปฏิบัติมีแนวคิดว่าการตัดสินใจทุกอย่างควรจะกระทำในระดับล่างสุดของโครงสร้างอำนาจ ควรสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจสู่ฐานล่าง การตัดสินใจทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมควรจะกระทำกันบนพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

การผลิต การซื้อขาย การบริโภคการใช้ทรัพยากรเกิดขึ้นในท้องถิ่น กระทำกันในท้องถิ่นภายใต้กฎระเบียบที่ท้องถิ่นสร้างกันขึ้นมาเองโดยที่กิจกรรมท้องถิ่นเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับระบบระดับภูมิภาค และระดับชาติ เช่น ตลาดท้องถิ่นเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับระบบระดับภูมิภาคและระดับชาติ เช่น ตลาดท้องถิ่นต้องเป็นแกนนำโดยตลาดระดับภาคีให้การสนับสนุน เทคโนโลยี ควรจะเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งควบคุมโดยท้องถิ่นและให้ประโยชน์แก่ท้อถิ่นโดยตรง นี้คือการปฏิบัติการที่จะนำสังคมก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าสังคมจะตัดขาดจากโลกภายนอกอย่างสิ้นเชิงแต่หมายถึงความพยายามที่จะพึ่งพาภายนอกให้น้อยลง ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การบริโภคและการลงทุน ในขณะเดียวกันทรัพยากรที่เป็นส่วนรวม เช่น ดิน น้ำ ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาพื้นบ้านก็จะต้องยังคงเป็นสมบัติส่วนรวมต่อไป โดยมีชุมชนเป็นผู้ควบคุมและบริหารจัดการไม่ใช่ปล่อยให้บริษัทข้ามชาติ หรือสถาบันการเงินข้ามชาติเข้ามาครอบครองหรือยึดเอาไป กล่าวโดยสรุป ถ้าสังคมจะหันมาพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเองในฐานะ แนวคิดการพัฒนาทางเลือกนั้น แนวคิด Subsidiarity คือให้ท้องถิ่นนิยมอยู่เหนือโลกนิยมรวมทั้งให้ชุมชนและสถาบันของชุมชนมีพลังอำนาจเต็มที่ในการควบคุมดูแลจัดการทรัพยากรของชุมชน (Local Community Empowerment) ถ้าทำเช่นนี้ได้ก็จะเกิดชุมชนพอเพียงที่มีเสถียรภาพ มีความมั่นคง และมีความยั่งยืน อนึ่งการเปลี่ยนหนทางเดินจากโลกนิยมไปสู่ท้องถิ่นนิยมต้องการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ทุกด้าน นับตั้งแต่เปลี่ยนโลกทัศน์ อุดมการณ์แนวคิด วิธีการพัฒนาไปจนถึงการปรับโครงสร้างสถาบันต่างๆ รวมทั้งการสร้างสถาบันใหม่ๆ ขึ้นมาด้วย ซึ่งสนับสนุนแนวทางอภิวัตน์ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายใหม่ที่เชื่อมโยง ครัวเรือน องค์กรและสถาบันเศรษฐกิจสังคมต่างๆ ในบริบทของระบบเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 ข้อมูลสภาพชุมชนเป้าหมาย

ข้อมูลสภาพชุมชนเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยของชุมชนภาคอีสานตอนใต้ รายละเอียด ดังนี

2.3.2.1 จังหวัดอุบลราชธานี

1) สภาพทั่วไป จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดทางตะวันออกสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศไทย ทั้งยังเป็นตำบลที่ตั้งของเส้นเวลาหลักของประเทศอยู่ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 15 องศาเหนือ ตัดกับเส้นแวง (Longtitude) ที่ 105 องศาตะวันออก โดยเป็นจังหวัดแรกที่ได้เห็นดวงอาทิตย์ก่อนพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 16,112.650 ตร.กม. ประชากร 1,795,453 คน (พ.ศ.2551) ความหนาแน่น 114.03 คน/ตร.กม. อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์ประมาณ 630 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 574 กิโลเมตร 480 ไมล์ โดยทางอากาศ จังหวัดอุบลราชธานีมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีพื้นที่กว้างใหญ่ ภายหลังถูกแบ่ง

ออกเป็นจังหวัดใหม่คือจังหวัดยโสธรในปี พ.ศ. 2515 และจังหวัดอำนาจเจริญในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งถ้ารวมพื้นที่อีกสองจังหวัดที่แยกออกไป จังหวัดอุบลราชธานีจะมีพื้นที่เป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย

2) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ทิศใต้ต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ และประเทศกัมพูชา

- ทิศตะวันออกติดต่อกับแม่น้ำโขง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

- ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดยโสธรและจังหวัดศรีสะเกษแนวพรมแดน ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชาชนลาวความยาวประมาณ 361 กม. (จากอำเภอเขมราฐ-อำเภอน้ำยืน ติดต่อกับแขวง สะหวันนะเขต แขวงสาละวัน และแขวงจำปาสัก) ติดต่อกับ ประเทศกัมพูชา ความยาวประมาณ 67 กม.(อำเภอน้ำยืนติดต่อกับจังหวัดพระวิหาร)

3) ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าแอ่งโคราช (Korat basin) โดยสูงจากระดับ น้ำทะเล เฉลี่ย ประมาณ 68 เมตร (227 ฟุต) ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออก มีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกั้นจังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำชีไหลมาบรรจบกับ แม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัด จากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอโขงเจียม และมีลำน้ำใหญ่ๆ อีกหลายสาย ได้แก่ ลำเซบาย ลำโดมใหญ่ ลำโดมน้อย และมีภูเขาสลับซับซ้อนหลายแห่ง ทางบริเวณชายแดนตอนใต้ที่สำคัญคือ เทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาพนมดงรักซึ่งกั้นอาณาเขตระหว่าง จังหวัดอุบลราชธานีกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศกัมพูชา ลักษณะภูมิสัณฐานของ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกโดยสังเขป ดังนี้

- บริเวณ ที่เป็นสันดินริมน้ำ (River level) เกิดจากตะกอนลำน้ำที่พัดพามาทับถม สภาพพื้นที่เป็นเนินสันดินริมฝั่งแม่น้ำโขง และบาง บริเวณสันดินริมฝั่งลำเซบาย

- บริเวณที่เป็นแบบลานตะพักลำน้ำ (Terrace) ที่เกิดจากการกระทำของขบวนการของน้ำนานมาแล้ว ประกอบด้วยบริเวณที่เป็นลานตะพักน้ำระดับต่ำ ระดับกลางและระดับสูง ลักษณะพื้นที่มีทั้งที่เป็นที่ราบแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลูกคลื่นลอนชัน อยู่ถัดจากบริเวณ ที่ราบลุ่ม น้ำท่วมถึงขึ้นมา พื้นที่เหล่านี้จะพบในบริเวณทั่วไปของจังหวัด คือทางตอนเหนือ ตะวันออกและตอนใต้บางแห่งใช้สำหรับทำนาและ บางแห่ง ใช้สำหรับปลูกพืชไร่

- บริเวณที่เป็นแอ่ง (Depression) หรือที่ราบต่ำหลังแม่น้ำ (Back swamp) เกิดจากการกระทำ ของขบวนการของน้ำ พบบางแห่งใน บริเวณ ริมแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ลำเซบายและลำโดมใหญ่ จะมีน้ำแช่ขังนานในฤดูฝน

- บริเวณเนินที่เป็นตะกอนรูปพัด (Coalescing fans) สภาพพื้นที่มีลักษณะเด่น คือ รูปร่างเป็นรูปพัด เกิดจากหินในบริเวณนั้น แตกหักสะสมอยู่กับพวกที่มีอนุภาคละเอียดกว่าเมื่อฝนตกลงมาในปริมาณมากกำลังของน้ำจะมีมากจนสามารถพัดพาเอาตะกอนเหล่านั้น ออกมานอกหุบเขาได้ เมื่อมาถึงนอกหุบเขาหรือเชิงเขา สภาพพื้นที่เป็นที่ราบทางน้ำไหลกระจายออกไป ทำให้กำลังของน้ำลดลงก็จะ ตกตะกอนในบริเวณน้ำจะพบอยู่ ทางตอนใต้และทางตะวันตกของจังหวัด

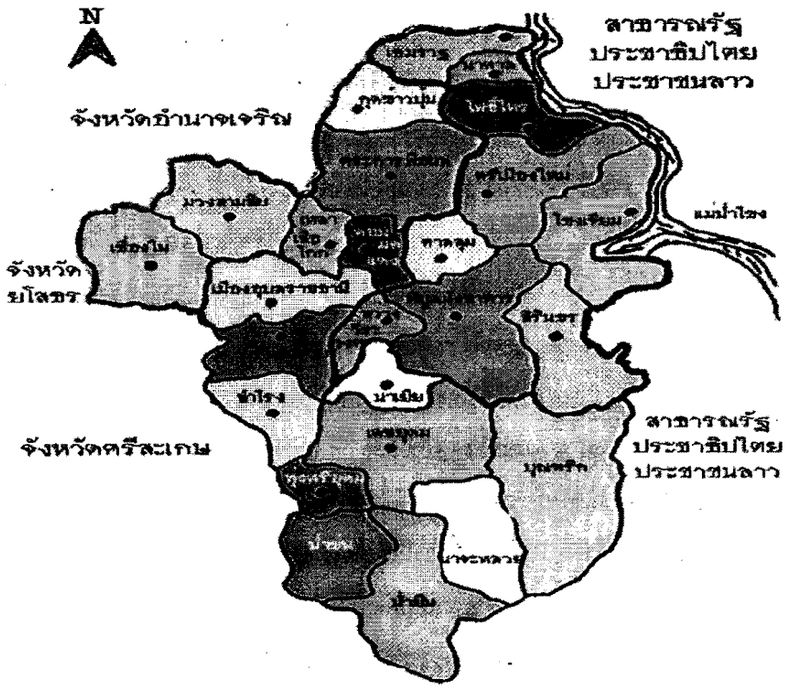
- บริเวณที่ เป็นเนินที่เกิดจากการไหลของธารลาวา (Lava flow hill) เป็นเนินเขา ที่เกิดจากการไหลของธารลาวา ดินบริเวณนี้จะมี ศักยภาพทางการเกษตรสูง ซึ่งเป็นผลจากการสลายตัวผุพังของหินบะซอลท์ บริเวณนี้จะพบ อยู่ในอำเภอน้ำยืน

- บริเวณที่ลาดเชิงเขา (Foot hill slope) เป็นที่ลาดเชิงเขาที่ตะกอนในบริเวณที่เกิดจากขบวนการของน้ำ นานมาแล้วทับถมกัน บริเวณนี้จะพบอยู่ในอำเภอโขงเจียม อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอตระการพืชผล

- บริเวณที่ ลาดเชิงซ้อน (Slope complex) ลักษณะเป็นภูเขาหรือเทือกเขามีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์จะพบบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก ในอำเภอน้ำยืน อำเภอนาจะหลวยและอำเภอบุณฑริก อีกแห่งหนึ่ง คือ เทือกภูเขา ซึ่งจะพบมากในอำเภอโขงเจียม และอำเภอ ศรีเมืองใหม่

4) อาชีพ ประชาชนของจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภาคเกษตรกรรมทำรายได้ ให้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี มากเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากภาคเศรษฐกิจอื่น ทั้งนี้เพราะจังหวัดอุบลราชธานี มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะในการทำเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ ถั่วลิสง ข้าวโพด และพริก

5) หน่วยการปกครอง จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 219 ตำบล 2469 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกุดข้าวปุ้น อำเภอเขื่องใน อำเภอเขมราฐ อำเภอโขงเจียม อำเภอเดชอุดม อำเภอดอนมดแดง อำเภอตระการพืชผล อำเภอตาลสุม อำเภอทุ่งศรีอุดม อำเภอนาจะหลวย อำเภอนาตาล อำเภอนาเยีย อำเภอน้ำขุ่น อำเภอน้ำยืน อำเภอบุณฑริก อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอวารินชำราบ อำเภอศรีเมืองใหม่ อำเภอสว่างวีระวงศ์ อำเภอสำโรง อำเภอสิรินธร อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ภาพที่ 2.7 แผนที่จังหวัดอุบลราชธานี (กรมทางหลวง, 2542 : 122)

6) แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

วิสัยทัศน์ "เป็นกลไกขับเคลื่อนท้องถิ่น ให้พัฒนาอย่างยั่งยืน"

พันธกิจ มีดังนี้ (1) สร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี (2) ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นและการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และ (3) พัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ มีดังนี้ (1) มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการทำงานแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการ เพื่อมุ่งเน้นประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ (2) มีระบบการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ (3) เศรษฐกิจท้องถิ่นมีความเจริญเติบโตขึ้น (4) ประชาชนมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ (5) ประชาชนมีค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมและความเป็นท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีมี ทั้งสิ้น 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีวัตถุประสงค์ คือ (1) การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล (2) การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มีความโปร่งใส เป็นธรรมและสามารถตรวจสอบได้ (3) ประชาชนได้รับการบริการที่มีคุณภาพ และ (4) ความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและรวดเร็ว ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) สร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี (2) พัฒนาระบบการบริหารงานคลัง (3) พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน และ (4) พัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ คือ (1) ประชาชนสามารถเป็นกลไกหลักในการพัฒนาท้องถิ่น (2) ประชาชนในท้องถิ่นเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ (3) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) พัฒนาการศึกษา (2) พัฒนาทักษะประชาชนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ

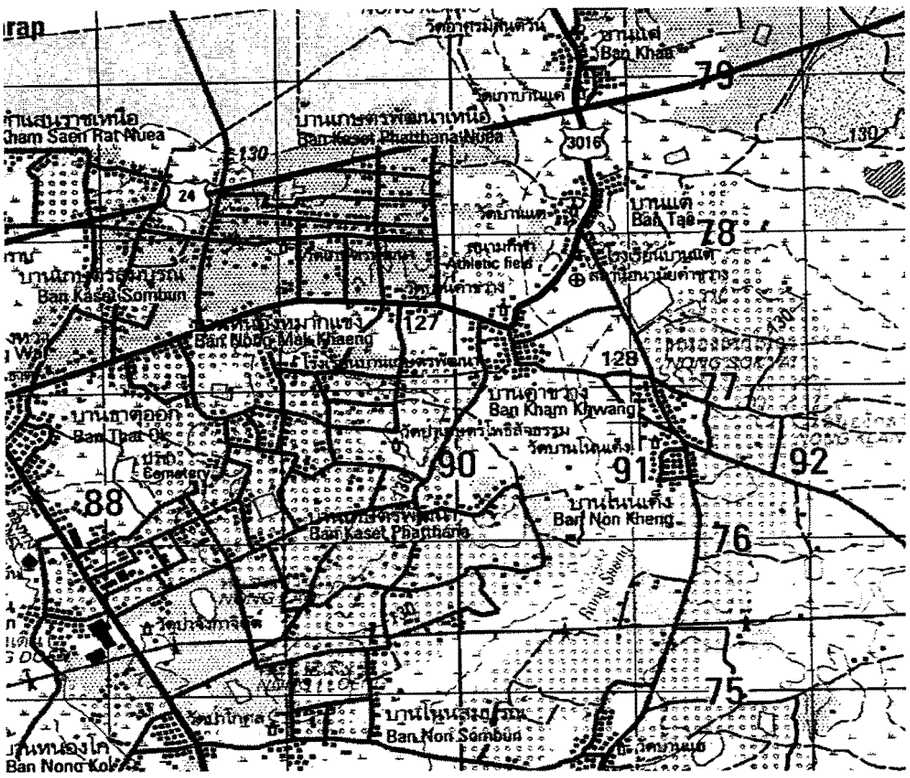
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจและการส่งเสริมการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เศรษฐกิจท้องถิ่นมีการเจริญเติบโต (2) การกระจายรายได้เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) สร้างงานและอาชีพ 2) พัฒนาแหล่งธุรกิจและระบบขนส่ง (3) ส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (2) ลดช่องว่างทางสังคม ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) พัฒนาการบริการสาธารณะ(2) บริหารจัดการสวัสดิการสังคม (3) บริหารจัดการสาธารณสุข (4) บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและสร้างค่านิยมต่อท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบสาน 2) ประชาชนมีจิตสำนึกและความผูกพันต่อท้องถิ่น ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (2) สร้างค่านิยมที่ดีต่อท้องถิ่น

7) สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย จังหวัดอุบลราชธานี

หมู่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 2.8 แผนที่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้

(1) สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลคำขวาง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ ห่างจากตัว อำเภอวารินชำราบ ประมาณ 6 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัว จังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ 13 กิโลเมตร

(2) เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคำขวาง มีเนื้อที่ประมาณ 35.90 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 22,437.50 ไร่ แยกเป็น 10 หมู่บ้าน

(3) อาณาเขต มีดังนี้

(3.1) ทิศเหนือ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลบุ่งไหม

(3.2) ทิศใต้ ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลธาตุ

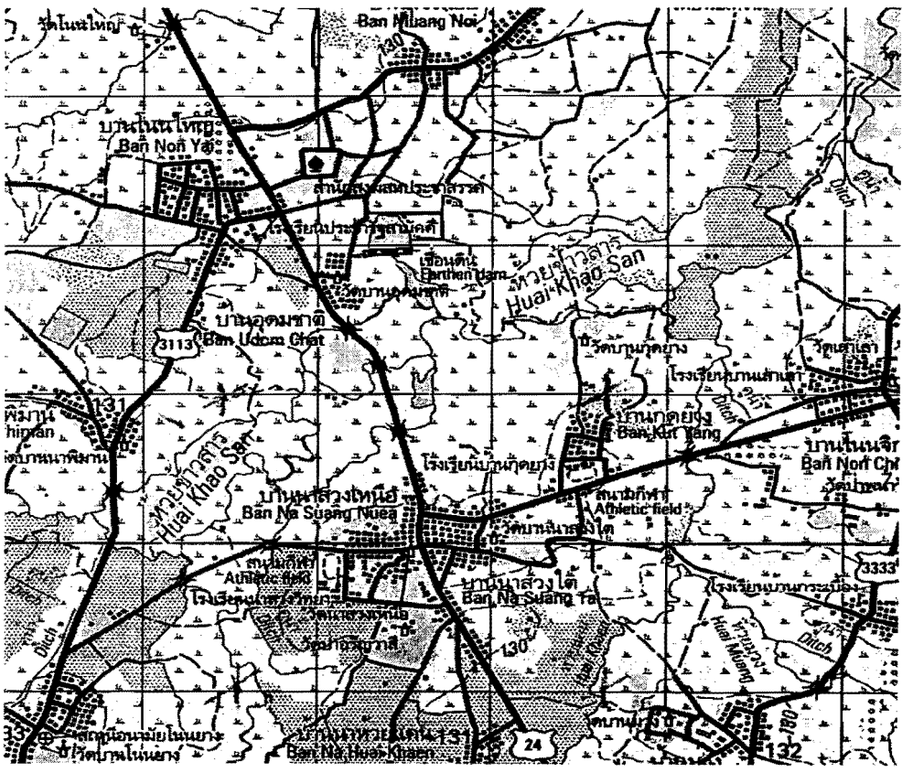
(3.3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ใหญ่

(3.4) ทิศตะวันตก ติดค่อกับ เทศบาล ตำบลแสนสุข

(4) ประชากร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,064 คน

(5) อาชีพ เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง พืชผลทางเกษตร ข้าว ปอ มัน สำปะหลัง สวนผัก ผลไม้ (พริก ถั่วฝักยาว แตงกวา) เลี้ยงสัตว์

(6) สถานที่สำคัญ โรงเรียน 3 โรง วัด 9 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 149 หมู่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ หัวหน้าศูนย์ ได้แก่ นางเกษแก้ว เข็มเพชร ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปลูกพืชผสมผสาน

ภาพที่ 2.9 แผนที่บ้านนาส่วง ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

บ้านนาส่วง ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีประวัติความเป็น ดังนี้

(1) ประวัติความเป็นมา คำว่า "นาส่วง" หมายถึงการบุกเบิกที่ป่าเป็นที่นาโดยการถากถางในลักษณะแข่งขันกัน ช่วงชิงกัน ใครมีความสามารถมากก็จะได้ที่มากคือ สวงกัน เส็งกัน แข่งกันเอาที่นา

(2) สภาพทั่วไป ตำบลนาส่วงเป็นหนึ่งในจำนวน 16 ตำบล ของอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ระหว่าง ตำบลศรีไค และ ตำบลป่าโมง ระยะห่างจาก อำเภอเดชอุดม 20 กิโลเมตร และห่างจาก จังหวัดอุบลราชธานีประมาณ 20 กิโลเมตร

(3) อาณาเขต มีดังนี้

(3.1) ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลนาดี อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

(3.2) ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลป่าโมง อำเภอเดชอุดม

(3.3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย

(3.4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลสระสมิง อำเภอวารินชำราบ

(4) ประชากร จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5,736 คน และครัวเรือน จำนวน 1,213 ครัวเรือน

(5) อาชีพ อาชีพหลักทำนา อาชีพเสริม ปลูกพืชผักและเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วฝักยาว พริก แตงกวา เลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา

(6) สถานที่สำคัญ เทศบาลนาส่วง องค์การบริหารส่วนนาส่วง มีสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัด 12 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 6 โรง โรงเรียนมัธยม 1 โรง ศูนย์การเรียนรู้เทศบาลนาส่วง ตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาลนาส่วง อำเภอเดชอุดม หัวหน้าศูนย์ฯ ได้แก่ นางอรัญญา นามวงศ์ นายกเทศมนตรี นาส่วง ส่งเสริมการปลูกพืชผักพื้นบ้าน การเกษตรแบบผสมผสาน สร้างแหล่งอาหาร สร้างค่านิยมเกี่ยวกับการเก็บ และการออม

2.3.2.2 จังหวัดศรีสะเกษ

1) สภาพทั่วไป ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 14-15 องศาเหนือ และเส้นแวง (Longtitude) ที่ 104-105 องศาตะวันออกตั้งศาลากลางที่ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษ มีเนื้อที่ประมาณ 8,840.0 ตร.กม. มีประชากรทั้งสิ้น 1,441,412 คน (พ.ศ. 2551)ความหนาแน่น 163.06 คน / ตร.กม. ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์ประมาณ 600 กิโลเมตร และทางรถไฟ ประมาณ 515 กิโลเมตร ส่วนใหญ่พูดภาษาถิ่นอีสาน ภาษาเขมร (เขมรสูง) และภาษากวย (กูย โกย ส่วย)

2) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด
- ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดสุรินทร์

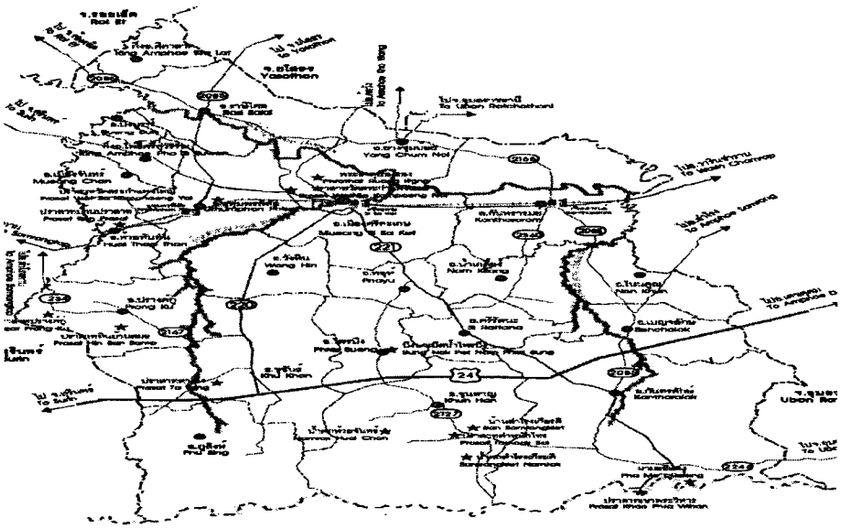
3) ลักษณะภูมิประเทศ ทางตอนใต้ของจังหวัดศรีษเกษ มีทิวเขาพนมดงรักซึ่งทอดตัวในแนวตะวันตกและตะวันออกเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา ยอดเขาสูงสุดในจังหวัดชื่อ "พนมโนนอาว" สูงหกร้อยเจ็ดสิบเอ็ดเมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยตั้งอยู่ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ จากเขาพนมโนนอาวนี้ พื้นที่ค่อยๆ ลาดต่ำขึ้นไปทางเหนือลงสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลอนลาด มีระดับความสูงระหว่างหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรถึงสองร้อยเมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีลำน้ำหลายสายไหลผ่านที่ราบลอนลาดนี้ลงไปยังแม่น้ำมูลซึ่งได้แก่ ห้วยทับทัน ห้วยสำราญ และห้วยขะยุง ตัวเมืองตั้งอยู่ฝั่งห้วยสำราญ ห่างจากแม่น้ำมูลไปทางทิศใต้ประมาณ 10 กิโลเมตร และอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางหนึ่งร้อยยี่สิบหกเมตร

ทางตอนเหนือของจังหวัดมีแม่น้ำมูลไหลผ่านเขตอำเภอราษีไศล อำเภอยางชุมน้อย และอำเภอกันทรารมย์ เป็นระยะทางยาวประมาณหนึ่งร้อยยี่สิบกิโลเมตร บริเวณนี้ถือเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัด เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่อันอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณหนึ่งร้อยสิบห้าเมตรถึงหนึ่งร้อยสามสิบเมตร

จังหวัดศรีสะเกษ มีประชาชนหลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการอพยพ ย้ายครอบครัวเข้ามาของคนเชื้อชาติต่างๆ ในอดีต แม้ปัจจุบันยังคงเห็นลักษณะเฉพาะทางกายภาพและวัฒนธรรมของกลุ่มคนเหล่านั้นอยู่ กลุ่มคนที่ว่านี้ได้แก่ชาวลาว ชาวเขมร ชาวส่วยหรือกูย และเยอ

4) อาชีพ ประชาชนของจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภาคเกษตรกรรม ทำรายได้ให้แก่จังหวัดศรีสะเกษมากกว่ารายได้ภาคเศรษฐกิจอื่น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด หอม และกระเทียม

5) หน่วยการปกครอง จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 22 อำเภอ 206 ตำบล 2,411 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ 22 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันทรารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุขันธ์ อำเภอขุนหาญ อำเภอโนนคูณ อำเภอน้ำเกลี้ยง อำเภอบึงบูรพ์ อำเภอเบญจลักษ์ อำเภอปรางค์กู่ อำเภอพยุห์ อำเภอไพรบึง อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ อำเภอภูสิงห์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอเมืองจันทร์ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอราษีไศล อำเภอวังหิน อำเภอศิลาลาด อำเภอศรีรัตนะ อำเภอห้วยทับทัน

ภาพที่ 2.10 แผนที่จังหวัดศรีสะเกษ (กรมทางหลวง, 2542)

6) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียด ดังนี้

พันธกิจ มีดังนี้ (1) แปลงแผนบริหารราชการแผ่นดินไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และ (2) บูรณาการงานของกระทรวง กรมต่างๆ ให้สอดคล้องเป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัด

เป้าประสงค์ มีดังนี้ (1) ผลักดันยุทธศาตร์การพัฒนาจังหวัดให้บรรลุผลและแปลงสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และ (2) เสริมสร้างความแข็งแกร่ง ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคง มั่งคั่ง ให้กับประชาชนชาวศรีสะเกศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ มียุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ (1) เพิ่มศักยภาพการผลิตเกษตรกรรมหลัก (2) การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์วิถีศรีสะเกษ (3) การพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ (4) การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างเศรษฐกิจศักยภาพการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนและเพิ่มศักยภาพด้านการค้าการลงทุน (2) การพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรม ได้แก่ (1) การเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (2) การเสริมสร้างคุณธรรมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

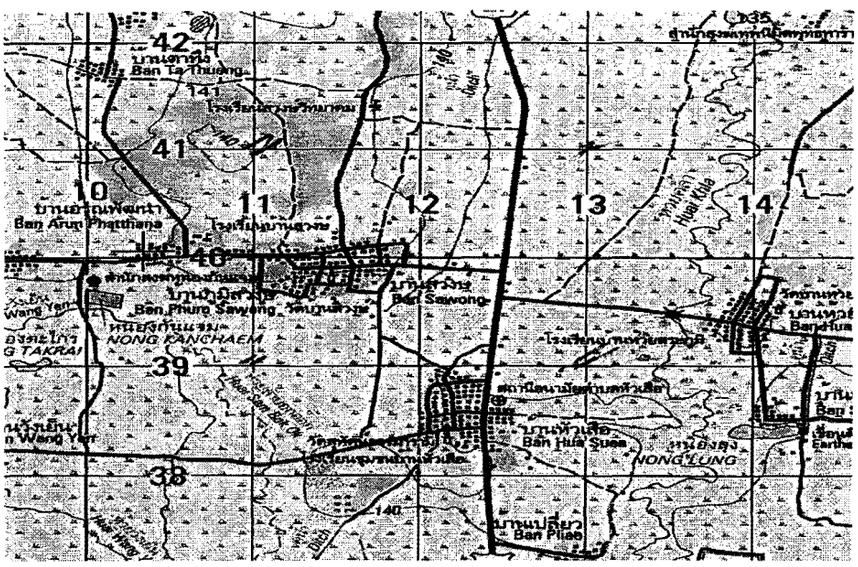
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างสุขภาพและพัฒนาการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่ (1) การส่งเสริมสุขภาพอนามัยประชาชน (2) การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติ และเมืองน่าอยู่ ได้แก่ (1) การพัฒนาแหล่งน้ำ (2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (3) การส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย การเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายใน

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ การส่งเสริมระบบคุณธรรมและธรรมาภิบาล การพัฒนาระบบยุทธศาสตร์จังหวัดสู่ความเป็นเลิศ และการปรับปรุงอาคารสถานที่ราชการเพื่อบริการประชาชน

7) สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย จังหวัดศรีสะเกษ บ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์

ภาพที่ 2.11 แผนที่บ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือได้รับการยกฐานะจากสภาหัวเสือ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ที่ทำการตั้งอยู่เลขที่ 363 หมู่ 13 อำเภอขุขันธ์ จังหวัดสรีสะเกษ

(2) อาณาเขต มีดังนี้

(2.1) ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสำโรงตาเจ็น

(2.2) ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลคองกำเม็ด

(2.3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลจะกง ตำบลกฤษณา

(2.4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโคกเพชร

(3) เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวเสือ มีพื้นที่ประมาณ 50.232 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 31,395 ไร่ มี พื้นที่เกษตรกรรม ที่ราษฎรถือครองจำนวน 24,752 ไร่

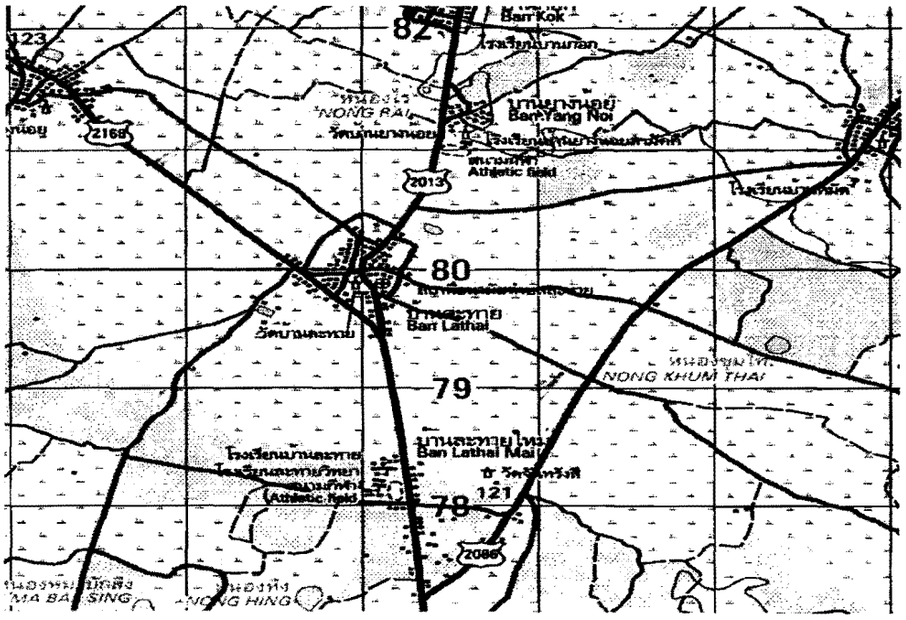
(4) ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มทางตอนเหนือและทิศตะวันตกลงมาจนถึงทิศใต้เป็นที่ดอน ส่วนตอนล่างและทิศตะวันออกเป็นที่ลุ่ม หน้าฝนจะมีน้ำท่วมถนนสายต่างๆ เป็นระยะ เนื่องจากพื้นผิวถนนมีสภาพต่ำมาก สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย

(5) การปกครอง แบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ตำบลหัวเสือเป็นหนึ่งในอำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน

(6) ประชากร จำนวน 6,721 คน ครัวเรือน จำนวน 1,202 ครัวเรือน

(7) อาชีพ ทำนา รับจ้าง และค้าขาย

(8) สถานที่สำคัญ โรงเรียน 5 โรง วัดและสำนักสงฆ์ 6 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง ศูนย์เกษตรกรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 4 บ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ หัวหน้าศูนย์ฯ ได้แก่ นายเฉลียว จันครา ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมเรื่องการจัดการดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกหญ้าแฝก เลี้ยงปลา และการทำไม้กวาด

ภาพที่ 2.12 แผนที่บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) สภาพทั่วไป ตำบลละทายเป็นตำบลเก่าแก่ ตั้งมาเมื่อปี 2323 สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปัจจุบันตำบลละทายขึ้นกับอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีหมู่บ้านในปกครอง จำนวน 9 หมู่บ้าน มีเนื้อที่ประมาณ 21 ตารางกิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม

(2) อาณาเขต มีดังนี้

(2.1) ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเมืองน้อย อำเภอกันทรารมย์

(2.2) ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโนนสัง ตำบลดูน อำเภอกันทรารมย์

(2.3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทาม ตำบลหนองแวง ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์

(2.4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลเมืองน้อย อำเภอกันทรารมย์

(3) ประชากร จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6,256 คน และครัวเรือน จำนวน 1,284 ครัวเรือน

(4) อาชีพ อาชีพหลัก ทำนา ปลูกพริก หอมแดง อาชีพเสริม รับจ้าง ค้าขาย

(5) สถานที่สำคัญ วัด 7 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง โรงเรียน 6 โรง ศูนย์วิสาหกิจชุมชน ตั้งอยู่เลขที่ 3/2 หมู่ 4 บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ หัวหน้าศูนย์ได้แก่ นายสมาน พันธ์วิไล ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" เน้นเรื่องการปลูกข้าวโดยวิธีโยนกล้า ปลูกพืชผสมผสาน และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

2.3.2.3 จังหวัดสุรินทร์

1) สภาพทั่วไป จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือ "อีสานใต้" ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 15 และ 16 องศาเหนือ และเส้นแวง (Longtitude) ที่ 103 และ 105 องศาตะวันออก ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 450 กิโลเมตรและทางรถไฟประมาณ 420 กิโลเมตร มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง การทอผ้าไหม และมีปราสาทขอมหลายแห่ง มีผู้คนหลายเผ่าและภาษา เช่น ไทยอีสาน ส่วย กูย เขมร, มีพื้นที่ประมาณ: 8,124.1 ตร.กม. ประชากร: 1,375,560 คน (พ.ศ. 2551) ความหนาแน่น: 169.32 คน/ตร.กม.

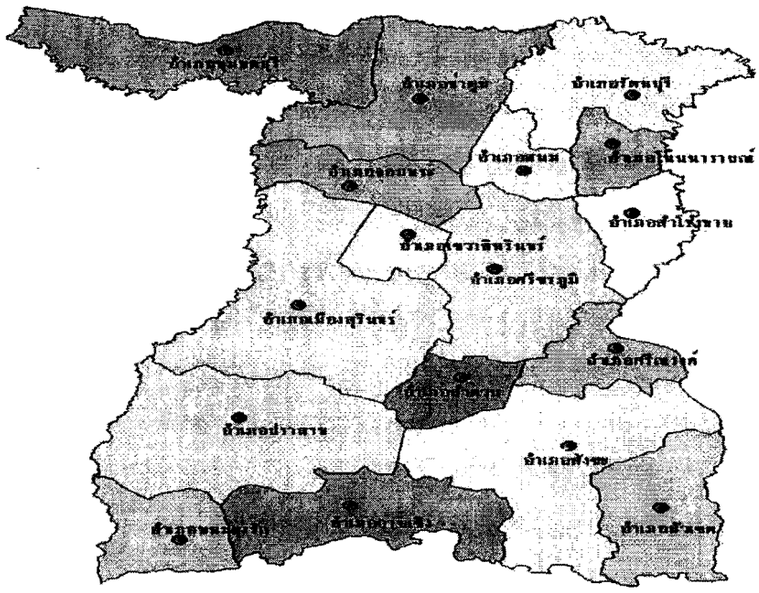
2) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด
- ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
- ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
- ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

3) ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบสูง ลักษณะพื้นที่ทางตอนใต้ ของจังหวัด เป็นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ต่อจากบริเวณภูเขาลงมาเป็นที่ราบสูง ค่อยๆ ลาดเทไปทางตอนกลาง และตอนเหนือของจังหวัด ทางตอนกลางของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นที่ราบลุ่ม แต่มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ดอน สลับที่ลุ่มดอนลาด ทางตอนเหนือของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล ในเขตของทุ่งกุลาร้องไห้ ลักษณะของดินในจังหวัดสุรินทร์ เป็นดินร่วนปนทราย

4) อาชีพ ประชาชนของจังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภาคเกษตรกรรม ทำรายได้ให้แก่จังหวัดสุรินทร์มากกว่า รายได้จากภาคเศรษฐกิจอื่น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง นอกจากนี้จังหวัดสุรินทร์ยังมีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าไหม และการทำเครื่องเงิน

5) หน่วยการปกครอง จังหวัดสุรินทร์ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ 158 ตำบล 2,011 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอของจังหวัดสุรินทร์ได้แก่ อำเภอกาบเชิง อำเภอเขวาสินรินทร์ อำเภอจอมพระ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอบัวเชด อำเภอปราสาท อำเภอพนมดงรัก อำเภอศรีณรงค์ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสนม อำเภอรัตนบุรี อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอโนนนารายณ์ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอสังขะ อำเภอสนม

ภาพที่ 2.13 แผนที่จังหวัดสุรินทร์ (กรมทางหลวง, 2542)

6) แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์

วิสัยทัศน์ เกษตรอินทรีย์เป็นเลิศ เปิดประตูสู่อินโดจีน

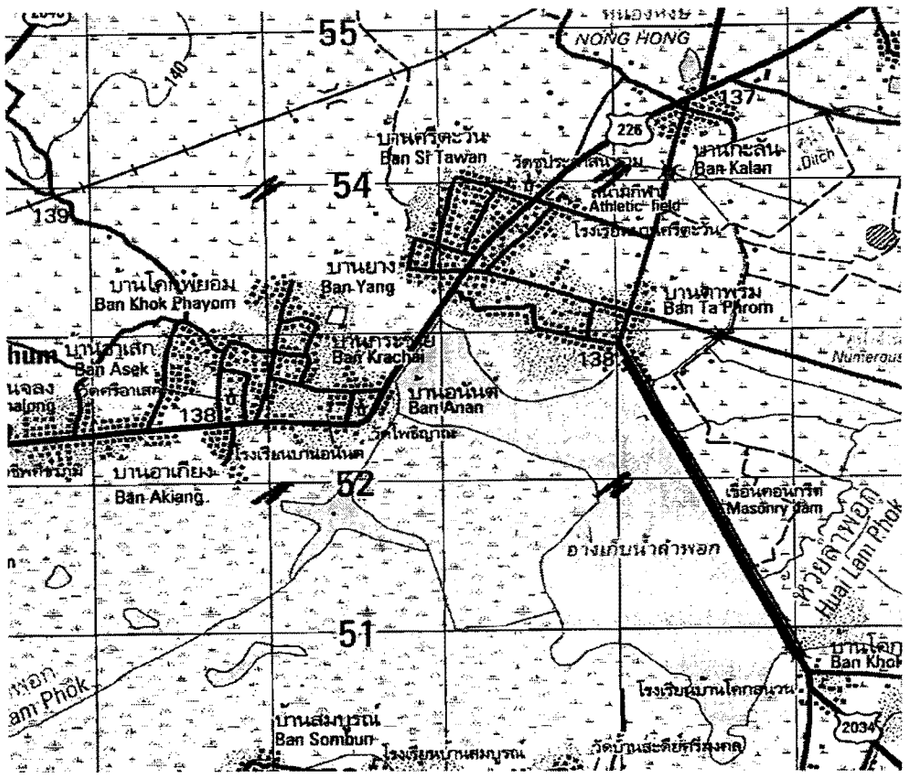
ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ด้านเกษตรอินทรีย์ (2) ด้านการพัฒนาไหมสุรินทร์และผลิตภัณฑ์ OTOP (3) ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ ได้แก่ (1) ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและเพิ่มคุณภาพของผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (2) การพัฒนาผ้าไหมสุรินทร์ และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ก้าวไกลสู่ตลาดโลก และ (3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

กลยุทธ์ กล่าวคือ เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ จัดตั้งและเพิ่มความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกรเพื่อการแปรรูปและการตลาด เพิ่มศักยภาพการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ OTOP และเพิ่มพื้นที่ปลูกป่า

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลยุทธ์ ได้แก่ (1) เกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพการผลิต จัดตั้งและเพิ่มความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกร การแปรรูปและการตลาด และการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร (2) การท่องเที่ยว ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว พัฒนาปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการท่องเที่ยว (3) การพัฒนาไหมสุรินทร์ ได้แก่ การตลาดนำการผลิต การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไหม การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) พลังงานทดแทนที่ยั่งยืน ได้แก่ การรณรงค์สร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาและเทคโนโลยีพลังงานทดแทนเพื่ออนุรักษ์พลังงาน พัฒนาบุคลากรด้านพลังงาน และพัฒนาระบบข้อมูลด้านพลังงาน (5) การฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์กรรวม การเสริมสร้างความมั่นคงของชีวิตและสังคม การอนุรักษ์สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม พัฒนาภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ การพัฒนาเมืองสุรินทร์น่าอยู่

2.3.2.4 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ตามแผนภาพที่ 2.14 ดังนี้

ภาพที่ 2.14 แผนที่บ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

1) ประวัติความเป็นมา ตำบลยางเป็นตำบลที่เก่าแก่ตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2370 ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาพื้นบ้านอีสาน โดยมีหลายชุมชน เช่น เขมร ส่วย ลาว ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง ของศรีขรภูมิ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบันมีจำนวน 18 หมู่บ้าน

2) อาณาเขต มีดังนี้

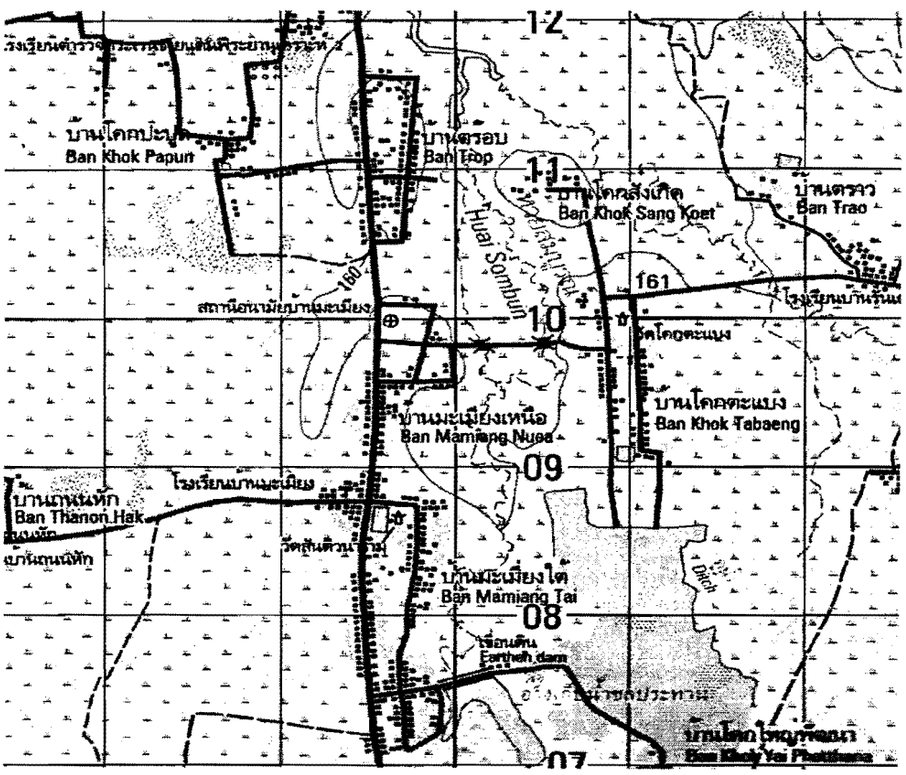
- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลนารุ่ง อำเภอศีขรภูมิ
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสำโรงทาบ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ

3) ประชากร จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 10,560 คน

4) อาชีพ อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม รับจ้างทั่วไป

5) สถานที่สำคัญ อ่างเก็บน้ำห้วยลำพอก ปราสาทวัดบ้านอนันต์ กลุ่มฟื้นฟูเกษตร ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 2 ตำบลยาง อำเภอศีขรภูมิ หัวหน้ากลุ่มได้แก่ นายเชียง ไทยดี ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกป่าให้หลากหลาย พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง

2.3.2.5 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ตามแผนภาพที่ 2.15 ดังนี้

ภาพที่ 2.15 แผนที่บ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

1) สภาพทั่วไป สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลาดเทไปทางทิศเหนือ มีห้วยลำชีเป็นแนวแบ่งเขต สภาพเดิมเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ปัจจุบันเป็นพื้นที่ทำกินในเขต สปก. 4-01 เป็นส่วนใหญ่ เนื้อดินเป็นดินทรายชุด 40 และ 40B ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ แหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีน้ำใช้ตลอดปี ได้แก่อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กบ้านมะเมียง อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กบ้านพยุงสุข ห้วยลำชี

ฝายกั้นน้ำบ้านตาเดาะ ฝายบ้านตรือบ ฝายบ้านมะเมียง แต่ไม่มีระบบส่งน้ำใช้เพื่อการเกษตร และมีน้ำน้อยไม่พอสำหรับทำการเกษตรฤดูแล้ง

2) ลักษณะที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลโชคนาสาม ตั้งอยู่ 88 หมู่ที่ 2 บ้านโชคนาสาม ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดสุรินทร์ ระยะห่างจาก อำเภอปราสาท 23 กิโลเมตร และห่างจาก จังหวัดสุรินทร์ 53 กิโลเมตร

3) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลปรือ ตำบลตานี อำเภอปราสาท
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลโคกกลาง อำเภอพนมดงรัก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโคกสะอาด อำเภอปราสาท
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลละเวี้ย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

4) เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโชคนาสามมีเนื้อที่ประมาณ 82 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 51,250 ไร่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน

5) ประชากร ปัจจุบันประชากรในโชคนาสาม มีจำนวนทั้งสิ้น 11,316 คน แยกเป็นชาย 5,693 คน เป็นหญิง 5,623 คน คิดเป็นความหนาแน่นของประชากร 138 คน ต่อตารางกิโลเมตร

6) อาชีพ ทำนา ทำไร่ รับจ้างทั่วไป

7) สถานที่สำคัญ โรงเรียน 6 โรง วัด 5 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง ศูนย์อนามัย 2 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 4 บ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท หัวหน้าศูนย์ได้แก่ นายโกศล หมายทอง ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ ปลูกพืชผสมผสาน ปลูกหญ้าแฝก ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี และเลี้ยงปลา

2.3.2.6 จังหวัดบุรีรัมย์

1) สภาพทั่วไป จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ระหว่างส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 14 องศา 15 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 45 ลิปดาเหนือ และเส้นแวง (Longtitude) 102 องศา 30 ลิปดาตะวันออก ถึง 103 องศา 45 ลิปดาวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ประมาณ 410 กิโลเมตร และทางรถไฟ ประมาณ 376 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 10,393,945 ตารางกิโลเมตร มีประชากร ประมาณ 1,524,261 คน

2) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม

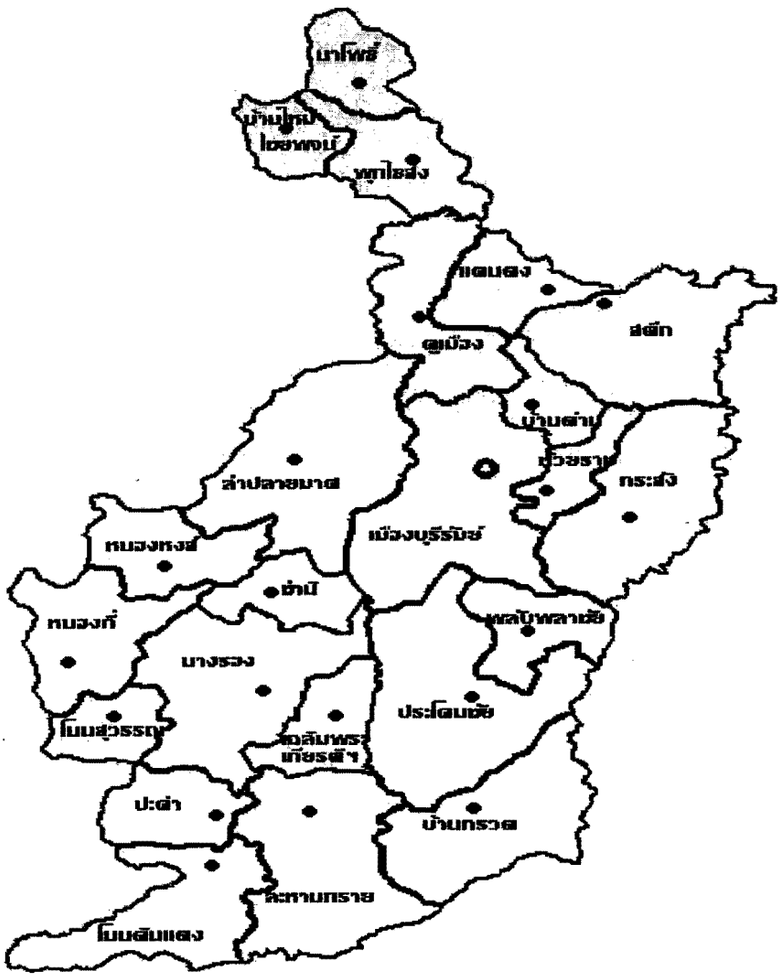
และจังหวัดสุรินทร์

- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และประเทศกัมพูชา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

3) ลักษณะภูมิประเทศ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดบุรีรัมย์ทางด้านใต้เป็นที่ราบสูง ลาดเอียงไปทางทิศเหนือ มีภูเขาเป็นแหล่งกันน้ำของลำน้ำ และห้วยต่างๆ ซึ่งจะระบายน้ำไปทางทิศเหนือ ลงสู่ลำน้ำมูล มีซากภูเขาไฟกระจายอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด ตามแนวพรมแดนประเทศกัมพูชา จะเป็นหน้าผาสูง ภูเขาสูงทางทิศใต้ เป็นภูเขาหินทราย และมีหุบเขาในแนวเหนือใต้ ซึ่งมีความเหมาะสมในการสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ (จุมพล วิเชียรศิลป์, 2539 : 15-22)

4) อาชีพ ประชาชนในจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณร้อยละ 87 ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน พืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปอ อ้อย หม่อน ยางพารา และผลไม้ต่างๆ เช่น มะม่วง ฝรั่ง มะขามหวาน นอกจากนี้ชาวบุรีรัมย์ ยังประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เลี้ยงกันในครัวเรือน เช่น ไก่ สุกร กระบือ และห่าน ในด้านอุตสาหกรรม เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น โรงสีข้าว ผลิตภัณฑ์แปรรูปไม้ โรงโม่หิน โรงงานสุรา โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป โรงงานน้ำตาลทราย และโรงงานผลิตไหมพรม

5) หน่วยการปกครอง จังหวัดบุรีรัมย์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ 188 ตำบล 2520 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ได้แก่ อำเภอกระสัง อำเภอคูเมือง อำเภอแคนดง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชำนิ อำเภอนางรอง อำเภอนาโพธิ์ อำเภอโนนดินแดง อำเภอโนนสุวรรณ อำเภอบ้านกรวด อำเภอบ้านด่าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ อำเภอปะคำ อำเภอประโคนชัย อำเภอพุทไธสง อำเภอพลับพลาชัย อำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอละหานทราย อำเภอลำปลายมาศ อำเภอสตึก อำเภอหนองกี่ อำเภอหนองหงส์ อำเภอห้วยราช

แผนภาพที่ 2.16 แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์ (กรมทางหลวง, 2542)

วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision) "เป็นสังคมเกษตรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีบ้านเมืองน่าอยู่ และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางอารยธรรมขอม"

เป้าประสงค์ของจังหวัด (Goals) "สังคมเข้มแข็ง ประชาชนมั่งคั่ง"

ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด (Strategic Issues) ได้แก่ (1) สังคมเกษตรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี (2) บ้านเมืองน่าอยู่ (3) การท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัด (Strategies) มีดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สังคมเกษตรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ พัฒนาปัจจัยพื้นฐานการเกษตร ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีคุณภาพ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมด้านการตลาด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 บ้านเมืองน่าอยู่ ได้แก่ การจัดการผังเมืองที่เป็นระบบ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดี การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งเสริมความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การท่องเที่ยว ได้แก่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาเครือข่ายการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว พัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดเป้าประสงค์และเป้าหมายของจังหวัด "การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออก (ข้าวหอมมะลิ)" ได้แก่ การเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มรายได้ และคุณภาพที่ได้มาตรฐาน

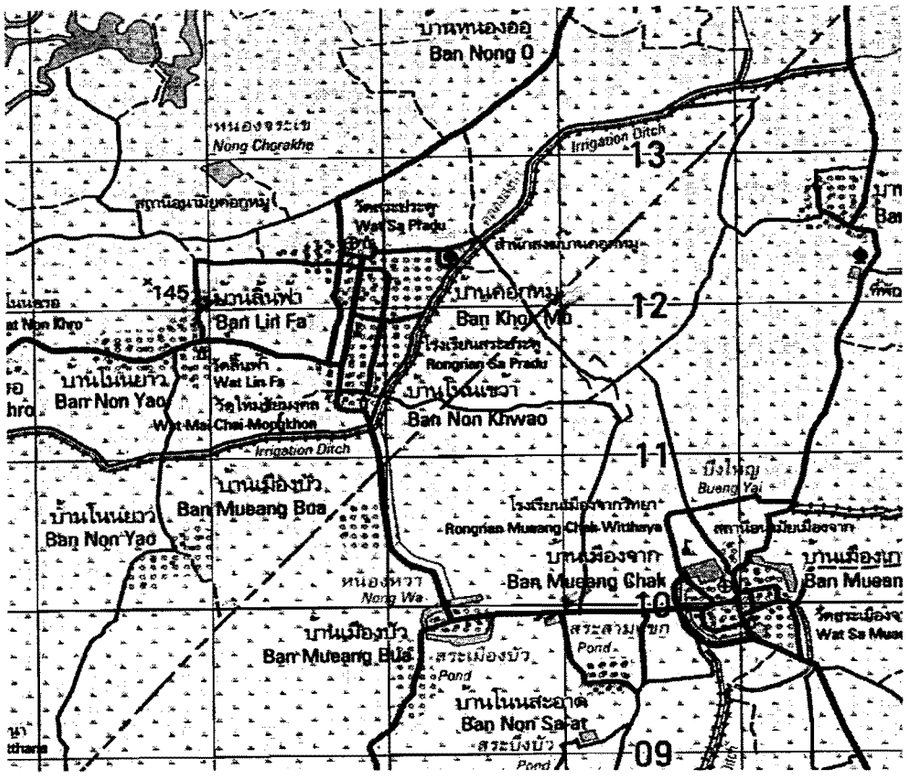
การพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร (ข้าว มันสำปะหลัง) ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ผลผลิตแปรรูปเพิ่มขึ้น และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมและอุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้แก่ จำนวนผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้น มูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพิ่มขึ้น จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานสากล และจำนวนสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ได้รับการฝึกอบรมออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมหรือเฉพาะด้านเพิ่มขึ้น

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จำนวนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อคน ต่อวัน เพิ่มขึ้น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเดิม แหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ มีจำนวนเพิ่มขึ้น กิจกรรม MICE ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ สินค้าบริการแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มกีฬา Sport ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จำนวนที่พักและห้องพักที่ได้มาตรฐาน จำนวนเพิ่มขึ้น ธุรกิจนำเที่ยวและจำนวนมัคคุเทศก์มีคุณภาพและจำนวนเพิ่มขึ้น และบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงของจังหวัด (Blueprint for Change) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายได้ หากได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ดำเนินการตามที่ได้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 10 โครงการ งบประมาณรวม 106,110,500 บาท

2.3.2.7 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแผนภาพที่ 2.17 ดังนี้

ภาพที่ 2.17 แผนที่บ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มาตราส่วน 1 : 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

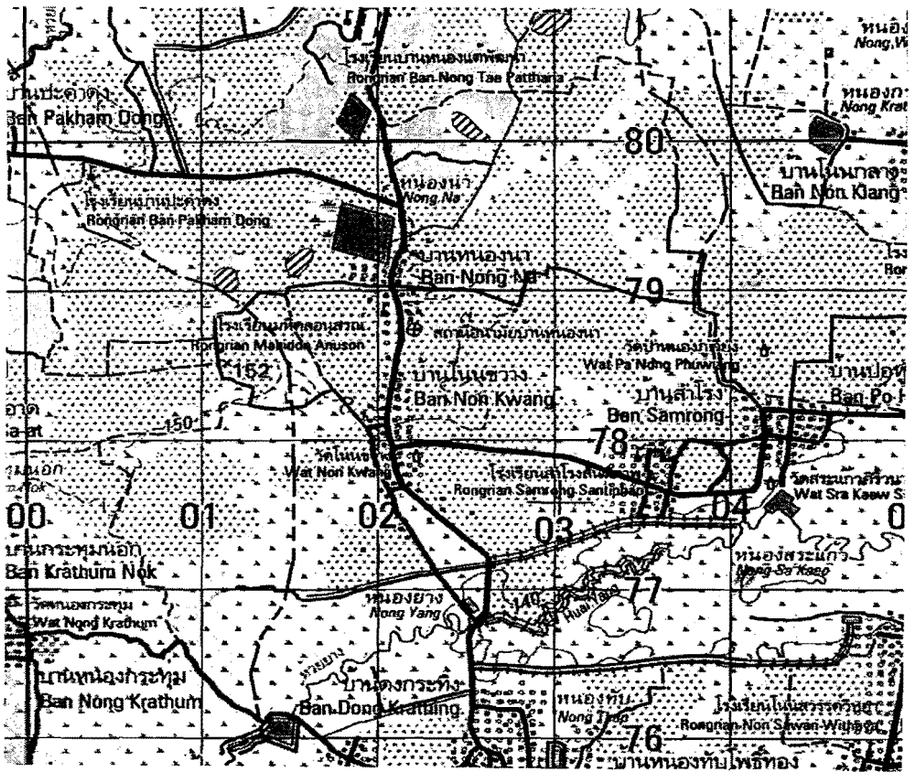
1) สภาพทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ เนื้อที่ประมาณ 69 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 43,125 ไร่

2) ประชากร หัวฝายมี 11 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,368 คน

3) อาชีพ ทำไร่อ้อย ทำนา มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา และถั่วลิสง

4) สถานที่สำคัญ โรงเรียน 6 โรง วัดและสำนักสงฆ์ 13 แห่ง อนามัย 1 แห่ง สถาบันฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ 8 บ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง หัวหน้าสถาบันฯ ได้แก่ นายคำเดื่อง ภาษี ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนชีวิตจากพึ่งพาภายนอกให้หันมาพึ่งพาตนเอง ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกป่า แบบผสมผสาน โดยการปลูกต้นไม้หลายระดับ เช่น ใต้ดิน บนดิน เหนือดิน การออมดิน ออมน้ำ โดยใช้การเกษตรประณีต เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน

2.3.2.8 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏตามแผนภาพที่ 2.18 ดังนี้

ภาพที่ 2.18 แผนที่บ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านค่าน จังหวัดบุรีรัมย์ มาตราส่วน 1: 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

1) สภาพทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ค่อนข้างจะแห้งแล้งอยู่ห่างไกล แหล่งน้ำ เนื้อที่ประมาณ 25,000 ไร่

2) ประชากร จำนวน 4,600 คน

3) อาชีพ ปลูกข้าว อ้อย ถั่ว งาดำ และเลี้ยงสัตว์

4) สถานที่สำคัญ โรงเรียน 3 โรง วัดและสำนักสงฆ์ 4 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ 7 บ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านค่าน หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ได้แก่ นายทองคำ ยิ้มรัมย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านและได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่งเสริมให้ชุมชนรักษาแหล่งน้ำ ปลูกหญ้าแฝกป้องกันดินทลาย ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพาะกล้าไม้ และปลูกป่า

2.3.2.9 จังหวัดนครราชสีมา

1) สภาพทั่วไป จังหวัดนครราชสีมาหรือที่รู้จักกันดีในนามโคราช เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศ มีประชากรมากเป็นอันดับสอง รองจากกรุงเทพมหานคร มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง การทหาร การคมนาคม และเศรษฐกิจ เป็นประตู สู่ภาคอีสานและอินโดจีน

จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบค่อนข้องสูงทางตอนใต้ของภาคะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า แอ่งโคราช อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 256 กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 14 องศา 7 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวง (Longtitude) ที่ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 53 ลิปดาตะวันออก เนื้อที่ประมาณ 20,494.0 ตร.กม. ประชากร 2,565,117 คน (พ.ศ. 2551) ความหนาแน่น 125.16 คน/ตร.กม.

2) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดขอนแก่น
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี

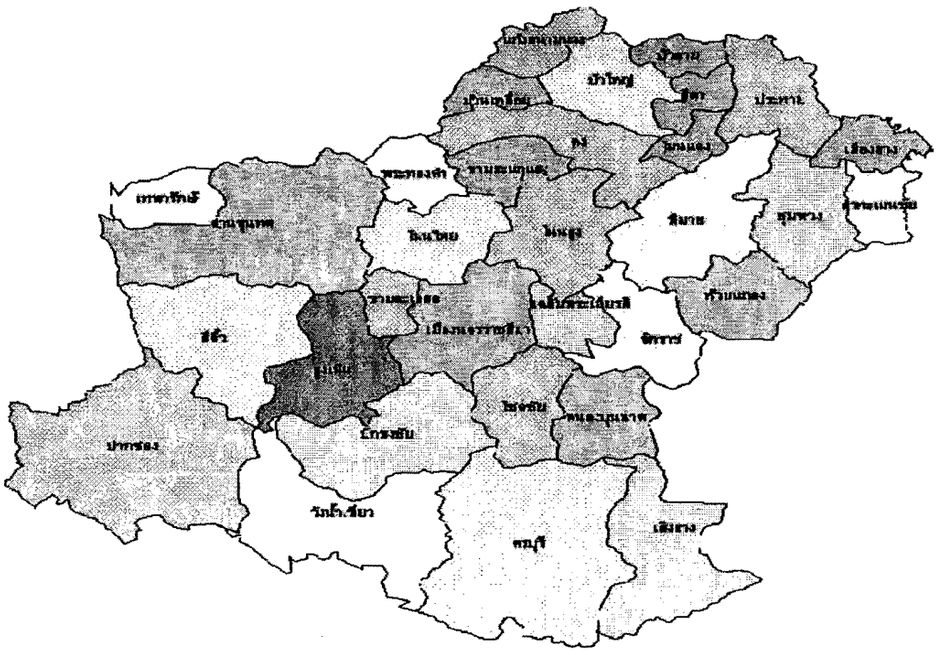
3) อาชีพ อาชีพดั้งเดิมของชาวนครราชสีมา คืออาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำผ้าไหม เครื่องปั้นดินเผา และเลี้ยงสัตว์

4) ลักษณะภูมิประเทศ ตัวเมืองตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช โดยมีลำตะคลองและลำน้ำสาขาอื่นๆ ไหลหล่อเลี้ยงบริเวณด้านเหนือของเมืองและเป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำสำคัญคือแม่น้ำมูลซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวเมืองประกอบด้วยประตูเมืองนครราชสีมาทั้ง 4 ทิศ คือ ประตูชุมพล (ทิศตะวันตก) ประตูพลแสน (ทิศเหนือ เรียกอีกชื่อคือประตูน้ำ) ประตูพลล้าน (ทิศตะวันออก) และประตูไชยณรงค์ (ทิศใต้ เรียกอีกชื่อคือประตูผี) ภายในตัวเมืองมีสระน้ำ 4 สระ ชื่อว่าสระแก้ว สระแมว สระขวัญ และสระบัว บริเวณรอบเมืองเป็นที่ราบ ทุ่งนา สวนผัก ผลไม้ และ ที่เกษตรกรรม ปัจจุบันจากการขยายตัวของเมืองทำให้ค่อยๆเปลี่ยนสภาพเป็นแหล่งการค้า อุตสาหกรรม และ ที่อยู่อาศัย ในบริเวณด้านใต้ของเมืองเป็นที่ตั้งของหน่วยทหาร ได้แก่ ค่ายสุรนารี ของกองทัพบก และ กองบิน 1 ของกองทัพอากาศ

โดยตำแหน่งที่ตั้งทำให้เมืองเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบกทั้งทางถนนและทางราง ของภาคอีสาน โดยมีทางหลวงสายหลัก คือ ถนนมิตรภาพผ่าน และ เป็นชุมทาง

รถไฟของเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือทั้งสองสายคือ สายนครราชสีมา-อุบลราชธานี และสายนครราชสีมา- ท่านาแล้ง (ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)

5) หน่วยการปกครอง จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 32 อำเภอ 289 ตำบล 3743 หมู่บ้าน รายชื่ออำเภอของจังหวัดนครราชสีมาได้แก่ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอขามทะเลสอ อำเภอขามสะแกแสง อำเภอคง อำเภอครบุรี อำเภอจักราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชุมพวง อำเภอโชคชัย อำเภอด่านขุนทด อำเภอเทพารักษ์ อำเภอโนนแดง อำเภอโนนสูง อำเภอโนนไทย อำเภอบัวลาย อำเภอบัวใหญ่ อำเภอบ้านเหลื่อม อำเภอประทาย อำเภอปักธงชัย อำเภอปากช่อง อำเภอพระทองคำ อำเภอพิมาย อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอเมืองยาง อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเสิงสาง อำเภอสีคิ้ว อำเภอสีดา อำเภอสูงเนิน อำเภอหนองบุญนาค อำเภอห้วยแถลง

ภาพที่ 2.19 แผนที่จังหวัดนครราชสีมา (กรมทางหลวง, 2542)

6) ยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและแปรรูปสินค้าการเกษตรส่งออก ได้แก่ การพัฒนาการเกษตรและแปรรูปข้าวหอมมะลิเพื่อส่งออก และการพัฒนาการเกษตรและแปรรูปแป้งมันสำปะหลังเพื่อส่งออก
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมยานยนต์
- ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสังคมและความเดือดร้อนของประชาชน
- ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและแปรรูปสินค้าการเกษตรส่งออก ได้แก่ เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าการเกษตรและ เพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปและส่งออกสินค้าเกษตร

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ได้แก่ เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหม และเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการผ้าไหม

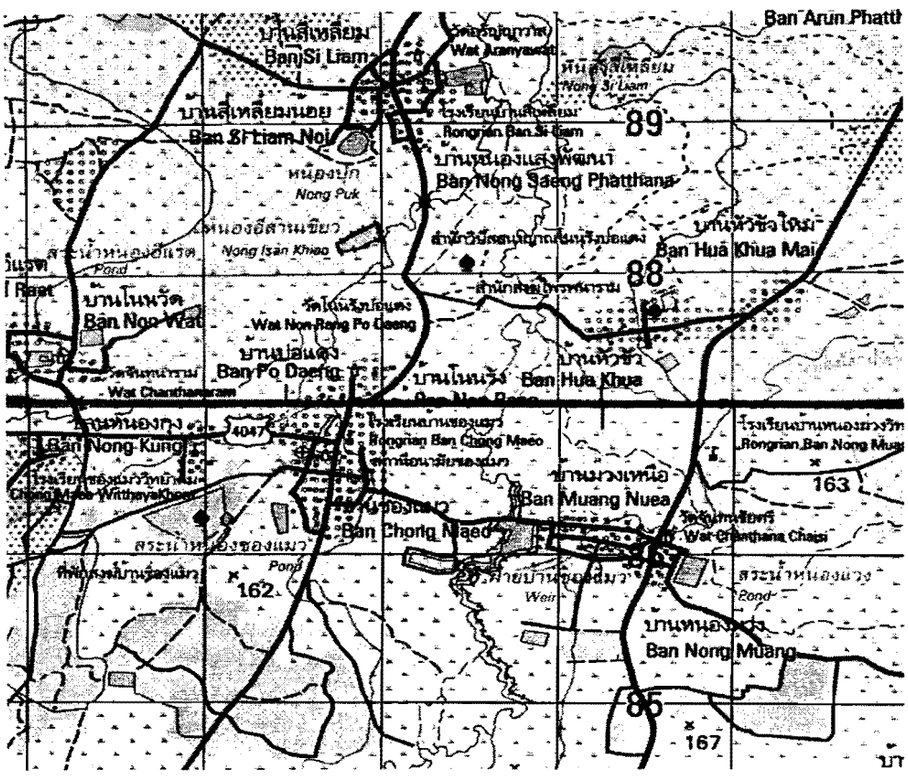
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แก่ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ

- ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์

- ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสังคมและความเดือดร้อนของประชาชน ได้แก่ ลดระดับความรุนแรงของการแพร่ระบาดยาเสพติดให้อยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ สร้างความมั่นคงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ประชาชนได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยปราศจากสารปนเปื้อน และลดการอุบัติเหตุจราจรทางบก

- ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริการภาครัฐให้แก่ประชาชนอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

2.3.2.10 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏตามแผนภาพที่ 2.20 ดังนี้

ภาพที่ 2.20 แผนที่บ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา มาตราส่วน 1: 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

1) ประวัติความเป็นมา บ้านโนนรัง เดิมขึ้นอยู่กับช่องแมว อำเภอชุมพวง ต่อมาใน พ.ศ. 2525 ได้ประกาศยกระดับฐานะเป็นตำบลโนนรัง ในอดีตเคยเป็นที่พักพิงของนักศึกษาที่ฝึกใฝ่ในลัทธิการปกครองอื่น กอปรกับการคมนาคมไม่สะดวกและป่ารกทึบ ทางราชการจึงประกาศเป็นหมู่บ้าน อพป. จำนวน 3 หมู่บ้าน ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล มีถนนลาดยางสายชุมพวง-ลำปลายมาศผ่าน 1 เส้นทาง แบ่งการปกครองเป็น 21 หมู่บ้าน

2) สภาพทั่วไปสภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง ลาดเอียงจากเหนือลงใต้ มีลำน้ำมาศไหลผ่าน มีเนื้อที่ทั้งหมด 93.57 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 54,482 ไร่

3) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อ ตำบลชุมพวง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศใต้ ติดต่อ ตำบลตลาดไทร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

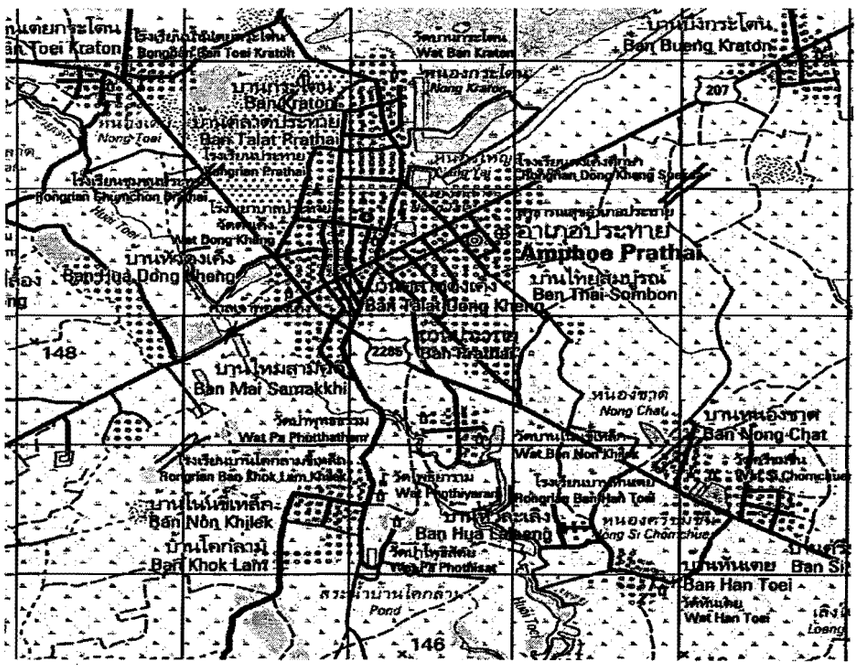
- ทิศตะวันออก ติดต่อ ตำบลช่องแมว กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศตะวันตก ติดต่อ ตำบลท่าลาด อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

4) ประชากร จำนวนประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล 9,701 คน และจำนวนครัวเรือน 1,918 ครัวเรือน

5) อาชีพ อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ทอผ้า รับจ้าง

6) สถานที่สำคัญ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนรัง โรงเรียน 9 โรง สถานีอนามัย 2 แห่ง วัด/สำนักสงฆ์ 13 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 138 หมู่ 6 บ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ นายจันทร์ที ประทุมภา ได้รับการยกย่องเป็น "ปราชญ์ชาวบ้าน" ส่ง เสริมการปลูกพืชผักสวนครัวแบบผสมผสาน สร้างแหล่งอาหาร รู้จักการเก็บ การออม เลิกใช้ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์

2.3.2.10 สภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมาย บ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏตามแผนภาพที่ 2.21 ดังนี้

ภาพที่ 2.21 แผนที่บ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา มาตราส่วน 1: 50,000 (กรมแผนที่ทหาร, 2552)

1) ประวัติความเป็นมา ตลาดไทรตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 โดยแยกการปกครองออกจากประทาย หมู่ที่ 2 ในอดีตเป็นหมู่บ้านที่พักแรมของกษัตริย์ขอม คนในชุมชนพูดภาษาท้องถิ่น ได้แก่ภาษาไทยอีสาน ตลาดไทรได้ยกระดับขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลไทร เมื่อ พ.ศ. 2540

2) สภาพทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ลาดเอียงจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ มีลำน้ำมาศไหลผ่าน เนื้อที่ทั้งหมด 86.91 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 54,318.75 ไร่

3) อาณาเขต มีดังนี้

- ทิศเหนือ	ติดต่อ ตำบลหนองค่าย ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศใต้	ติดต่อ ตำบลคอนมัน อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันตก	ติดต่อ ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

4) ประชากร จำนวนประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล 5,920 คน และจำนวนครัวเรือน 1,268 ครัวเรือน

5) อาชีพ ทำนา อาชีพเสริมเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับจ้าง

6) สถานที่สำคัญ วัด 14 แห่ง โรงเรียน 10 โรง สถานีอนามัย 3 แห่ง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 55/2 หมู่ที่ 2 บ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ นายสนิท คำสิงห์นอก ส่งเสริมการเกษตรทฤษฎีใหม่ วิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มปลูกผักสวนครัว กลุ่มเลี้ยงหมู เลี้ยงวัว และเลี้ยงปลา

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่มีการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นจำนวนไม่น้อย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถเทียบเคียง อ้างอิงและประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

สากล ศรีรัตนศักดิ์ (2542) ได้ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

(1) กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จนั้น ขั้นตอนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต้องผ่านกระบวนการ การมีส่วนร่วม เพื่อการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น กระบวนการขับเคลื่อนฯ จึงสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ (1) การร่วมคิดค้นปัญหา (2) ร่วมวางแผน (3) ร่วมปฏิบัติ (4) ร่วมติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ ผู้เข้าร่วมโครงการ ต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วมในกิจกรรม กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ผู้เข้าร่วมต้องมีอิสระที่จะเข้าร่วม โดยเฉพาะการมีอิสระทางความคิด ซึ่งขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ให้เวลาในการคิด ตัดสินใจ โดยใช้เวลาประมาณ 1 เดือน หลังจากการทำความเข้าใจในโครงการกับผู้นำ แกนนำและคนในชุมชนแล้ว (2) ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม ซึ่งลักษณะนี้ การร่วมคิด ร่วมวางแผน โดยการแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างกันของผู้เข้าร่วมโครงการถือว่ามีความสำคัญเนื่อง จากได้มีการทำข้อตกลงร่วมกันถึงกฎระเบียบ กติกา เพื่อให้เกิดความเข้าใจนำสู่การร่วมรับผล-ประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกและคนในชุมชน ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมมีความสามารถในการจัดการได้ โดยใช้เงื่อนไขที่ร่วมกันกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม (3) ผู้เข้าร่วมต้องมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม จากการที่ผู้นำ แกนนำได้มีการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยการกำหนดคุณลักษณะที่ผ่านการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันก่อนการคัดเลือก อีกทั้งการให้เวลาในการติดสินใจจึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้มีเวลาในการตัดสินใจพิจารณาถึงความพร้อมของตนเอง จึงส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความเต็มใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม การก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ คือการยอมรับ ซึ่งพบว่าการที่ผู้เข้าร่วมโครงการ จะยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัตินั้นจะมีการเริ่มรับรู้ เริ่มต้นจากบุคคล คือ แกนนำ เจ้าหน้าที่โครงการ และนักวิจัยก่อนอันดับแรก ซึ่งจากกระบวนการขับเคลื่อนฯ ในขั้นการสร้างความคุ้นเคยและการทำความเข้าใจ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญทำให้เกิดการยอมรับจนทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ผ่านการคิดไตร่ตรอง หาเหตุผล แล้วเริ่มทดลองปฏิบัติในบางกิจกรรม อย่างเหมาะสมกับสภาพของตนเองได้และในบางกิจกรรมมีความมั่นใจสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองซึ่งกระบวนการการตัดสินใจนี้ เกิดจาก ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้เดิมอยู่แล้ว เมื่อได้รับการจูงใจ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ยอมรับ จนถึงกับยืนยันเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

(2) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่เกิดจากกระบวนการขับเคลื่อน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ อย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการประพฤติปฏิบัติ หรือการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการ คือ (1) การกำหนดเงื่อนไขการเรียนรู้ร่วมกับสมาชิก โดยมีโครงการสนับสนุนจากภายนอกเป็นตัวกำหนด ทำให้เกิดเป็นสิ่งเร้าและกระตุ้นให้เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ร่วมกัน (2) การปฏิบัติการร่วมกันตามกิจกรรมของโครงการ ในเรื่องง่ายๆ ตามวิถีชีวิตปกติทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามกระบวนการขับเคลื่อนฯ ซึ่งต้องใช้เวลาใช้หลักการ การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยการกำหนดและวางเงื่อนไขร่วมกันในทุกขั้นตอน และ (3) การได้รับการกระตุ้นจากคนภายนอก โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องการเข้ารับการฝึกอบรมแล้วนำมาถ่ายทอด รวมทั้งการสอนงานกันระหว่างสมาชิกโครงการ นับว่าเป็นการเสริมแรงทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า กระบวนการขับเคลื่อนด้วยการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วม จึงเป็นส่วนสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากการพึ่งตนเองของสมาชิก กล่าวคือ ด้านจิตใจ สามารถเลือกพิจารณารับสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ ด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งระดับกลุ่มและระดับชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและระมัดระวัง ด้านเศรษฐกิจสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น โดยมีแหล่งอาหาร และสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวได้ ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยียังพบการนำเทคโนโลยีท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ อีกด้วย จากแนวคิดพื้นฐานหลักการ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้จัดวางรูปแบบยุทธศาสตร์และปฏิบัติการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์สถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การนำยุทธศาสตร์ไปบูรณาการในแผนงานโครงการของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมวิเคราะห์ผลและสรุปผล รายงานผลการดำเนินงาน

เทอดศักดิ์ คำเหมือง และคณะ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจของเกษตรกรในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทดสอบและขยายผลของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับสภาพการผลิตในแต่ละพื้นที่และชุมชน ของกลุ่มเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 11 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย เลย สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ระหว่างเดือนสิงหาคม 2550 ถึงเดือนพฤษภาคม 2551 เป็นระยะเวลา 10 เดือน

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรทำการเกษตรโดยนำหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ มาใช้ประมาณร้อยละ 75% ควบคู่กับการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประมาณร้อยละ 65 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน เนื่องจากระดับ

การศึกษา อาชีพ สภาพพื้นที่ และชุมชน เกษตรกรตัวอย่างในโครงการวิจัยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกำหนดแผนชุมชนและกิจกรรมกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีรูปแบบหลากหลายซึ่งพบว่าการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับชุมชน การประชุมสัมมนาทางวิชาการ และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยเพิ่มระดับความเข้าใจ สร้างภูมิคุ้มกันและสนับสนุนให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระบบการเกษตรมากขึ้น

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรก ในการส่งเสริมสนับสนุนและการวิจัยเชิงกลยุทธ์ในการเพิ่มระดับการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกรในเขตพื้นที่และชุมชนของกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน (หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และเลย)

วีระศักดิ์ จุลคาลัย และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้เศรษฐกิจ ชุมชนแบบพึ่งตนเอง กลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรด ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการทำไร่สับปะรดแบบเกษตรปลอดสารพิษ การแปรรูปสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์สับปะรดกวน น้ำสับปะรด แยมสับปะรด เค็มสับปะรด และการผลิตกระดาษจากเยื่อใบสับปะรด โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนาชุมชน โดยให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางการแก้ไขปัญหา และสร้างระบบการจัดการเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ผลการวิจัย พบว่า จากกระบวนการจัดการความรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรด ตำบลโนนตาล สามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดวิเคราะห์และนำความรู้ทางวิชาการมาประยุกต์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้ปุ๋ยคอก รวมทั้งการผสมผสานกับองค์ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยง จุลินทรีย์เพื่อผลิตปุ๋ยชีวภาพให้พอเพียงกับความต้องการของเกษตรกร จนสามารถลดการใช้สารเคมีในไร่สับปะรด และลดต้นทุนการทำไร่สับปะรดแบบปลอดสารพิษ โดยเน้นการใช้สมุนไพรที่ได้จากทุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนโนนตาล มาประยุกต์ใช้เป็นน้ำสมุนไพรเพื่อป้องกันแมลงในไร่สับปะรด และได้ปลูกสมุนไพรทดแทน เพื่อสร้างความตระหนักและปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่กลุ่มแม่บ้านฯ นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหารมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรดเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและจำหน่ายภายในชุมชนรวมทั้งการส่งผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายให้กับชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อให้ได้ปริมาณผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรดที่เพียงพอ

ต่อความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำกระดาษจากใบสับปะรดที่เหลือทิ้งจากภาคการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมุ่งเน้นการผลิตที่ยึดหลักความพอประมาณตั้งแต่การวางแผนการผลิตที่คำนึงถึงความต้องการของลูกค้า ตลอดจนการผลิตที่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นอกจากนั้น การรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนบ้านกลาง ทั้ง 3 กลุ่ม เป็นการนำศักยภาพของกลุ่ม มาสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยลดการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้มากที่สุด ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของความแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังความสามารถของสมาชิกในชุมชน ทำให้เกิดความพอเพียงในการดำเนินชีวิตและมีชีวิตที่สมดุลอย่างแท้จริง ซึ่งเป็น "ความพอเพียงในระดับชุมชน" โดยเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าและตรงกับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ความเชื่อมโยงของการรวมกลุ่มสมาชิกชุมชนบ้านกลาง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสร้าง"เครือข่ายชุมชนพอเพียง" ที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือกันและกันในที่สุด

ธวัชชัย เพ็งพินิจ และแสงอรุณ สุนทรีย์ (2550) ได้ทำการวิจัย (1) ศึกษาแนวปฏิบัติของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม และ (2) ศึกษารูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม ผลการวิจัยพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม ล้วนเคยประสบปัญหาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวหรือเกษตรเพื่อขายหรือเกษตรเคมีมาก่อน ที่ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้ ชีวิตมีแต่ทุกข์สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม วัฒนธรรมล่มสลาย เมื่อตั้งสติจึงใช้ปัญญาพิจารณาตามหลักอริยสัจ 4 หันกลับมามองตัวเอง มองพลังศักยภาพ ทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรอบตัว สู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดโดยประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนนำมาซึ่งความสำเร็จในการทำเกษตรกรรม ไม่มีหนี้ มีเงินออม ชีวิตมีความสุขพร้อมพัฒนาแนวปฏิบัติสู่การทำเกษตรประณีต จากพื้นที่ขนาดเล็กแล้วขยายออกไปทีละน้อยปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เหลือกินแจกขาย สร้างความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นรูปธรรม

รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม เป็นการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตและการทำเกษตรกรรม เริ่มจากเดินสายกลางอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามศักยภาพ ทุนทรัพยากร และบริบทของพื้นที่ โดยปรับพื้นที่ทำเกษตรกรรมให้มีแหล่งน้ำ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และสิ่งปลูกสร้าง ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างคุ้มค่า เน้นความหลากหลายทางชีวภาพและไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด

ความพอประมาณ เป็นการพิจารณาด้วยสติและปัญญามองตัวเองอย่างเข้าใจในทรัพยากรและพลังศักยภาพของตัวเอง ไม่คิดการใหญ่ ไม่คิดอยากรวยเร็ว ไม่คิดทำจำนวนมากเกินไป ไม่เอาเงินเป็นตัวตั้ง และไม่ตามกระแส ใช้สิ่งที่มีอยู่ให้คุ้มค่า บริหารจัดการทรัพยากรที่มีให้

เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้พื้นที่ทุกตารางนิ้วทั้งใต้ดิน บนดิน และบนอากาศ ออมดิน ออมน้ำ ออมต้นไม้ และออมภูมิปัญญา เอาตัวเองให้รอดก่อน ทำจากเล็กไปหาใหญ่ จากง่ายไปหายาก โดยการประยุกต์เกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ในพื้นที่อันจำกัด ย่อส่วนสู่การทำเกษตรประณีตตามขนาดพื้นที่ที่ตนเองทำได้ก่อน เมื่อสำเร็จแล้วค่อยขยายไปสู่พื้นที่อื่น

ความมีเหตุมีผล เป็นการไตร่ตรองความเป็นจริงตามหลักอริยสัจ 4 ยอมรับว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา พร้อมปรับเปลี่ยนวิธีคิด พฤติกรรม และวิถีชีวิตให้มีแบบแผนมากขึ้น เลิกวิ่งตามเงิน เลิกวิ่งตามคนอื่น หันกลับมาทำในสิ่งที่ตัวเองมีและสามารถทำได้

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นการสร้างรายได้ทั้งรายวัน รายเดือน รายปี และบำนาญชีวิต อุดรูรั่วที่เป็นรายจ่ายทุกประเภท ปลูกพืชแบบป่า เน้นเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ลดต้นทุนการผลิต ลดปัจจัยเสี่ยง ปลูกและเลี้ยงทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูกและเลี้ยง เหลือแจกค่อยขาย เน้นการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง

เงื่อนไขความรู้เป็นการเรียนรู้จากการลงมือทำและปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันกล้าลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง สร้างประสบการณ์ตรงเป็นความรู้นอกตำราแต่ได้ผลในทางปฏิบัติ ทำงานทุกวันเรียนรู้ตลอดชีวิตจากสิ่งรอบตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เงื่อนไขคุณธรรม เป็นการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ลด ละ เลิก อบายมุข มีสติและปัญญามีความพยายาม มีความซื่อสัตย์มัธยัสถ์ อดทน อดออม มีความรัก ความเอื้ออาทร ยึดหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ไม่คอร์รัปชั่นตัวเอง ทำมาหากิน เหลือกินค่อยแจก

เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะสร้างความสุขและความสำเร็จจนชี้นำสังคมได้ของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม ยังนำไปสู่การมีปัจจัย 4 ครบถ้วน สร้างความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่มีหนี้ มีเงินออม ครอบครัวอบอุ่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมสมดุล สร้างเครือข่ายพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมั่นคงและยั่งยืนในทุกด้าน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับของความรู้และความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ของประชาชน ในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างในหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในทุกอาชีพ ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่มีความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากในด้านหลักการมีภูมิคุ้มกัน ประชาชนในภาคเกษตร มีความเข้าใจในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้าน

หลักการมีภูมิคุ้มกันและเงื่อนไขการมีความรู้และคุณธรรม ประชาชนในภาคบริการ มีความเข้าใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านหลักการมีภูมิคุ้มกัน เจ้าของ หรือผู้บริหารภาคอุตสาหกรรม มีความเข้าใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านหลักการมีภูมิคุ้มกัน และลูกจ้างภาคอุตสาหกรรมมีความเข้าใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านหลักการมีภูมิคุ้มกันส่วนประชาชนในภาคราชการ มีความเข้าใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านหลักการมีภูมิคุ้มกัน

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกมิติ พบว่า ประชาชนทั่วไปนำมาประยุกต์ใช้ระดับมาก ประชาชนในภาคเกษตร นำมาประยุกต์ใช้ในระดับปานกลาง และประชาชนในภาคบริการ นำมาประยุกต์ใช้ในระดับปานกลาง โดยนำมาใช้มากในมิติด้านสังคมเช่นเดียวกัน สำหรับเจ้าของหรือผู้บริหารภาคอุตสาหกรรม นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับปานกลาง โดยนำมาใช้มากในมิติด้านสิ่งแวดล้อมส่วนลูกจ้างภาคอุตสาหกรรมนำมาประยุกต์ใช้ระดับปานกลาง และประชาชนในภาคราชการ นำมาประยุกต์ใช้ในระดับมาก โดยนำมาใช้มากในมิติด้านสังคมเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้นั้น มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ที่มีความเข้าใจมาก จะนำมาประยุกต์ใช้มาก ส่วนผู้ที่เข้าใจน้อยก็จะนำมาใช้น้อย ผลการศึกษาเชิงลึกถึงความแตกต่างของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก พบว่าเป็นปรัชญาที่มีพื้นฐานแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนาและสร้างแนวทางการดำรงชีวิตให้คน สังคม และประเทศ มีความก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่เติมเต็มการใช้ชีวิตแบบเศรษฐศาสตร์กระแสหลักให้มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการตัดสินใจ มีภูมิคุ้มกันและสมบูรณ์พร้อมรอบด้านอย่างสมดุล หรือที่เรียกว่า อยู่บนทางสายกลางและการดำเนินชีวิตให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยอยู่บนพื้นฐานเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมีความรู้รอบด้าน รอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกัน และต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ ถ้าปฏิบัติได้เช่นนี้ แม้จะเป็นเพียงหนึ่งส่วนของการปฏิบัติที่เคยชิน ก็สามารถทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สมดุล และยั่งยืนอย่างแท้จริง

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และ ชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว (2550) ได้ทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่น: กรณีศึกษาร่วมกับกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา โดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่นได้ดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนกันยายน 2550 ถึง เดือนมีนาคม 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการนำพืชใน

ท้องถิ่นเพื่อแปรรูปใช้ในครัวเรือน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ร่วมโครงการ

ผลการดำเนินงานพบว่า แม่บ้านมีการรวมกลุ่ม และมีส่วนร่วมโดยการร่วมคิด จนสามารถได้รูปแบบของกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการทำน้ำยาทำความสะอาด กิจกรรมการทำแป้งฝุ่น พืชในท้องถิ่นที่ใช้ทำไอศกรีม กิจกรรมการทำเค้ก กิจกรรมการทำข้าวเกรียบ และกิจกรรมการทำแป้งฝุ่น พืชในท้องถิ่นที่กลุ่มแม่บ้านสามารถนำมาแปรรูป และเป็นส่วนประกอบในกิจกรรมได้ คือ การใช้ มะนาว ส้มโอ มะกรูด ตะลิงปลิง มะขาม สับปะรด และกระเจี๊ยบ ทำเป็นน้ำยาทำความสะอาด การใช้แก้วมังกร ฟักทอง มะยม และเผือก ทำน้ำดื่มเพื่อสุขภาพ การใช้กล้วยหอม ฟักทอง จำปาดะ และเผือก เป็นส่วนผสมในการทำเค้ก การใช้ส้ม ขิง มะพร้าวอ่อน บัวบก แตงโม ดอกอัญชัญ ลูกตาล และเตยหอม เป็นส่วนผสมในการทำเค้ก การใช้มันสีม่วง ฟักทอง มันสำปะหลัง และเผือก เป็นส่วนผสมในการทำข้าวเกรียบ และการใช้ขมิ้นอ้อยและขมิ้นขาวเป็นส่วนผสมในการทำแป้งฝุ่น นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านยังมีส่วนร่วมในการศึกษา ร่วมกำหนดแผนโครงการ มีการนำแผนงานไปปฏิบัติ มีการติดตามและประเมินผล และร่วมรับผลร่วมกันและเข้าใจลึกซึ้งเป็นอย่างดีถึงความสำคัญของหลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีพ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้โครงการดำเนินไปได้ด้วยดีของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้านได้แก่ การสนับสนุนจากชุมชน และสถาบันครอบครัว ผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการก็คือเกิดการรวมกลุ่มของแม่บ้านในการดำเนินกิจกรรม มีการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่น เป็นการเพิ่มมูลค่าของพืชในท้องถิ่น ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ในครัวเรือน และสามารถลดรายจ่าย และที่สำคัญคือเกิดแนวทางการพัฒนาด้านอาชีพเป็นวิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2550) ทำการศึกษาผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ส่วนของการผลิตและการจัดการนั้น ส่วนใหญ่ใช้แหล่งวัตถุดิบ เครื่องมือ/แหล่ง ส่งสินค้า (supplier) การแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ ซึ่งได้รับความรู้จากภายนอกท้องถิ่นมากที่สุด การปฏิบัติที่ดี ที่ถือเป็นผลสำเร็จในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างยึดถือความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและผู้บริโภคมากที่สุด รองลงมาคือ การผลิตสินค้าให้เพียงพอต่อการจำหน่ายไม่เหลือมากเกินไป การปฏิบัติที่ดีจากภาพรวมกลุ่มการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้พันธมิตรร่วมกันและการกระจายความเสี่ยง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการเรียนรู้จากองค์กร ส่วนการจัดการความรู้ได้มาจากประสบการณ์ใน

พื้นที่ การจัดการความสัมพันธ์และการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของวิสาหกิจชุมชน การทบทวนความรู้ การจัดปรับ/จัดการให้ การจัดกิจกรรมร่วม ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข รวมถึงความสุขของผู้ประกอบการและแรงงาน เปรียบเทียบความแตกต่างของประโยชน์ที่ได้รับทั้งก่อนและหลังการนำแนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิสาหกิจชุมชน คือ (1) การมีชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข (2) การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดี (3) การใช้กิจกรรมของชุมชนเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการจัดการ และ (4) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน และ (5) การสร้างเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

ชัยพฤกษ์ อัยยะภาคย์ (2549) ได้ศึกษารูปแบบกระบวนการปลูกป่า 3 อย่าง โดยมีประโยชน์ 4 อย่าง กรณีศึกษา : โครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่บ้านนาศิริ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานภาพของทรัพยากรป่าไม้ กระบวนการและรูปแบบการปลูกป่า มีประโยชน์ 4 อย่าง รวมทั้งศึกษาการใช้ประโยชน์จากไม้ของชุมชนบ้านนาศิริ โดยการศึกษาสภาพของทรัพยากรป่าไม้ ใช้วิธีสุ่มวางแปลงตัวอย่างในป่าธรรมชาติ แปลงปลูกฟื้นฟูป่า และแปลงปลูกเสริมป่า แล้วสำรวจชนิดพันธุ์ไม้และเก็บข้อมูลการเจริญเติบโตของต้นไม้ ส่วนการศึกษากระบวนการและรูปแบบการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง และการใช้ประโยชน์จากไม้ของชุมชนบ้านนาศิริ ใช้วิธีการศึกษาโดยแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นแนวทางในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ และสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์จากไม้ของชุมชน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาสภาพของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่โครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่บ้านนาศิริ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการสำรวจแปลงป่าธรรมชาติ จำนวน 2 แปลง พบว่า ในป่าธรรมชาติแปลงที่ 1 มีพันธุ์ไม้ทั้งหมด 25 ชนิด พันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางนิเวศมากที่สุด ได้แก่ เหียง รองลงมา ได้แก่ ก่อแดง และรักใหญ่ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้โดย Shannon - Wiener Index เท่ากับ 3.5188 ส่วนในป่าธรรมชาติแปลงที่ 2 พบพันธุ์ไม้ทั้งหมด 19 ชนิด พันธุ์ไม้ที่มีความสำคัญทางนิเวศมากที่สุด ได้แก่ พลวง รองลงมา ได้แก่ ก่อ ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้ โดย Shanon-Wiener Index เท่ากับ 2.2518 และจากการศึกษาพันธุ์ไม้ที่ทางโครงการฯ นำมาปลูกเพื่อฟื้นฟูป่า พบว่า กระถินยักษ์ เป็นไม้เบิกนำที่เจริญเติบโตเร็วกว่าไม้สักและนางพญาเสือโคร่ง ส่วนในแปลงปลูกเสริมป่า พบว่า นางพญาเสือโคร่ง เป็นพันธุ์ไม้ที่มีการเจริญเติบโตดีที่สุด รองลงมา ได้แก่ ขนุน และหว้า โดยชาวบ้านสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิงได้ดี

กระบวนการดำเนินงานของโครงการฯ เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ การเข้าสู่ชุมชน การเตรียมพื้นที่และชุมชน การดำเนินการตามแผน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการส่งมอบ

โครงการ โดยมีการกำหนดรูปแบบของการปลูกป่าออกเป็น 2 ลักษณะ คือ รูปแบบของการปลูกป่าจำแนกตามวัตถุประสงค์ 3 อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้ฟืน และไม้กินได้ และรูปแบบของการปลูกป่าจำแนกตามสภาพพื้นที่ป่า โดยการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่า (Zoning) ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ พื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และยังไม่ถูกทำลายหรือถูกบุกรุกจากชาวบ้านบางส่วนกำหนดเป็นเขตพื้นที่ปลูกเสริมป่า โดยส่งเสริมให้ปลูกป่าชุมชนหรือป่าใช้สอยเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ของชุมชนและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่ถูกทำลายหรือถูกบุกรุกจากชาวบ้านอย่างสิ้นเชิงกำหนดเป็นเขตพื้นที่ปลูกป่าฟื้นฟูป่า แนวการพัฒนาของโครงการฯ มีความสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์จากไม้ของชุมชน ในรูปแบบการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากไม้ในรูปของการใช้สอย ได้แก่ สร้างบ้านเรือน ทำส่วนประกอบเครื่องมือ เครื่องใช้ทางการเกษตร ทำเครื่องเรือน เครื่องดนตรี การใช้ประโยชน์ในรูปของการบริโภค ได้แก่ อาหาร และสมุนไพร การใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิง เพื่อการหุงต้มอาหารจุดไล่แมลง และให้ความอบอุ่น และการใช้ประโยชน์ไม้ในพิธีกรรมต่างๆ ด้วย แต่จำนวนชนิดพันธุ์ไม้ที่โครงการนำมาปลูกยังไม่มีความหลากหลายและครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องหาชนิดพันธุ์ไม้โดยเฉพาะไม้ท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนมาปลูกเสริมในพื้นที่ป่าต่อไป

พระมหาประทีป พรมสิทธิ์ (2545) ศึกษาเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง" มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาสังคม และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเชิงปรัชญา โดยใช้ปรัชญาประสบการณ์นิยม ปฏิบัตินิยมและพุทธเศรษฐศาสตร์ และจากการศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักจริยศาสตร์ในพุทธศาสนา คือ หลักสันโดษ ซึ่งมีความหมายว่าพอใจในสิ่งที่มี พอดีในสิ่งที่หาได้ ความพอดี พอเพียง พอประมาณ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาจากภายในสู่ภายนอกที่มุ่งเอาชนะกิเลศที่มีอยู่ในจิตใจ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการมีปัญญา รู้เท่าทันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นการพัฒนาตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมด้วยความสมดุล เมื่อศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้แล้ว สามารถประยุกต์ใช้กับสังคมชุมชนอื่นๆ ได้ ไม่ใช่แต่สังคมเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและสังคมได้ด้วยความมีสติและปัญญา ผลสรุปของการศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ในความหมายที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน หมายถึง ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือกล่าวอย่างย่อๆ ว่าคือ ความพอประมาณ และความมีเหตุผล ซื่อตรง เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ เน้นความสมควร ซึ่งมีรากฐานแนวความคิดมาจากพระพุทธศาสนาในหัวข้อที่เรียกว่า

มัชฌิมาปฏิปทา หรือรู้จักกันทั่วไปว่า **"ทางสายกลาง"** ส่วนเป้าหมายการผลิตและการบริโภคในพุทธศาสนา ต้องการที่จะทำให้ระบบทั้งระบบดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainable) โดยที่มนุษย์สามารถลดความทุกข์ และเข้าถึงความสุขในระดับชั้นต่างๆ เป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่นิพพานและเข้าถึงได้ด้วยปัญญา

วินัย สุปินะ (2544) ศึกษาเรื่อง "การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ ของกรมพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน" มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมในจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่ม กิจกรรมที่มีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ ของกรมพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน และเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและความคาดหวัง ในผลการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับประธานกลุ่มกิจกรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และประธานกลุ่มกิจกรรม ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ การเกษตรตามแนวคิด "ทฤษฎีใหม่" เศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนท้องถิ่นกับการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทั้งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมที่มีต่อโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ ส่วนมากมีทัศนคติที่ดี ความคาดหวังทั้งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรม ที่มีต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ จะประสบผลสำเร็จในระดับมาก เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าประธานกลุ่มกิจกรรม ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและประธานกลุ่มกิจกรรมในผลการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติไม่แตกต่างกัน

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542) ศึกษาเรื่อง "การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเสริมค่านิยม ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงงานอาชีพ" มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาและติดตามผล การสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและชุมชนในการดำเนินโครงงานอาชีพที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า "เป็นปรัชญาเป็นแนวทางการปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมอาชีพใด ก็ต้องยึดถือวิถีไทยอยู่แต่พอดี อย่าฟุ่มเฟือย

อย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ยึดทางสายกลางอยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็ว แล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด

ผลการศึกษา พบว่า แต่เดิมการทำโครงงาน นักเรียนมักเป็นผู้กำหนดโครงงานเองหรือไม่ก็ทำตามเพื่อน ทำให้โครงงานที่ปฏิบัตินั้นไม่ประสบความสำเร็จ นักเรียนไม่ตระหนักถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ มีการใช้อย่างฟุ่มเฟือย สิ้นเปลือง ไม่มีการบันทึกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน นักเรียนไม่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การแก้ปัญหาต้องรอให้คนอื่นมาทำให้ รวมทั้งไม่เอื้อเฟื้อกันทั้ง ๆ ที่มีวัสดุเหลือใช้ก็ปล่อยทิ้งไว้ เป็นต้น ผู้วิจัยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยผู้วิจัยต้องร่วมส่งเสริมในลักษณะการนิเทศโครงงาน พยายามให้นักเรียนทำโครงงาน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักเรียนจะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง พี่น้อง ญาติ เพื่อนบ้านและหน่วยงานในชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในการทำโครงงานอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนก็จะเกิดเป็นค่านิยมปฏิบัติต่อไปในที่สุด และความคิดเห็นของนักเรียนและชุมชนในการดำเนินโครงงานอาชีพที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ปกครองของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่นักเรียนได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงงาน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้อาชีพด้วยตนเอง สามารถปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่เป็นอาหารในครอบครัวขึ้นมาได้เองเป็นลักษณะพึ่งตนเอง นอกจากนี้การทำโครงงานยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยแบ่งเบาภาระให้ครอบครัวมีความรับผิดชอบในงานของตนมากขึ้น ผลผลิตที่เกิดขึ้นสามารถนำมารับประทานในครอบครัวได้ อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับน้องๆ และเพื่อนบ้านก็ให้ความชื่นชมกับโครงงานที่นักเรียนทำ เกิดความรัก ความสามัคคีในครอบครัว

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบผสานวิธี (Mixed Method Action Research) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการเบื้องต้นโดยวิธีการเชิงปริมาณ ศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการเชิงลึก ทางเลือก จัดวางยุทธศาสตร์และนำเสนอยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน โดยวิธีการเชิงคุณภาพและ วิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือก ปัจจัยยุทธศาสตร์และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์โดยวิธีการเชิงปริมาณตามลำดับ กำหนดขั้นตอนและระเบียบวิธีการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนการวิจัย จำแนกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนทั้งการศึกษาเบื้องต้นเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงลึกเชิงคุณภาพในชุมชนเป้าหมาย

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาทางเลือกและยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือก วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ จัดวางยุทธศาสตร์และประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ตามลำดับ

ขั้นที่ 3 ขั้นนำเสนอยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นการนำเสนอยุทธศาสตร์ในองค์รวมทั้งเป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และเงื่อนไขความสำเร็จที่ผ่านการคัดสรรโดยการจัดสัมมนาผลการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) ได้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัด ผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่หัวหน้าครัวเรือน และบุคลากรในครัวเรือนและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป

(General Informants) ได้แก่ชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นการวิจัย ดังนี้

3.2.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนเบื้องต้น ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัด ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ประกอบด้วยชาวบ้านหรือบุคคลในครัวเรือนและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ รวม 405 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ยามาเน (Yamane, 1970 ; อ้างอิงจาก ประคอง กรรณสูต, 2542 : 325) ที่ประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 400 คนสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) แยกเป็นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป รวม 405 คน (กลุ่มละ 135 คน) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่กำหนด

3.2.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Informants)ในการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนเชิงลึกใน 10 ชุมชนเป้าหมายครอบคลุม 5 จังหวัด จังหวัดละ 2 ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) ได้แก่ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัด ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 70 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ 200 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) 200 คน รวม 470 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

3.2.2.3 กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมปฏิบัติการกำหนดทางเลือกแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ในชุมชนเป้าหมาย 200 คน ดำเนินการประชุม 2 ครั้ง ครั้งละ 100 คน

3.2.2.4 กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ตัวประกอบ/ตัวชี้วัดทางเลือกและวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ(Casual Informants) และกลุ่ม

ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) รวม 405 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ยามาเน (Yamane, 1970 ; อ้างอิงจาก ประคอง กรรณสูต, 2542 : 325) ที่ประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 400 คนสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) แยกเป็นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป รวม 405 คน (กลุ่มละ 135 คน) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่กำหนด

3.2.2.5 กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key-Informant) ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติ และผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) รวม 405 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ยามาเน (Yamane, 1970 ; อ้างอิงจาก ประคอง กรรณสูต, 2542 : 325) ที่ประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5 ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 400 คนสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) แยกเป็นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป รวม 405 คน (กลุ่มละ 135 คน) แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกผู้ตอบแบบสอบถามกระจายทั้งในชุมชนและนอกชุมชนเป้าหมายในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่กำหนด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยกำหนดประเภทและลักษณะเครื่องมือในการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถามสภาพปัญหา ความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (แบบ 1) เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ดำเนินการ/ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ดำเนินการ/ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ดำเนินการ/ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ดำเนินการ/ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ดำเนินการ/ปฏิบัติน้อยที่สุด

ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ยกร่างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงในเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถามพร้อมกับตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1974 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) = .996

3.3.2 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา ความต้องการเชิงลึกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (แบบ 2) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง ใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ผู้บริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ได้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

3.3.3 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (แบบ 3) ใช้สังเกตพฤติกรรมความพอเพียงของผู้ให้การสัมภาษณ์ และปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยประเด็นการสังเกต 8 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพชุมชน

ประเด็นที่ 2 สภาพครัวเรือน

ประเด็นที่ 3 สภาพการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในชุมชน

ประเด็นที่ 4 สภาพ การปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนในชุมชน

ประเด็นที่ 5 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในชุมชน

ประเด็นที่ 6 ปัจจัยที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นที่ 7 สภาพแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชน

ประเด็นที่ 8 ข้อสังเกต อื่นๆ

3.3.4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (แบบ 4) ใช้บันทึกการสนทนากลุ่มกำหนดแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบข้อมูลการบันทึก 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ปัญหาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปัจจัยครัวเรือนและชุมชนที่เอื้อต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือ

ตอนที่ 4 เป้าประสงค์การปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพีย

ตอนที่ 5 แนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

3.3.5 แบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและกำหนดทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย (แบบ 5) ใช้บันทึกการประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม กำหนดทางเลือกการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน ประกอบด้วยสาระสำคัญการประชุมปฏิบัติการ 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม SWOT การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน

ตอนที่ 4 แนวทางในการดำเนินการขับเคลื่อน

ตอนที่ 5 ผลการจัดกลุ่มทางเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์

ตอนที่ 6 กลไกและเงื่อนไขความสำเร็จ

ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ยกร่างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงในเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถาม

3.3.6 แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (แบบ 6) ใช้สำหรับสอบถามผู้รู้ หัวหน้าครัวเรือน บุคคลในครัวเรือนและผู้เกี่ยวข้องทั้งที่ร่วมประชุมปฏิบัติและไม่ได้ประชุมปฏิบัติการ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ทางเลือกการนำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ยกร่างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงในเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) = .60 ขึ้นไป ทุกรายการข้อคำถาม พร้อมกับตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1974 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) = .995

3.3.7 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (แบบ 7) ใช้สำหรับบันทึกการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยสาระสำคัญการบันทึก 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 กระบวนการในการดำเนินการการตามยุทธศาสตร์ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

ตอนที่ 5 แนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

3.3.8 แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (แบบ 8) ใช้สอบถามการดำเนินการ ความสำเร็จและวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติ/สำเร็จมากที่สุด

4 หมายถึง ปฏิบัติ/สำเร็จมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติ/สำเร็จปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติ/สำเร็จน้อย

1 หมายถึง ปฏิบัติ/สำเร็จน้อยที่สุด

ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ยกร่างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงในเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถาม พร้อมกับตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1974 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) = .994

3.3.9 แบบประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไปใช้ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (แบบ 9) เป็นแบบสอบถาม แบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ของยุทธ์ศาสตร์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

กำหนดเกณฑ์หารให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง เป็นไปได้มาก

3 หมายถึง เป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง เป็นไปได้น้อย

1 หมายถึง เป็นไปได้น้อยที่สุด

ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ยกร่างแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความตรงในเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถาม พร้อมกับตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีการของครอนบัค (Cronbach, 1974 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) = .996

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือการวิจัยที่กำหนด ตามขั้นของการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ศึกษาเบื้องต้นโดยการ จัดส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างตอบและรวบรวมคืนด้วยตนเอง ศึกษาเชิงลึก โดยการศึกษาภาคสนามในชุมชนเป้าหมาย เก็บรวมรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตและ การสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาทางเลือกและยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ดำเนินการโดยการศึกษาในภาคสนาม ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและแบบสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การประชุมปฏิบัติการ วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ทางเลือก วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์และประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์โดยการจัดส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างตอบและรับคืนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นนำเสนอยุทธศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์โดยการประชุมสัมมนา

3.5 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ

3.5.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปบรรยายเนื้อหาด้วยวิธีเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2546 : 144) โดยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามเครื่องมือที่จัดเก็บ สร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล บรรยายเนื้อหา พร้อมกับตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation)) เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นจริงและน่าเชื่อถือ

3.5.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีสัญลักษณ์ ดังนี้

%	หมายถึง	ค่าร้อยละ
$\overline{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
SD	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Q.D.	หมายถึง	ค่าพิสัยควอไทล์
Mo-Md	หมายถึง	ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน
B	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
F – Test	หมายถึง	การทดสอบสมมติฐาน/เปรียบเทียบ
Factor Analysis	หมายถึง	การวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัย

กำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นสถิติในการวิเคราะห์ ใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนตามแนวของประคอง กรรณสูต (2540 : 73) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ความสำเร็จของการดำเนินการและวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (B) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เป็นสถิติในการวิเคราะห์ ใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนตามแนวของประคอง กรรณสูต (2540 : 73) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ดำเนินการ/สำเร็จปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จน้อยที่สุด

กำหนดระดับปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จมีค่า t ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน (Mo-Md) เป็นสถิติในการวิเคราะห์ ใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนตามแนวของประคอง กรรณสูต (2540 : 73) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ดำเนินการ/สำเร็จน้อยที่สุด

กำหนดระดับความสอดคล้องของความคิดเห็นเป็นฉันทามติที่ค่า Mo-Md ไม่เกิน 1.00 และ Q.D. ไม่เกิน 1.50

3.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Mo-Md	แทน	ความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน
Q.D.	แทน	ค่าพิสัยควอไทล์
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
B	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ
β	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การพยากรณ์
SEE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์
sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
F	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติของสมการพยากรณ์
X_1	แทน	ตัวแปรยุทธศาสตร์การจัดการความรู้
X_2	แทน	ตัวแปรยุทธศาสตร์ผู้นำทำให้ดู
X_3	แทน	ตัวแปรยุทธศาสตร์การสร้างข้อตกลงในครัวเรือน
X_4	แทน	ตัวแปรยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงและเรียนรู้
X_5	แทน	ตัวแปรยุทธศาสตร์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ
X_6	แทน	ตัวแปรยุทศาสตร์การจัดการแบบพึ่งตนเอง
Y_1	แทน	ตัวแปรความสำเร็จบุคคลพอเพียง
Y_2	แทน	ตัวแปรความสำเร็จครอบครัวพอเพียง
Y_3	แทน	ตัวแปรความสำเร็จชุมชนพอเพียง
Y	แทน	ตัวแปรความสำเร็จการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม และการจัดวางยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกเพื่อการจัดวางยุทธศาสตร์

4.2.3 ผลการจัดวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.3 ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมด 400 ฉบับ มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25 – 59 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพเกษตรกร ศาสนาพุทธ แต่งงานแล้ว เป็นหัวหน้าครัวเรือน มีที่ดินของตนเอง รายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี เป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้แทนชุมชน การศึกษาเบื้องต้นพบว่า ชาวบ้านรับรู้ ศรัทธา เห็นประโยชน์และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก มีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับปานกลาง มีปัญหาการจัดการและการปฏิบัติในระดับปานกลางและต้องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก ดังรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ พบว่า ชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนในภาพรวมในระดับมาก และมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมากในด้านความศรัทธา การเห็นประโยชน์และการปฏิบัติ ส่วนด้านการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีการดำเนินการในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวม

สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน	$\overline{X}$	SD	ระดับการดำเนินการ
1. การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	.52	มาก
2. ความศรัทธาเชื่อถือในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.84	.82	มาก
3. การเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.75	.88	มาก
4. การปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.71	.69	มาก
5. การจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	2.73	.83	ปานกลาง
รวม	**3.54**	**.67**	**มาก**

จากตาราง 4.1 พบว่า ชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.54) และมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติในระดับมากในด้านความศรัทธาการเห็นประโยชน์และการปฏิบัติตาม ($\overline{X}$ = 3.84, 3.75 และ 3.71) ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.73)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินการจำแนกเป็นรายด้านเกี่ยวกับสภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนจากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า

ด้านการรับรู้ ชาวบ้านรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67) สาระความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ชาวบ้านรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง (2) ปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและ3) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน ($\overline{X}$ = 4.28, 4.18 และ 3.88) ตามลำดับ ส่วนสาระเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการรับรู้น้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (2) หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและ(3) ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับบริโภคนิยม ($\overline{X}$ = 3.26, 3.33 และ 3.46) ตามลำดับ

ด้านแหล่งการรับรู้ ชาวบ้านรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80) โดยรับรู้จากหน่วยงานราชการ จากสื่อมวลชนภายนอกชุมชน และสื่อมวลชนในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.91, 3.82 และ 3.77) ตามลำดับ แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับรู้น้อยที่สุด ได้แก่ การรับรู้จากบุคคลและผู้นำชุมชน ($\overline{X}$ = 3.77)

ด้านการปฏิบัติ บุคคลในครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาตามรายการการปฏิบัติ พบว่า มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดเวลาและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ($\overline{X}$ = .4.51) รองลงมาได้แก่การประหยัดใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และการใส่ใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม ($\overline{X}$ = 4.29 และ 4.14) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การคิดก่อนทำเสมอ ($\overline{X}$ = 3.20)

ด้านการจัดการ การจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.73) รายการที่มีการจัดการมากที่สุด ได้แก่ มีหน่วยงานรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 2.91) รายการที่มีการจัดการน้อยที่สุด ได้แก่ การติดตามประเมินผลและยกย่องบุคคลดีเด่นในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\overline{X}$ = 2.63)

4.1.1.2 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ พบว่าในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ปัญหาการปฏิบัติ ปัญหาแรงจูงใจและปัญหาการรับรู้ตามลำดับ รายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ไม่รู้จักวิธีการเผยแพร่และ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับการยกย่อง ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกเป็นรายด้านและรายการปัญหา

รายการปัญหา	$\overline{X}$	SD	ระดับปัญหา
1. ปัญหา การรับรู้	2.70	.90	ปานกลาง
2. ปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัวและชุมชน	3.13	.71	ปานกลาง
3. ปัญหาการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครัวเรือน	3.43	.71	ปานกลาง
4. ปัญหาแรงจูงใจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	2.93	.99	ปานกลาง
รวม	**3.05**	**.89**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีปัญหาในระดับปานกลาง (3.05) โดยมีปัญหาด้านการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ปัญหาการปฏิบัติตามปัญหาแรงจูงใจและปัญหาการรับรู้ ($\overline{X}$ = 3.43, 3.13, 2.93 และ 2.70) ตามลำดับ ดังนี้

4.1.1.3 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม พบว่า มีความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก โดยมีความต้องการให้เห็นประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในสังคมและแนวทางการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายการที่มีความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ การมีหน่วยงานรับผิดชอบ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

รายการเหตุแห่งการเรียนรู้ / การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับความต้องการ
1. ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.64	.96	มาก
2. ความศรัทธาและเห็นประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.00	.87	มาก
3. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำรงตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.81	.7 8	มาก
4. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาการปฏิบัติงาน อาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.80	.74	มาก
5. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการปฏิบัติตนในสังคมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	.86	มาก
6. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน	3.31	1.10	ปานกลาง
7. มีแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	3.42	1.11	ปานกลาง
8. ผู้นำหรือตัวแบบในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	3.47	1.11	ปานกลาง
9. ผู้นำครอบครัวที่เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.40	.88	มาก
10. บุคคลทำดี หรือปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการยอมรับจากสังคม	3.57	.92	มาก
รวม	**3.62**	**.75**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่าครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62) โดยมีความต้องการเกี่ยวกับความศรัทธาและเห็นประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมาคือ ความต้องการเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในสังคมและแนวทางการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\overline{X}$ = 3.85 และ 3.81) ตามลำดับ รายการที่มีความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ การมีหน่วยงานรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 3.31)

4.1.1.4 ข้อเสนอแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม พบว่าชาวบ้านมีข้อเสนอแนะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน 10 อันดับแรกประกอบด้วย (1) ให้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน (2) ให้มีการปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จก่อนล้วนจึงขยายผล (3) เพิ่มศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน (4) ปฏิบัติจริงและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง (5) ลดปัจจัยการผลิต (6) จัดหลักสูตรอบรมเศรษฐกิจพอเพียง (7) เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น (8) ให้ราชการ สนับสนุนค้นทุนการผลิตตามความจำเป็น (9) อบรมวิทยากรเศรษฐกิจพอเพียงและ (10) ให้ทุกครอบครัวในชุมชนมีโอกาสได้รับการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ผลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกตการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในชุมชนเป้าหมายทั้ง 10 ชุมชน ใน 5 จังหวัดในภาคอีสานตอนใต้ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพ-ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ดังนี้

4.1.2.1 สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1) การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตให้พออยู่พอกินไม่เดือดร้อนและจะนำไปสู่การทำมาหากินที่ยั่งยืน เป็นแนวทางที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้จริงในการดำเนินชีวิตทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน การรับรู้และความเข้าใจยังไม่ชัดเจนและแตกต่างหลากหลายเกี่ยวกับความหมายและขอบข่ายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพจริง รวมทั้งแนวการปฏิบัติตนที่พอดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่พอดีกับเศรษฐกิจกระแสหลักและค่านิยมบริโภคนิยม ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนและชาวบ้านทั่วไป ให้ข้อมูลเพิ่มเติมสอดคล้องกัน ดังนี้

- ชาวบ้านรับรู้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตให้พออยู่พอกินเนื่องจากชื่อและแนวคิดของปรัชญาคือ “เศรษฐกิจพอเพียง” สอดคล้องกับคำสอนอีสานที่ได้จากหลักพระพุทธศาสนาที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดีในภาคอีสานตอนใต้คือ “รู้จักพอ” ซึ่งเป็นคำสอนที่ผู้ใหญ่ อันหมายถึง ผู้ที่อาวุโสทางเครือญาติ ได้แก่ พี่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย รวมทั้งผู้อาวุโส ในชุมชนใช้สอนลูกหลานให้ยึดปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว เป็นการบ่มเพาะทางจิตใจ ไม่ให้เป็นคนโลภมากเห็นแก่

ได้ (จันทร์ที ประทุมภา, 2552 : สัมภาษณ์) เมื่อได้รับรู้แนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีความสนใจและเข้าใจในเบื้องต้นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการปฏิบัติตนให้เป็นผู้รู้จักพอ ไม่โลภมาก ค่อยเป็นค่อยไปและไม่ประมาทที่ตนเองเคยได้ยินได้ฟังอยู่ก่อนแล้วนั่นเอง ในเบื้องต้นชาวอีสานใต้จึงรับรู้และเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้มากและรวดเร็ว

- ชาวบ้านรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากชุมชนอีสานดั้งเดิมมีปัจจัยการเลี้ยงชีพที่ค่อนข้างขาดแคลน ภูมิอากาศที่แห้งแล้งกว่าภูมิภาคอื่นของประเทศ ประกอบกับการกอบโกยและแย่งชิงทรัพยากรทั้งเพื่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน และความร่ำรวยของผู้มีอำนาจและผู้มีโอกาส ชาวบ้านตระหนักว่าทรัพยากรจะถูกกอบโกยและสูญสิ้นไปในที่สุด การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจึงเป็นเรื่องของการประหยัด เป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นการพลิกผืนดินที่มีอยู่ให้อุดมสมบูรณ์กว่าที่เคยเป็นมา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการรับรู้ของชาวบ้านในชุมชนภาคอีสานตอนใต้จึงเป็นการรักษาและพลิกฟื้นทรัพยากรไว้ให้ลูกหลาน เป็นการพัฒนาและการทำมาหากินแบบยั่งยืน

- ชาวบ้านรับรู้และยอมรับว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้จริงและต้องปฏิบัติทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติได้และต้องปฏิบัติจริง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับครัวเรือน จึงไม่ใช่เพียงแค่รู้ แต่ต้องประสบและนำมาลองปฏิบัติให้เห็นได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้ที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้สำเร็จต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและต้องปฏิบัติจริง (สนิท คำสิงห์นอก, ทองคำ ยิ้มรัมย์ และคำเดื่อง ภาษี, 2553 : สัมภาษณ์) เศรษฐกิจพอเพียงในการรับรู้และความเห็นของชาวบ้านจึงเป็นแนวคิดที่ต้องปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะเห็นผล

- ชาวบ้านยังไม่ชัดเจนในความหมาย ขอบข่ายและแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือน การแปลความหมายสู่การปฏิบัติจึงมีลักษณะต่างคนต่างตีความ และในที่สุดต่างคนก็ต่างปฏิบัติและต่างคนก็คิดว่าตนเองถูกต้อง แม้จะมีหน่วยงานราชการ ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติทั้งระดับกระทรวง ระดับจังหวัดและท้องถิ่น เช่นกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์และ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการแปลความหมาย กำหนดขอบข่าย แนวทางการดำเนินการและตัวชี้วัดความสำเร็จเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดไปดำเนินการนิเทศ แนะนำอยู่บ้างแล้ว แต่หน่วยต่าง ๆ ต่างนำเสนอแนวปฏิบัติในมิติของงานที่ตนเองรับผิดชอบ ประกอบกับการจัดการในการสร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชาวบ้านยังขาดการจัดการใน

องค์รวมเป็นเหตุ ให้การรับรู้ของชาวบ้านยังสับสน โดยเฉพาะการปรับใช้ในระดับครัวเรือน ส่วนราชการส่วนท้องถิ่นบางแห่งจึงมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเองในชุมชนเพื่อลดช่องว่างการสร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (อรัญญา นามวงศ์, 2553 : สัมภาษณ์)

- ชาวบ้านไม่เข้าใจแนวการปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพจริง การไม่เข้าใจแนวปฏิบัตินี้เป็นผลสืบเนื่องจากความไม่ชัดเจนในความหมาย ขอบข่ายและแนวปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ชาวบ้านรับรู้และมองเห็นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เป็นการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ไม่ได้มองกว้างไปถึงการจัดการในภาพรวมทั้งการปฏิบัติตนตามคุณธรรมที่พึงยึดถือ การปฏิบัติที่สอดคล้องกันในทุกอาชีพและขอบเขตการปฏิบัติระหว่างการพึ่งตนเองและการพึ่งพา และยังไม่มีการกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันอย่างพอดี พอเพียงและบูรณาการทั้งของชุมชนและครัวเรือน

- ชาวบ้านมีความสับสนในทิศทางและแนวปฏิบัติที่พอดีระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจกระแสหลัก ว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไร และการพัฒนาประเทศปัจจุบันต้องการให้ชุมชน ชาวบ้านดำเนินการตามแนวใด การที่ชาวบ้านยังสับสน สืบเนื่องจากเศรษฐกิจกระแสหลักและกระแสบริโภคนิยมยังได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชน รวมทั้งชาวบ้านในพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้อย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านได้รับข่าวสารข้อมูลเศรษฐกิจกระแสหลักไม่น้อยไปกว่าเศรษฐกิจพอเพียง จึงเกิดความสับสนว่าจะดำเนินชีวิตตามแนวใด หรือแนวคิดทั้งสองสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ ภาพการรับรู้ของชาวบ้านจึงแยกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มกระแสหลักเป็นการรับรู้ของคนหนุ่มสาวและผู้ที่มีอันจะกินอยู่ก่อนแล้วกับกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่เคยประสบความล้มเหลวจากเศรษฐกิจกระแสหลักหันมาปรับใช้เศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันภาพการดำเนินการทั้งสองกระแสยังไม่ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมต่อในการพัฒนาในองค์รวม

2) แหล่งการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านในชุมชนภาคอีสานตอนใต้รับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานราชการ สื่อมวลชนภายนอกชุมชน และสื่อมวลชนในชุมชนตามลำดับ เนื่องจากส่วนราชการเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เผยแพร่และส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนราชการใช้ทั้งสื่อการประชุมชี้แจง การอบรม และการเข้าถึงชาวบ้านในรูปแบบอื่นๆ รวมทั้งมีส่วนราชการที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน โอกาสที่ชาวบ้านเข้าถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยหน่วยงานราชการจึงมีมากกว่าแหล่งความรู้อื่นๆ แหล่งเรียนรู้ลำดับที่สองรองจากหน่วยงานราชการที่เป็นช่องทางการสร้างการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้าน ได้แก่ สื่อมวลชนภายนอกชุมชน ซึ่งได้แก่สื่อโทรทัศน์ สื่อ

หนังสือพิมพ์สื่อหนังสือเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผู้พิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่มีผู้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันดับที่สามคือ สื่อภายในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยวิทยุชุมชน เคเบิลทีวี และสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ท้องถิ่นหรือชุมชนจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เศรษฐกิจพอเพียง การที่ชาวบ้านรับรู้จากสื่อท้องถิ่นน้อย เนื่องจากบางชุมชนไม่มีสื่อท้องถิ่น ยังไม่มีผู้รับผิดชอบเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงโดยตรงการนำเสนอของสื่อไม่น่าสนใจ สื่อท้องถิ่นจึงช่วยให้ชาวบ้านรับรู้ได้น้อย ส่วนแหล่งการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นบุคคลและผู้นำชุมชนแม้จะอยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากที่สุดแต่บทบาทในการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีค่อนข้างน้อย สาเหตุหลักที่รับรู้จากผู้นำชุมชนน้อย เนื่องจากผู้นำชุมชนไม่ได้มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง ผู้นำภูมิปัญญาที่จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเน้นหนักการปฏิบัติเป็นแบบอย่างหรือให้เรียนรู้ด้วยการเห็นจริง ปฏิบัติจริง ขาดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเผยแพร่ ชาวบ้านบางส่วนจึงยังไม่เห็นความสำคัญและยังไม่รับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้น ผู้รับบริการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่เป็นผู้สนใจจากภายนอกชุมชน

3) การปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ดำ เนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มปฏิบัติ เป็นกลุ่มครัวเรือนที่บุคคลในครอบครัวทุกคนดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาจเรียกได้ว่าทั้งครอบครัวเป็นครอบครัวพอเพียง ส่วนมากเป็นครอบครัวของปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัวของผู้นำชุมชนและครอบครัวของหัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (จันทร์ที ประทุมภา, 2553 : สัมภาษณ์) (2) กลุ่มเตรียมการ เป็นกลุ่มครัวเรือนที่บุคคลในครอบครัวรับรู้และเตรียมการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติหรือมีการปฏิบัติเป็นบางเรื่อง และ (3) กลุ่มรับรู้ เป็นกลุ่มครัวเรือนที่บุคคลในครอบครัวรับรู้และเห็นความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่ได้มีการนำสู่การปฏิบัติ

อย่างไรก็ดี ครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับเตรียมการ บุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่รับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกำลังดำเนินการในบางเรื่อง เรื่องที่ชาวบ้านดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและได้มีการน้อมนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มี ดังนี้

- การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านยอมรับและปฏิบัติค่อนข้างมาก จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านปรับเปลี่ยนความคิดเป็นผู้อยากรู้อยากเรียนมากขึ้น ทำงานไปเรียนรู้ไป และรู้จักปรับเปลี่ยนตนเองให้เหมาะกับ

ภาวะแวดล้อม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ยืนยันว่าชาวบ้านสนใจเรื่องการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ จำนวนผู้ร่วมกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและจำนวนผู้ร่วมศึกษาดูงานมีเพิ่มมากขึ้น

- การประหยัด ใช้ของคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ชาวบ้านส่วนใหญ่ตระหนักถึงการใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักเก็บออม ใช้ของใช้และปัจจัยการผลิตในการทำมาหากินอย่างคุ้มค่า รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความรักและหวงแหนสิ่งของส่วนรวมมากขึ้น

- ตระหนักและพึงพอใจในแผ่นดินเกิด พอใจในปัจจัยการเลี้ยงชีพค่อนข้างขาดแคลนของภาคอีสานตอนใต้ พร้อมกับการใส่ใจในแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ตระหนัก ยอมรับและพร้อมจะปฏิบัติตน และดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมพอเพียงที่ชาวบ้านดำเนินการหรือปฏิบัติยังไม่เป็นรูปธรรม คือ การคิดก่อนทำ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเลือกดำเนินชีวิตตามแบบอย่างผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ การเริ่มกิจกรรมพอเพียงจึงมีลักษณะเป็นการเอาอย่างผู้อื่น เห็นคนอื่นทำก็ทำตาม จนละเลยสิ่งสำคัญคือการคิดก่อนทำ หรือการริเริ่มบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง เมื่อทำไม่สำเร็จเหมือนผู้อื่นส่วนหนึ่งกลับมีความคิดท้อถอย

- การจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน ชุมชนระดับหมู่บ้านในภาคอีสานตอนใต้มีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนยังไม่เป็นระบบ กล่าวคือ

(1) ขาดเอกภาพในการขับเคลื่อน องค์กรที่เกี่ยวข้องในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับหมู่บ้าน มีหลายหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาคราชการระดับจังหวัดและ ทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล จึงไม่มีเอกภาพในการจัดการ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนและชุมชน ขาดองค์กรที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ

(2) ขาดระบบงานที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ขาดคู่มือการปฏิบัติเฉพาะของชุมชนที่สอดรับกันทั้งในมิติการจัดการและการปฏิบัติการ

(3) ขาดยุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเกิดจากความต้องการของชาวบ้านเป็นหลัก มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

(4) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ขาดการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ จัดตามความพร้อมของผู้นำ ขอบเขตบริการกว้างขวาง ให้บริการชาวบ้านทั้งใน และนอกชุมชน เทคนิควิธีการไม่ได้รับการพัฒนา และปัจจัยการดำเนินการไม่เพียงพอ ขาดการวิจัยพัฒนาให้เป็นศูนย์ บริการทางวิชาการและเป็นเครือข่ายทางวิชาการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

(5) วิธีการในการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐยังมีช่องว่าง ทั้งแนวคิดความเชื่อที่มีต่อชาวบ้านต่อแผ่นดินอีสาน วิธีการที่หลากหลาย (ตามข้อ 1) ไม่สอดรับและเข้าถึงความเชื่อ ความคิดและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนของชาวอีสาน ขาดการบูรณาการความพอเพียงกับมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ควรจะเป็น องค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติยังไม่ได้รับการจัดการสู่การนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

(6) ยังไม่มีระบบการประเมินที่เป็นรูปธรรมและที่ยอมรับและเป็นสิ่งกระตุ้นการพัฒนาได้อย่างแท้จริง แม้จะมีตัวชี้วัดและการประเมินแต่วิธีการยังไม่ได้นำไปสู่ความภาคภูมิใจ การจูงใจและความสุขของผู้ปฏิบัติอย่างแท้จริง การประเมินจึงเป็นเพียงการดำเนินการตามรูปแบบ

(7) บุคลากรแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่ได้รับการจัดตั้งและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะปฏิบัติและทักษะในการเผยแพร่แนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคล

(8) ชุมชน ครัวเรือนยังไม่มีการกำหนดค่านิยมร่วมเศรษฐกิจพอเพียงที่จะเป็นหลักปฏิบัติร่วมกันและเป็นที่ภาคภูมิใจ โดยที่ค่านิยมร่วมจะเป็นกรอบสู่การปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ต่อประเด็นที่ว่า เหตุแห่งการรับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เหตุที่เป็นแรงจูงใจสูงสุดในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม พบว่า แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ได้แก่ ความต้องการทำดีเพื่อในหลวง ความต้องการปฏิบัติด้วยตนเองอันเนื่องจากความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตและ แรงจูงใจจากผู้นำชุมชน กล่าวคือแรงขับสำคัญในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแรงขับภายในซึ่งเกิดจากความล้มเหลวจากเศรษฐกิจสมัยใหม่ บทเรียนที่เจ็บปวดทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรคซึ่งเป็นความต้องการจากภายใน (สนิท คำสิงห์นอก, 2553 : สัมภาษณ์) ลำดับรองลงมาคือแรงขับอันเกิดจากผู้นำชุมชน และผู้นำเศรษฐกิจพอเพียงมีผลและเป็นสิ่งกระตุ้นสำคัญในการทำให้ชาวบ้านปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของความสำเร็จ ชาวบ้านจึงยอมรับ

และได้รับการผลักดันให้ดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนแรงจูงใจหลักและเป็นพื้นฐานน้อมนำสู่การปฏิบัติคือความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กล่าวคือ ชาวบ้านปฏิบัติเพราะองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

4.1.2.2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ประสบปัญหาสำคัญในเชิงระบบและการจัดการ ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจ ชาวบ้านขาดโอกาสรับรู้อย่างถ่องแท้และทั่วถึง ยังไม่เห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการจูงใจ ชาวบ้านบางส่วนยังเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ของจริงหรือยังปฏิบัติไม่ได้

2) ปัญหาการจัดการ เป็นปัญหาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนยังขาดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบโดยตรง การขับเคลื่อนจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ผู้นำชุมชนซึ่งอยู่ใกล้ชิดชาวบ้านไม่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนโดยตรง ส่วนหัวหน้าครัวเรือนยังขาดโอกาสในการรับรู้ ระบบงานการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน ขาดแผนการขับเคลื่อนในแต่ละระดับ ตลอดจนขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการยกย่องประกาศเกียรติคุณผู้ปฏิบัติตนดีเด่นและผู้ที่ประสบความสำเร็จ

3) ปัญหาการปฏิบัติ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้บางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญ ขาดแรงจูงใจและขาดโอกาสในการรับรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ยังไม่เห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยกเว้นกลุ่มที่ได้ร่วมกิจกรรมพอเพียงแล้ว เนื่องจากได้เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นในระดับครัวเรือนผู้นำหรือหัวหน้าครัวเรือนยังไม่เป็นแบบอย่างหรือเป็นผู้นำการปรับใช้ในครัวเรือน ขาดธรรมเนียมปฏิบัติ ที่เป็นที่ยอมรับ ระบบงานการขับเคลื่อนที่ชัดเจนและขาดค่านิยมร่วมในครัวเรือนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

4) ปัญหาแรงจูงใจ เป็นปัญหาสำคัญในระดับต้นๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดแคลนแรงจูงใจในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะว่ายังไม่เห็นตัวแบบที่ดี ขาดแรงกระตุ้นจากหัวหน้าครัวเรือน และผู้นำชุมชน ขาดปัจจัยทำกินที่เป็นของตัวเอง และขาดทุนเบื้องต้นในการดำเนินการ

นอกจากปัญหาสำคัญ 4 ด้านดังกล่าวแล้ว การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนยังพบปัญหาการขับเคลื่อนที่ไม่เป็นระบบและเป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไป ผู้นำขาดทักษะในการเผยแพร่และขาดผู้รับผิดชอบในการจัดการการขับเคลื่อนในแต่ละพื้นที่

4.1.2.3 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ สิ่งที่ชาวบ้านต้องการและมีความเห็นตรงกัน 3 อันดับแรกคือ

1) ต้องการให้บุคคลในครัวเรือนเชื่อถือ ศรัทธาและเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหากทุกครัวเรือนเชื่อและศรัทธาในปรัชญานี้แล้วทุกครัวเรือนก็จะมีการนำไปสู่การปฏิบัติในที่สุด

2) ต้องการแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งระดับบุคคล ระดับครัวเรือนและระดับชุมชนว่าจะสามารถนำปรัชญาสู่การปฏิบัติในลักษณะใดบ้าง อย่างไร และต้องการรู้ว่าสิ่งที่เขาปฏิบัติอยู่นั้นถูกต้องหรือไม่ สามารถตรวจสอบการปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องการการชี้นำมากเกินไป

3) ต้องการดำเนินการขับเคลื่อนด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานราชการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ต้องการให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม ช่วยเหลือและร่วมมือกันเองในการดำเนินการ ให้ทุกครัวเรือนเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันจึงจะเกิดความสำเร็จในภาพรวม

4.1.2.4 ข้อเสนอแนะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ชุมชนเสนอแนะให้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งครัวเรือน โดยผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างและเป็นผู้นำการปฏิบัติ สมาชิกทุกคนของครัวเรือนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของครอบครัว อย่างค่อยเป็นค่อยไป ปฏิบัติจริงให้ประสบความสำเร็จและเห็นผลก่อนจึงขยายสู่การปฏิบัติให้มากขึ้น และปฏิบัติให้เห็นผลทั้งครัวเรือนก่อนเป็นแบบอย่างสู่การขยายสู่เครือข่ายและครอบครัวอื่น นอกจากนั้นชุมชนเห็นสอดคล้องกันว่าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างจะต้องจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งด้านการให้ความรู้โดยการฝึกอบรม การให้ความรู้โดยการปฏิบัติหรือทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง และรวมเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ให้เรียนรู้ได้ในทุกครัวเรือนในที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ปัจจุบันชาวบ้านรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานราชการและสื่อมวลชนภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ยังเข้าใจไม่ชัดเจนในบางประเด็น โดยเฉพาะแนวปฏิบัติที่พอดีระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจกระแสหลัก ครัวเรือนอีสานตอนใต้ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยแตกต่างกัน ส่วนใหญ่ดำเนินการในระดับ “เตรียมปฏิบัติ” ครัวเรือนที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างมีจำนวนใกล้เคียงกับครัวเรือนที่ยังไม่ได้ดำเนินการ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติปัจจุบันอาศัยการสนับสนุนส่งเสริมโดยหน่วยงานภาครัฐที่หลากหลาย รวมทั้งมีการขับเคลื่อนด้วยชุมชนและเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเอง การดำเนินการในภาพรวมจึงประสบปัญหาทั้งความชัดเจนในการรับรู้ การปฏิบัติและปัญหาการจัดการ

ในการขับเคลื่อน ชาวบ้านต้องการให้มีการจัดการการขับเคลื่อนโดยชุมชนที่มีเอกภาพและเป็นรูปธรรม ให้มีการปฏิบัติจริงโดยมีแนวปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชนที่สัมพันธ์กัน เสนอแนะให้มีการเผยแพร่ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนให้มากขึ้น การปฏิบัติต้องปฏิบัติจริงให้เห็นผลก่อนจึงทำให้มากขึ้น และให้มีการจัดการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยชุมชน

4.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและการจัดวางยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2.1.1 ปัจจัยแวดล้อมและทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย รายชุมชน

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนและชาวบ้านในแต่ละชุมชนเป้าหมาย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง (Strength) ที่เอื้อและจุดอ่อน (Weakness) ที่ไม่เอื้อต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส (Opportunity) ที่เอื้อและอุปสรรค (Threat) ที่ไม่เอื้อต่อการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในแต่ละชุมชนเป้าหมาย ตามลำดับ

1) ชุมชนบ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

จุดแข็ง (Strength) การมีศูนย์การเรียนรู้เกษตรตามรอยธรรมคือธรรมชาติ และธรรมดา มีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแนวคิดใหม่ระเบิดจากข้างในให้ความรู้คู่คุณธรรม โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพร้อมให้การสนับสนุน ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญและสนับสนุน ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เอื้อ ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนา และมีแหล่งความรู้ในชุมชน

จุดอ่อน(Weakness): ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม การปฏิบัติตามหลักศาสนาธรรมถดถอย คนรุ่นใหม่ละเลยคำสอนอีสาน ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจนและขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสานชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์ฯ และการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ชุมชนนี้มีความเห็นสอดคล้องกันว่าต้องเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน ให้บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนร่วมมือ จัดการแบบพึ่งตนเองและจัดการความรู้โดยใช้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง

2) ชุมชนบ้านนาส่วง ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

จุดแข็ง (Strength) ผู้นำชุมชนสนใจและเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน นายกเทศมนตรีเป็นผู้นำการปฏิบัติ โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพร้อมสนับสนุน จัดศูนย์เรียนรู้ให้ชาวบ้านเห็นตัวอย่างและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมเอื้อต่อการสร้างความพอเพียง ส่งเสริมผู้ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างให้ได้รับการยอมรับและมีกำลังใจในการดำเนินการต่อเนื่องและการดำเนินการไม่ต้องลงทุนมาก สามารถต่อยอดไปยังผลิตภัณฑ์ตัวอื่น เช่นการผลิตข้าวกล้องงอก

จุดอ่อน (Weakness) ชุมชนไม่มีองค์กรทางการเงินของตนเอง และขาดงบประมาณสนับสนุน การปฏิบัติตามหลักศาสนาถดถอย คนรุ่นใหม่ละเลยคำสอนอีสาน ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจนและขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิดและอาชีพเกษตรกร ช่วยภาวะความยากจนของชาวบ้านให้ดีขึ้น

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์ฯ และการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ชุมชนเลือกจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนร่วมมือ จัดระบบการบริหารที่ดีและดำเนินการทั้งครอบครัว

3) ชุมชนบ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

จุดแข็ง (Strength) ให้ความสำคัญเรื่องดินปรับปรุงสภาพดินให้เป็นธรรมชาติ ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเกษตรทฤษฎีใหม่ มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนาและการดำเนินการไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม ท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณ ขาดความรู้เกี่ยวกับการตลาด ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิดและอาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้จำกัด และการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ชุมชนเห็นสอดคล้องกันว่าควรเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน จัดอบรมความรู้เรื่องการตลาดให้ลึกพอควร จัดการแบบพึ่งตนเอง และให้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง

4) ชุมชนบ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

จุดแข็ง (Strength) เน้นการทำให้ดูให้เห็นกับตา ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำการปลูกพืชผสมผสานและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพร้อมสนับสนุน ชุมชนมีขีดความสามารถในการพัฒนา ฟื้นฟูดินและน้ำ กลุ่มแกนนำได้มีการศึกษาความรู้ดี ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนาและชุมชนได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม ท้องถิ่นขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ขาดการบริหารจัดการที่ดี ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์จำกัด และการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จัดการแบบพึ่งตนเองและหาแหล่งความรู้และวิทยาการใหม่ๆ มาสู่ชุมชน

5) ชุมชนบ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

จุดแข็ง (Strength) มีสวนเกษตรแบบผสมผสานเป็นตัวอย่างได้ ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ สมาชิกให้ความร่วมมือ สนใจ นำไปทดลองและขยายผล มีวัตถุในพื้นที่ ผู้นำชุมชนให้ความสนับสนุน มีการปลูกไม้ยืนต้นที่หลากหลาย ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนา และแนวปฏิบัติไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม ท้องถิ่นขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ด้านสื่อและเทคโนโลยี ขาดงบประมาณในการอบรม ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิดอาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์ฯและการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนร่วมมือ จัดหางบประมาณจากทุกภาคส่วนและ จัดหาบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยี

6) ชุมชนบ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

จุดแข็ง (Strength) หน่วยงานของรัฐให้ความร่วมมือดีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำในการปลูกข้าวอินทรีย์ ปลูกพืชผสมผสาน เลี้ยงปศุสัตว์ เลี้ยงปลา รวมพลังชุมชนได้ดีทุกคนให้ความร่วมมือมีวัตถุดิบในพื้นที่ ผู้นำชุมชนให้ความสนับสนุน สมาชิกในชุมชนมีอุดมการณ์ร่วมกัน ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนาและแนวปฏิบัติไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยมท้องถิ่น ชาวบ้านขาดประสบการณ์ ขาดองค์ความรู้ ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิดและอาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์จำกัด และการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนร่วมมือ จัดหางบประมาณจากทุกภาคส่วนและจัดหาบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยี

7) ชุมชนบ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

จุดแข็ง (Strength) ชาวบ้านศรัทธา และต้องการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ปรับเปลี่ยนชีวิตจากพึ่งพาภายนอกให้หันมาพึ่งพาตนเอง ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมสนับสนุน ผู้นำชุมชนให้ความสนับสนุน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนาและแนวปฏิบัติไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม การบริหารจัดการยังไม่ดีพอ ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์จำกัดและการแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย เพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จัดให้ชาวบ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม จัดการแบบพึ่งตนเองและจัดการความรู้ โดยใช้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง

8) ชุมชนบ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์

จุดแข็ง (Strength) ชาวบ้านศรัทธา และต้องการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยปฏิบัติจริงทำให้เห็น ส่งเสริมให้ชุมชนรักษาแหล่งน้ำ ปลูกหญ้าแฝกเพาะกล้าไม้และปลูกป่า โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพร้อมสนับสนุน ผู้นำชุมชนให้ความสนับสนุน ชาวบ้านมีพื้นฐานการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านมีที่ดินเป็นของตนเอง แนวปฏิบัติไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม ท้องถิ่นพื้นที่แห้งแล้งดินไม่อุดมสมบูรณ์ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือเป็นธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ อยู่ห่างไกลตลาด

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน จัดให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์เรียนรู้อื่นๆ สร้างความรู้ลากหลาย ดำเนินการให้กลุ่มแกนนำได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

9) ชุมชนบ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

จุดแข็ง (Strength) ชาวบ้านศรัทธา และต้องการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ปลูกผักสวนครัวแบบผสมผสาน สร้าง

แหล่งอาหารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในเกษตรทฤษฎีใหม่ โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมสนับสนุน ผู้นำชุมชนให้ความสนับสนุน มีความชำนาญในการขยายพันธุ์พืช สามารถถ่ายทอดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และเปลี่ยนแปลงตัวเองได้

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม/ท้องถิ่น ขาดความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ขาดเอกสารประชาสัมพันธ์ ขาดที่พักและห้องประชุมสัมมนา บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์ฯ การแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยการ เพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน โรงเรียน วัด และชุมชน ให้ความร่วมมือ ขยายผลและกรอบความรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยการรวมกลุ่มเกษตรกร ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์

10) ชุมชนบ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

จุดแข็ง (Strength) มีองค์ความรู้สามารถเผยแพร่ได้ ผู้นำกลุ่มเกษตรกรเป็นผู้นำทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียน วัด ส่วนราชการและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน พร้อมสนับสนุน ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชาวบ้านศรัทธาในพระพุทธศาสนา แนวปฏิบัติไม่ต้องลงทุนมาก

จุดอ่อน (Weakness) ชาวบ้านส่วนใหญ่มีค่านิยมบริโภคนิยม/ท้องถิ่น ขาดแคลนงบประมาณเริ่มต้น ทัศนคติเดิมของบรรพชนรุ่นก่อนไม่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทการขับเคลื่อนของผู้นำชุมชนไม่ชัดเจน ขาดความเข้มแข็งในการจัดการขับเคลื่อนในชุมชน

โอกาส (Opportunity) ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาพื้นฐานการผลิต ชาวบ้านมีความเชื่อและยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีอีสาน ชาวบ้านมีค่านิยมรักบ้านเกิด อาชีพเกษตรกรและภาวะความยากจนของชาวบ้าน

อุปสรรค (Threats) ขาดเอกภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานภาครัฐ สื่อภายนอกที่ส่งเสริมบริโภคนิยม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากภายนอก ค่าใช้จ่ายสนับสนุนศูนย์ฯ การแพร่หลายเศรษฐกิจกระแสหลัก

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สร้างกรอบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันในครัวเรือน บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนร่วมมือ ดำเนินการขยายผลสร้างเครือข่าย เกษตรทฤษฎีใหม่ดำเนินการแบบบูรณาการ ทั้งด้านเกษตรและปศุสัตว์ ประมงและวิสาหกิจชุมชน

4.2.1.2 ปัจจัยแวดล้อมและทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวม

จากสภาพแวดล้อมของชุมชนเป้าหมายและผลการประชุมปฏิบัติการผู้รู้ หัวหน้าครัวเรือนและผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2553 ณ ห้องประชุมศูนย์บริหารจัดการน้ำประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 60 คน ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2553 ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลนาส่วง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้เข้าร่วมประชุม 82 คน ผลการประชุมได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ที่เป็นจุดแข็ง (Strength) ที่เอื้อต่อการดำเนินการ และจุดอ่อน (Weakness) ที่เป็นปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินการและปัจจัยแวดล้อมภายนอกทั้งที่เป็นโอกาส (Opportunity) ที่เอื้อต่อการดำเนินการและภัยคุกคาม (Threats) ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในภาพรวมของ 10 ชุมชน และทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่เป็นผลของการกำหนดร่วมกัน ตามลำดับ ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strength) ชุมชนมีจุดแข็งที่เอื้อต่อการดำเนินการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)ให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (2) หัวหน้าครัวเรือนรับรู้ ศรัทธาและมีแรงจูงใจ (3) บุคคลในครัวเรือนเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัว (4) ผู้นำภูมิปัญญาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (5) บุคคลรวมตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายสื่อสารได้ง่าย (6) ค่าใช้จ่ายปกติมีกองทุนหมู่บ้าน (7) มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน (8) จัดองค์การเพื่อการจัดการขับเคลื่อนภายในชุมชนได้ (9) ระบบงานการขับเคลื่อนจัดระบบงานการขับเคลื่อนในชุมชนได้(10) มีแผนชุมชนเป็นแผนแม่บทการพัฒนา (11) บรรยากาศวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง (12) ทีมงานการขับเคลื่อนมีทีมงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (13) ทักษะการสืบทอดภูมิ

ปัญญามีประสบการณ์ตรง (14) ค่านิยมร่วมชาวบ้านยึดหลักธรรมทางศาสนา (15) ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ความรู้ชัดเจน (16) ปัจจัยการผลิตฟื้นฟูได้/จัดหาได้ (17) อาชีพเกษตรกรใช้ได้เป็นรูปธรรม (18) มีOTOP เป็นตัวอย่างและสนับสนุนการผลิต

2) จุดอ่อน (Weakness) ชุมชนมีจุดอ่อนที่ไม่เอื้อหรือเป็นปัญหาต่อการดำเนินการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน (2) หัวหน้าครัวเรือนไม่เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน (3) บุคคลในครัวเรือนขาดโอกาสการรับรู้แรงจูงใจและอย่างทั่วถึง (4) ผู้นำภูมิปัญญาขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการถ่ายทอด (5) บุคคลรวมตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (6) ไม่มีงบประมาณสนับสนุนเป็นการเฉพาะและขาดเงินทุน (7) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ขาดงบฯค่าดำเนินการขาดการจัดการ ขาดปัจจัยการผลิต (8) ไม่มีการจัดเพื่อการจัดการโครงสร้างการขับเคลื่อนภายในชุมชน (9) ระบบงานการขับเคลื่อนไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม (10) แผนชุมชนที่เป็นแผนแม่บทการพัฒนาขาดยุทธศาสตร์พอเพียง (11) ขาดการกระตุ้นจากผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือน (12) ขาดทีมงานการขับเคลื่อนในภาพรวมของชุมชน (13) หัวหน้าขาดทักษะการสืบทอดภูมิปัญญา (14) ขาดค่านิยมแบบมีส่วนร่วมพอเพียง (15) ขาดการจัดการให้มีความรู้และสร้างองค์ความรู้ต่อเนื่อง (16) ปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอไม่มีระบบการสนับสนุน (17) ประกอบอาชีพไม่ครบวงจรพึ่งพาโดยไม่จำเป็น และ (18) เน้นเป้าหมายบริการภายนอก

3) โอกาส (Opportunity) โอกาสที่เอื้อต่อการดำเนินการ ดังนี้ (1) เศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มีอยู่ มีกิน มีความสุข (2) ชาวบ้านมีค่านิยมรักครอบครัวรักบ้านเกิด (3) วัดเป็นศูนย์กลางความเชื่อของชุมชน (4) สถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน (5) ส่วนราชการมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม (6) แหล่งเรียนรู้ภายนอกหลากหลายและเป็นเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง (7) สื่อมวลชนภายนอกหลากหลายและเข้าถึง (8) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหลากหลากหลาย (9) กฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเอื้อและยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (10) ทุกส่วนราชการมีนโยบายสนับสนุน (11) การเมืองสนับสนุน (12) สื่อเทคโนโลยีภายนอกเข้าถึงทุกพื้นที่ และ (13) มีแหล่งเงินทุนภายนอกสนับสนุน

4) อุปสรรค (Threats) อุปสรรคที่เป็นภัยคุกคามในการดำเนินการประกอบด้วย (1) ความเชื่อ กรรมดีกรรมชั่วชดเชยกันไม่ได้ (2) ชาวบ้านมีค่านิยมบริโภคนิยมรักสบาย (3) วัดไม่สอนคุณธรรมพอเพียง (4) สถานศึกษายังไม่เป็นศูนย์เรียนรู้พอเพียง (5) ส่วนราชการขาดเอกภาพในการส่งเสริม (6) แหล่งการฝึกฝนเรียนรู้ภายนอกตั้งอยู่ห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง (7) สื่อมวลชนภายนอกสร้างค่านิยมบริโภคนิยม (8) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง (9) กฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติ (10) แนวปฏิบัติไม่มีเอกภาพ (11) การเมืองสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง (12) สื่อ เทคโนโลยีภายนอกเข้าถึงทุกพื้นที่แต่เครื่องรับไม่พอ เนื้อหาไม่เอื้อและขาดการจัดการ และ (13) การประสานขอความร่วมมือไม่เป็นระบบ ปัจจัยแวดล้อมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ สรุปได้ดังตารางที่ 4.4 – 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ปัจจัยแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
1. ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)	1. ให้ความสำคัญและสนับสนุน	1. บทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน
2. หัวหน้าครัวเรือน	2. รับรู้ ศรัทธาและมีแรงจูงใจ	2. ไม่เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
3. บุคคลในครัวเรือน (ชาวบ้าน)	3. เชื่อฟังหัวหน้าครอบครัว	3. ขาดโอกาสการรับรู้ แรงจูงใจและอย่างทั่วถึง
4. ผู้นำภูมิปัญญา	4. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4. ขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการถ่ายทอด
5. บุคคลเครือข่าย	5. มีการรวมกลุ่ม สื่อสารได้ง่าย	5. กลุ่มยังไม่เข้มแข็ง
6. ค่าใช้จ่าย	6.1 ใช้ค่าใช้จ่ายปกติ 6.2 มีกองทุนหมู่บ้าน	6.1 ไม่มีงบประมาณ สนับสนุนเป็นการเฉพาะ 6.2 ขาดเงินลงทุน
7. สื่อ/อุปกรณ์	7.1 มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 7.2 มีวิทยุชุมชน	7.1 ศูนย์ขาดงบฯดำเนินการ 7.2 ขาดการจัดรายการ 7.3 ขาดปัจจัยการผลิต
8. โครงสร้างองค์การเพื่อการจัดการ	8. จัดโครงสร้างการขับเคลื่อนภายในชุมชนได้	8. ไม่มีการจัดโครงสร้างการขับเคลื่อนไว้ชัดเจน
9. ระบบงานการขับเคลื่อน	9. จัดระบบงานการขับเคลื่อนในชุมชนได้	9. ระบบงานการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (ต่อ)

ปัจจัยแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
10. ยุทธศาสตร์	10. มีแผนชุมชน	10. ขาดยุทธศาสตร์และแผนชุมชนเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน
11. บรรยากาศ	11. วัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง	11. ขาดการกระตุ้นจากผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือน
12. ทีมงานการขับเคลื่อน	12. มีทีมงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	12. ขาดทีมงานในภาพรวมของชุมชน
13. ทักษะการสืบทอด	13. ภูมิปัญญามีประสบการณ์ตรง	13. หัวหน้าขาดทักษะการสืบทอด
14. ค่านิยมร่วม	14. ชาวบ้านยึดหลักธรรมทางศาสนา	14. ขาดค่านิยมร่วมที่เป็นที่ยอมรับ
15. ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง	15. มีองค์ความรู้ชัดเจน	15. ขาดการจัดการให้มีความรู้และสร้างองค์ความรู้ต่อเนื่อง
16. ปัจจัยการผลิต	16. ฟื้นฟูได้/จัดหาได้	16. ไม่เพียงพอ
17. อาชีพ	17. เกษตรกรใช้ได้เป็นรูปธรรม	17. ไม่ครบวงจร
18. OTOP	18. เป็นตัวอย่างการผลิต	18. เน้นเป้าหมายคนนอกชุมชน

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ปัจจัยแวดล้อม	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
1. ความเชื่อ	1. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มีอยู่มีกิน มีความสุข	1. กรรมดี-ชั่วชดเชยกันไม่ได้
2. ค่านิยมชุมชน	2. รักครอบครัว/รักบ้านเกิด	2. ค่านิยมบริโภคน้อย สบายเอาอย่าง
3. ศาสนสถาน	3. วัดเป็นศูนย์กลางความเชื่อของชุมชน	3. ไม่สอนคุณธรรมพอเพียง
4. สถานศึกษา	4. เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน	4. ยังไม่เป็นศูนย์เรียนรู้พอเพียง

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (ต่อ)

ปัจจัยแวดล้อม	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
5. ส่วนราชการ	5. มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม	5. ขาดเอกภาพ
6. แหล่งเรียนรู้	6. หลากหลาย เป็นเครือข่าย	6. ตั้งอยู่ห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง
7. สื่อมวลชนภายนอก	7. หลากหลายและเข้าถึง	7. ไม่มีรายละเอียดพอ
8. ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	8. หลากหลาย	8. ห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง
9. กฎหมาย	9. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดียึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง	9. ไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติ
10. นโยบาย	10. ทุกส่วนราชการมีนโยบายสนับสนุน	10. แนวปฏิบัติไม่มีเอกภาพ
11. การเมือง	11. ให้ความสำคัญ/สนับสนุน	11. ขาดความต่อเนื่อง
12. สื่อ เทคโนโลยีภายนอก	12. ICT เข้าถึงทุกพื้นที่	12. เครื่องรับไม่พอ เนื้อหาขาดการจัดการ
13. แหล่งเงินภายนอก	13. มีแหล่งเงินทุนภายนอกสนับสนุน	13. การประสานขอความร่วมมือไม่เป็นระบบ

4.2.1.3 ผลการกำหนดเป้าประสงค์และทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

จากการประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ตาม 4.2.1.1 และ 4.2.1.2 แล้วได้จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคโดยวิธีการหาฉันทามติร่วมของที่ประชุมและจัดทำ Matrix SWOT กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จที่คาดหวัง และทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยข้อมูลสภาพจริงของชุมชนตาม 4.2.1.1 และ 4.2.1.2 และอิงหลักการทรงงานขององค์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ แนวคิดการพัฒนาชนบทตาม

สภาพจริง แนวคิดการมีส่วนร่วม แนวคิดการพัฒนาแบบพึ่งตนเองและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ กำหนดเป้าประสงค์ ทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์และเงื่อนไขความสำเร็จ ตามลำดับ ดังนี้

1) เป้าประสงค์ กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จที่คาดหวังของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับบุคคล ระดับครัวเรือนและระดับชุมชนที่เกี่ยวเนื่องกัน ดังนี้

- เป้าประสงค์ที่ 1 บุคคลพอเพียง กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ 15 คุณลักษณะ โดยให้เป็นบุคคลที่ (1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) มีเหตุมีผล (3) รู้จักพอ รู้จักประมาณ (4) รอบคอบ ไม่ประมาท (5) รอบรู้และเรียนรู้ (6) ประหยัด ซื่อสัตย์ (7) อดทนขยันหมั่นเพียร (8) มีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม (9) รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (10) รักอิสระ รักสามัคคี (11) ประมาณความต้องการของตนและครอบครัวได้ (12) เห็นช่องทางในการเลี้ยงชีพและจัดการเป็น (13) มีค่านิยมรักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด (14) เรียนรู้จากการประกอบอาชีพ (15) มีความสุขและพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- เป้าประสงค์ที่ 2 ครอบครัวพอเพียง กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัวในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ 15 คุณลักษณะ โดยต้องเป็นครอบครัวที่ (1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล (3) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรู้จักพอ รู้จักประมาณไม่คิดหรือทำการใหญ่เกินตัว (4) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรอบคอบ ไม่ประมาท (5) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีความรอบรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ (6) บุคคลในครอบครัวเป็นคนประหยัดมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง (7) บุคคลในครอบครัวเป็นคนอดทน ขยันหมั่นเพียร (8) บุคคลในครอบครัวมีสติ ปัญญา รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม (9) บุคคลในครอบครัวรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (10) บุคคลในครอบครัวรักอิสระ รักความสามัคคี (11) บุคคลในครอบครัวสามารถประมาณความต้องการของตนและครอบครัวได้ (12) บุคคลในครอบครัวมีช่องทางในการเลี้ยงชีพและจัดการเป็น (13) บุคคลในครอบครัวรักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด (14) บุคคลในครอบครัวพอใจในอาชีพและเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ (15) บุคคลในครอบครัวมีความสุข และพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- เป้าประสงค์ที่ 3 ชุมชนพอเพียง กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของชุมชนในภาคอีสานตอนใต้ โดยต้องเป็นชุมชนที่ (1) คนในชุมชนเข้าใจ ศรัทธาและดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนในชุมชนมีค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3) ชุมชนมีโครงสร้าง แกนนำและเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจน (4) ชุมชนมียุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ (5) ชุมชนมีคู่มือในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (6) ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งและเข้าถึงได้สะดวก (7) ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนให้ความสำคัญ สนับสนุน สร้างโอกาสในการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (8) ชุมชนมีกองทุน ศูนย์และการจัดการปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพ (9) ผู้นำชุมชน แกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้และทักษะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (10) ผสมผสานกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน (11) คนในชุมชนรู้รักสามัคคี รู้จักแบ่งปัน เสียสละและมีความสุข และ (12) สร้างความรู้ใหม่และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2) ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ เป็นทางเลือกเชิงรุกที่ได้จากจุดแข็ง-โอกาส (QUEST Pattern) จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยและกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือน ผลการศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 4.6 จุดแข็ง และโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
S_1 หัวหน้าครัวเรือน	O_1 ศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
S_2 บุคคลในครัวเรือนเชื่อฟัง	O_2 ประเพณีและภูมิปัญญาอีสาน
S_3 มีภูมิปัญญาในชุมชน	O_3 ค่านิยมรักบ้านเกิด / ประชาธิปไตย
S_4 ผู้นำชุมชนสนับสนุน	O_4 วัด/โรงเรียนร่วมมือ
S_5 การรวมกลุ่มทางวัฒนธรรม	O_5 ส่วนราชการส่งเสริม
S_6 กองทุนหมู่บ้าน	O_6 แหล่งเรียนรู้ภายนอกหลากหลาย
S_7 วิทยุชุมชน	O_7 แหล่งวิทยาการและเงินทุนภายนอก
S_8 ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน	O_8 การเมืองสนับสนุน
S_9 OTOP	O_9 TCT เข้าถึง
S_{10} อาชีพเกษตร	O_{10} อบท.มีหน้าที่

ทางเลือกและลำดับกลยุทธ์ตามค่าน้ำหนักทางเลือก

(1) กำหนดพฤติกรรมพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชน ($S_1+S_2+S_4+O_1+O_2$)=48

(2) กำหนดแผนพอเพียงทางชุมชน ($S_1+S_3+S_4+O_1+O_5+O_{10}$) = 40

(3) สร้างค่านิยมร่วมครอบครัวพอเพียง (S_1+ S_2+ O_1+ O_3) = 37

(4) สร้างค่านิยมร่วมชุมชนพอเพียง (S_4+ S_2+ O_1+ O_3) = 33

(5) จัดเกษตรทฤษฎีใหม่ (S_{10}+ O_1+O_2+ O_3) = 28

(6) กำหนดธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน (S_1+ S_2+ O_3) = 27

(7) ใช้กลุ่มวัฒนธรรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายพอเพียง (S_5+ O_1+ O_2) = 24

(8) จัดศูนย์ปัจจัยการผลิต (S_4+ O_1+O_2) = 24

(9) เพิ่มความสามารถศูนย์การเรียนรู้พอเพียง (S_8+ O_1+ O_2+ O_7) = 22

(10) จังหวัด / โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (O_4+ O_1+ O_4) = 22

(11) จัด OTOP พอเพียง (S_9+ O_1+ O_5+ O_{10}) = 17

(12) จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง (S_6+ O_3+ O_5) = 16

(13) หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้นำพอเพียง (S_1+ O_5) = 15

(14) ยกย่องภูมิปัญญาเป็นตัวแบบ (S_3+ O_5+ O_8) = 15

ทางเลือกเชิงพัฒนาที่ได้จากจุดอ่อน-โอกาส (VENTURE Pattern) จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยและกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือน ดังนี้

ตารางที่ 4.7 จุดอ่อน และโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
W_1 ผู้นำครอบครัว/ชุมชนไม่มีหน้าที่โดยตรง	O_1 ศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
W_2 ชาวบ้านไม่เข้าใจแนวปฏิบัติ	O_2 ประเพณีและภูมิปัญญาอีสาน
W_3 ผู้นำภูมิปัญญาขาดการส่งเสริม	O_3 ค่านิยมรักบ้านเกิด / ประชาธิปไตย
W_4 ศูนย์การเรียนรู้ไม่เข้มแข็ง	O_4 วัด/โรงเรียนร่วมมือ
W_5 ขาดกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	O_5 ส่วนราชการส่งเสริม
W_6 ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติไม่เป็นรูปธรรม	O_6 แหล่งเรียนรู้ภายนอกหลากหลาย
W_7 ครอบครัวอ่อนแอ	O_7 แหล่งวิทยาการและเงินทุนภายนอก
W_8 ขาดปัจจัยการผลิต	O_8 การเมืองสนับสนุน
W_9 ขาดความมั่นใจไม่ทำจริง	O_9 เทคโนโลยีและการสื่อสาร เข้าถึง
W_{10} ขาดการสืบทอดองค์ความรู้	O_{10} อบท.มีหน้าที่

ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์และค่าน้ำหนักทางเลือก

(1) จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (W_2+ O_1+ O_2) = 28

(2) เรียนรู้จากการปฏิบัติ (W_{10}+ O_1+ O_2+ O_3) = 28

(3) เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน(W_1+ O_1+ O_5) = 25

(4) ปฏิบัติจริงอิงศรัทธาและประเพณีท้องถิ่นโดยทบทวนธรรมเนียมครัวเรือนปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (W6+ W9+ O1+ O2) = 25

(5) จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ (W_5 + O_1+ O_2) = 24

(6) ประชาสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก (W_2+ O_2+ O_{10}) = 19

(7) สร้างหมู่บ้านพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน(W6+ W10+ O2) = 14

(8) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (W_5+ O_5+ O_{10}) = 11

(9) จัดให้มีกรรมการชุมชนขับเคลื่อน (W_6+ O_5 + O_{10}) = 10

ทางเลือกเชิงเตรียมพร้อมที่ได้จากจุดแข็ง– อุปสรรค (SAGA Pattern) จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยและกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือน ผลการศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 4.8 จุดแข็ง และอุปสรรค

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)
S_1 หัวหน้าครัวเรือนมีโอกาสเรียนรู้	T_1 ค่านิยมบริโภคนิยม / เศรษฐกิจกระแสหลัก
S_2 บุคคลในครัวเรือนเชื่อฟัง	T_2 วัด / โรงเรียน / ภูมิปัญญายังไม่ร่วมมือ
S_3 มีภูมิปัญญาในชุมชน	T_3 การส่งเสริมจากภาครัฐขาดเอกภาพ
S_4 ผู้นำชุมชนสนับสนุน	T_4 แหล่งเรียนรู้อยู่ไกล
S_5 การรวมกลุ่มทางวัฒนธรรม	T_5 สื่อภายนอกกว้างไม่เจาะจง
S_6 กองทุนหมู่บ้าน	T_6 ประสานความร่วมมือไม่เป็นระบบ
S_7 วิทยุชุมชน	T_7 นโยบายส่งเสริมไม่ชัดในแนวปฏิบัติ
S_8 ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน	T_8 ความขัดแย้งการเมืองท้องถิ่น
S_9 OTOP	T_9 สื่อโฆษณาบริโภคนิยมความทันสมัย
S_{10} อาชีพเกษตร	T_{10} งบประมาณสนับสนุนจำกัด

ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์และค่าน้ำหนักทางเลือก

(1) สร้างค่านิยมร่วมและธรรมเนียมพอเพียงในครัวเรือนโดยอาศัยวัฒนธรรมของครัวเรือน (S_1+ S_2+T_1) = 9

(2) จัดหลักสูตรอบรมโดยศูนย์การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง (S_3 +S_8 +T_{10}) = 8

(3) สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน (S_2 + S_3 + T_2) = 6

(4) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง (S_4 + S_5+ T_2) = 2

(5) ใช้กลุ่มทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง (S_5) = 5

(6) จัดกองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนพอเพียง (S_6+ T_{10}) = 3

(7) จัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียง (S_7 + T_9) = 1

(8) จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ปัจจัยการผลิต(S_8) = 2

(9) จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน (S_9) = 2

(10) จัด/ ส่งเสริม/ เผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน (S_{10}) = 1

ทางเลือกเชิงตั้งรับที่ได้จากจุดอ่อน – อุปสรรค (PARLAY Pattern) จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยและกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือน ผลการศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 4.9 จุดอ่อน และอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
W_1 ผู้นำครอบครัว/ชุมชนไม่มีหน้าที่โดยตรง	T_1 ค่านิยมบริโภคนิยม / เศรษฐกิจกระแสหลัก
W_2 ชาวบ้านไม่เข้าใจแนวปฏิบัติ	T_2 วัด / โรงเรียน / ภูมิปัญญายังไม่ร่วมมือ
W_3 ผู้นำภูมิปัญญาขาดการส่งเสริม	T_3 การส่งเสริมจากภาครัฐขาดเอกภาพ
W_4 ศูนย์การเรียนรู้ไม่เข้มแข็ง	T_4 แหล่งเรียนรู้อยู่ไกล
W_5 ขาดกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	T_5 สื่อภายนอกกว้างไม่เจาะจง
W_6 ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติไม่เป็นรูปธรรม	T_6 ประสานความร่วมมือไม่เป็นระบบ
W_7 ครอบครัวอ่อนแอ	T_7 นโยบายส่งเสริมไม่ชัดในแนวปฏิบัติ
W_8 ขาดปัจจัยการผลิต	T_8 ความขัดแย้งการเมืองท้องถิ่น
W_9 ขาดความมั่นใจไม่ทำจริง	T_9 สื่อโฆษณาบริโภคนิยมความทันสมัย
W_{10} ขาดการสืบทอดองค์ความรู้	T_{10} งบประมาณสนับสนุนจำกัด

ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์และค่าน้ำหนักทางเลือก

(1) สร้างความพอเพียงในครอบครัวด้วยตนเอง (W_1) = -10

(2) จัดให้มีผู้นำและกรรมการพอเพียงของชุมชน ($W_1 + W_3$) = -17

(3) เยี่ยมบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (W_3) = -7

(4) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง (W_6) = - 4

(5) สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน (W_7) = -3

(6) จัดศูนย์บริหารปัจจัยในศูนย์การเรียนรู้ (W_8) = -2

(7) เสริมแรงให้เกิดความมั่นใจทั้งในครอบครัวและชุมชน (W_9) = -2

(8) สร้างภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจกระแสหลัก (T1) = -10

4.2.2 ผลการการวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกเพื่อการจัดวางยุทธศาสตร์

นำทางเลือกที่มีน้ำหนักความสำคัญในลำดับต้นๆ จำนวน 41 ทางเลือกมาวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสกัดและจัดกลุ่มทางเลือกในเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principal Component Analysis) หมุนแกนโดยวิธี Varimax จัดกลุ่มตัวประกอบทางเลือก ได้ 3 กลุ่มทางเลือก ดังตารางที่ 4.10-4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 1

รายการทางเลือกในกลุ่มทางเลือกที่ 1	r	ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก
(1) กำหนดพฤติกรรมพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชน	.725	Eigenvalue = 36.085 ร้อยละความแปรปรวน= 78.446
(2) กำหนดแผนพอเพียงทางชุมชน	.418	
(3) สร้างค่านิยมร่วมครอบครัวพอเพียง	.770	
(4) สร้างค่านิยมร่วมชุมชนพอเพียง	.620	
(5) จัดเกษตรทฤษฎีใหม่	.694	
(6) กำหนดธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน	.659	
(7) ใช้กลุ่มวัฒนธรรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายพอเพียง	.787	

ตารางที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 1 (ต่อ)

รายการทางเลือกในกลุ่มทางเลือกที่ 1	r	ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก
(8) จัดศูนย์ปัจจัยการผลิต	.886	Eigenvalue = 36.085 ร้อยละความแปรปรวน= 78.446
(9) เพิ่มความสามารถศูนย์การเรียนรู้พอเพียง	.808	
(10) จังหวัด / โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	.802	
(11)จัด OTOP พอเพียง	.845	
(12) จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	.867	
(13) เผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน	.900	
(15) สร้างค่านิยมร่วมและธรรมเนียมพอเพียงในครัวเรือน	.802	
(16) จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	.845	
(17) จัดหลักสูตรอบรมโดยศูนย์การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง	.867	
(18) สร้างความเข้มแข็งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	.900	
(19) จัดศูนย์บริหารปัจจัยในศูนย์การเรียนรู้	.842	
(20) จัดให้มีกรรมการชุมชนขับเคลื่อน	.838	
(21) ใช้กลุ่มทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง	.802	
(22) จัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียง	.845	
(23) จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ปัจจัยการผลิต	.868	
(24) จัด/ ส่งเสริม/ เผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน	.900	

ตารางที่ 4.11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 2

รายการทางเลือกในกลุ่มทางเลือกที่ 2	r	ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก
(1) จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	.518	Eigenvalue = 2.366 ร้อยละความแปรปรวน= 5.144
(2) เรียนรู้จากการปฏิบัติ	.861	
(3) เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน	.325	
(4) ปฏิบัติจริงอิงศรัทธาและประเพณีท้องถิ่น	.602	
จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	.518	
(5) จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ	.420	
(6) จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ	.420	
(7) ประชาสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่นและสื่อ ภายนอก	.626	
(8) สร้างหมู่บ้านพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน	.311	
(9) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	.253	
(10) จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน	.159	
(11) หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้นำพอเพียง	.415	

ตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของทางเลือก ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก ทางเลือกกลุ่มที่ 3

รายการทางเลือกในกลุ่มทางเลือกที่ 3	r	ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนของตัวประกอบหลัก
(1) สร้างความพอเพียงในครอบครัวด้วยตนเอง	.436	Eigenvalue = 1.431 ร้อยละความแปรปรวน= 3.111
(2) จัดให้มีผู้นำพอเพียงของครัวเรือนและชุมชน	.871	
(3) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง	.689	
(4) สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน	.600	
(5) เสริมแรงให้เกิดความมั่นใจทั้งในครอบครัวและชุมชน	.464	
(6) สร้างภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจกระแสหลัก	.464	
(7) สร้างองค์ความรู้ด้วยการปฏิบัติจริง	.328	

4.2.3 ผลการจัดวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

จากการวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกทั้งเชิงรุก (QUEST Pattern) เชิงพัฒนา (VENTURE Pattern) เชิงแตกตัว (SAGA Pattern) และเชิงตั้งรับ (PARLAY Pattern) ดังกล่าวแล้ว ที่ประชุมได้จัดวางยุทธศาสตร์และเห็นชอบการจัดกลุ่มทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ โดยจัดเป็น 3 กลุ่มแนวทางหลักที่เป็นยุทธศาสตร์ และ 20 กลุ่มทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกลุ่มทางเลือกระดับกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง จัดทำแผนชุมชนพอเพียง โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จ ยุทธศาสตร์และทางเลือกเฉพาะของแต่ละชุมชนและกลไกในการขับเคลื่อนแผนโดยให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง โดยสร้างค่านิยมร่วมพอเพียงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ จัดอบรมและสอนแนะอย่างทั่วถึงกำหนดธรรมเนียมการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง โดยใช้เกษตรทฤษฎีใหม่นำการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและขยายเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ เครือข่ายพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์การเรียนรู้ จัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จัดคลังปัญญา และยกย่องภูมิปัญญาเป็นตัวแบบ

กลยุทธ์ที่ 5 กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง จัดวัดและโรงเรียนในชุมชนให้เป็นผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการจัดศูนย์ความรู้ จัดการเผยแพร่และการจัดการเรียนการสอนและจัดศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวแบบ

กลยุทธ์ที่ 6 กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม จัดตั้งกรรมการและทีมงานเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อน จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจัด OTOP พอเพียง และจัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียงเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ 7 กลยุทธ์การประเมินความสำเร็จและความก้าวหน้าการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง จัดกลุ่มทางเลือกเป็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง โดยเพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการขับเคลื่อนตามสภาพจริงตามแนวการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สร้างบรรยากาศความพอเพียง ดำเนินชีวิตและปฏิบัติจริงตามสภาพจริงและการสร้างชุมชนน่าอยู่

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ ปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการปฏิบัติจริง การเก็บออมและการแบ่งปัน การประกอบอาชีพจริงด้วยตนเองและการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง การกำหนดและสร้างพฤติกรรมพอเพียง การประกอบอาชีพแบบครบวงจร ให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง ใช้คติธรรมอีสานสอนความพอเพียง สอดแทรกกิจกรรมพอเพียงในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม จัดมหกรรมพอเพียงในวันเข้าพรรษา และวันเฉลิมพระชนมพรรษา กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สื่อสารเศรษฐกิจพอเพียงทางวัฒนธรรมและประกาศเกียรติคุณหมู่บ้านอีสานพอเพียงตัวแบบ

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายบุคคลพอเพียง วิทยุชุมชน สื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก

กลยุทธ์ที่ 5 กลยุทธ์การรู้ตน รู้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยการตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่ามีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด

กลยุทธ์ที่ 6 กลยุทธ์ครอบครัวเข้มแข็ง โดยสร้างครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวเข้มแข็งมุ่งสามัคคีธรรมในครอบครัว

ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน จัดกลุ่มทางเลือกระดับกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง สร้างและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงในครัวเรือนโดยการร่วมกำหนดค่านิยมร่วม พฤติกรรมการปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน ผู้นำทำให้ดู บ่มเพาะและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงในของครัวเรือน ยอมรับคำติชมและและปรับปรุงพัฒนาด้วยตนเอง

กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง เลือกและพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มบทบาทหน้าที่ผู้น เยี่ยมบ้านผู้นำ สร้างการยอมรับและสร้างผู้นำต้นแบบ ทั้งระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง ขับเคลื่อนตามความเข้มแข็งของชุมชนให้ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง จัดตั้งและพัฒนากลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง ตั้งธนาคารเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคลังปัจจัยการผลิต สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นคลังปัญญา จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนและความสำเร็จเป็นแรงจูงใจให้มีความกระตือรือร้นและกำลังใจในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการประกาศและเผยแพร่เกียรติคุณบุคคลและครอบครัวพอเพียง การจดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในงาน การรับฟังคำติชมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 5 กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน ดำเนินการโดยการสื่อสารความพอเพียงที่ถูกต้องแก่ชาวบ้าน ป้องกันกระแสบริโภคนิยมทุนนิยมจากภายนอกจากภายใน ให้ตัวอย่างและทางเลือกความพอเพียงผ่านสื่อบุคคล สื่อวิทยุชุมชน เพลง ศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน สร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอีสานและสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับกระแสการพัฒนาจากภายนอก

กลยุทธ์ที่ 6 กลยุทธ์การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง โดยการยึดมั่นและปฏิบัติตามคุณธรรมเศรษฐกิจพอเพียง พึ่งพาบุคคลอื่นตามสมควรและไม่ประมาท

กลยุทธ์ที่ 7 กลยุทธ์การประกอบอาชีพตามกำลังความสามารถ ลดต้นทุนการผลิต พออยู่พอกิน

อย่างไรก็ดี จากการประชุมปฏิบัติการได้ข้อยุติร่วมกันว่าการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยกลไกและเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญที่จะต้องจัดการความเสี่ยงในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ 3 เงื่อนไขสำคัญ ดังนี้ ประการแรก เงื่อนไขความต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง ชาวอีสานตอนใต้ต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความวิริยะอุตสาหะ และพระอัจฉริยภาพขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง ประการที่สอง เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน เคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน และ ประการที่สาม เงื่อนไขการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเอง ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน

4.2.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

เมื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม วิเคราะห์ทางเลือกและวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกแล้ว ได้นำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติและตรวจสอบประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์เพื่อให้มั่นใจว่ายุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่กำหนดมียุทธศาสตร์และกลยุทธ์ใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือบุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียงและชุมชนพอเพียงได้จริง โดยการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ใช้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ที่ได้จัดวางและดำเนินการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเป็นตัวแปรอิสระและความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเป็นตัวแปรตาม รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.13 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวอิสระ (X– ยุทธศาสตร์)		**ตัวแปรตาม** (Y– ความสำเร็จ)	
X_1	การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน	Y_1	บุคคลพอเพียง
X_2	การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง	Y_2	ครอบครัวพอเพียง
X_3	การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน	Y_3	ชุมชนพอเพียง

การกำหนดตัวแปรกลยุทธ์ในแต่ละยุทธศาสตร์เพื่อเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ตามตารางที่ 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.14 ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตัวแปรกลยุทธ์ในแต่ละยุทธศาสตร์
1) ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน (X_1)
1.1) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง (X_{11})
1.2) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง (X_{12})
1.3) กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง (X_{13})
1.4) กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้และศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง (X_{14})
1.5) กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง (X_{15})
1.6) กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม (X_{16})
1.7) กลยุทธ์การประเมินความสำเร็จและความก้าวหน้า (X_{17})
2) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง (X_2)
2.1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง (X_{21})
2.2) กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ (X_{22})
2.3) กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง (X_{23})

ตารางที่ 4.14 ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ต่อ)

ตัวแปรกลยุทธ์ในแต่ละยุทธศาสตร์
2.4) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง (X_{24})
2.5) กลยุทธ์การรู้ตน รู้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง (X_{25})
2.6) กลยุทธ์ครอบครัวเข้มแข็ง(X_{26})
3) ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน (X_3)
3.1) กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง (X_{31})
3.2) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง (X_{32})
3.3) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง (X_{33})
3.4) กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ (X_{34})
3.5) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน (X_{35})
3.6) กลยุทธ์การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง(X_{36})
3.7) กลยุทธ์การประกอบอาชีพตามกำลัง(X_{37})

การวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในการดำเนินการยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนชุมชนเป้าหมาย 10 ชุมชน จำนวน 385 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 25-59 ปี วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และประสบความสำเร็จ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับปานกลางและมีการดำเนินการแตกต่างกันบ้าง ในแต่ละชุมชน ทุกยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ทุกยุทธศาสตร์ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดตามตารางที่ 4.15-4.19 ดังนี้

ตารางที่ 4.15 เมตริกสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ของยุทธศาสตร์และความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัย	การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน	การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง	การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน	บุคคลพอเพียง	ครอบครัวพอเพียง	ชุมชนพอเพียง	ความสำเร็จรวม
การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน	-	.955*	.692*	.760*	.993*	.965*	.965*
การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง		-	.615*	.701*	.967*	.989*	.929*
การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน			-	.742*	.665*	.637*	.735*
บุคคลพอเพียง				-	.760*	.730*	.930*
ครอบครัวพอเพียง					-	.982*	.964*
ชุมชนพอเพียง						-	.950*
ความสำเร็จรวม							-

* ระดับสามัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนทุกยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับความสำเร็จ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติทั้งบุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียง ชุมชนพอเพียงและความสำเร็จในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 ยุทธศาสตร์สัมพันธ์ความสำเร็จสูงสุด ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน (X=.965)

ตารางที่ 4.16 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ตัวแปรยุทธศาสตร์	B	β	See	t	Sig
การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน (X_3)	1.049	1.126	.275	3.818	.000
การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง (X_2)	.189	.167	.020	9.557	.000
การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน (X_1)	.729	.726	.095	7.684	.000
Constant = 1.047		F = 1278.88			
R = .972 R^2 = .944 Adjusted R^2 = .943 SEE = .244					

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่เข้าสู่สมการทำนาย ทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ส่งผลต่อตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง (X_2) ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน (X_3) และยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน (X_1) ตามลำดับ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้ถึงร้อยละ 94.40 (R^2=.944) ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้ค่อนข้างสูง (R = .972) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) = 1.049, .189 และ .729 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = 1.126, .167 และ .726และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย เท่ากับ .275, .020 และ .095 ตามลำดับ โดยที่ความคลาดเคลื่อนของสมการการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ .244 และเป็นสมการพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 1278.88) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$YC = .047 + 1.049 (X_2) + .189 (X_3) + .729 (X_1)$$

$$ZC = 1.126 (X_2) + .167 (X_3) + .726 (X_1)$$

ตารางที่ 4.17 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยกลยุทธ์ตามยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่เข้าสู่สมการทำนาย

กลยุทธ์ตามยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน	B	β	See	t	Sig
กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง (X_{33})	.120	.141	.049	2.439	.015
กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง (X_{32})	.107	.115	.030	3.579	.000
กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ (X_{34})	.106	.119	.037	2.856	.005
กลยุทธ์การสร้างความพอเพียงด้วยตนเอง (X_{31})	.352	.431	.034	10.400	.000
กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน (X_{35})	.162	.191	.027	6.039	.000
Constant = .225		F = 624.925			
R = .964 R^2 = .930 Adjusted R^2 = .929 SEE = .274					

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้าสู่สมการทำนาย จำนวน 7 กลยุทธ์ มีเพียง 5 กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน ประกอบด้วย กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง (X_{33}) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง (X_{32})กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ (X_{34})กลยุทธ์การสร้างความพอเพียงด้วยตนเอง (X_{31}) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน (X_{35}) โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้ถึงร้อยละ 93.00 (R^2=.930) ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้สูง (R = .964) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) =.120, .107, .106, .352 และ .162 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) =.141, .115, .119, .431 และ .191ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .049, .030, .037, .034 และ .027ตามลำดับโดยที่ความคลาดเคลื่อนของสมการพยากรณ์ (SEE = .274) และเป็นสมการพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 624.925) สมการพยากรณ์เขียนอยู่ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$YC = .225 + .120 (X_{33}) + .107 (X_{32}) + .106 (X_{34}) + .352 (X_{31}) + .162 (X_{35})$

$ZC = .141 (X_{33}) + .115 (X_{32}) + .106 (X_{34}) + .352 (X_{31}) + .162 (X_{35})$

ตารางที่ 4.18 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง (X_2) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่เข้าสู่สมการทำนาย

ตัวแปรกลยุทธ์	B	β	See	t	Sig
กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง (X_{23})	.396	.392	.053	7.524	.000
กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง (X_{21})	.238	.283	.035	6.759	.000
กลยุทธ์เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (X_{22})	.152	.154	.048	3.203	.001
กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง (X_{25})	.066	.086	.032	2.062	.040
Constant = .324		F = 134.626			
R = .766	R^2 = .586	Adjusted R^2 = .582	SEE = .664		

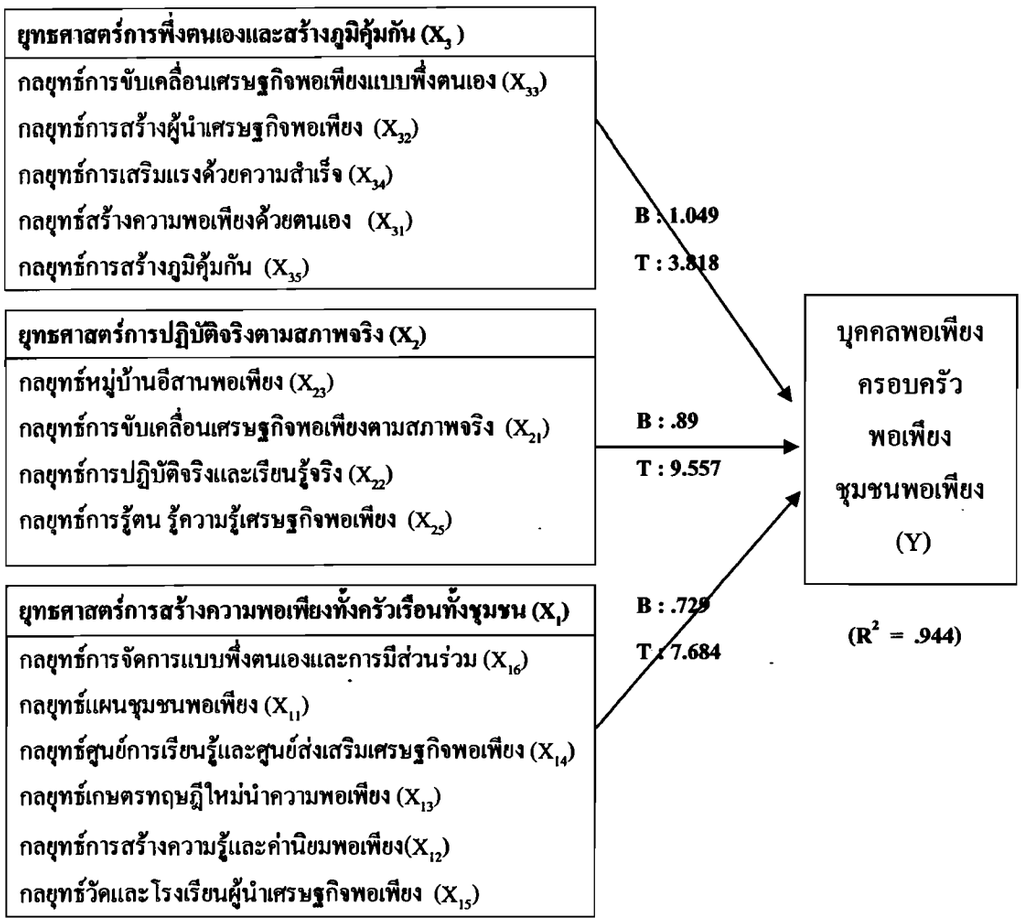
จากตารางที่ 4.18 พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์การสร้างธรรมเนียมครัวเรือนที่เข้าสู่สมการทำนาย จำนวน 5 กลยุทธ์ มีเพียง 4 กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน ประกอบด้วย กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง (X_{23}) กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง (X_{21}) กลยุทธ์เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (X_{22}) และกลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง (X_{25}) โดยร่วมกันอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามคือความสำเร็จของการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้ถึงร้อยละ 58.60 (R^2 = .586) ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้สูง (R = .766) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B = .396, .238, .152, .066 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β = .392, .283, .154, .086) และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .053, .035, .048 และ .032 ตามลำดับโดยที่ความคลาดเคลื่อนของสมการพยากรณ์ (SEE= .664) และเป็นสมการพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 134.626) สมการพยากรณ์เขียนอยู่ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

.262 และ .190 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = .188, .078, .208, .256 และ .218 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .043, .038, .208, .032 และ .036 ตามลำดับ โดยที่ความคลาดเคลื่อนของสมการพยากรณ์ (SEE = .664) และเป็นสมการพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F = 134.626) สมการพยากรณ์เขียนอยู่ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$YC = .098 + .155 (X_{16}) + .069 (X_{11}) + .199 (X_{13}) + .262 (X_{12}) + .190 (X_{14}) + .295 (X_{15})$$

$$ZC = .188 (X_{16}) + .078 (X_{11}) + .208 (X_{13}) + .262 (X_{12}) + .190 (X_{14}) + .295 (X_{15})$$

เขียนเป็นภาพปัจจัยยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ได้ ตามแผนภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนไปใช้ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

เมื่อนำยุทธศาสตร์ที่ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ทั้งส่วนเป้าประสงค์ ส่วนยุทธศาสตร์และส่วนเงื่อนไขความสำเร็จที่เป็นยุทธศาสตร์เฉพาะของชุมชนเป้าหมายไปตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในชุมชนภาพรวมของภาคอีสานตอนใต้ โดยให้กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในชุมชนภาคอีสานตอนใต้เป็นผู้ตรวจสอบ พบว่ายุทธศาสตร์ที่กำหนดมีความเป็นไปได้ในระดับมากในการนำไปใช้ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม ดังตารางที่ 4.20 ดังนี้

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน (Mo - Md) และระดับความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม

N = 405

รายการการดำเนินการตามกลยุทธ์	$\bar{X}$	SD	ระดับความเป็นไปได้	Mo-Md	Q.D.	ลักษณะความคิดเห็น
1) ส่วนเป้าประสงค์						
1.1) บุคคลพอเพียง	3.68	.751	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
1.2) ครอบครัวพอเพียง	3.57	.735	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
1.3) ชุมชนพอเพียง	3.61	.784	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
รวม	**3.63**	**.749**	**มาก**	**.00**	**1.00**	**สอดคล้อง**
2) ส่วนยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน						
2.1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง	3.58	.773	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
2.2) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง	3.55	.774	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
2.3) กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ	3.68	.741	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
2.4) กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง	3.55	.751	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
2.5) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	3.59	.741	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
รวม	**3.57**	**.811**	**มาก**	**.00**	**1.00**	**สอดคล้อง**

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน (Mo - Md) และระดับความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม (ต่อ)

รายการการดำเนินการตามกลยุทธ์	$\bar{X}$	SD	ระดับการดำเนินการ	Mo-Md	Q.D.	ลักษณะความคิดเห็น
3) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง	3.60	.811	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
3.1) กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง						
3.2) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง	3.65	.744	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
3.3) กลยุทธ์เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	3.64	.751	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
3.4) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง	3.65	.745	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
รวม	**3.63**	**.761**	**มาก**	**.00**	**1.00**	**สอดคล้อง**
4) ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน						
4.1) กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม	3.60	.763	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
4.2) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง	3.53	.768	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
4.3) กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง	3.69	.781	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
4.4) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง	3.76	.718	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
4.5) กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้และศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	3.82	.707	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
4.6) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง	3.76	.718	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
รวม	**3.64**	**.757**	**มาก**	**.00**	**1.00**	**สอดคล้อง**
รวมยุทธศาสตร์	**3.63**	**.748**	**มาก**	**.00**	**1.00**	**สอดคล้อง**

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยมและมัธยฐาน (Mo - Md) และระดับความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม (ต่อ)

รายการการดำเนินการตามกลยุทธ์	$\overline{X}$	SD	ระดับการดำเนินการ	Mo-Md	Q.D	ลักษณะความคิดเห็น
5) ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ						
5.1) เงื่อนไขความจงรักภักดีในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวอีสานตอนใต้ต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความวิริยะ อุตสาหะและพระอัจฉริยภาพขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	3.65	.749	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
5.2) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน เคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน	3.58	.797	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
5.3) เงื่อนไขการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน	3.61	.736	มาก	.00	1.00	สอดคล้อง
รวม	**3.61**	**.596**	**มาก**	**.50**	**1.00**	**สอดคล้อง**

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ทั้งผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นฉันทามติว่ายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่กำหนดและประเมินประสิทธิภาพแล้วนั้นมีความเป็นไปได้ในระดับมากในการนำไปใช้ในชุมชน

ภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวม ทั้งส่วนที่เป็นเป้าประสงค์ส่วนยุทธศาสตร์และส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ

4.3 ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

จากข้อมูลการรับรู้ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ปัจจัยแวดล้อมการขับเคลื่อน ทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในชุมชนเป้าหมาย การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพยุทธศาสตร์และการตรวจสอบความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในชุมชนภาคอีสานตอนได้ในภาพรวม กำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ที่เป็นยุทธศาสตร์ในองค์รวม ทั้งเป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

4.3.1 เป้าประสงค์

กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นจุดหมาย (Goal) ของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 3 ประการ ดังนี้

4.3.1.1 เป้าประสงค์ที่ 1 บุคคลพอเพียง บุคคลในครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ต้อง

1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2) มีเหตุมีผล
3) รู้จักพอ รู้จักประมาณ
4) รอบคอบ ไม่ประมาท
5) รอบรู้และเรียนรู้
6) ประหยัด ซื่อสัตย์
7) อดทนขยันหมั่นเพียร
8) มีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม
9) รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
10) รักอิสระ รักสามัคคี
11) ประมาณความต้องการของตนและครอบครัวได้
12) เห็นช่องทางในการเลี้ยงชีพและจัดการเป็น
13) รักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด

14) เรียนรู้จากการประกอบอาชีพ

15) มีความสุขและพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.3.1.2 เป้าประสงค์ที่ 2 ครอบครัวพอเพียง ครอบครัวในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ต้องเป็นครอบครัวที่

1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

3) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรู้จักพอ รู้จักประมาณไม่คิดหรือทำการใหญ่เกินตัว

4) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรอบคอบ ไม่ประมาท

5) บุคคลในครอบครัวเป็นคนดีมีคุณธรรม

6) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้

7) บุคคลในครอบครัวยอมรับและเชื่อฟังหัวหน้าครัวเรือน

8) บุคคลในครอบครัวเป็นคนประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร

9) บุคคลในครอบครัวมีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม

10) บุคคลในครอบครัวเป็นคนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

11) บุคคลในครอบครัวมีความรู้และมีช่องทางในการประกอบอาชีพ

12) บุคคลในครอบครัวรักอิสระ รักสามัคคี

13) บุคคลในครอบครัวรักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด

14) บุคคลในครอบครัวพอใจในอาชีพและเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ

4.3.1.3 เป้าประสงค์ที่ 3 ชุมชนพอเพียง ชุมชนในภาคอีสานตอนใต้จะต้องเป็นชุมชนที่

1) คนในชุมชนเข้าใจ ศรัทธาและดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) คนในชุมชนมีค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ชุมชนมีโครงสร้าง แกนนำและเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจน

4) ชุมชนมียุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ

5) ชุมชนมีคู่มือในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งและเข้าถึงได้สะดวก

7) ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนให้ความสำคัญ สนับสนุน สร้างโอกาสในการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

8) ชุมชนมีกองทุน มีศูนย์การจัดการปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพ

9) ผู้นำชุมชน แกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้และทักษะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

10) ผสมผสานกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ ชุมชน

11) คนในชุมชนรู้รักสามัคคี รู้จักแบ่งปัน เสียสละและมีความสุข

12) สร้างความรู้ใหม่และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

4.3.2 ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

คัดเลือกยุทธศาสตร์ 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ ดังนี้

4.3.2.1 ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน จัดกลุ่มทางเลือกระดับกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง สร้างและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงในครัวเรือนโดยการร่วมกำหนดค่านิยมร่วม พฤติกรรมการปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน ผู้นำทำให้ดู บ่มเพาะและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงของครัวเรือน ยอมรับคำติชมและและปรับปรุงพัฒนาด้วยตนเอง

2) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง เลือกและพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มบทบาทหน้าที่ผู้นำ เยี่ยมบ้านผู้นำ สร้างการยอมรับและสร้างผู้นำต้นแบบ ทั้งระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน

3) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง ขับเคลื่อนตามความเข้มแข็งของชุมชน ให้ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง จัดตั้งและพัฒนากลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง ตั้งธนาคารเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคลัง

ปัจจัยการผลิต สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นคลังปัญญา จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน

4) กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนและความสำเร็จเป็นแรงจูงใจ ให้มีความกระตือรือร้นและกำลังใจในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการประกาศและเผยแพร่เกียรติคุณบุคคลและครอบครัวพอเพียง การจดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในงาน การรับฟังคำติชมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน ดำเนินการโดยการสื่อสารความพอเพียงที่ถูกต้องแก่ชาวบ้าน ป้องกันกระแสบริโภคนิยมทุนนิยมจากภายนอกจากภายใน ให้ตัวอย่างและทางเลือกความพอเพียงผ่านสื่อบุคคล สื่อวิทยุชุมชน เพลง ศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน สร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอีสานและสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับกระแสการพัฒนาจากภายนอก

4.3.2.2 ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพความเป็นจริง จัดกลุ่มทางเลือกเป็นกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง โดยเพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการขับเคลื่อนตามสภาพจริงตามแนวการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สร้างบรรยากาศความพอเพียง ดำเนินชีวิตและปฏิบัติจริงตามสภาพจริงและการสร้างชุมชนน่าอยู่

2) กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ ปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการปฏิบัติจริง การเก็บออมและการแบ่งปัน การประกอบอาชีพจริงด้วยตนเองและการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง การกำหนดและสร้างพฤติกรรมพอเพียง การประกอบอาชีพแบบครบวงจร ให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง

3) กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง ใช้คติธรรมอีสานสอนความพอเพียง สอดแทรกกิจกรรมพอเพียงในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม จัดมหกรรมพอเพียงในวันเข้าพรรษา และวันเฉลิมพระชนมพรรษา กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สื่อสารเศรษฐกิจพอเพียงทางวัฒนธรรมและประกาศเกียรติคุณหมู่บ้านอีสานพอเพียงตัวแบบ

4) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายบุคคลพอเพียง วิทยุชุมชน สื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก

4.3.2.3 ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งระดับครัวเรือนทั้งระดับชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง จัดทำแผนชุมชนพอเพียง โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จ ยุทธศาสตร์และทางเลือกเฉพาะของแต่ละชุมชนและกลไกในการขับเคลื่อนแผนโดยให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน

2) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง โดยสร้างค่านิยมร่วมพอเพียงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ จัดอบรมและสอนแนะอย่างทั่วถึงกำหนดธรรมเนียมการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน

3) กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง โดยใช้เกษตรทฤษฎีใหม่นำการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและขยายเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ เครือข่ายพอเพียง

4) กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์การเรียนรู้ จัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จัดคลังปัญญา และยกย่องภูมิปัญญาเป็นตัวแบบ

5) กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง จัดวัดและโรงเรียนในชุมชนให้เป็นผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการจัดศูนย์ความรู้ จัดการเผยแพร่และการจัดการเรียนการสอนและจัดศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวแบบ

6) กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม จัดตั้งกรรมการและทีมงานเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อน จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจัด OTOP พอเพียง และจัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียงเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

4.3.3 เงื่อนไขความสำเร็จ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยกลไกและเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญที่จะต้องจัดการความเสี่ยงในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ 3 เงื่อนไขสำคัญ ดังนี้

4.3.3.1 เงื่อนไขความต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง ชาวอีสานตอนใต้ต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความวิริยะอุตสาหะ และพระอัจฉริยภาพขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง

ยุทธศาสตร์ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ และนำเสนอยุทธศาสตร์และกลยุทธ์คัดสรร ตามลำดับ

ผลการศึกษาที่นำเสนอ คือ ครัวเรือนมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก โดย ศรัทธา เห็นประโยชน์ ปฏิบัติและรับรู้ในระดับมากแต่มีการจัดการในระดับปานกลาง ครัวเรือนมีปัญหาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาพรวมในระดับปานกลาง และมีความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก ครัวเรือนรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับคำสอนอีสานและหลักพุทธศาสนา มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติ ระดับเตรียมการ และระดับรับรู้ มีปัญหา ทั้งในด้านการ

4.3.3.2 เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน เคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน

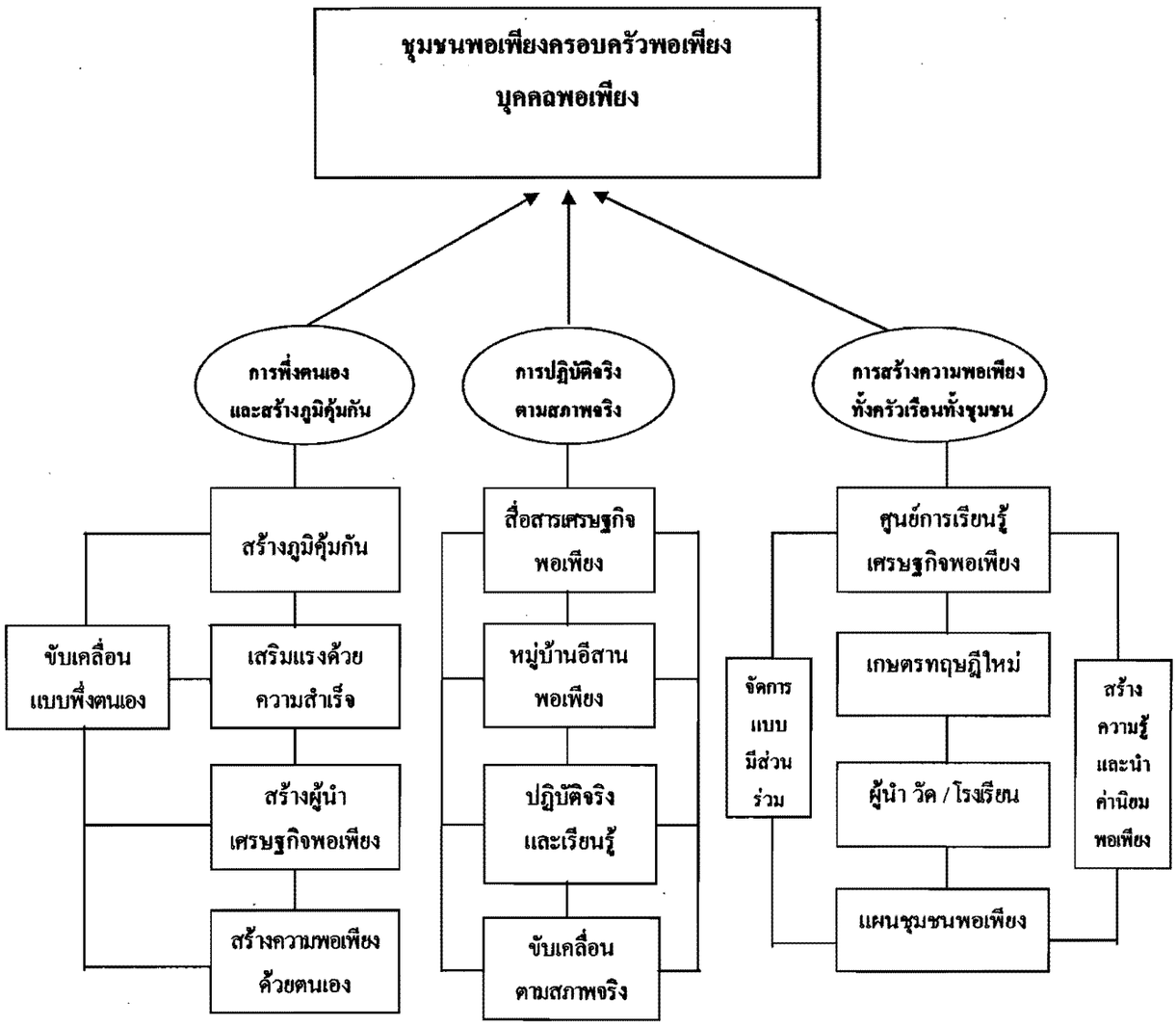
4.3.3.3 เงื่อนไขการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเอง ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ว่า ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่เป็นการศึกษาเบื้องต้นเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงลึกเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมของชุมชนเป้าหมายรายตำบล ปัจจัยแวดล้อมของชุมชนในภาพรวม ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือก ผลการจัดวางยุทธศาสตร์เบื้องต้น ผลการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คัดเลือกยุทธศาสตร์ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ และนำเสนอยุทธศาสตร์และกลยุทธ์คัดสรร ตามลำดับ

ผลการศึกษาที่นำเสนอ คือ ครัวเรือนมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก โดย ศรัทธา เห็นประโยชน์ ปฏิบัติและรับรู้ในระดับมากแต่มีการจัดการในระดับปานกลาง ครัวเรือนมีปัญหาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาพรวมในระดับปานกลาง และมีความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก ครัวเรือนรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับคำสอนอีสานและหลักพุทธศาสนา มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ระดับ คือ ระดับปฏิบัติ ระดับเตรียมการ และระดับรับรู้ มีปัญหา ทั้งในด้านการรับรู้และการจัดการในการนำสู่การปฏิบัติและต้องการแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ดำเนินการแบบพึ่งตนเองตามสภาพจริงตามสภาพของแต่ละชุมชน

ปัจจัยแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ครัวเรือนมีจุดแข็งสำคัญที่หัวหน้าครัวเรือนรับรู้ สมาชิกในครัวเรือนเชื่อฟังและมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเป็นผู้นำ มีจุดอ่อนสำคัญที่ผู้นำครอบครัวและชุมชนไม่ได้รับการส่งเสริมโดยตรง ชาวบ้านไม่เข้าใจแนวปฏิบัติและผู้นำภูมิปัญญาของการส่งเสริมจริงจัง มีโอกาสสำคัญที่ชาวบ้านต้องการทำดีเพื่อในหลวง ภูมิปัญญาอีสานและค่านิยมรักบ้านเกิด และมีอุปสรรคสำคัญที่กระแสบริโภคนิยม บ้าน วัด โรงเรียนยังไม่ร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังขาดเอกภาพไม่ทั่วถึง กำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจากปัจจัยแวดล้อม ทั้งทางเลือกเชิงรุก เชิงพัฒนา เชิงแตกตัวและเชิงตั้งรับจำนวน 41 ทางเลือก วิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกได้ 3 ตัวประกอบหลัก 15 กลุ่มทางเลือก จัดวางยุทธศาสตร์โดยกำหนดเป้าประสงค์การขับเคลื่อนไว้ 3 เป้าประสงค์ คือ

บุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียง และชุมชนพอเพียง จัดวางได้ 3 ยุทธศาสตร์ 20 กลยุทธ์ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ เงื่อนไขความต้องการทำความดีเพื่อในหลวง เงื่อนไขทางวัฒนธรรมและเงื่อนไขการมีส่วนร่วมและพึ่งตนเอง เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่ามีเพียง 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จและนอกจากนั้นทั้งผู้รู้ หัวหน้าครัวเรือนและชาวชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นฉันทามติว่า 3 เป้าประสงค์ 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ และ 3 เงื่อนไขมีความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในภาพรวมของชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ตามแผนภาพที่ 4.2 ดังนี้

ภาพที่ 4.2 แผนที่ยุทธศาสตร์

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบผสานวิธี ในพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.4 อภิปรายผล

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เชิงกระบวนการ ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

5.1.2 เพื่อศึกษาทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

5.1.3 เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนการวิจัย ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน (1) ขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน และ ดำเนินการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้น ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึกในชุมชนเป้าหมาย (2) ขั้นศึกษาทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ดำเนินการศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ

ปฏิบัติระดับครัวเรือน ในชุมชนเป้าหมาย ศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาพรวมของทุกชุมชน กำหนดทางเลือก วิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือก จัดวางยุทธศาสตร์ วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์และตรวจสอบความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ตามลำดับ (3) ขั้นนำเสนอยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

5.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนและผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ 5 จังหวัด ได้แก่จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดนครราชสีมา

5.2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้รู้ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนและผู้เกี่ยวข้องตามกิจกรรมการวิจัย โดย

1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) จำนวน 405 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ ยามาเน ที่จำนวนประชากรไม่แน่นอน และระดับความคลาดเคลื่อน ± 5

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการในเชิงลึกการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนได้แก่ผู้เกี่ยวข้องใน 10 ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป 200 คน รวม 470 คน

3) กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมปฏิบัติการกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ในชุมชนเป้าหมาย 200 คน

4) กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป รวม 405 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ยามาเน ที่ประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ±5

5) กลุ่มตัวอย่างในการประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป 405 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร่ยามาเนที่ประชากรไม่แน่นอน ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5

5.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดเครื่องมือการวิจัยตามลักษณะข้อมูลที่ศึกษาและขั้นตอนการวิจัย 9 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) = .60 ขึ้นไป ทุกรายการข้อคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α)= .996

แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์สภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง

แบบที่ 3 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมความพอเพียงของผู้ให้การสัมภาษณ์ และปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง

แบบที่ 4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มสรุปปัญหาและแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ใช้บันทึกการสนทนากลุ่มกำหนดแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง

แบบที่ 5 แบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ปัจจัย กำหนดทางเลือกและจัดวางยุทธศาสตร์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ใช้บันทึกการประชุมปฏิบัติการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง

แบบที่ 6 แบบวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ใช้สอบถามผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปที่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการและในชุมชนเป้าหมาย เกี่ยวกับทางเลือกในการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง มีค่าความตรงในเนื้อหา (IOC) = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถาม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) =.995

แบบที่ 7 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กระทำโดยการติดตามประเมินผลการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนใช้สำหรับบันทึกการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการดำเนินการและความสำเร็จของการดำเนินการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง

แบบที่ 8 แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความ สำเร็จการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนใช้สอบถามการดำเนินการ ความสำเร็จ

และวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง มีค่าความตรงในเนื้อหา (IOC) = .60 ขึ้นไปทุกรายการข้อคำถาม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α)=.994

แบบที่ 9 แบบประเมินความเป็นไปของการนำยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในระดับชุมชนภาคอีสานตอนใต้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้เอง ค่าดัชนีความตรงในเนื้อหา (IOC) = .60 ขึ้นไป ทุกรายการข้อคำถาม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) =.996

5.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และรวบรวมคืนด้วยตนเองในขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม เก็บรวมรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และ การสนทนากลุ่มในขั้นศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึก

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมปฏิบัติการในขั้นวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและศึกษาทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ขั้นตอนที่ 4 จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบและรับคืนด้วยตนเองในกิจกรรมการวิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ และกิจกรรมการประเมินความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

5.2.5 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปบรรยายเนื้อหาด้วยวิธีเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2546 : 144) โดยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามเครื่องมือที่จัดเก็บ สร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล บรรยายเนื้อหา พร้อมกับตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation)

ลักษณะที่ 2 ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติและเกณฑ์การแปลผลคะแนน ดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เป็นสถิติในการวิเคราะห์

(2) วิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสกัดและจัดกลุ่มทางเลือกในเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principal Component Analysis) หมุนแกนโดยวิธี Varimax

(3) วิเคราะห์ปัจจัยยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (B) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เป็นสถิติในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าพิสัยควอไทล์ (Q.D.) ค่าความต่างของฐานนิยม และมัธยฐาน (Mo-Md) เป็นสถิติในการวิเคราะห์

5.3 สรุปผลการวิจัย

5.3.1 สภาพการดำเนินการ ปัญหาและความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับชุมชนในภาคอีสานตอนใต้จากการศึกษาเบื้องต้น

5.3.1.1 สภาพของการดำเนินการระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนในภาพรวมในระดับมาก โดยมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมากในด้านความศรัทธา การเห็นประโยชน์ การปฏิบัติ และการรับรู้ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการมีการดำเนินการในระดับปานกลาง

1) ด้านการรับรู้ ครัวเรือนรับรู้และเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก โดยรับรู้มากเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชนตามลำดับและรับรู้น้อยเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจพอเพียงกับบริโภคนิยม และรับรู้จากหน่วยงานราชการ จากสื่อมวลชนภายนอกชุมชนและสื่อมวลชนในชุมชน ตามลำดับ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ส่วนใหญ่รับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนให้พออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อนและจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและจะ ต้องนำมาประยุกต์ใช้จริงในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน การที่ชาวบ้านรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับคำสอนอีสานที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดีอยู่ก่อนแล้ว ชาวบ้านเห็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปัจจัยการเลี้ยงชีพที่ขาดแคลนและความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติที่ประสบด้วยตนเอง และยอมรับว่าเศรษฐกิจ

พอเพียง เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้จริง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพราะได้ปฏิบัติจริงและเห็นตัวอย่างความสำเร็จ นอกจากนั้นชาวบ้านที่ปฏิบัติและประสบความสำเร็จส่วนใหญ่เคยประสบความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจกระแสหลักมาก่อน อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังไม่ชัดเจนในความหมาย ขอบข่าย และแนวปฏิบัติในระดับครัวเรือน แนวการปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพจริง รวมทั้งการดำเนินการอย่างสมดุลระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจกระแสหลักประกอบกับการรับรู้จากหน่วยงานราชการ และสื่อภายนอกมีความหลากหลายยากที่จะนำสู่การปฏิบัติได้จริง

2) ด้านการปฏิบัติ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก มีการปฏิบัติมากเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประหยัด ใช้สิ่งของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และมั่นใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะน้อมนำมาปฏิบัติ ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การคิดก่อนทำโดยมีการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปฏิบัติ กลุ่มเตรียมการ และ กลุ่มรับรู้ ครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับเตรียมการ สิ่งที่น้อมนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่การมีเหตุผล มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประหยัด ใช้ทรัพยากรคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ความตระหนักและพึงพอใจในแผ่นดินเกิด พอใจในปัจจัยการเลี้ยงชีพที่ขาดแคลนของภาคอีสานตอนใต้ และตระหนัก ยอมรับและพร้อมจะปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านการจัดการ ครัวเรือนและชุมชนมีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับปานกลาง กิจกรรมการจัดการที่มีการจัดการมากที่สุดได้แก่ การมีหน่วยงานรับผิดชอบส่วนกิจกรรมที่มีการจัดการน้อยที่สุดได้แก่การติดตามประเมินผลและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ระบบงานการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนยังไม่มีงบประมาณสนับสนุน วิธีการในการขับเคลื่อนของหน่วยงานภาครัฐยังมีช่องว่างทั้งแนวคิด และวิธีการ บุคลากรแกนนำขาดทักษะในการเผยแพร่ ขาดค่านิยมร่วมในการดำเนินการทั้งระดับครัวเรือน และชุมชนโดยใช้ความต้องการทำดีเพื่อในหลวงแรงกระตุ้นจากผู้นำชุมชนและความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตเป็นแรงจูงใจในการดำเนินการ

5.3.1.2 ปัญหาสภาพการดำเนินการของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการจัดการ การปฏิบัติ แรงจูงใจและปัญหาการรับรู้ จากมากไปหาน้อยตามลำดับ ปัญหาสำคัญคือ

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนยังไม่เป็นระบบ ขาดเอกภาพในการขับเคลื่อน องค์กรที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ขาดระบบงานการขับเคลื่อนที่ชัดเจน ขาดยุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนยังไม่เข้มแข็ง วิธีการในการขับเคลื่อนของหน่วยงานภาครัฐยังมีช่องว่างทั้งแนวคิด และวิธีการ การประเมินยังไม่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม บุคลากรแกนนำขาดทักษะในการเผยแพร่ และไม่มีค่านิยมร่วมในการดำเนินการทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน

5.3.1.3 ความต้องการระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก โดยมีความต้องการให้ทุกคนศรัทธาและเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องการแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนและต้องการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและดำเนินการขับเคลื่อนด้วยตนเองและเสนอแนะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน 10 อันดับแรกประกอบด้วย ให้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน ให้มีการปฏิบัติจริงจนประสบความสำเร็จก่อนแล้วจึงขยายผล เพิ่มศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ปฏิบัติจริงและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ลดปัจจัยการผลิต จัดหลักสูตรอบรมเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น ให้ราชการสนับสนุนต้นทุนการผลิตตามความจำเป็น อบรมวิทยากรเศรษฐกิจพอเพียงและให้ทุกครอบครัวในชุมชนมีโอกาสได้รับการอบรมเศรษฐกิจพอเพียงตามลำดับ โดยมีหน่วยงานราชการสนับสนุนอย่างเข้าใจและเป็นระบบมากขึ้น

5.3.2 ปัจจัยแวดล้อม ทางเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนในภาคอีสานตอนใต้

5.3.2.1 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับ ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีปัจจัยแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) ในการดำเนินการและภัยคุกคาม (Threats) ในภาพรวมของทุกชุมชน 10 อันดับแรกดังนี้

1) จุดแข็ง (Strength) ชุมชนมีจุดแข็งที่เอื้อต่อการดำเนินการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)ให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (2) หัวหน้าครัวเรือนรับรู้ ศรัทธาและมีแรงจูงใจ (3) บุคคลในระดับครัวเรือนเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัว (4) ผู้นำภูมิปัญญาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (5) บุคคลรวมตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายสื่อสารได้ง่าย (6) ค่าใช้จ่ายมีการรวมกลุ่ม สื่อสารได้ง่าย (7) มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน

ชุมชน (8) จัดองค์การเพื่อการจัดการขับเคลื่อนภายในชุมชนได้ (9) ระบบงานการขับเคลื่อนจัดระบบงานการขับเคลื่อนในชุมชนได้(10) มีแผนชุมชนเป็นแผนแม่บทการพัฒนา

2) จุดอ่อน (Weakness) ชุมชนมีจุดอ่อนที่ไม่เอื้อหรือเป็นปัญหาต่อการดำเนินการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนไม่ชัดเจน (2) หัวหน้าครัวเรือนไม่เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน (3) บุคคลในครัวเรือนขาดโอกาสการรับรู้ แรงจูงใจและอย่างทั่วถึง (4) ผู้นำภูมิปัญญาขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการถ่ายทอด (5) บุคคลรวมตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง (6) ค่าใช้จ่ายไม่มาก (7) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ไม่มีงบประมาณสนับสนุนเป็นการเฉพาะ ขาดเงินลงทุน (8) ไม่มีการจัดองค์การเพื่อการจัดการขับเคลื่อนภายในชุมชน (9) ระบบงานการขับเคลื่อนไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม(10) แผนชุมชนที่เป็นแผนแม่บทการพัฒนาขาดยุทธศาสตร์พอเพียง

3) โอกาส (Opportunity) โอกาสที่เอื้อต่อการดำเนินการ ได้แก่ (1) ความเชื่อในกรรมดี-ชั่วชดเชยกันไม่ได้ (2) ชาวบ้านมีค่านิยมรักครอบครัวรักบ้านเกิด (3) วัดเป็นศูนย์กลางความเชื่อของชุมชน (4) สถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน (5) ส่วนราชการมีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม (6) แหล่งเรียนรู้ภายนอกหลากหลายและเป็นเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง (7) สื่อมวลชนภายนอกหลากหลายและเข้าถึง (8) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหลากหลาย (9) กฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเอื้อและยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (10) ทุกส่วนราชการมีนโยบายสนับสนุน

4) อุปสรรค (Threats) อุปสรรคที่เป็นภัยคุกคามในการดำเนินการ ได้แก่ (1) ความเชื่อกรรมดีกรรมชั่วชดเชยกันไม่ได้ (2) ชาวบ้านมีค่านิยมบริโภคนิยมรัก สบาย (3) วัดไม่สอนคุณธรรมพอเพียง (4) สถานศึกษายังไม่เป็นศูนย์เรียนรู้พอเพียง (5) ส่วนราชการขาดเอกภาพในการส่งเสริม (6) แหล่งเรียนรู้ภายนอกตั้งอยู่ห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง (7) สื่อมวลชนภายนอกสร้างค่านิยมบริโภคนิยม (8) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงห่างไกล ยากต่อการเข้าถึง (9) กฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติ(10) แนวปฏิบัติไม่มีเอกภาพ

5.3.2.2 การกำหนดทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรียนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ได้ทางเลือกสำคัญ ดังนี้

1) เป้าประสงค์ บุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียง และชุมชนพอเพียง

2) ทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ ดังนี้

- ทางเลือกเชิงรุก (1) กำหนดพฤติกรรมพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชน (2) กำหนดแผนพอเพียงทางชุมชน (3) สร้างค่านิยมร่วมครอบครัวพอเพียง (4) สร้างค่านิยม

ร่วมชุมชนพอเพียง (5) จัดเกษตรทฤษฎีใหม่ (6) กำหนดธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน (7) ใช้กลุ่มวัฒนธรรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายพอเพียง (8) จัดศูนย์ปัจจัยการผลิต (9) เพิ่มความสามารถศูนย์การเรียนรู้พอเพียง (10) วัด / โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

- ทางเลือกเชิงพัฒนา (1) จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2) เรียนรู้จากการปฏิบัติ (3) เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน (4) ปฏิบัติจริงอิงศรัทธาและประเพณีท้องถิ่นโดยทบทวนธรรมเนียมครัวเรือน และ ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (5) จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ (6) ประชาสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่นและสื่อ ภายนอก (7) สร้างหมู่บ้านพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน (8) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (9) จัดให้มีกรรมการชุมชนขับเคลื่อน

- ทางเลือกเชิงเตรียมพร้อม (1) สร้างค่านิยมร่วมและธรรมเนียมพอเพียงในครัวเรือนโดยอาศัยวัฒนธรรมของครัวเรือน (2) จัดหลักสูตรอบรมโดยศูนย์การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง (3) สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน (4) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง (5) ใช้กลุ่มทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง (6) จัดกองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนพอเพียง (7) จัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียง (8) จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ปัจจัยการผลิต (9) จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน (10) วัดและโรงเรียนเผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน

- ทางเลือกเชิงตั้งรับ (1) สร้างความพอเพียงในครอบครัวด้วยตนเอง (2) จัดให้มีผู้นำและกรรมการพอเพียงของชุมชน (3) เยี่ยมบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง (5) สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน (6) จัดศูนย์บริหารปัจจัยในศูนย์การเรียนรู้ (7) เสริมแรงให้เกิดความมั่นใจทั้งในครอบครัวและชุมชน (8) สร้างภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจกระแสหลัก

5.3.2.3 ตัวประกอบทางเลือก นำทางเลือกที่มีน้ำหนักความสำคัญในลำดับต้นๆ จำนวน 41 ทางเลือกมาวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสกัดและจัดกลุ่มทางเลือกในเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principal Component Analysis) จัดกลุ่มตัวประกอบทางเลือก ได้ 3 กลุ่มทางเลือก กลุ่มทางเลือกเชิงรุกเป็นตัวประกอบหลักที่ 1 ค่า Eigenvalue = 36.085 จำนวน 24 ทางเลือก กลุ่มทางเลือกเชิงพัฒนาเป็นตัวประกอบหลักที่ 2 ค่า Eigenvalue = 2.366 จำนวน 10 ทางเลือก กลุ่มทางเลือกเชิงแตกตัวและเชิงตั้งรับ พัฒนาเป็นตัวประกอบหลักที่ 3 ค่า Eigenvalue 1.431 จำนวน 7 ทางเลือก

5.3.2.4 จัดวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ เป็น 3 ยุทธศาสตร์ และ 20 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม และกลยุทธ์การประเมินความสำเร็จและความก้าวหน้า

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง จัดกลุ่มทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การรู้ตนรู้ความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง และกลยุทธ์การครอบครัวเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน จัดกลุ่มทางเลือกระดับกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน กลยุทธ์การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง และกลยุทธ์การประกอบอาชีพตามกำลัง

5.3.2.5 คัดสรรยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ จำนวน 3 ยุทธศาสตร์ และ 15 กลยุทธ์

5.3.3 การนำเสนอยุทธศาสตร์ในองค์รวม ประกอบด้วยเป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลไกการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

5.3.3.1 เป้าประสงค์ กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นจุดหมาย (Goal) ของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 3 ประการ คือ บุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียง และชุมชนพอเพียง

5.3.3.2 ยุทธศาสตร์การนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ คัดเลือกยุทธศาสตร์ที่เป็นทางเลือกสุดท้าย 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความพอเพียงทั้งระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ประกอบด้วยกลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง กลยุทธ์การสร้างองค์ความรู้และค่านิยมพอเพียง กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง จัดกลุ่มทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน จัดกลุ่มทางเลือกระดับกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน

5.3.3.3 เงื่อนไขความสำเร็จ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยกลไกและเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญที่จะต้องจัดการความเสี่ยงในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ 3 เงื่อนไขสำคัญ ดังนี้

1) เงื่อนไขความต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง ชาวอีสานตอนใต้ต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความวิริยะอุตสาห และพระอัจฉริยภาพ ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและต้องการในการทำดีเพื่อในหลวง

2) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน เคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน

3) เงื่อนไขการมีส่วนร่วม และการพึ่งตนเอง ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน

5.4 อภิปรายผล

การศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยแบบผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการเชิงปริมาณเพื่อการสรุปอ้างเต็มพื้นที่ภาคอีสานตอนใต้และการคัดกรองยุทธศาสตร์และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ดำเนินการเชิงคุณภาพในการศึกษาเชิงลึกในพื้นที่เป้าหมาย การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม การกำหนดทางเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์ตามลำดับซึ่งดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มและการประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงของพื้นที่และเป็นข้อมูลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่พัฒนาจากข้อมูลปัจจัยแวดล้อมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ เป็นยุทธศาสตร์ที่ชาวบ้านและชุมชนร่วมกำหนด เป็นยุทธศาสตร์ที่ผสมผสานความต้องการของชาวบ้าน ข้อจำกัดของครัวเรือนและชุมชน

ข้อจำกัดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับหลักการทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดวางยุทธศาสตร์พื้นที่ยุทธศาสตร์และเป็นยุทธศาสตร์ที่ผ่านการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและตรวจสอบเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอนมีข้อควรอภิปรายเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

5.4.1 ผลการวิจัยพบว่า ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับมาก โดยรับรู้ ศรัทธาเห็นประโยชน์และปฏิบัติในระดับมาก ส่วนการจัดการมีการดำเนินการในระดับปานกลาง เป็นผลการศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเบื้องต้นในภาพรวมของครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ที่มีการศึกษาทั้งการรับรู้ซึ่งรวมถึงความเข้าใจ ความศรัทธา การเห็นประโยชน์และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาได้ข้อสรุป 3 ประเด็น คือ ประเด็นการรับรู้ ความศรัทธาเห็นประโยชน์ ประเด็นการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งดำเนินการในระดับมาก และประเด็นที่ 3 เป็นประเด็นการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ซึ่งดำเนินการในระดับปานกลาง ผลการศึกษาในประเด็นแรกแตกต่างจากผลการวิจัยของ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจันทร์และคณะ (2550) ที่ศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชน และพบว่าในภาพรวมประชาชนทุกอาชีพ ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะประชาชนในภาคการเกษตรมีความเข้าใจเพียงในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพในภาคการเกษตรแต่มีการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับ มาก หรือมากกว่าภาพรวมของประชาชนในภาคการเกษตรในภาพรวมของประเทศ สำหรับประเด็นการปฏิบัติหรือการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาพรวมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจันทร์และคณะ (2550) เช่นเดียวกันที่พบว่าประชาชนทั่วไปมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในในชีวิตประจำวันในทุกมิติในระดับมาก แต่จะแตกต่างในกลุ่มประชาชนในภาคการเกษตรที่ผลการศึกษาของ ทรงศักดิ์ ศรีบุญจันทร์และคณะ (2550) พบว่าประชาชนในภาคการเกษตรมีการประยุกต์ใช้ในระดับปานกลางในภาพรวมทั้ง 2 ประเด็นจึงอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีการรับรู้และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรฐกิจพอเพียง แตกต่างและมากกว่าประชาชนในภาคการเกษตรในภาคอื่นหรือในภาพรวมของประเทศ

สำหรับประเด็นที่ 3 การจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่าชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับปานกลาง และรายการที่มีการจัดการน้อยได้แก่การ ติดตามประเมินผล และการยกย่องบุคคลที่ ประสบความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่

การปฏิบัติ ขาดแนวทางและแผนการปฏิบัติระดับครัวเรือน และระดับชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สากล ศรีรัตนศักดิ์ (2551) ที่ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่ากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบผลสำเร็จนั้นต้องขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ การมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมคิดค้นปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผล การขับเคลื่อนหรือการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ยังขาดการมีส่วนร่วมทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน จำเป็นที่จะส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเชิงกลยุทธ์ในการเพิ่มระดับการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทอดศักดิ์ คำเหมือง และคณะ (2550) ที่ศึกษาการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและพบว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรกในการส่งเสริมสนับสนุนและการวิจัยเชิงกลยุทธ์ในการเพิ่มระดับการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในระบบทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกร

นอกจากการรับรู้และการจัดการดังกล่าวแล้วผลการวิจัยยังพบว่า ชาวชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีความศรัทธาและเห็นประโยชน์ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ ความศรัทธา และการเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ น่าจะมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับครัวเรือนที่ส่งผลให้ชาวภาคอีสานตอนใต้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนในภาคเกษตร มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติในระดับมาก

5.4.2 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อศึกษาเชิงลึกชาวภาคอีสานตอนใต้ รับรู้ ศรัทธา เห็นประโยชน์ และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับวัฒนธรรมอีสาน และความจงรักภักดีของชาวอีสานที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นข้อค้นพบสำคัญ ของการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนั้นยังพบว่าประชาชนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ยังเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนา ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน ทั้งความเชื่อความคิด การปฏิบัติตามกรอบขนบธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติต่อกันของคนในชุมชน และการสร้างสรรค์ต่อยอดภูมิปัญญา กล่าวคือ การยึดมั่นในพระพุทธศาสนาส่งผลให้เกิด “คำสอนอีสาน” ที่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา แต่ชาวบ้านได้หยิบยกมาเป็นคำสอนที่พ่อแม่ หรือ “ผู้ใหญ่” ใช้สั่งสอนลูกหลาน ทั้งในครัวเรือน และชุมชนและสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย เช่น “เกิดมาต้องเป็นคนมีเหตุผล” “คิดให้เป็น” “ให้รู้จักพอ” “ไม่ประมาท” “อย่าคิดการใหญ่เกินตัว” เป็นต้น หลักธรรมในพระพุทธศาสนา คำสอนอีสาน ประกอบกับวัฒนธรรมการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ทำให้มีการรับรู้ ศรัทธา และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก ความ

สอดคล้องของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับหลักพระพุทธศาสนาที่ค้นพบ สอดคล้องกับข้อค้นพบของพระมหาประทีป พรมสิทธิ์ (2545) ที่ทำการวิจัยวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และพบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักจริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนา คือหลักสันโดษ ความพอดี พอเพียง พอประมาณ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น แก้ปัญหาจากภายในสู่ภายนอก มุ่งเอาชนะกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจ คือความโลภ ความโกรธ และความหลง เน้นการมีปัญญารู้เท่าทันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นการพัฒนาตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล หลักการของเศรฐกิจพอเพียง จึงสอดคล้องกับหลัก "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือ "ทางสายกลาง" ของพุทธศาสนา ส่วนความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นเหตุผลสำคัญที่ชาวชุมชนอีสานใต้รับรู้ ศรัทธาและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านยอมรับและจงรักภักดีตระหนักในความห่วงใย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและยอมรับว่า การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวบ้านจึงพอใจ และต้องการที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.4.3 ผลการวิจัยพบว่า ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ มีปัญหาระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการจัดการ ด้านการปฏิบัติ ด้านแรงจูงใจ และด้านการรับรู้จากมากไปหาน้อยตามลำดับ การที่มีปัญหาด้านการจัดการมากกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนและชุมชน (ตำบล) มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในระดับครัวเรือนและชุมชน การนำสู่การปฏิบัติจึงมีลักษณะหลากหลายไม่เป็นระบบ โดยเฉพาะการขาดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมของประชาชนทั้งร่วมกำหนดปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล ดังผลเชิงประจักษ์คือ ประชาชนในชุมชนยังไม่มีค่านิยมร่วม พอเพียงของครอบครัวและชุมชน ขาดแผนขับเคลื่อนระดับครัวเรือนและชุมชน การปฏิบัติหลากหลาย ไม่เป็นระบบและแตกต่างกัน ขาดการติดตามประเมินผล ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน อย่างเป็นระบบและบอกความสำเร็จได้ในภาพรวม และการปรับปรุงพัฒนา การจัดการ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5.4.4 ผลการวิจัยพบว่ายุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จจริงในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริงและยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและการสร้างภูมิคุ้มกัน รวม 15 กลยุทธ์ ซึ่งสามารถทำนายความสำเร็จในภาพรวมได้ร้อยละ 94.40 มีข้อควรอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

5.4.4.1 ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและการสร้างภูมิคุ้มกัน ประกอบด้วย กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์การขับเคลื่อน

เศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ และกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นยุทธศาสตร์แรกที่เข้าสู่สมการทำนายและทำนายความสำเร็จได้ถึงร้อยละ 93.30 แสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์นี้มีความสำคัญสูงสุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนให้ประสบความ สำเร็จนั้นจะต้องดำเนินการด้วยการพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับหลักการทรงงานขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคนที่ต้อง "ระเบิดจากข้างใน" ต้องปฏิบัติจริงและ "ไม่ติดตำรา" คือต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติจริงไม่ยึดติดตำรา สอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย เพ็งพินิจ และแสงอรุณ สุนทรีย์ (2550) ที่ศึกษารูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมและพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรมล้วนเคยประสบปัญหาจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เกษตรเพื่อขาย หรือเกษตรเคมีมาก่อน เมื่อตั้งสติได้จึงกลับมาพิจารณาตนเอง ปรับเปลี่ยนวิธีคิดและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนนำมาซึ่งความสำเร็จของการทำการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาจาก "ตนเอง" เป็นหลัก โดยเริ่มต้นจากการเดินทางสายกลางอย่างเป็นขั้นตอนของตัวเองอย่างเข้าใจ ไม่คิดการใหญ่เกินตัว มีแผนสร้างรายได้ ลดรายจ่ายและเรียนรู้จากการลงมือทำหรือการปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวปฏิบัตินิยมที่ใช้ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันที่เน้นการปฏิบัติจริงด้วยตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเอง การไม่ยึดติดตำรา จึงเป็นทางเลือกหรือยุทธศาสตร์แรกและยุทธศาสตร์สำคัญในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จ

5.4.4.2 ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง จัดกลุ่มทางเลือกที่เป็นกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง เป็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และเป็นยุทธศาสตร์เชิงพัฒนาในการขับเคลื่อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริงเป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติตามสภาพที่เป็นจริงของครัวเรือนและชุมชน ดำเนินการจริงตามธรรมชาติไม่แกล้งทำหรือเป็นเพียงการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าได้ดำเนินการ ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ เป็นวิธีการสำคัญของการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยต้องให้ชาวบ้านปฏิบัติจริงทั้งการปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพอย่างพอเพียง นอกจากการปฏิบัติจริงแล้วจะต้องมีการเรียนรู้คู่กับการปฏิบัติจริงเสมอโดยมีการพัฒนาตนเองตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียงเป็นกลยุทธ์ที่ต้องการให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาพรวมทั้งชุมชน โดยใช้ความภาคภูมิใจในความเป็นชาวอีสานวัฒนธรรมอีสานและเกียรติภูมิของชุมชนเป็นตัวเร่งในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ส่วนกลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งแก้ปัญหาความไม่เข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ลึกซึ้ง โดยนอกจากจะใช้สื่อเทคโนโยลีประเภทต่างๆ ทั้งภายในและนอกชุมชนอย่างเหมาะสมแล้ว ให้มีการใช้สื่อพื้นบ้านทั้งการละเล่น ศิลปะการแสดง เพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่งและหมอลำเป็นสื่อเชิญชวนและชักนำให้มีการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.4.4.3 ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง และกลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์การจัดการแบบมีส่วนร่วม เป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน ยุทธศาสตร์ที่มุ่งแก้ปัญหาและจุดอ่อนในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเป็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ "หลักการพึ่งตนเอง" ที่ทรงมีพระราชดำรัสว่า การพัฒนาต้องเริ่มจากการแก้ปัญหาเบื้องต้นเฉพาะหน้าก่อน เพื่อให้สามารถ "พึ่งตนเองได้" ในที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สากล ศรีรัตนศักดิ์ (2551) ที่ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิดค้นปัญญา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และ ชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว (2550) ที่ศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาร่วมกับกลุ่มแม่บ้าน ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลาและพบว่าแม่บ้านมีการรวมกลุ่มดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการร่วมคิด ร่วมศึกษา ร่วมปฏิบัติ ร่วมกำหนดโครงการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ในที่สุด

เหตุผลสำคัญที่ต้องใช้ยุทธศาสตร์นี้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นด้วยเป็นการแก้ไขข้อจำกัดเกี่ยวกับการไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ขาดระบบงานและการสนับสนุนจากภายนอกมีจำกัด

ยุทธศาสตร์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ เป็นยุทธศาสตร์สร้างความภาคภูมิใจ และสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งแสริมแรงด้วยความสำเร็จในงานโดยดำเนินการต่อเนื่องจากการไปปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ โดยมีกลยุทธ์สำคัญเพียง 4 กลยุทธ์ คือ การประกาศเกียรติคุณ การจดลิขสิทธิ์ การสร้างความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานและการรับ

ฟังคำติชม ยุทธศาสตร์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจของ Herzburge ปัจจัย Hygiene Factors ที่ใช้ความสำเร็จของงานเป็นปัจจัยการจูงใจในการปฏิบัติงาน การประกาศเกียรติคุณผู้ประสบความสำเร็จ เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเสริมแรงที่ส่วนราชการที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน แต่ยังดำเนินการไม่ทั่วถึงระดับชุมชน โดยชุมชน การจดลิขสิทธิ์เป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินการน้อย แต่จำเป็นต้องดำเนินการให้มากขึ้นที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง การสร้างความภาคภูมิใจในงานเป็นหลักการเบื้องต้นที่จะให้ผู้ทำงานได้ภาคภูมิใจในตนเอง เป็นการสร้างแรงจูงใจภายในที่เกิดจากผู้ปฏิบัติงานเอง ส่วนราชการรับฟังคำติชม เป็นการพิจารณาตนเพื่อให้ผู้อื่นได้ให้คำแนะนำเป็นแนวปฏิบัติที่จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน เป็นการประเมินการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความภาคภูมิใจของทั้งผู้ชมและผู้รับการติชม

"ข้อธรรมเนียม" ในความหมายของชาวอีสาน หมายถึง "ข้อปฏิบัติ" มาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติหรือข้อปฏิบัติที่เป็นเนติธรรมของสังคม การสร้างธรรมเนียมปฏิบัติในครัวเรือนจึงเป็นการกำหนดกรอบที่ยึดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของครัวเรือนในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยครอบครัวจะต้องมีค่านิยมร่วมพอเพียงแนวทางและพฤติกรรมการปฏิบัติที่ทุกคนยอมรับและกำกับด้วยระบบครัวเรือนให้บุคคลในครัวเรือนเดินตามกรอบปฏิบัตินั้นๆ อย่างภาคภูมิใจและมีความสุข ธรรมเนียมครัวเรือนจะเป็นกรอบการปฏิบัติด้านความพอเพียงของครัวเรือน เมื่อสมาชิกทุกคนยอมรับก็จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการแนวใหม่ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และแนวคิดองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (7S) ของแม็กเคนนี่ ที่กำหนดให้การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยพันธกิจ เป้าประสงค์ เป้าหมายและค่านิยมร่วม และกำหนดให้ค่านิยมร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่องค์กรที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542) ที่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างธรรมเนียมครัวเรือนเป็นวัฒนธรรมในครัวเรือนของชาวบ้านเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในครัวเรือนที่ครัวเรือนภาคอีสานตอนใต้มีอยู่อย่างชัดเจน เป็นข้อตกลงหรือเงื่อนไขการอยู่ร่วมกันของบุคคลในครัวเรือน และเป็นมาตรฐานพฤติกรรมที่หัวหน้าครัวเรือนใช้ในการปลูกฝังและควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในครัวเรือนให้เป็นไปตามที่พึงประสงค์ ธรรมเนียมครัวเรือนดั้งเดิมเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นวัฒนธรรม โดยมีชุมชนหรือสังคมเป็นผู้กำกับการปฏิบัติอีกขั้นหนึ่ง การกำหนดกลยุทธ์การสร้างธรรมเนียมครัวเรือนจึงสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนอีสาน

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้รับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก เนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คำสอนอีสาน ความขาดแคลน และความล้มเหลวในการดำเนินชีวิต และมีปัญหาในการทำงาน ยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเป็นยุทธศาสตร์องค์รวม เช่น ยุทธศาสตร์และเงื่อนไขความสำเร็จ ยุทธศาสตร์คัดสรร ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างธรรมเนียมครัวเรือน ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน การมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ และยุทธศาสตร์จัดความรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

5.5.1.1 ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

1) เร่งปรับปรุงการบริหารจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2) นำยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดย

- ครัวเรือนกำหนดและปฏิบัติตามค่านิยมพอเพียงของครัวเรือน ธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน และพฤติกรรมพอเพียงของครัวเรือน
- ชุมชนกำหนดค่านิยมพอเพียงและกำหนดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครัวเรือนและชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
- ทำกองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนพอเพียง
- จัดหาความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

5.5.1.2 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1) ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมการปฏิบัติและการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือนและชุมชน ในชุมชนเป้าหมายให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ขับเคลื่อน มีส่วนร่วมตามสภาพจริง ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การพึ่งตนเอง และส่งเสริมให้ชุมชนสร้างภูมิกันจากภายนอก

2) เผยแพร่และนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการสนับสนุน ส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนอื่นทั่วไป

5.5.1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

1) ให้ความสำคัญและดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในชุมชนและท้องถิ่นที่รับผิดชอบ

2) ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนและการส่งเสริมครัวเรือนชุมชนในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และแนวความคิดดั้งเดิมที่ส่งเสริมความพอเพียงทางนิเวศน์

4) ส่งเสริมรู้คิดอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้สมาชิกในศูนย์เรียนรู้มีความสามารถหลายด้าน สามารถสังเคราะห์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง จากประสบการณ์ของหลายพื้นที่ ไปจนถึงความสามารถในการวางแบบ จัดการ ประเมินผล วิพากษ์ และมีความคิดสร้างสรรค์

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.5.2.1 ศึกษาในเชิงลึก ยืนยันยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติจริง ประเมินความสำเร็จ และวิเคราะห์ยุทธศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง

5.5.2.2 ศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

5.5.2.3 ขยายผลการศึกษายุทธศาสตร์หรือใช้ยุทธศาสตร์จากการศึกษาครั้งนี้ในระดับครัวเรือนในชุมชนอื่นๆ นอกเหนือจากชุมชนในภาคอีสานตอนใต้

5.5.2.4 ศึกษาปัจจัยชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน ชุมชน และระดับภูมิภาค

5.5.2.5 ศึกษานำยุทธศาสตร์จากการวิจัยนี้ไปใช้ในระดับครัวเรือนและชุมชน

5.5.2.6 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบการขับเคลื่อนแบบพึ่งตนเอง และรูปแบบการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

เกษม วัฒนชัย. (2549). **การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง**. กรุงเทพฯ : บริษัทมติชน จำกัด.

ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. (2531). **แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาเศรษฐศาสตร์. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพฯ : เกษตรบลูพริ้นต์. 2546

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2547). "ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์", ใน **หนังสือวังลัดดาวัลย์**. กรุงเทพฯ : บริษัทดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.

จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมนฑา. (2552). **วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่างๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2540-2549**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชัยพฤกษ์ อัยยะภาคย์. (2549). **การศึกษารูปแบบและกระบวนการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่างกรณีศึกษา : โครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่บ้านนาศิริ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. (2542). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมตามแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ. (2544). **Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา - การปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

ณรงค์ โชควัฒนา. (2542). **เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพลับลิชชิ่ง.

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. (2550). **การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชน**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธ์. (2548). "แนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะ", ใน **แนวคิดทฤษฎี และหลักรัฐประศาสนศาสตร์**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

เทอดศักดิ์ คำเหมือง และคณะ. (2550). **การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

ธวัชชัย เพ็งพินิจ และแสงอรุณ สุนทรีย์. (2550). **รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรกรรม.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

นวลละออ สุภาผล. (2527). **ทฤษฎีบุคลิกภาพ.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อัดสำเนา).

นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2550). **ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : ศึกษากรณีจังหวัดราชบุรี.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ปรียานุช พิบูลสราวุธ. (2550). **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

ประคอง กรรณสูต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2549). **คุณธรรมนำการพัฒนา ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).

_____. (2542). **ยุทธศาสตร์ชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.

_____. (2548). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม : เนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

แผนที่ประเทศไทย (แผนที่). (2542). กรุงเทพฯ : กรมการขนส่งแห่งประเทศไทย.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2534). "การพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ก", ใน **ความรู้คู่คุณธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระมหาประทีป พรมสิทธิ์. (2545). **การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร. (2552). **แนวคิดยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน,

ไพรัช ถิตย์ผาด. (2546). **การประเมินผลการปฏิบัติงานเชิงยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2526). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

ภัชรินทร์ เลิศบุรุษ. (2551). **การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มาตราส่วนแผนที่ทางทหาร (แผนที่). (2552). กรุงเทพฯ : กองทัพบก.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). **การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บางกอกบล็อก.

————. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทยการพิมพ์.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ จำกัด.

————. (2551). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บริษัทบพิธการพิมพ์ จำกัด.

ลีลาภรณ์ บัวสาย. (2549). **เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วรเดช จันทรศร และคณะ. (2551). **การศึกษาวิจัยเพื่อขยายผลสู่สาธารณะเดียวกัน การพัฒนาแหล่งน้ำ ดิน ป่า และการเกษตรตามหลักปรัญาเศรษฐกิจพอเพียง : บทสรุปรายงานการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหายบล็อกและการพิมพ์.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). **การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โฟรเพชร.

วิมาลา วีระรักดวาน. (2552). **พฤติกรรมสุขภาพศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สถาบันอมิตี้.

วิมลสิทธิ หรยางกูล. (2526). **ทฤษฎีความต้องการ : ความต้องการกับความพึงพอใจ**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทย อนุเคราะห์ไทยการพิมพ์.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วิทยา เจียรพันธุ์. (2552). **รายงานสรุปผลการศึกษาปัญหาของเกษตรกรและชาวชนบท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วินัย สุปินะ. (2544). **การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติของกรมพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วีระศักดิ์ จุลดาลัย และคณะ. (2550). **การวิจัยการจัดการความรู้เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองกลุ่มเกษตรกรทำไร่สับปะรด ตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

วัลลภา ชายหาด. (2532). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ศูนย์ประสานงานเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร (องค์การมหาชน). (2544). **มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับบิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2542). **การบริหารเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : พรินติ้งแอนด์พลับบิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สนธยา พลศรี. (2547). **หลักการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับบิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สมศักดิ์ ลาดี. (2543). **การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2541). **ใต้เบื้องพระยุคลบาท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

สากล ศรีรัตนศักดิ์. (2542). **กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในบ้านเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). **การประยุกต์ใช้หลักการพัฒนาชุมชนในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บางกอกบล็อก.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

มูลนิธิ 5 ธันวามหาราช. (2550). **มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวามหาราช ครั้งที่ 31 พุทธศักราช 2550.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).

สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย. (2552). **กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง.

_____. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง.

_____. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่เกษตรบลูพริ้นท์.

_____. (2552). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ : จากงานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2549). **โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คู่มือการวางแผนยุทธศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

สำนักงานราชเลขาธิการ. (2518). "พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร", ของ **มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม.**

_____. (2541). "พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เฝ้าฯ ถวายชัยมงคล" **เนื่องใน โอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา วันพฤหัสบดี ที่ 4 ธันวาคม 2540.**

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

สำนักงานราชเลขาธิการ. (2542). "พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เฝ้าฯ ถวายชัยมงคล" เนื่องใน **โอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา วันพฤหัสบดี ที่ 4 ธันวาคม 2541.**

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). **กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์.** สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สำนักงานราชเลขาธิการ. (2543). "พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เฝ้าฯ ถวายชัยมงคล" เนื่องใน **โอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา วันพฤหัสบดีที่ 23 ธันวาคม 2552.**

อภิชัย พันธเสน. (2550). **สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

————. (2550). **วิเคราะห์นโยบายมหภาคของรัฐในมิติต่างๆ จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2540 – 2549.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อมร รักษาสัตย์. (2522). **การมีส่วนร่วมทางการเมือง.** กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

อริสรา ชูชาติ และคณะ. (2538). **เทคนิคเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม.** นครปฐม : สถาบันการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุทิศ ขาวเทียน. (2546). **การวางแผนกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว. (2550). **การวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่น : กรณีศึกษาร่วมกับกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 3 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางคล่ำ จังหวัดสงขลา.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามลดาจำกัด.

Bandura, A. (1977). **Social Learning Theory.** Englewood Cliffs, N .J.: Prentice Hall.

Dewey, J. (1961). **Democracy and education.** New York: Free Press.

Dye, Thomas R. (1992). **Uderstanding public policy.** 7th ed. New Jersey: Prentice Hall.

Elmore, Richard R. (1982). Bacjward Mapping: Implementation research and policy decisions. In Walter Williams, et al. **Studying implementation: Methodology and Administrative issues.** New Jersey: Chathan House Publishers.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Edwards III, George C. (1980). **Implementing public policy**. Washington, D.C.,: CQ Press.

Hill, Michael. (2005). **The public policy process.** 4th ed. London: Pearson Education.

Lipsky, Michael. (1980). **Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services.** New York: Russell Sage Foundation.

Owen, John M. & Rogers, Patricia J. (1999). **Program evaluation: Forms and approaches.** London: Sage Publications.

Pressman, Jeffrey L. & Wildavsky, Aaron B. (1979). **Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland.** London: University of California Press.

Parsons, Wayne. (1995). **Public policy: An introduction to the theory and practice of policy analysis.** UK: Edward Elgar Publishing.

Frankel, S. H. (1977). **Money: Two Philosophies.** Oxford: Basil Blackwell.

Frankel, J. R. (1977). **How to Teach about Values.** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Hurlock, B. E. (1974). **Personality development.** New York: McGraw Hill.

Kaufment, H.F. (1949). "Participation Organization activities in Selected Kentucky Localities", **Agricultural Experiment Station Bulletins.** 102: 30-41, May.

Kohlberg, L. (1969). "Stage and Sequence: the Cognitive Development Approach to Socialization", In **Goslin, D.A. (ed), Handbook of Socialization: Theory and Research.** Chicago: Rand McNally & Co.

Levi-Strauss, C. (1967). **Structural Anthropology: Translated by Claire Jacobson and Brooke Grundfest Schoepf.** New York: Doubleday Anchor Books.

Lickona, Thomas. (1991). **Educating for character : How our schools can teach respect and responsibility.** New York: Bantam Books.

Maslow, A. H. (1962). **Toward a psychology of being.** Princeton, NJ: Van Nostrand Reinhold.

Maslow, Abraham H. (1968). **Toward a Pychology of Being.** New York: Van Nostrand Reinhold.

Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personality (2nd ed.).** New York: Harper and Rowe.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Mead, G.H. (1934). **Mind, Self, and Society**. Ed. by C. W. Morris. Chicago University of Chicago Press.

Nisbet, R.A. (1972). **Social Change.** New York: Harper & Row.

Parsons, T. (1975). **The Present Status of Structural-Functional Theory in Sociology.** In LA Coser (ed.), The Idea of Social Structure: Papers in Honor of Robert K. Merton. New York: Harcourt Brace Jovanovich, pp 67-83.

Piaget, J. (1932). **The moral judgment of the child.** New York: Harcourt Brace.

Richard M. Ryckman. (1989). **Theories of Personality.** 4th edition. Boston, Massachusett: Brooks/Cole.

Raths, L, E, Harmin Merill, and Simon, Sidney B. (1966). **Values and Teaching.** Charles : Merill Publishing Co.

Rose, Richard. (1978). **What is governing ? Purpose and policy in Washington.** New Jersey: Prentice-Hall.

Sabatier, Paul A. (1993). Policy change over a decade or more. In Sabatier, Pual A. & Jenkins Smith, Hank C., eds. **Policy change and learning: An advocacy coalition approach.** Boulder: West view Press.

Van Horn, Carl E., Baumer, Donald C., & Gormley Jr., William T. (2001). **Politics and public policy.** 3rd ed. Washington, D.C.: CQ Press.

Witer, Soren. (1990). Integrating implementation research. In Palumbo, Dennis J. & Calista, Donald J., eds. **Implementation and the policy process: Opening up the black box.** New York: Greenwood Press.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ทีฆะพุทธิ (ประธานมูลนิธิสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย)

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด (คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา)

3) ดร.จำลอง นักฟ้อน (อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

4) ดร.เต็มจิต จันทคา (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ)

5) ดร.กิติธัช ทองอุทุม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1)

รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ สดุดีพระเกียรติคุณในฐานะที่ทรงอุทิศกำลังพระวรกายและทรงพระวิริยะอุตสาหะในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์และความเจริญอย่างยั่งยืนมาสู่พสกนิกรชาวไทยทั้งประเทศ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยตลอดมานั้น หลักสำคัญคือการพัฒนาละการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ คือ ให้มีความพอเพียง พอมี พอประมาณ และมีเหตุ มีผล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควร เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกจะได้เกิดผลกระทบที่น้อยที่สุด เช่นเดียวกันการพัฒนาชนบทเพื่อให้ราษฎรสามารถที่จะพึ่งตนเองได้และมีอาชีพที่มั่นคงแล้วต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีด้วย การพัฒนาในทุกๆ ด้านของประเทศจึงจะมีประสิทธิภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญาทรงพัฒนาโครงการต่างๆ มากมาย ด้วยความวิริยะอุตสาหะโดยมิทรงย่อท้อและรู้จักเหน็ดเหนื่อย ทรงเอาพระทัยใส่ในทุกข์สุขของราษฎรเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรที่ด้อยโอกาสพร้อมยกระดับความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ในโอกาสนี้ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นเครือข่ายระดับโลกในองค์การสหประชาชาติ มีสำนักงานตั้งอยู่ใน 166 ประเทศ ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย ภารกิจหลัก

คือ สนับสนุนและผลักดันการพัฒนาประเทศในแต่ละประเทศให้ก้าวหน้า สู่สหัสวรรษใหม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมเชื่อมโยงประเทศต่างๆ เข้าสู่เครือข่ายด้วยกันเพื่อแลก เปลี่ยนและเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ ดำเนินการตามนโยบายในแต่ละประเทศให้บรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาจึงทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช นับเป็นรางวัลแรกของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเกียรติยศนี้รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ได้จัดทำขึ้นใหม่ โดยสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ จัดตั้งเป็นประเภทรางวัลในชื่อว่า Human Development Lifetime Achievement Award

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พุทธศักราช 2549 เวลา 17.00 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระราชทานพระราชวโรกาสให้ นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ พร้อมด้วยคณะให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจด้วยความวิริยะอุตสาหะในการพัฒนาและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทย ดังคำประกาศราชสดุดี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ โดยเลขาธิการสหประชาชาติ วันที่ 26 พฤษภาคม 2549 ดังนี้

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม "...สหประชาชาติมีความปลาบปลื้มยินดีในเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ ที่ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล "ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์" ซึ่งเป็นรางวัลชิ้นแรกของโครงการพัฒนาแห่งประชาชาติ (UNDP) จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติในโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบหกสิบปี

ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรงมุ่งมั่นบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของปวงชนชาวไทยอยู่เป็นนิจศิล เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก จึงต่างกล่าวขานพระนามพระองค์ว่าทรงเป็น "พระมหากษัตริย์นักพัฒนา" ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท มีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ทรงแบ่งแยกสถานะ ศาสนา

ชาติพันธุ์ หรือหมู่เหล่า ทรงสดับรับฟังปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรและพระราชทานแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้ประชาชนของพระองค์สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

โครงการในพระราชดำริต่างๆ เพื่อพัฒนาชนบทมีจำนวนมากมายและมิอาจนับได้ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ความรู้และนวัตกรรมที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในการพัฒนายังประโยชน์ให้แก่พสกนิกรทั่วหล้า อาทิ โครงการที่มุ่งเน้นการเกษตรขนาดเล็กด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม โครงการที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน รวมทั้งโครงการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ด้วยพระปรีชาสามารถในการเป็นนักคิดของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และคุณูปการต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้นานาประเทศตื่นตัวในการปรับรูปการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิดใหม่ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทที่มีต่อประชาราษฎร์ที่ได้พระราชทานปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งชี้แนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล สำนึกในคุณธรรม และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอ ที่จะต้านทานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยปรัชญาดังกล่าวนี้ สหประชาชาติจึงมุ่งเน้นเพียรพยายามและส่งเสริมการพัฒนาคน ให้ความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นหมายศูนย์กลางในการพัฒนา

รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์นี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีปณิธานที่จะส่งเสริมประสบการณ์และนำแนวทางการปฏิบัติในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันทรงคุณค่าอย่างหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่าน มาช่วยจุดประกายแนวความคิดในปรัชญาดังกล่าวสู่นานาประเทศต่อไป ในโอกาสนี้ ข้าพระพุทธเจ้ามีความปลื้มปีติและภาคภูมิใจ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แด่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท...ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ..."

ลักษณะรางวัล รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ มีลักษณะเป็นพานรูปกลมทำด้วยเงินบริสุทธิ์ ด้านในขัดมันผิวเรียบ ผิวด้านนอกมีลักษณะเป็นคลื่นคล้ายสายน้ำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9.85 นิ้ว สูง 8.66 นิ้ว ฐานทำด้วยหินโคแมนซี มีแผ่นป้ายคำจารึกติดที่ฐานว่า To His Majesty King Bhumibol Adulyadej In Recognition of lifetime Achievement in Human Development May 2006

การออกแบบรางวัลตั้งใจให้รางวัลเป็นรูปแบบพานทรงกลม เพื่อสื่อความหมายถึงภาชนะที่สามารถใช้รองรับน้ำได้ เช่นเดียวกับผิวด้านนอกของพานที่ทำให้มองคล้ายสายน้ำ ด้วยพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวส่วนมากเกี่ยวข้องกับน้ำ ซึ่งเป็น

ประเด็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาจึงควรค่าแก่การยกย่องเทิดพระเกียรติในพระปรีชาสามารถเป็นกรณีพิเศษ (มูลนิธิ 5 ธันวามหาราช, 2550 : 146-149)

รายชื่อกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องทั่วไป

1) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน หมู่บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นางณัฐณิชาช์ เพิ่มทองอินทร์	นายก อบต.คำขวาง	
2	นางสุวรรณี คำเฮือง	ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านเกษตรพัฒนา)	
3	นายสันติ ไกรษี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกษตรพัฒนา	
4	พระอาจารย์สุบิน	เจ้าอาวาสวัดป่าเกษตรโพธิสัจธรรม	
5	นางเกษแก้ว เข็มเพชร	ปราชญ์ชาวบ้าน	
6	นางสาวณัฐกฤต์ ศรีสง่า	เกษตรตำบลคำขวาง	
7	นางอรทัย บุญปรุง, กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษและกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

2) ศูนย์การเรียนรู้เทศบาลนาส่วง ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัด อุบลราชธานี

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเชาวลิต วนาสน	นายก อบต.นาส่วง	
2	นายสัมฤทธิ์ สอดศรี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10	
3	นายชาญ สกุลทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนนาส่วงวิทยา	
4	มหาสมชัย ปิตโส	เจ้าอาวาสวัดนาส่วงเหนือ	
5	นางอรัญญา นามวงศ์	นายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลนาส่วง	
6	นางสาวณัฐกฤต์ ศรีสง่า	เกษตรตำบล	
7	ทำเป็นกลุ่มได้แก่ กลุ่มผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ, กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ, กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 10 ตำบลนาส่วง

3) ศูนย์วิสาหกิจชุมชน บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายวนิต คำเพราะ	นายก อบต.ละทาย	
2	นายปัญญา วงศ์เจริญ	กำนัน ตำบลละทาย	
3	นายสำนวน เพ็งชัย	ครู ร.ร.ละทายวิทยา	
4	หลวงปู่ทองปุริสุทโธ	เจ้าอาวาสวัดหนองเสือ	
5	นายสมาน พันธ์วิไล	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นายอำนวย คล่องจริง	เกษตรอำเภอกันทรารมย์	
7	นายอำนวย มหาคไทย นายสมชาย จันทร์ละออ นางละมุน ส่งเสริม ฯลฯ	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

4) ศูนย์พัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ บ้านสวงษ์ ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายวิชัย พงษ์สุวรรณ	นายก อบต.หัวเสือ	
2	นายสันทัด สถานพงษ์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 บ้านสวงษ์	
3	หลวงพ่อบิน	เจ้าอาวาสวัดบ้านสวงษ์	
4	นายเฉลียว จันดรา	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
5	นายประสาน สว่างทาย, กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์,กลุ่มปลูกพืชผสมผสาน	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

5) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายสุวิทย์ เกษอินทร์	นายก อบต.บลยาง	
2	นายจำลอง จันทร์หอม	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านอนันต์	
3	นายสม เสถียรรัตนชัย	ครูโรงเรียนบ้านอนันต์	
4	พระอาจารย์โสมศิริปัญโญ	เจ้าอาวาสวัดโพธิญาณบ้านอนันต์	
5	นายเชียง ไทยดี	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	ส่วนราชการ	สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร,กสน.,อบต.	
7	นายแคน มุ่งงาม	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

6) สถาบันฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย บ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายจันทร์ทอง ทะนงตน	นายก อบต.โชคนาสาม	
2	นายสาย ชนะชัย	ผู้ใหญ่บ้าน	
3	ดร.สำเนา เสาวกูล	อาจารย์ ม.ราชมงคล จังหวัดสุรินทร์	
4	หลวงพ่อน้อย วัดสันติวราราม	เจ้าอาวาสวัด	
5	นายโกศล หมายทอง	หัวหน้าสถาบันฟื้นฟูภูมิปัญญาไทย	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นายจำนง วราพงษ์ นายวัน บำเพ็ญเพียร นายชาญ ชัยพรฯลฯ	เกษตรตำบล	
7	นายเสมือน สมานดวง	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

7) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนขวาง ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายศิริศักดิ์ วงษ์ทองเจริญ	นายก อบต.โนนขวาง	
2	นายจตุรงค์ วงษ์ทองเจริญ	กำนัน ตำบลโนนขวาง	
3	นายอาวุธ โพธิ์ทอง	ครูโรงเรียนมหิดลอนุสรณ์	
4	หลวงพ่อทา	เจ้าอาวาสวัดโนนขวาง	
5	นายทองคำ ยิ้มรัมย์	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นางขุพา ชูบรังขุก	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	
7	นายนรินทร์ วรรณหิน	นายอำเภอบ้านด่าน	

8) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายสมศักดิ์ มีหา	นายก อบต.หัวฝาย	
2	นายสุเทพ ชินภา	ครูโรงเรียนบ้านโนนเขว้า	
3	พ.ต.ท.ศักดิ์คาฯ	ผกก.สภ.แคนดง	
4	หลวงพ่อเฉลิม	เจ้าอาวาสวัดโนนเขว้า	
5	นายคำเดื่อง ภาษี	หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นายสำเริง ยนต์รัมย์ นายเสาร์ สุริยะ นายคะนึง เจริญศิริ นายสมาน ปียะวงศ์ ฯลฯ	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

9) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านเลขที่ 138 หมู่ 6 บ้านโนนรัง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายวีรยุทธ สง่าศรี	นายก อบต. ตลาดไทย	
2	นายชาติชาย อินทร์นอก	กำนัน ตำบลโนนรัง	
3	นางเกษรา อุ่นคำ	ครูโรงเรียนวัดเจริญราษฎรบำรุง	
4	พระครูสุทธิโรธรรมวัฒน์	เจ้าอาวาสวัดเจริญราษฎรบำรุง	
5	นายจันทร์ที ประทุมภา	หัวหน้าศูนย์ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นางอัญชลี พัชรโพธิ์	ปลัดอำเภอชุมพวง	
7	นายประสาน พลแสน	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

10) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านเลขที่ 55/2 บ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายสงัด ธรรมไธสง	นายก อบต. ตลาดไทร	
2	นายเสนาะ เกษมศิลป์	กำนัน ตำบลตลาดไทร	
3	นายบุญส่ง สุภเดช	ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบ	กศน.
4	พระครูพินิจสมณวัตร	เจ้าอาวาสวัดบ้านประทาย	
5	นายสนิท คำสิงห์นอก	หัวหน้าศูนย์ฯ	ปราชญ์ชาวบ้าน
6	นายมนตรี เยี่ยมสูงเนิน	เกษตรอำเภอประทาย	
7	นายสงบ หาญกล้า นายประกอบ ศรีวิไล นายสภา มาลาศรี นายบุญเหลือ จันทร์ทีนอก นายสุภี ชัยนอก ฯลฯ	ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จ	

บันทึกการสัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) เกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

1) นางเกษแก้ว เข็มเพชร ข้าราชการบำนาญ ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน รางวัลเกตรกรดีเด่นด้านเกษตรอินทรีย์ ปี 2553 บ้านเกษตรพัฒนา ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

"...ต้องการให้ลูกได้ฝึกเป็นเกษตรกรจริง ปฏิบัติจริง เกษตรกรจะทำให้รวยทุกอย่างทั้งรวยกิน รวยเพื่อน รวยความสุข เกษตรเป็นอาชีพที่ดีที่สุด อิสระและมีเกียรติทำอาหารเลี้ยงชาวโลก ไม่ตกงานถ้าไม่ขี้เกียจ

จุดแข็งของชุมชนเกษตรพัฒนาเป็นการทำสวนเกษตรตามรอยธรรม คือ ธรรมชาติธรรมดา การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ต้องเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ โดยเฉพาะการเลิกใช้สารเคมี ทำด้วยมือของตัวเองโดยระเบิดจากข้านใน ต้องรู้ธรรมชาติ ให้ความรู้คู่คุณธรรม สร้างอาหาร สร้างกลุ่ม สร้างงาน สร้างอาชีพ ลดรายจ่าย สร้างรายได้ โดยปลูกจิตสำนึกดีให้ชาวโลก...ไม่หมิ่นเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ไม่เห็นแก่ตัว ไม่กลัวงานหนัก ไม่พิทักษ์พาลชน ไม่ลืมตน มีพออยู่พอกิน และต้อง

ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และชาวนารักษาจิตให้ดี ทำหน้าที่อย่าให้พร่อง มองทุกอย่างเป็นธรรมดา แผ่เมตตาไม่ขาด ไม่ประมาทในการดำรงชีวิต..." (สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2553)

2) นางอรัญญา นามวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ ตำบลนาส่วง

"...เหตุผลที่จัดทำศูนย์การเรียนรู้ เทศบาล ตำบลนาส่วง เพราะต้องการที่จะให้ชาวบ้านได้รู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักชีวภาพ รู้จักรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนและชุมชน ผู้นำชุมชนต้องสนใจและเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน จัดศูนย์การเรียนรู้ให้ชาวบ้านเห็นตัวอย่างและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ โดยให้ผู้นำท้องถิ่นร่วมมือผู้นำชุมชนเป็นผู้ผลักดัน โดยเน้นให้รับรู้และต้องการปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมผู้ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างให้ได้รับการยอมรับ และมีกำลังใจในการดำเนินการต่อเนื่อง..." (สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2553)

3) นายสมาน พันธ์วิไล ปราชญ์ชาวบ้านศูนย์การเรียนรู้บ้านละทาย ตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

"...เริ่มทำการเกษตรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ พ.ศ.2529 เนื่องจากล้มเหลวจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว อยากลดปัญหาหนี้สิน อยากช่วยชาวบ้านให้พออยู่พอกิน...การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ต้องทำให้ดูให้เห็นกับตา การอบรมต้องเน้นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดให้รู้ว่าทำไม่ยาก ต้องมีความตั้งใจสูง ผู้นำชุมชนต้องทำจริง ครอบครัวอยู่ได้พึ่งตนเอง มีรายได้ เพิ่มรายได้ และรวมกลุ่มทำทฤษฎีใหม่ไปด้วยกัน จึงจะมีความสุข..." (สัมภาษณ์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2553)

4) นายเฉลียว จันครา ปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริชุมชน บ้านสวงษ์ หมู่ 4 ตำบลหัวเสือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

"...จุดเริ่มต้น ผมอยากทำตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง โดยเฉพาะเกษตรทฤษฎีใหม่ ผมทำตามในหลวงทุกอย่าง โดยไม่ต้องพิสูจน์ และไม่ต้องเสียเวลาคิด เพราะท่านคิดให้พวกเราแล้ว...ผมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติโดยเน้นการปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก และทำปุ๋ยอินทรีย์ โดยเน้นการทำเพื่อใช้เป็นสำคัญ

บ้านสวงษ์มีจุดเด่นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่มีปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่สนับสนุนจริงจัง และชุมชนค่อนข้างเข้มแข็ง การทำเกษตรต้องให้ความสำคัญ

เรื่องดิน ทรัพยากรดินมีความสำคัญมาก ต้องปรับปรุงสภาพให้เป็นธรรมชาติ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ต้องเริ่มที่การทำจริง การผลิตขึ้นใช้เอง ลดต้นทุนการผลิตรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และยังต้องเรียนรู้อยู่ตลอด..." (สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2553)

5) นายเชียง ไทยดี ปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านอนันต์ ตำบลยาง อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

"...ผมทำเศรษฐกิจพอเพียงด้วยศรัทธาในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำไปเรียนไป ทำทั้งบ้าน แล้วจึงให้ผู้อื่นเรียนรู้ตาม โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทำนาอย่างเดียวยากจนอยู่ไม่ได้ เลยเปลี่ยนมาทำสวนแบบผสมผสาน...หมู่บ้านเรามีจุดเด่นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรามีภูมิปัญญา ชาวบ้านร่วมมือกันดี และเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนใกล้ชิด

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติต้องเริ่มที่ใจ ผู้ทำต้องมีใจที่จะทำและต้องทำจริง ทำทั้งครัวเรือน เรียนรู้ไปด้วยกัน การขยายผลชาวบ้านต้องร่วมมือ ต้องดำเนินการโดยพึ่งตนเองเป็นสำคัญ..." (สัมภาษณ์ วันที่ 21 พฤษภาคม 2553)

6) นายโกศล หมายทอง ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนบ้านมะเมียง ตำบลโชคนาสาม อำเภอประทาย จังหวัดสุรินทร์ หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านมะเมียง

"...ผมเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากทีวี ลองทำดู แรกๆ มีปัญหาเพราะคนอื่นหาว่าเราบ้า จึงทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ใช้หญ้าแฝกช่วยและไม่ใช้ปุ๋ยเคมี

บ้านมะเมียงมีจุดแข็งที่ชาวบ้านให้ความร่วมมือดี หน่วยราชการสนับสนุนดี และดินดี แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชน จะต้องเริ่มด้วยตนเองทำเป็นตัวอย่าง เรียนรู้อยู่เสมอและเรียนรู้จากการปฏิบัติ..." (สัมภาษณ์ วันที่ 20 พฤษภาคม 2553)

7) นายทองคำ ยิ้มรัมย์ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ใหญ่บ้าน บ้านค่าน หมู่ที่ 7 ตำบลโนนขวาง อำเภอบ้านค่าน จังหวัดบุรีรัมย์

"...จุดเริ่มต้น เพื่อหาทางแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาภัยแล้ง ผมมีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง

ผมเรียนรู้จากการทำจริง เมื่อได้รับการส่งเสริมก็ทำทุกเรื่อง โดยขุดบ่อเลี้ยงปลาให้มีน้ำเป็นเบื้องต้น ปัจจุบันทั้งมูลวัว และปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำขึ้นใช้เอง ช่วยให้ต้นไม้และพืชผักที่ปลูกไม่ต้องใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ โดยลำพังมีรายได้พออยู่พอกิน และมีรายได้ตลอดปี

บ้านค่านมีจุดเด่นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ดินค่อนข้างสมบูรณ์ ผมทำเป็นตัวอย่างและชักชวนลูกบ้านอื่นๆ ได้ลองปฏิบัติ การปฏิบัติต้องลองทำจริง และ

ต้องช่วยกันทุกคนในครัวเรือน ที่สำคัญที่สุดจะต้องมีแหล่งน้ำ..." (สัมภาษณ์ วันที่ 20 พฤษภาคม 2553)

8) นายคำเดื่อง ภาษี ปราชญ์ชาวบ้านศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนเขว้า ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

"...คนไทยจะต้องเปลี่ยนวิธีคิด จากระบบทุนนิยม เป็นระบบธรรมชาตินิยมอย่าคิดแต่ว่าจะเอาจากโลก แต่ต้องคิดว่าจะทำอะไรให้โลก ธรรมชาติสร้างมาดีแล้ว ชีวิตที่พอเพียงจึงต้องอยู่กับธรรมชาติ การทำนาที่ดีจึงต้องอาศัยธรรมชาติ ถ้าปล่อยให้การทำนาเป็นธรรมชาติ ความสมบูรณ์จะเกิดขึ้นด้วย ตัวมันเอง

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ต้องทำ ทั้งครัวเรือน ผู้นำทำให้ดูให้เห็น สอนโดยไม่ต้องสอน ต้องฉลาดเรียนรู้จากการปฏิบัติตลอดเวลา โดยยึดหลักธรรมชาติเป็นสำคัญ..." (สัมภาษณ์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2553)

9) นายจันทร์ที ประทุมภา ปราชญ์ชาวบ้าน หัวหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านโนนรัง บ้านเลขที่ 138 หมู่ 6 ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

"...ผมเริ่มทำเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง ด้วยความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำทีละน้อยประสบความสำเร็จแล้วจึงมีผู้ทำตาม ปัจจุบันทั้งครอบครัว ได้ช่วยดำเนินการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนรัง มีเครือข่ายทั้งหมู่บ้าน ค่าใช้จ่ายที่ได้รับไม่เพียงพอ ผู้เข้าอบรมกว่าปีละ 3,000 คน

ชุมชนเรามีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม มีผู้มาดูงานและเข้าอบรมปีละหลายรุ่น จากทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่นๆ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือน พ่อแม่ต้องทำเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านต้องปฏิบัติจริง และเรียนรู้ต่อเนื่อง ต้องทำเป็นบุคคลพอเพียง ครอบครัวพอเพียงและชุมชนพอเพียง ต้องประกอบอาชีพครบวงจร ต้องศึกษาตลาดหรือความต้องการก่อน ความสำเร็จจะช่วยให้ครอบครัว ชุมชน เข้มแข็ง..." (สัมภาษณ์ วันที่ 10 พฤษภาคม 2553)

10) นายสนิท คำสิงห์นอก ผู้นำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผู้นำการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านประทาย ตำบลตลาดไทร อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

"...ผมประสบความล้มเหลวในการทำธุรกิจในกรุงเทพ กลับบ้านที่อำเภอประทาย อยากลองทำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่พ่อตา แม่ยายไม่เห็นด้วย ยอมขัดใจกับพ่อตา แม่ยาย เพราะอยากลองทำ ผมเริ่มทำทีละน้อย เริ่มจากขุดสระในที่ลุ่มให้มีน้ำ ปัจจุบันมีรายได้ตลอด ลงทุนต่ำ ที่ดินยิ่งใช้ยิ่งมีสภาพอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนต้องเริ่มจากการทำให้ดู ต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จจะช่วยให้เกิดความสุขพอใจและจะเป็นแรงดึงดูดใจเพื่อนบ้านให้ร่วมดำเนินการ การดำเนินการต้องร่วมกับเครือข่ายและสมาชิก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติจริง..." (สัมภาษณ์ วันที่ 16 พฤษภาคม 2553)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ

1) บัญชีรายชื่อรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ หมู่ที่ 1 บ้านนาส่วง เทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายเหลี่ยม บุญหาญ	ประธานชุมชน (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)	บ้านเลขที่ 10	
2	นายทองสุข ธูลี	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 1	บ้านเลขที่ 132	
3	นายบุญจันทร์ ขจรเพ็ชร	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 2	บ้านเลขที่ 101	
4	นายฮวน สอดศรี	หัวหน้าฝ่ายกฎหมายชุมชน	บ้านเลขที่ 84	
5	นายสงคราม พัตรา	ผู้ช่วยฝ่ายกฎหมายชุมชน	บ้านเลขที่ 70	
6	นายไทยเวียง ทุมเมฆ	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา	บ้านเลขที่ 136	
7	นายล้น พามาดี	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา คนที่ 1	บ้านเลขที่ 87	
8	นายบุญยู้ ชมอ่อน	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา คนที่ 2	บ้านเลขที่ 135	
9	นายอำนาจ อาพรศรี	หัวหน้าฝ่ายป้องกันภัย	บ้านเลขที่ 52	
10	นายประสิทธ์ พวงจำปา	ผู้ช่วยการคลัง	บ้านเลขที่ 73	
11	นายสุวรรณ พามาดี	หัวหน้าสาธารณสุข	บ้านเลขที่ 205/1	
12	นายประดิษฐ์ ตาแสง	หัวหน้าสวัสดิการและสังคม	บ้านเลขที่	
13	นายบุญมาก ชุมนวล	หัวหน้ากีฬา	บ้านเลขที่ 126	
14	นายประจักษ์ มะโร	หัวหน้าสตรี	บ้านเลขที่ 62/1	

2) บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ หมู่ที่ 3 บ้านป่าม่วง เทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายวิเนตร พลพวก	ประธานชุมชน (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)	บ้านเลขที่ 46	
2	นายสมเกียรติ บุญพร้อม	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 1	บ้านเลขที่ 204	
3	นายจำรอง เต่าทอง	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 2	บ้านเลขที่ 54	
4	นายณรงค์ บุญเนตร	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา	บ้านเลขที่ 77	
5	นายอุดม สัมพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 1	บ้านเลขที่ 4	
6	นายบุญมี พงษ์ขันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 2	บ้านเลขที่ 136	
7	นายนิคม สมัครคูณ	หัวหน้าฝ่ายป้องกัน	บ้านเลขที่ 140	
8	นายศิริ วุฒวรรณ	หัวหน้าฝ่ายการคลัง	บ้านเลขที่ 127	
9	นางสุวกรณ์ พลพวก	หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข	บ้านเลขที่ 46	
10	นายบุญเลื่อน อนุกาล	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม	บ้านเลขที่ 94	
11	นายคำหล้า บุญศรี	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา/ศาสนา/วัฒนธรรม	บ้านเลขที่ 32	
12	นายลอง ธานี	หัวหน้าฝ่ายการสตรี (ผู้หญิง)	บ้านเลขที่ 12	
13	นายอุทัย โคตรชัย	หัวหน้าฝ่ายกีฬาและนันทนาการ	บ้านเลขที่ 125	
14	นางรุ่งทิพย์ บุสภาค	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์	บ้านเลขที่ 49	
15	นางคำจันทร์ คันที	หัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ/อาชีพ	บ้านเลขที่ 114	
16	นางอัญชนา เรืองโพลัง	เลขานุการ	บ้านเลขที่ 26	
17	นางนงนุช สะมัด	ผู้ช่วยเลขานุการ	บ้านเลขที่ 47	

3) บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ หมู่ที่ 8 บ้านกุดยาง เทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายฉลอง ไชยวงศ์	ประธานชุมชน (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)	บ้านเลขที่ 106	
2	นายทอง ผาศิริ	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 1	บ้านเลขที่ 99	
3	นายสมศักดิ์ กิติราช	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 2	บ้านเลขที่ 148	
4	นายจันทร์ เกี่ยงจิตร	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา	บ้านเลขที่ 126	
5	นายวิญญู สมสิงห์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 1	บ้านเลขที่ 108	
6	นายสมชาย สองเมือง	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 2	บ้านเลขที่ 216	
7	นายทอน กรงาม	หัวหน้าฝ่ายป้องกัน	บ้านเลขที่ 127	
8	นางอุดร จันทุมา	หัวหน้าฝ่ายการคลัง	บ้านเลขที่ 160	
9	นางพเยารัตน์ ขวัญนู	หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข	บ้านเลขที่ 209	
10	นางจันทรา แสนทวีสุข	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม	บ้านเลขที่ 228	
11	นางทรงศรี แก้ววรรณา	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา/ศาสนา/วัฒนธรรม	บ้านเลขที่ 203/1	
12	นางหนูกร พลสุข	หัวหน้าฝ่ายการสตรี (ผู้หญิง)	บ้านเลขที่ 221	
13	นายสุพาสร กรงาม	หัวหน้าฝ่ายกีฬาและนันทนาการ	บ้านเลขที่ 135	
14	นายประสิทธิ์ กานัง	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์	บ้านเลขที่ 131	
15	นายสมศักดิ์ ไชยวงค์	หัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ/อาชีพ	บ้านเลขที่ 203/1	
16	นายสมร พงษ์สุทธิ	เลขานุการ	บ้านเลขที่ 121	
17	นางสมร แสงคำ	ผู้ช่วยเลขานุการ	บ้านเลขที่ 123	

4) บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ หมู่ที่ 9 บ้านนาห้วยแคน เทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายนิคม จำปาศรี	ประธานชุมชน (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)	บ้านเลขที่ 20	
2	นายพรมมา ประสานพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 1	บ้านเลขที่ 124	
3	นายสุรพล ธานี	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 2	บ้านเลขที่ 20	
4	นางอมร จำปาศรี	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา	บ้านเลขที่	
5	นายสวัสดิ์ บุสพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 1	บ้านเลขที่	
6	นายสมพร แสงงาม	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 2	บ้านเลขที่ 96	
7	นายสุริยันต์ ธานี	หัวหน้าฝ่ายป้องกัน	บ้านเลขที่ 38	
8	นายวารี หลวงเมือง	หัวหน้าฝ่ายการคลัง	บ้านเลขที่ 19	
9	นางนงเยาว์ ธานี	หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข	บ้านเลขที่ 115	
10	นางพิสมัย แสงงาม	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม	บ้านเลขที่ 113	
11	นางณวีวรรณ ประสานพันธ์	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา/ศาสนา/วัฒนธรรม	บ้านเลขที่ 124	
12	นางอุดร ประสานพันธ์	หัวหน้าฝ่ายการสตรี (ผู้หญิง)	บ้านเลขที่	
13	นางอรจันทร์ หลวงเมือง	หัวหน้าฝ่ายกีฬาและนันทนาการ	บ้านเลขที่ 19	
14	นางแวว แสงงาม	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์	บ้านเลขที่ 96	
15	นายทัน นิลศรี	หัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ/อาชีพ	บ้านเลขที่	
16	นายวารี หลวงเมือง	เลขานุการ	บ้านเลขที่ 19	
17	นางนงเยาว์ ธานี	ผู้ช่วยเลขานุการ	บ้านเลขที่ 115	

5) บัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ หมู่ที่ 10 บ้านนาส่วง เทศบาลตำบลนาส่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายสัมฤทธิ์ สอดศรี	ประธานชุมชน (หัวหน้าฝ่ายปกครอง)	บ้านเลขที่ 9	
2	นายเสนีย์ ทองบุตร	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 1	บ้านเลขที่ 11	
3	นายสังคม มิชารี	ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง คนที่ 2	บ้านเลขที่ 10	
4	นายเต๋า คณาพัฒน์	หัวหน้าฝ่ายพัฒนา	บ้านเลขที่ 183	
5	นายสมศรี อำพันธ์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 1	บ้านเลขที่ 22	
6	นายณรงค์ ฉวีลักณ์	ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนา คนที่ 2	บ้านเลขที่ 37	
7	นายสมนึก บุญธรรม	หัวหน้าฝ่ายป้องกัน	บ้านเลขที่ 28	
8	นางบัวศรี บุญทัย	หัวหน้าฝ่ายการคลัง	บ้านเลขที่ 100/1	
9	นางไพบูลย์ ทองไทย	หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข	บ้านเลขที่ 170	
10	นายเจริญพร บุญศรี	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม	บ้านเลขที่ 69/1	
11	นางสว่าง โคตรชัย	หัวหน้าฝ่ายการศึกษา/ศาสนา/วัฒนธรรม	บ้านเลขที่ 98	
12	นางมวล สอดศรี	หัวหน้าฝ่ายการสตรี (ผู้หญิง)	บ้านเลขที่ 9	
13	นายจอมไตร ภูรักษา	หัวหน้าฝ่ายกีฬาและนันทนาการ	บ้านเลขที่ 159	
14	นางวราภรณ์ ธานี	หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์	บ้านเลขที่ 42	
15	นางน้อย โอบอ้วน	หัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ/อาชีพ	บ้านเลขที่ 7	
16	นางสมัยพร ทางทอง	เลขานุการ	บ้านเลขที่ 165	
17	นายถาวร คณาพัฒน์	ผู้ช่วยเลขานุการ	บ้านเลขที่ 84	

6) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน/หมู่ที่ 1- 3 ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายสมัย จันอุตลวง	บ้านเลขที่ 87	ต.ประทาย
2	นางทองอินทร์ ชุมภักดี	บ้านเลขที่ 39/3	ต.ประทาย
3	นางอุไร แสนเมือง	บ้านเลขที่ 3	ต.ประทาย
4	นายลำพอง พิลาสมบัติ	บ้านเลขที่ 175	ต.ประทาย
5	นายสังวาล รักษาชาติ	บ้านเลขที่ 34/1	ต.ประทาย
6	นางสุค สียางนอก	บ้านเลขที่ 4/1	ต.ประทาย
7	นางขันทอง จันทรเสน	บ้านเลขที่ 5	ต.ประทาย
8	นายมา รุ่งเป้า	บ้านเลขที่ 245	ต.ประทาย
9	นายบุญชู จอดนอก	บ้านเลขที่ 55	ต.ประทาย
10	นายลำพอง พิลาสมบัติ	บ้านเลขที่ 175	ต.ประทาย
11	นายทองสุข คำเพ็ง	บ้านเลขที่ 15/2	ต.ประทาย
12	นางคูณ ชุมภูปะฎิ	บ้านเลขที่ 40	ต.ประทาย
13	นางแจว ทองสม	บ้านเลขที่ 74	ต.ประทาย
14	นายทองดี ถวภูตานนท์	บ้านเลขที่ 47	ต.ประทาย
15	นางนาง สวัสดิ์รักษ์	บ้านเลขที่ 18	ต.ประทาย
16	นายหอม กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 128/1	ต.หนองค่าย
17	นายสวย สีวัง	บ้านเลขที่ 143	ต.ตลาดไทร
18	นางสุพจน์ จันทะจร	บ้านเลขที่ 87	ต.ตลาดไทร
19	นายเสนาะ เกษมศิลป์	บ้านเลขที่ 161	ต.ตลาดไทร
20	นายแจ้ง สียางนอก	บ้านเลขที่ 49	ต.ประทาย
21	นางคำปุ่น สียางนอก	บ้านเลขที่ 19	ต.ประทาย
22	นายแดง โพยนอก	บ้านเลขที่ 53	ต.ตลาดไทร
23	นายแพง โพยนอก	บ้านเลขที่ 3/3	ต.หนองค่าย
24	นายสงัด ธรรมไชสง	บ้านเลขที่ 34	ต.ตลาดไทร
25	นายสัมฤทธิ์ จอยนอก	บ้านเลขที่ 62	ต.ตลาดไทร
26	นางรำไพ ทัษวิเศษ	บ้านเลขที่ 161	ต.ตลาดไทร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
27	นายน้อย ดวงพรม	บ้านเลขที่ 97	ต.หนองค่าย
28	นางอำไพ พรมแสน	บ้านเลขที่ 42	ต.หนองค่าย
29	นางใบ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 115	ต.หนองค่าย
30	นายหนา จอดนอก	บ้านเลขที่ 161/2	ต.หนองค่าย
31	นายอนนต์ สุวรรณปะโม	บ้านเลขที่ 29	ต.หนองค่าย
32	นายส่อน แสนนอก	บ้านเลขที่ 161	ต.หนองค่าย
33	นายสุไกร พลยางนอก	บ้านเลขที่ 86	ต.ตลาดไทร
34	นายอุดม ทศปอ	บ้านเลขที่ 117	ต.หนองค่าย
35	นางส่วย สีทอนราช	บ้านเลขที่ 215	ต.ตลาดไทร
36	นางลา ศรีมาตย์	บ้านเลขที่ 181	ต.ตลาดไทร
37	นางบู่ ดวงพรม	บ้านเลขที่ 59	ต.ตลาดไทร
38	นายคัมภีร์ หินโม	บ้านเลขที่ 41	ต.ตลาดไทร
39	นางลี คลองขุด	บ้านเลขที่ 35	ต.ตลาดไทร
40	นางสี กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 175	ต.หนองค่าย
41	นางหัน จอดนอก	บ้านเลขที่ 110	ต.หนองค่าย
42	นาบประจวบ สานอก	บ้านเลขที่ 134	ต.หนองค่าย
43	นางแหวนกา จันทีนอก	บ้านเลขที่ 134/1	ต.หนองค่าย
44	นายอ่อง จันสามารถ	บ้านเลขที่ 194	ต.หนองค่าย
45	นางประยงค์ นาบำรุง	บ้านเลขที่ 158/2	ต.หนองค่าย
46	นางบุญส่ง โคตรสมบัติ	บ้านเลขที่ 31	ต.หนองค่าย
47	นางอุบลรัตน์ แสงโพธิ	บ้านเลขที่ 158/2	ต.หนองค่าย
48	นางเตือนใจ กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 27	ต.หนองค่าย
49	นายสมบูรณ์ ปุราชะโก	บ้านเลขที่ 138	ต.หนองค่าย
50	นายชู สียางนอก	บ้านเลขที่ 185	ต.หนองค่าย
51	นายสมศรี ซื่อสัตย์	บ้านเลขที่ 185/1	ต.หนองค่าย
52	นายสมพาน แสงสารวัตร	บ้านเลขที่ 34	ต.หนองค่าย
53	นางบุบผา มาตะวัน	บ้านเลขที่ 12	ต.หนองค่าย
54	นายเปลี่ยน สียางนอก	บ้านเลขที่ 83	ต.ตลาดไทร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
55	นางนพรัตน์ โลนไธสง	บ้านเลขที่ 57	ต.หนองค่าย
56	นางเบ้า แสนศรี	บ้านเลขที่ 123/1	ต.หนองค่าย
57	นางจูม สียางนอก	บ้านเลขที่ 86	ต.หนองค่าย
58	นางคำเบ้า บุญสา	บ้านเลขที่ 162	ต.หนองค่าย
59	นายสิน พลยางนอก	บ้านเลขที่ 64/1	ต.ตลาดไทร
60	นายทรงศักดิ์ สนิทเนตร	บ้านเลขที่ 206/1	ต.ตลาดไทร
61	นายสอน พลยางนอก	บ้านเลขที่ 41	ต.เอราวัณ
62	นายสนิท คำสิงห์นอก	บ้านเลขที่ 55/2	ต.ประทาย

7) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน / หมู่ที่ 4 — 9 ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายทองพูน ฝาไธสง	บ้านเลขที่ 35	ต.ประทาย
2	นายบรรหาร ฝาไธสง	บ้านเลขที่ 14	ต.ประทาย
3	นางนวลปรางค์ จันทจร	บ้านเลขที่ 66	ต.ประทาย
4	นางฝ้าย จำนงนอก	บ้านเลขที่ 23	ต.ประทาย
5	นายสมบูรณ์ ปัสสา	บ้านเลขที่ 5/2	ต.ประทาย
6	นายประจักษ์ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 5/3	ต.ประทาย
7	นางลี รุ่งเป้า	บ้านเลขที่ 113	ต.ประทาย
8	นางสิม บุญวิจิตร	บ้านเลขที่ 28	ต.ประทาย
9	นางลำไพ โคตรสมบัติ	บ้านเลขที่ 50	ต.ประทาย
10	นางนวลจันทร์ เลิศโชคดี	บ้านเลขที่ 33	ต.ประทาย
11	นางเผิ่ง สียางนอก	บ้านเลขที่ 21	ต.ประทาย
12	นางปู่ สียางนอก	บ้านเลขที่ 8	ต.ประทาย
13	นายช่วย สียางนอก	บ้านเลขที่ 13	ต.ประทาย
14	นายพรม สียางนอก	บ้านเลขที่ 1	ต.ประทาย
15	นางม้วน สียางนอก	บ้านเลขที่ 71	ต.ประทาย
16	นายสุดใจ มาตรนอก	บ้านเลขที่ 37	ต.ประทาย

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
17	นายทองพูน เมืองแสน	บ้านเลขที่ 128/1	ต.หนองค่าย
18	นายทองเลื่อน สุวรรณปะโต	บ้านเลขที่ 161/1	ต.หนองค่าย
19	นายวิทยา โคตรสมบัติ	บ้านเลขที่ 137/1	ต.หนองค่าย
20	นางสุภาภรณ์ นิลกลาง	บ้านเลขที่ 40	ต.หนองค่าย
21	นายสมหวัง ยะปะตัง	บ้านเลขที่ 125	ต.ตลาดไทร
22	นายคัมภีร์ หินโม	บ้านเลขที่ 41	ต.ตลาดไทร
23	นางเสริมสวย แววไธสง	บ้านเลขที่ 172	ต.ตลาดไทร
24	นางระเบียบ กระชอนสุข	บ้านเลขที่ 229	ต.ตลาดไทร
25	นายสมบูรณ์ ปุราชะโก	บ้านเลขที่ 138	ต.หนองค่าย
26	นางบุญมี แสนฤาชา	บ้านเลขที่ 42	ต.ตลาดไทร
27	นายยน พลยางนอก	บ้านเลขที่ 96	ต.ตลาดไทร
28	นายสิงห์ กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 229/1	ต.ตลาดไทร
29	นายสัมฤทธิ์ จอยนอก	บ้านเลขที่ 62	ต.ตลาดไทร
30	นายทองพูล บุญมาพล	บ้านเลขที่ 197	ต.ตลาดไทร
31	นายประสิทธิ์ โลนไธสง	บ้านเลขที่ 57	ต.ตลาดไทร
32	นายสัมฤทธิ์ จอยนอก	บ้านเลขที่ 62	ต.ตลาดไทร
33	นางเข็ม แทนไธสง	บ้านเลขที่ 204	ต.ตลาดไทร
34	นายประยุทธ สียางนอก	บ้านเลขที่ 157	ต.ตลาดไทร
35	นายชาลี จอดนอก	บ้านเลขที่ 118/1	ต.ตลาดไทร
36	นายหัด วิไลย์	บ้านเลขที่ 66	ต.ตลาดไทร
37	นางดอกหลี สียางนอก	บ้านเลขที่ 110	ต.ตลาดไทร
38	นางลำดวน กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 156	ต.ตลาดไทร
39	นางมณีย์ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 230	ต.ตลาดไทร
40	นายสิม พลยางนอก	บ้านเลขที่ 130	ต.ตลาดไทร
41	นางสมสวย แววไธสง	บ้านเลขที่ 170	ต.ตลาดไทร
42	นางสด สมน้อย	บ้านเลขที่ 185	ต.ตลาดไทร
43	นางราตรี สียางนอก	บ้านเลขที่ 25	ต.ตลาดไทร
44	นางน้อย นนตานอก	บ้านเลขที่ 38	ต.ตลาดไทร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
45	นายเลิศ กองทุ่งมน	บ้านเลขที่ 88/1	ต.ตลาดไทร
46	นางหวาน ปุ่นสีคา	บ้านเลขที่ 114	ต.ตลาดไทร
47	นางสำราญ แสนฤาชา	บ้านเลขที่ 69	ต.ตลาดไทร
48	นายประหยัด ธรรมไธสง	บ้านเลขที่ 19/3	ต.ตลาดไทร
49	นายอำนวย สียางนอก	บ้านเลขที่ 206	ต.ตลาดไทร
50	นางสมจิตร ไชยบัวแดง	บ้านเลขที่ 93	ต.ตลาดไทร
51	นายใบ บุญสา	บ้านเลขที่ 111	ต.ตลาดไทร
52	นายสุวรรณ อุปเถย์	บ้านเลขที่ 11/1	ต.ตลาดไทร
53	นางม้วย หาญณรงค์	บ้านเลขที่ 66/1	ต.ตลาดไทร
54	นายใจ โพยนอก	บ้านเลขที่ 46	ต.ตลาดไทร
55	นายสุข รุ่งเป้า	บ้านเลขที่ 114/1	ต.ตลาดไทร
56	นายชม สียางนอก	บ้านเลขที่ 22	ต.ตลาดไทร
57	นางจ่า ทัพอาษา	บ้านเลขที่ 119	ต.ตลาดไทร
58	นายแพง หาญณรงค์	บ้านเลขที่ 69	ต.ตลาดไทร
59	นายคำภู ล้อมไธสง	บ้านเลขที่ 180	ต.ประทาย
60	นายดี อัยรา	บ้านเลขที่ 165	ต.ตลาดไทร
61	นางเข็ม เทนไธสง	บ้านเลขที่ 204	ต.ตลาดไทร
62	นายสงัด ธรรมไธสง	บ้านเลขที่ 34	ต.ตลาดไทร
63	นางม้วย หาญณรงค์	บ้านเลขที่ 4	ต.ตลาดไทร
64	นางลำดวน เทนไธสง	บ้านเลขที่ 95	ต.ตลาดไทร
65	นายม้วย สียางนอก	บ้านเลขที่ 228	ต.ตลาดไทร
66	นายบุญช่วย เรียงไธสง	บ้านเลขที่ 471	ต.ตลาดไทร
67	นางดวง เรืองจันทร์	บ้านเลขที่ 100	ต.ตลาดไทร
68	นางไหล เกียรตินอก	บ้านเลขที่ 125	ต.ตลาดไทร
69	นายประยุทธ สียางนอก	บ้านเลขที่ 157	ต.ตลาดไทร
70	นายก่วง แก้วนอก	บ้านเลขที่ 186	ต.ตลาดไทร
71	นางแข เกียรตินอก	บ้านเลขที่ 88	ต.ตลาดไทร
72	นางก่ำ รุ่งเป้า	บ้านเลขที่ 105	ต.ตลาดไทร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
73	นายเจริญ โพยนอก	บ้านเลขที่ 64	ต.ตลาดไทร
74	นายปรีดี ศิริมนตรี	บ้านเลขที่ 56	ต.ตลาดไทร
75	นายสันติ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 42	ต.ตลาดไทร
76	นายกัณหา จอดนอก	บ้านเลขที่ 123	ต.ตลาดไทร
77	นางจันทร์ จันทรจร	บ้านเลขที่ 27/1	ต.ตลาดไทร
78	นางทองใส จอดนอก	บ้านเลขที่ 101	ต.ตลาดไทร
79	นางไข นนตรีนอก	บ้านเลขที่ 28/1	ต.ตลาดไทร
80	นายสมหมาย ศักเขต	บ้านเลขที่ 66	ต.ตลาดไทร
81	นายสอน พลยางนอก	บ้านเลขที่ 41	ต.ตลาดไทร
82	นายบัวไหล กรวดนอก	บ้านเลขที่ 81	ต.ตลาดไทร
83	นางสุด สียางนอก	บ้านเลขที่ 41/1	ต.ตลาดไทร
84	นายรันดร์ จันทร์นอก	บ้านเลขที่ 120	ต.ตลาดไทร
85	นางไหล เกียรตินอก	บ้านเลขที่ 125	ต.ตลาดไทร
86	นายสุวิทย์ มาตะวัน	บ้านเลขที่ 72/1	ต.ตลาดไทร
87	นางหนูแดง โพยนอก	บ้านเลขที่ 71	ต.ตลาดไทร
88	นายสมพร โตไธสง	บ้านเลขที่ 109	ต.ตลาดไทร
89	นางจูม สียางนอก	บ้านเลขที่ 40/1	ต.ประทาย
90	นายหวด จอดนอก	บ้านเลขที่ 247	ต.ตลาดไทร
91	นางบัว จันทรจร	บ้านเลขที่ 12	ต.ตลาดไทร
92	นายประยุทธ สียางนอก	บ้านเลขที่ 157	ต.ตลาดไทร
93	นางน้อย นาหนองขาม	บ้านเลขที่ 222	ต.ตลาดไทร
94	นายสม นิลกลาง	บ้านเลขที่ 81/1	ต.ตลาดไทร
95	นายสอน สียางนอก	บ้านเลขที่ 246	ต.ตลาดไทร
96	นายหา สีดาราช	บ้านเลขที่ 127	ต.ตลาดไทร
97	นายเอี่ยว แซ่โง้ว	บ้านเลขที่ 47	ต.ตลาดไทร
98	นายยนต์ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 96	ต.ตลาดไทร
99	นายสวัสดิ์ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 77/1	ต.ตลาดไทร
100	นายทองจันทร์ พลยางนอก	บ้านเลขที่ 142	ต.ตลาดไทร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
101	นางหอม ขะปะตัง	บ้านเลขที่ 55	ต.ตลาดไทร
102	นางบู่ ดวงพรม	บ้านเลขที่ 59	ต.ตลาดไทร
103	นายนิคม โพยนอก	บ้านเลขที่ 144/1	ต.ตลาดไทร
104	นางชม สียางนอก	บ้านเลขที่ 22	ต.ตลาดไทร
105	นายสา จอดนอก	บ้านเลขที่ 109/1	ต.ตลาดไทร
106	นายมนตรี ศิริมนตรี	บ้านเลขที่ 5	ต.ตลาดไทร
107	นางคำผุน ทัดไทย	บ้านเลขที่ 74	ต.ตลาดไทร
108	นายชาย บรรดาศักดิ์	บ้านเลขที่ 231	ต.ตลาดไทร

ค่า IOC แบบ 1

แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ตอนที่ 2 สภาพ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ให้ท่านพิจารณารายการสภาพการดำเนินการ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนที่กำหนดให้แล้วกา ✓ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน)

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1. การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่านรู้จักเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.1 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.2 เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.3 เกษตรทฤษฎีใหม่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.4 กลุ่มสาขาอาชีพที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	+1	+1	+1	0	+1	.80
1.6 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิดเพื่อบริโภค การค้าขายและการส่งออก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจที่เน้นการหากำไร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.8 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ของแพงและการกู้ยืมเงิน	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.9 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.10 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.11 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.12 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.13 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.14 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเริ่มต้นดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
พอเพียง						
1.15 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ระดับบุคคล ชุมชนและระดับรัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.16 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มคนที่ควรปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.17 เกณฑ์และตัวชี้วัดความพอประมาณ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.18 เกณฑ์และตัวชี้วัดความมีเหตุผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.19 เกณฑ์และตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.20 เกณฑ์และตัวชี้วัดความรู้และการมีคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. วิธีการรับรู้ ท่านรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิธีการใด						
2.1 รับรู้จากหน่วยงานราชการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.2 รับรู้จากบุคคล / ผู้นำชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.3 รับรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.4 รับรู้จาสื่อมวลชนต่างๆ จากนอกชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.5 รับรู้จากสื่อมวลชนภายในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. ระดับความศรัทธาเชื่อถือในปรัชญา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. ประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. การปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่านและบุคคลในครัวเรือนของท่านมีลักษณะหรือได้ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด						
5.1 รู้จักตนเอง เข้าใจในทรัพยากรและศักยภาพของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.2 รู้จักคิด คิดเป็น พิจารณาไตร่ตรองถี่ถ้วนทุกด้าน ไม่คิดการใหญ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.3 กำหนดเป้าหมายชีวิตหรือการทำงานบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.4 ประหยัด ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.5 ทำงานจากเล็กไปหาใหญ่จากง่ายไปหายาก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
5.6 เลือกปฏิบัติตนทางสายกลางไม่สูงหรือต่ำเกินไป	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.7 ยอมรับหลักความจริงในการแก้ปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.8 พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดพฤติกรรมและวิถีชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.9 รู้จักพอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.10 ทำในสิ่งที่ตัวเองมีและสามารถทำได้	0	+1	+1	+1	+1	.80
5.11 หาได้ ใช้เป็น รู้จักเก็บออม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.12 ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดปัจจัยเสี่ยง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.13 พึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.14 สร้างประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้นอกตำรา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.15 เรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.16 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนหรือที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.17 คิดก่อนทำเสมอ	+1	0	+1	+1	+1	.80
5.18 พอใจและชื่นดีแลกเปลี่ยนแผนเพร่ความรู้ให้เพื่อนบ้านและบุคคลอื่นทราบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.19 ตั้งใจและเตรียมการที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5.20 ใส่ใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6. การจัดการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ครอบครัวหรือชุมชนของท่านได้จัดการให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมากน้อยเพียงใด						
6.1 มีหน่วยงานรับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.2 จัดให้มีศูนย์ศึกษา หรือศูนย์กลางการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.3 ชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.4 มีผู้รู้ที่เป็นผู้นำในการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
6.5 ชุมชนมีแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.6 ครัวเรือนมีการกำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.7 ชุมชนจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.8 ชุมชนมีแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.9 ครัวเรือนมีการกำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.10 มีการติดตาม ประเมินผลและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.11 มีเครือข่ายแกนนำในชุมชนในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6.12 มีการสร้างค่านิยมร่วมประเพณีและปฏิบัติกิจกรรมพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. เหตุแห่งการรับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านพอใจปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
7.1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	+1	0	+1	+1	+1	.80
7.2 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแนะนำ	+1	+1	0	+1	+1	.80
7.3 ผู้นำชุมชน นายก อบต. กรรมการ อบต.	+1	0	+1	+1	+1	.80
7.4 ภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชนที่เป็นแบบอย่าง	+1	+1	0	+1	+1	.80
7.5 หัวหน้าครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว	+1	+1	0	+1	+1	.80
7.6 อยากปฏิบัติด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	+1	.80

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1. ปัญหาการรับรู้						
1.1 ขาดผู้รู้หรือผู้นำที่รอบรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างแท้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.2 การสื่อสารความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.3 ขาดศูนย์ศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ หรือศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.4 ขาดตัวแบบ หรือบุคคลตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.5 ขาดเครื่องมือ ช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. ปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ บุคคลในครอบครัวและชุมชน						
2.1 ขาดความเชื่อ/ศรัทธาในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.2 บริโภคมาก ไม่รู้จักประมาณ คิดการใหญ่เกินตัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.3 ไม่รู้จักคิด ขาดเหตุผล คิดเข้าข้างตัวเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.4 ไม่รู้จักป้องกันความเสี่ยงและข้อผิดพลาดที่จะเกิด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.5 มีพฤติกรรมไม่พอเพียง ไม่ประหยัด ไม่รู้จักพอบริโภคนิยม เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัวขาดความใส่ใจในความสำเร็จของงาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.6 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.7 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.8 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการอยู่ร่วมกันในสังคมและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.9 ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.10 ไม่รู้จักวิธีการในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. ปัญหาการจัดการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครัวเรือน						
3.1 ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
3.2 วิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีหลากหลายไม่เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.3 ขาดแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.4 ขาดผู้นำหรือผู้รู้ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.5 ขาดแผนการขับเคลื่อนระดับชุมชนและระดับครัวเรือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.6 ขาดการติดตามและข้อมูลบุคคลดีเด่นในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.7 ขาดค่านิยมในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.8 ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับการยอมรับ ยกย่องเป็นแบบอย่าง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. ปัญหาแรงจูงใจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ						
4.1 บุคคลในชุมชนยังไม่เห็นประโยชน์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.2 ขาดการประชาสัมพันธ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.3 ขาดผู้นำและบุคคลแกนนำในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.4 ขาดการสร้างเครือข่ายพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.5 หัวหน้าครัวเรือนไม่ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
ท่าน ครอบครัวของท่าน หรือชุมชนของท่านมีความต้องการเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือน ในเรื่องใดบ้างเพียงใด						
1. ความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. ความศรัทธาและเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำรงตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
4. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาการปฏิบัติงาน อาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการปฏิบัติตนในสังคมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7. มีแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8. มีผู้นำหรือตัวแบบในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9. ผู้นำครอบครัวที่เป็นตัวแบบในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10. บุคคลที่ทำดี หรือปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับจากสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ค่า IOC แบบ 6

การวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ให้ท่านพิจารณาทางเลือกที่กำหนดให้ว่าเป็นทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนหรือไม่ แล้ว กา ✓ ในช่องทางขวามือของแต่ละรายการที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน)

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1. ทางเลือกเชิงรุก						
1.1 กำหนดพฤติกรรมพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.2 กำหนดแผนพอเพียงทางชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.3 สร้างค่านิยมร่วมครอบครัวพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.4 สร้างค่านิยมร่วมชุมชนพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.5 จัดเกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.6 กำหนดธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.7 ใช้กลุ่มวัฒนธรรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.8 จัดศูนย์ปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.9 เพิ่มความสามารถศูนย์การเรียนรู้พอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.10 จังหวัด / โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.11 จัด OTOP พอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.12 จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.13 หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้นำพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.14 ยกย่องภูมิปัญญาเป็นตัวแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2. ทางเลือกเชิงพัฒนา						
2.1 จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.2 เรียนรู้จากการปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.3 เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.4 ปฏิบัติจริงอิงศรัทธาและประเพณีท้องถิ่น โดยทบทวนธรรมเนียมครัวเรือนปฏิบัติจริงด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	.80
2.5 จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.6 ประชาสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
2.7 สร้างหมู่บ้านพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.8 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.9 จัดให้มีกรรมการชุมชนขับเคลื่อน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. ทางเลือกเชิงแตกต่าง						
3.1 สร้างค่านิยมร่วมและธรรมเนียมพอเพียงในครัวเรือน โดยอาศัยวัฒนธรรมของครัวเรือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.2 จัดหลักสูตรอบรมโดยศูนย์การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.3 สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.4 ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.5 ใช้กลุ่มทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.6 จัดกองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.7 จัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.8 จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.9 จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.10 จัด/ส่งเสริม/เผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน (S_{10})	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4. ทางเลือกแบบตั้งรับ						
4.1 สร้างความพอเพียงในครอบครัวด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.2 จัดให้มีผู้นำและกรรมการพอเพียงของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.3 เยี่ยมบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.4 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.5 สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.6 จัดศูนย์บริหารปัจจัยในศูนย์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.7 เสริมแรงให้เกิดความมั่นใจทั้งในครอบครัวและชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4.8 สร้างภูมิคุ้มกันกระเศรษฐกิจกระแสหลัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.001.00

ค่า IOC แบบ 8

การประเมินประสิทธิภาพยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือน (ให้ท่านพิจารณาวิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ที่กำหนดให้ แล้ว กา ✓ ในช่องทางขวามือของแต่ละรายการที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของท่านและในชุมชนของท่าน)

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1. การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน						
1.1 กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียงจัดทำแผนชุมชนพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.2 กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.3 กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.4 กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.5 กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.6 กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	0	+1	.80
1.7 กลยุทธ์การประเมินความสำเร็จและความก้าวหน้า	+1	0	+1	+1	+1	.80
2. การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง						
2.1 กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง	+1	0	+1	+1	+1	.80
2.2 กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.3 กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.4 กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.5 กลยุทธ์การรู้ตน รู้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	0	+1	.80
2.6 กลยุทธ์การครอบครัวเข้มแข็ง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3. การพึ่งตนเองและการสร้างภูมิคุ้มกัน						
3.1 กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.2 กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.3 กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	.80
3.4 กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.5 กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.6 กลยุทธ์การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง	+1	+1	+1	0	+1	.80

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนของชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (ให้ท่านพิจารณาพฤติกรรมพอเพียงหรือผลการดำเนินการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนที่กำหนดให้แล้ว กา✓ในช่องทางขวามือของแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงในครอบครัวและชุมชนของท่าน)

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1. บุคคลพอเพียง						
1.1 ท่านมีความรู้ตามความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.2 ท่านเชื่อในหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.3 ท่านมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.4 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีเหตุมีผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.5 ท่านได้รับการยอมรับยกย่องว่าเป็นคนรู้จักพอรู้จักประมาณ	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.6 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่รอบคอบไม่ประมาท	+1	+1	+1	0	+1	.80
1.7 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.8 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีความรู้และมีนิสัยใฝ่	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.9 ท่านรู้และตระหนักดีว่าในห้วงเวลาหนึ่งท่านต้องใช้ปัจจัยในการเลี้ยงชีพอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด	+1	0	+1	+1	+1	.80
1.10 ท่านรู้และมีช่องทางในการให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการเลี้ยงชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.11 ท่านรู้ว่าในห้วงเวลาหนึ่ง ๆ ท่านต้องสะสมปัจจัยในการเลี้ยงชีพไว้เผื่ออนาคตอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใดจึงจะพอประมาณ	+1	+1	+1	0	+1	.80
1.12 ท่านประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัด ตามกำลังความสามารถ มีการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.13 ท่านเรียนรู้และมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพตามเป้าหมายที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.14 ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาชีพกับบุคคลอื่นและยินดีให้ความช่วยเหลือแนะนำบุคคลอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
1.15 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้ มีความสำเร็จและช่วยเหลือผู้อื่น	+1	0	+1	+1	+1	.80
2. ครอบครัวพอเพียง						
2.1 บุคคลในครอบครัวของท่านมีความรู้ ความเข้าใจ	+1	0	+1	+1	+1	.80

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
2.2 บุคคลในครอบครัวของท่านเชื่อและศรัทธาในหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	0	+1	.80
2.3 ท่านต้องการและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.4 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีเหตุมีผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.5 ท่านได้รับการยอมรับยกย่องว่าเป็นคนรู้จักพอรู้จักประมาณ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.6 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่รอบคอบไม่ประมาทในการทำมาหากิน	+1	0	+1	+1	+1	.80
2.7 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.8 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.9 ท่านรู้และตระหนักดีว่าในห้วงเวลาหนึ่งท่านต้องใช้ปัจจัยในการเลี้ยงชีพอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด	+1	0	+1	+1	+1	.80
2.10 ท่านรู้และมีช่องทางในการให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการเลี้ยงชีพนั้น ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.11 ท่านรู้ว่าในห้วงเวลาหนึ่ง ๆ ท่านต้องสะสมปัจจัยในการเลี้ยงชีพไว้เผื่ออนาคต อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใดจึงจะพอประมาณ	+1	+1	+1	0	+1	.80
2.12 ท่านประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัด ตามกำลังความสามารถเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง	+1	0	+1	+1	+1	.80
2.13 ท่านเรียนรู้และมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพตามเป้าหมายที่กำหนด	+1	+1	+1	0	+1	.80
2.14 ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาชีพกับบุคคลอื่นและยินดีให้ความช่วยเหลือแนะนำบุคคลอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2.15 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้ มีความสำเร็จและได้เกื้อกูลช่วยเหลือผู้อื่น	+1	0	+1	+1	+1	.80
3. ชุมชนพอเพียง						
3.1 บุคคลในชุมชนเข้าใจและศรัทธาในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.2 มีผู้รับผิดชอบและแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ในการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ	+1	0	+1	+1	+1	.80
3.3 มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่เข้มแข็ง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.4 มีแกนนำและเครือข่ายเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.5 มีคู่มือการขับเคลื่อนและการปฏิบัติตามปรัชญาของ	+1	+1	+1	0	+1	.80

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
เศรษฐกิจพอเพียง						
3.6 จัดบรรยากาศในชุมชนอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.7 ชุมชนมีค่านิยมร่วมของชุมชนในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
3.8 ชุมชนมีกองทุนและแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
3.9 แกนนำมีความรู้และทักษะการขยายผลการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	0	+1	.80
3.10 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	.80
3.11 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านพอเพียง น่าอยู่และมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3.12 มีองค์ความรู้การขับเคลื่อนและปรับปรุงพัฒนาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	0	+1	.80

ค่า IOC แบบ 9

แบบประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

ตอนที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

ให้ท่านพิจารณาว่า เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์และเงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มากน้อยเพียงใด แล้วกาเครื่องหมาย ✓ในช่องทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

กำหนดระดับความเป็นไปได้ 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึงมีความเป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึงมีความเป็นไปได้มาก

3 หมายถึงมีความเป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึงมีความเป็นไปได้น้อย

1 หมายถึงมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

2.1 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเป้าประสงค์

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
เป้าประสงค์ กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ 3 เป้าประสงค์ 40 คุณลักษณะที่พึงประสงค์						
1) บุคคลพอเพียง ให้คนในภาคอีสานตอนใต้มีคุณลักษณะดังนี้	+1	0	+1	+1	+1	.80
(1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(2) มีเหตุมีผล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(3) รู้จักพอ รู้จักประมาณ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(4) รอบคอบ ไม่ประมาท	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(5) รอบรู้และเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(6) ประหยัด ซื่อสัตย์	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(7) อดทน ขยันหมั่นเพียร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(8) มีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	.80
(9) รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	+1	+1	+1	0	+1	.80
(10)รักอิสระ รักสามัคคี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(11)ประมาณความต้องการของตนและครอบครัวได้	+1	0	+1	+1	+1	.80
(12)เห็นช่องทางในการเลี้ยงชีพและจัดการเป็น	+1	+1	+1	0	+1	.80
(13)รักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด	+1	0	+1	+1	+1	.80
(14)เรียนรู้จากการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(15)มีความสุขและพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	0	+1	.80
2) ครอบครัวพอเพียง ให้ครอบครัวภาคอีสานตอนใต้มีลักษณะ ดังนี้						
(1) บุคคลในครอบครัวรับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
(2) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	+1	+1	+1	0	+1	.80
(3) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรู้จักพอ รู้จักประมาณไม่คิดหรือทำการใหญ่เกินตัว	+1	0	+1	+1	+1	.80
(4) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรอบคอบ ไม่ประมาท	+1	0	+1	+1	+1	.80
(5) บุคคลในครอบครัวเป็นคนดีมีคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(6) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้	+1	+1	+1	0	+1	.80
(7) บุคคลในครอบครัวยอมรับและเชื่อฟังหัวหน้า	+1	0	+1	+1	+1	.80

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
ครัวเรือน						
(8) บุคคลในครอบครัวเป็นคนประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร	+1	+1	+1	0	+1	.80
(9) บุคคลในครอบครัวมีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม	+1	0	+1	+1	+1	.80
(10) บุคคลในครอบครัวเป็นคนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(11) บุคคลในครอบครัวเป็นคนรักอิสระ รักสามัคคี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(12) บุคคลในครอบครัวรักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(13) บุคคลในครอบครัวพอใจในอาชีพและเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3) ชุมชนพอเพียง						
(1) คนในชุมชนเข้าใจ ศรัทธาและดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(2) คนในชุมชนมีค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
ชุมชนมีโครงสร้าง แกนนำและเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจน	+1	+1	+1	0	+1	.80
(3) ชุมชนมียุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ	+1	0	+1	+1	+1	.80
(4) ชุมชนมีคู่มือในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(5) ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งและเข้าถึงได้สะดวก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(6) ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนให้ความสำคัญ สนับสนุน สร้างโอกาสในการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
(7) ชุมชนมีกองทุน ศูนย์และการจัดการปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(8) ผู้นำชุมชน แกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้และทักษะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	+1	0	+1	+1	+1	.80
(10) ผสมผสานกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
(11) คนในชุมชนรู้รักสามัคคี รู้จักแบ่งปัน เสียสละ และมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(12) สร้างความรู้ใหม่และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

2.2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
1) ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
(1) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(2) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(3) กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(4) กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(5) กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
(6) กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	0	+1	.80
2) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง						
(1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียง	+1	0	+1	+1	+1	.80
(2) กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(3) กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(4) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3) ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน						
(1) กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(2) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
(3) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง	+1	0	+1	+1	+1	.80
(4) กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ	+1	+1	+1	0	+1	.80
(5) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

2.3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเงื่อนไขความสำเร็จ

รายการสภาพการดำเนินการ	คะแนนความเห็น					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	ค่า IOC
เงื่อนไขความสำเร็จ กำหนดเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ประสบความสำเร็จ 3 เงื่อนไข ดังนี้						
1) เงื่อนไขความต้องการทำความดีเพื่อในหลวง ชาวอีสานตอนใต้มีต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานความวิริยะอุตสาหะและพระอัจฉริยภาพขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต้องการทำความดีเพื่อแสดงออกซึ่งความจงรักภักดี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่น ในวัฒนธรรมอีสานเคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3) เงื่อนไขการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเอง ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

RELIABILITY

```
  /VARIABLES=aa1 aa2 aa3 aa4 aa5 aa6 aa7 aa8 aa9 aa10 aa11 aa12 aa13 aa14 aa1
5 aa16 aa17 aa18 aa19 aa20 ab1 ab2 ab3 ab4 ab5 ac ad b1
    b2 b3 b4 b5 b6 b7 b8 b9 b10 b11 b12 b13 b14 b15 b16 b17 b18 b19 b20 c1 c2
 c3 c4 c5 c6 c7 c8 c9 c10 d1 d2 d3 d4 d5 d6 e1
    e2 e3 e4 e5 f1 f2 f3 f4 f5 f6 f7 f8 f9 f10 g1 g2 g3 g4 g5 g6 g7 g8 h1 h2
h3 h4 h5 i1 i2 i3 i4 i5 i6 i7 i8 i9 i10 aa ab bb cc dd
   ee ff gg hh ii
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA
  /STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

  /SUMMARY=TOTAL.
```

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.996	111

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
aa1	247.8839	11540.272	.929	.996
aa2	247.7172	11571.616	.807	.996
aa3	247.8172	11536.594	.932	.996
aa4	247.8172	11567.005	.879	.996
aa5	247.9172	11540.337	.915	.996
aa6	247.8506	11561.233	.885	.996
aa7	247.8172	11510.507	.930	.996
aa8	247.8172	11562.831	.873	.996
aa9	247.9506	11535.188	.901	.996
aa10	247.8506	11547.304	.918	.996
aa11	247.6839	11578.706	.777	.996
aa12	247.8172	11536.594	.932	.996
aa13	247.8506	11559.975	.890	.996
aa14	247.9172	11540.337	.915	.996
aa15	247.8839	11554.201	.897	.996
aa16	247.8172	11510.507	.930	.996
aa17	247.8506	11555.802	.885	.996
aa18	247.9506	11535.188	.901	.996
aa19	247.7839	11547.250	.930	.996
aa20	247.8506	11567.869	.906	.996
ab1	248.1172	11595.481	.905	.996
ab2	247.9506	11556.129	.861	.996
ab3	247.9172	11528.534	.938	.996
ab4	247.9172	11549.545	.900	.996
ab5	247.7839	11547.250	.930	.996
ac	248.0506	11624.714	.589	.996
ad	247.9839	11638.513	.632	.996

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	247.7172	11626.509	.704	.996
b2	247.5839	11641.603	.500	.996
b3	247.5506	11639.318	.489	.996
b4	247.8839	11540.272	.929	.996
b5	247.7506	11564.593	.818	.996
b6	247.8172	11536.594	.932	.996
b7	247.8506	11559.975	.890	.996
b8	247.9172	11540.337	.915	.996
b9	247.8839	11554.201	.897	.996
b10	247.8172	11510.507	.930	.996
b11	247.8506	11555.802	.885	.996
b12	247.9506	11535.188	.901	.996
b13	247.9172	11568.211	.895	.996
b14	248.1172	11595.481	.905	.996
b15	247.9506	11556.129	.861	.996
b16	247.9172	11528.534	.938	.996
b17	247.9172	11549.545	.900	.996
b18	247.7839	11547.250	.930	.996
b19	247.9839	11565.736	.898	.996
b20	247.9172	11595.068	.857	.996
c1	247.9506	11546.551	.920	.996
c2	247.9506	11567.335	.907	.996
c3	247.9506	11588.384	.869	.996
c4	247.9839	11585.276	.840	.996
c5	248.1172	11595.481	.905	.996
c6	247.9506	11556.129	.861	.996
c7	247.9172	11528.534	.938	.996
c8	247.9172	11549.545	.900	.996

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c9	247.7839	11547.250	.930	.996
c10	247.8506	11567.869	.906	.996
d1	247.8839	11543.018	.782	.996
d2	247.7172	11558.383	.803	.996
d3	247.5172	11590.936	.644	.996
d4	247.7506	11574.404	.763	.996
d5	247.5172	11540.678	.800	.996
d6	247.6839	11546.214	.797	.996
e1	247.6839	11553.406	.802	.996
e2	247.6172	11540.371	.786	.996
e3	247.7839	11560.576	.784	.996
e4	247.7172	11577.586	.692	.996
e5	247.7839	11544.841	.808	.996
f1	247.6839	11536.045	.802	.996
f2	247.9506	11568.351	.779	.996
f3	247.9839	11611.899	.670	.996
f4	247.8506	11616.431	.663	.996
f5	247.8839	11540.272	.929	.996
f6	247.5506	11647.402	.569	.996
f7	247.4506	11617.821	.679	.996
f8	247.7506	11637.825	.616	.996
f9	247.5839	11639.870	.659	.996
f10	247.7506	11618.188	.645	.996
g1	247.3506	11592.995	.772	.996
g2	247.6506	11605.738	.768	.996
g3	247.6839	11626.001	.661	.996
g4	247.5172	11637.632	.671	.996
g5	247.9839	11613.316	.793	.996

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
g6	247.7172	11643.190	.609	.996
g7	247.8172	11675.501	.461	.996
g8	247.8506	11679.214	.496	.996
h1	248.0172	11663.711	.546	.996
h2	248.0172	11632.024	.648	.996
h3	247.8839	11663.143	.579	.996
h4	247.9506	11546.551	.920	.996
h5	247.9172	11574.372	.894	.996
i1	247.7839	11616.319	.814	.996
i2	247.9506	11592.315	.825	.996
i3	247.9839	11621.826	.848	.996
i4	247.8839	11564.810	.835	.996
i5	247.7839	11554.823	.900	.996
i6	247.7506	11582.859	.851	.996
i7	247.7506	11548.884	.920	.996
i8	247.7506	11585.296	.894	.996
i9	247.7506	11548.884	.920	.996
i10	247.7839	11578.563	.874	.996
aa	247.8539	11545.274	.980	.996
ab	247.9372	11555.240	.958	.996
bb	247.8539	11565.157	.988	.996
cc	247.9372	11563.048	.970	.996
dd	247.6783	11558.612	.844	.996
ee	247.7172	11555.139	.825	.996
ff	247.8572	11562.481	.963	.996
gg	247.8922	11557.646	.971	.996
hh	247.9506	11568.237	.957	.996
ii	247.9106	11563.178	.968	.996

ค่าความเชื่อมั่น แบบ 6

```
RELIABILITY
  /VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 a6 a7 a8 a9 a10 a11 a12 a13 a14 b1 b2 b3 b4 b5 b6
 b7
b8 b9 c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 c9 c10 d1 d2 d3 d4 d5
    d6 d7 d8 aa bb cc dd total
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA
  /STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

  /SUMMARY=TOTAL.
```

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	**30**	**100.0**

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.995	46

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	102.7804	2546.270	.961	.994
a2	102.6471	2556.263	.859	.995
a3	102.7137	2545.673	.954	.994
a4	102.7471	2559.970	.884	.995
a5	102.8137	2546.813	.941	.995
a6	102.7804	2553.463	.923	.995
a7	102.7137	2533.950	.946	.994
a8	102.7804	2546.270	.961	.994
a9	102.6471	2556.263	.859	.995
a10	102.7137	2545.673	.954	.994
a11	102.7471	2559.970	.884	.995
a12	102.8137	2546.813	.941	.995
a13	102.7804	2553.463	.923	.995
a14	102.7137	2533.950	.946	.994
b1	102.6471	2556.263	.859	.995
b2	102.7137	2545.673	.954	.994
b3	102.7471	2559.970	.884	.995
b4	102.8137	2546.813	.941	.995
b5	102.7804	2553.463	.923	.995
b6	102.7137	2533.950	.946	.994
b7	102.7804	2546.270	.961	.994
b8	102.6471	2556.263	.859	.995
b9	102.7137	2545.673	.954	.994
c1	102.7137	2545.673	.954	.994
c2	102.7471	2559.970	.884	.995
c3	102.8137	2546.813	.941	.995
c4	102.7804	2553.463	.923	.995

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c5	102.7137	2533.950	.946	.994
c6	102.8137	2549.034	.902	.995
c7	102.4471	2597.920	.475	.995
c8	102.7804	2546.270	.961	.994
c9	102.6471	2556.263	.859	.995
c10	102.7137	2545.673	.954	.994
d1	102.7804	2553.463	.923	.995
d2	102.7137	2533.950	.946	.994
d3	102.4137	2578.467	.607	.995
d4	102.6471	2566.140	.761	.995
d5	102.4137	2550.551	.796	.995
d6	102.5804	2551.694	.803	.995
d7	102.4137	2550.551	.796	.995
d8	102.5804	2551.694	.803	.995
aa	102.7423	2548.719	.992	.994
bb	102.7286	2549.167	.991	.994
cc	102.7171	2553.171	.992	.994
dd	102.5679	2554.176	.910	.995
total	**102.6991**	**2550.905**	**1.000**	**.994**

ค่าความเชื่อมั่น แบบ 8

RELIABILITY

```
  /VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 a6 a7 b1 b2 b3 b4 b5 b6 c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 G1 G
2 G3 G4 G5 G6 g7 g8 g9 g10 g11 g12 g13 g14 g15 h1 h2 h3
    h4 h5 h6 h7 h8 h9 h10 h11 H12 H13 H14 H15 i1 i2 i3 i4 I5 I6 I7 I8 I9 I10
I11 I12 HH II aa bb cc gg total
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA
  /STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

  /SUMMARY=TOTAL.
```

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	**30**	**100.0**

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.994	**69**

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	151.7443	4870.744	.924	.994
a2	151.6109	4885.585	.818	.994
a3	151.6776	4867.653	.931	.994
a4	151.7109	4884.456	.879	.994
a5	151.7776	4870.669	.910	.994
a6	151.7443	4879.916	.891	.994
a7	151.6776	4851.475	.925	.994
b1	151.9776	4907.348	.893	.994
b2	151.8109	4881.770	.852	.994
b3	151.7776	4863.670	.930	.994
b4	151.7776	4878.081	.887	.994
b5	151.7776	4863.670	.930	.994
b6	151.6443	4876.312	.919	.994
c1	151.9109	4923.071	.597	.994
c2	151.8443	4933.437	.633	.994
c3	151.5776	4923.473	.720	.994
c4	151.4443	4939.581	.477	.994
c5	151.7776	4863.670	.930	.994
c6	151.7776	4863.670	.930	.994
c7	151.4109	4935.043	.483	.995
g1	151.7443	4868.698	.796	.994
g2	151.5776	4877.814	.823	.994
g3	151.3776	4897.488	.670	.994
g4	151.6109	4887.867	.786	.994
g5	151.3776	4866.464	.818	.994
g6	151.5443	4868.169	.825	.994
g7	151.5443	4874.966	.820	.994

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
g8	151.4776	4865.269	.809	.994
g9	151.6443	4879.844	.801	.994
g10	151.5776	4888.827	.718	.994
g11	151.6443	4870.475	.820	.994
g12	151.5443	4861.806	.829	.994
g13	151.8109	4884.788	.797	.994
g14	151.8443	4913.011	.690	.994
g15	151.7109	4914.636	.692	.994
h1	151.7443	4870.744	.924	.994
h2	151.6109	4885.585	.818	.994
h3	151.6776	4867.653	.931	.994
h4	151.7109	4884.456	.879	.994
h5	151.7776	4870.669	.910	.994
h6	151.7443	4879.916	.891	.994
h7	151.6776	4851.475	.925	.994
h8	151.7109	4881.604	.874	.994
h9	151.8109	4867.877	.893	.994
h10	151.7776	4890.238	.880	.994
h11	151.8776	4906.024	.888	.994
h12	151.5776	4873.270	.887	.994
h13	151.8109	4896.180	.850	.994
h14	151.7776	4893.643	.883	.994
h15	151.8109	4887.961	.904	.994
i1	151.8443	4887.682	.890	.994
i2	151.7776	4906.789	.848	.994
i3	151.8109	4874.846	.914	.994
i4	151.8109	4888.427	.901	.994
i5	151.8109	4902.291	.861	.994

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
i6	151.8443	4899.065	.841	.994
i7	151.9776	4907.348	.893	.994
i8	151.8109	4881.770	.852	.994
i9	151.7776	4863.670	.930	.994
i10	151.7776	4878.081	.887	.994
i11	151.6443	4876.312	.919	.994
i12	151.7109	4889.723	.894	.994
HH	151.7398	4880.250	.976	.994
II	151.7998	4887.805	.963	.994
aa	151.7062	4872.733	.962	.994
bb	151.7943	4878.337	.949	.994
cc	151.6776	4911.066	.902	.994
gg	151.6020	4881.012	.867	.994
total	**151.7125**	**4884.183**	**1.000**	**.994**

ค่าความเชื่อมั่น แบบ 9

RELIABILITY

```
  /VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 a6 a7 a8 a9 a10 a11 a12 a13 a14 a15 b1 b2 b3 b4 b
5 b6 b7 b8 b9 b10 b11 b12 b13 c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 c
   9 c10 c11 c12 d1 d2 d3 d4 d5 d6 e1 e2 e3 e4 f1 f2 f3 f4 f5 g1 g2 g3 aa bb
cc dd ee ff gg total
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
  /MODEL=ALPHA
  /STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

  /SUMMARY=TOTAL.
```

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	**30**	**100.0**

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.996	66

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	147.6027	5117.044	.950	.995
a2	147.4694	5129.947	.856	.996
a3	147.5361	5115.981	.944	.995
a4	147.5694	5133.202	.893	.996
a5	147.6361	5117.652	.931	.995
a6	147.6027	5126.992	.914	.995
a7	147.5361	5100.697	.930	.995
a8	147.6027	5117.044	.950	.995
a9	147.4694	5129.947	.856	.996
a10	147.5361	5115.981	.944	.995
a11	147.5694	5133.202	.893	.996
a12	147.6361	5117.652	.931	.995
a13	147.6027	5126.992	.914	.995
a14	147.5361	5100.697	.930	.995
a15	147.6027	5117.044	.950	.995
b1	147.4694	5129.947	.856	.996
b2	147.5361	5115.981	.944	.995
b3	147.5694	5133.202	.893	.996
b4	147.6361	5117.652	.931	.995
b5	147.6027	5126.992	.914	.995
b6	147.5361	5100.697	.930	.995
b7	147.6027	5117.044	.950	.995
b8	147.4694	5129.947	.856	.996
b9	147.5361	5115.981	.944	.995
b10	147.5694	5133.202	.893	.996
b11	147.6361	5117.652	.931	.995
b12	147.6027	5126.992	.914	.995

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b13	147.5361	5100.697	.930	.995
c1	147.5361	5115.981	.944	.995
c2	147.5694	5133.202	.893	.996
c3	147.6361	5117.652	.931	.995
c4	147.6027	5126.992	.914	.995
c5	147.5361	5100.697	.930	.995
c6	147.6361	5120.314	.895	.995
c7	147.2694	5190.131	.468	.996
c8	147.6027	5117.044	.950	.995
c9	147.4694	5129.947	.856	.996
c10	147.5361	5115.981	.944	.995
c11	147.5694	5133.202	.893	.996
c12	147.6361	5117.652	.931	.995
d1	147.6027	5126.992	.914	.995
d2	147.5361	5100.697	.930	.995
d3	147.2361	5152.799	.650	.996
d4	147.4694	5140.461	.778	.996
d5	147.2361	5118.744	.809	.996
d6	147.4027	5117.314	.833	.996
e1	147.4027	5127.457	.811	.996
e2	147.3361	5117.666	.800	.996
e3	147.5027	5134.533	.780	.996
e4	147.4361	5144.920	.692	.996
f1	147.5027	5126.360	.793	.996
f2	147.4027	5113.825	.821	.996
f3	147.6694	5140.258	.772	.996
f4	147.7027	5164.053	.694	.996
f5	147.5694	5167.652	.684	.996

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
g1	147.6027	5117.044	.950	.995
g2	147.4694	5129.947	.856	.996
g3	147.5361	5115.981	.944	.995
aa	147.5672	5119.817	.983	.995
bb	147.5617	5120.257	.983	.995
cc	147.5500	5126.253	.983	.995
dd	147.4138	5125.751	.937	.995
ee	147.4194	5130.954	.815	.996
ff	147.5694	5142.205	.814	.996
gg	147.5361	5120.825	.973	.995
total	**147.5349**	**5124.482**	**1.000**	**.995**

ข้อมูลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้น

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นของครัวเรือนและชุมชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ ศาสนา สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน การครอบครองกรรมสิทธิ์ ที่ดิน รายได้ สถานภาพการตอบแบบสอบถามและสถานภาพในชุมชน

n = 400

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	187	46.80
หญิง	213	53.30
รวม	400	100.00
อายุ		
15 – 24 ปี	12	3.00
25 – 59 ปี	356	89.00
60 ปีขึ้นไป	32	8.00
รวม	400	100.00
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	105	26.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	88	22.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	123	30.80
อนุปริญญา	12	3.00
ปริญญาตรี	48	12.00
สูงกว่าปริญญาตรี	24	6.00
รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นของครัวเรือนและชุมชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ ศาสนา สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน การครอบครองกรรมสิทธิ์ ที่ดิน รายได้ สถานภาพการตอบแบบสอบถามและสถานภาพในชุมชน (ต่อ)

n = 400

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	291	72.80
ค้าขาย	19	4.80
รับราชการ	72	18.00
ธุรกิจและอื่น ๆ	18	4.50
รวม	400	100.00
ศาสนา		
พุทธ	388	97.00
คริสต์	6	1.50
อิสลาม	6	1.50
รวม	400	100.00
สถานภาพการสมรส		
โสด	48	12.00
สมรส	340	85.00
หม้าย	12	3.00
รวม	400	100.00
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครัวเรือน	179	44.80
สมาชิกในครัวเรือน	166	41.50
ผู้อาศัย	55	13.80
รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้องต้นของครัวเรือนและชุมชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ ศาสนา สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน การครอบครองกรรมสิทธิ์ ที่ดิน รายได้ สถานภาพการตอบแบบสอบถามและสถานภาพในชุมชน (ต่อ)

n = 400

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน		
เจ้าของ	252	63.00
เช่า	12	3.00
อาศัย	136	24.00
รวม	400	100.00
รายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	18	4.50
10,000 – 50,000 บาท	178	44.50
สูงกว่า 50,000 บาท	203	50.80
รวม	400	100.00
สถานภาพการตอบแบบสอบถาม		
ผู้รู้	48	12.00
ผู้ปฏิบัติ	242	60.50
ผู้เกี่ยวข้อง	110	27.50
รวม	400	100.00
บทบาทในชุมชน		
สมาชิกชุมชน	179	44.80
หัวหน้าครัวเรือน	62	15.50
สมาชิกกลุ่มในชุมชน	80	20.00
ผู้แทนชุมชน	37	9.30
ผู้นำชุมชน	42	10.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.30) อายุระหว่าง 15-59 ปี (ร้อยละ 89.00) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 30.80) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 72.80) ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.00) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 85.00) เป็นหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 44.80) เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ทำกิน (ร้อยละ 63.00) รายได้สูงกว่า 50,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 50.80) ตอบคำถามในฐานะผู้ปฏิบัติ(ร้อยละ 60.50) และเป็นสมาชิกในชุมชน (ร้อยละ 44.80)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวมและรายสาระ

รายการสาระเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายการรับรู้	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
1) หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง	3.36	.88	ปานกลาง
2) เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง	3.50	.80	มาก
3) เกษตรทฤษฎีใหม่	3.48	.87	ปานกลาง
4) กลุ่มสาขาอาชีพที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.68	.78	มาก
5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	3.57	.95	มาก
6) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตเพื่อบริโภค การค้าขาย และการส่งออก	3.49	.89	ปานกลาง
7) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจที่เน้นการหากำไร	3.83	.91	มาก
8) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ของแพง	3.46	.94	ปานกลาง
9) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก	3.26	.85	ปานกลาง
10) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.18	.77	มาก
11) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง	4.28	.69	มาก
12) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ	3.72	.88	มาก
13) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา	3.53	.80	มาก
14) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเริ่มต้นดำเนินชีวิต	3.67	.76	มาก
15) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ระดับบุคคล	3.88	.71	มาก
16) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มคนที่ควรปฏิบัติ	3.78	.84	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ ในภาพรวมและรายสาระ (ต่อ)

รายการสาระเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายการรับรู้	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
17) เกณฑ์และตัวชี้วัดความพอประมาณ	3.72	.77	มาก
18) เกณฑ์และตัวชี้วัดความมีเหตุผล	3.78	.78	มาก
19) เกณฑ์และตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกัน	3.81	.87	มาก
20) เกณฑ์และตัวชี้วัดความรู้และการมีคุณธรรม	3.60	.86	มาก
รวม	**3.67**	**52**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการรับรู้สาระสำคัญเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67) สาระเศรษฐกิจพอเพียงที่บุคคลในชุมชนรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน ($\overline{X}$ = 4.28, 4.18 และ 3.88) ตามลำดับ ส่วนสาระเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการรับรู้น้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจพอเพียงกับบริโภคนิยม ($\overline{X}$ = 3.26, 3.36 และ 3.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแหล่งการรับรู้เศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

แหล่งการรับรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
1. รับรู้จากหน่วยงานราชการ	3.91	.77	มาก
2. รับรู้จากบุคคล / ผู้นำชุมชน	3.72	.82	มาก
3. รับรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น	3.76	.85	มาก
4. รับรู้โดยสื่อมวลชนต่างๆ จากนอกชุมชน	3.87	.88	มาก
5. รับรู้จากสื่อมวลชนภายในชุมชน	3.77	.88	มาก
รวม	**3.80**	**.71**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ชุมชนในภาคอีสานตอนใต้รับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งต่างๆ ในชุมชนในภาพรวมในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80) โดยรับรู้จากหน่วยงานราชการ จากสื่อมวลชนภายนอกชุมชน และสื่อมวลชนในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.91, 3.87 และ 3.77) ตามลำดับ แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับรู้น้อยที่สุด ได้แก่ การรับรู้จากบุคคลและผู้นำชุมชน ($\overline{X}$ = 3.77)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกตามรายการปฏิบัติ

พฤติกรรมพอเพียงและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
1. รู้จักตนเอง เข้าใจในทรัพยากรและศักยภาพของตนเอง	3.82	.79	มาก
2. รู้จักคิดเป็น พิจารณาไตร่ตรองถี่ถ้วนทุกด้าน ไม่คิดการใหญ่	3.96	.78	มาก
3. กำหนดเป้าหมายชีวิตหรือการทำงานบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง	3.92	.82	มาก
4. ประหยัด ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	4.29	.79	มาก
5. ทำงานจากเล็กไปหาใหญ่จากง่ายไปหายาก	3.63	1.04	ปานกลาง
6. เลือกปฏิบัติตามทางสายกลางไม่สูงหรือต่ำเกินไป	3.30	.98	มาก
7. ยอมรับหลักความจริงในการแก้ปัญหา	3.48	1.06	มาก
8. พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิด พฤติกรรมและวิถีชีวิต	3.54	1.07	มาก
9. รู้จักพอ	3.53	.99	มาก
10. ทำในสิ่งที่ตัวเองมีและสามารถทำได้	3.67	.97	มาก
11. หาได้ ใช้เป็น รู้จักเก็บออม	3.43	1.03	ปานกลาง
12. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดปัจจัยเสี่ยง	3.42	1.02	ปานกลาง
13. พึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง	3.55	1.03	มาก
14. สร้างประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้นอกตำรา	3.55	.92	มาก
15. เรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.51	.72	มากที่สุด
16. ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนหรือชุมชนจัดขึ้นอยู่เสมอ	3.61	.95	มาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกตามรายการปฏิบัติ (ต่อ)

พฤติกรรมพอเพียงและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการปฏิบัติ
16. ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนหรือชุมชนจัดขึ้นอยู่เสมอ	3.61	.95	มาก
17. คิดก่อนทำเสมอ	3.20	1.06	ปานกลาง
18. พอใจและยินดีแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ให้เพื่อนบ้านและบุคคลอื่นทราบ	3.72	.93	มาก
19. ตั้งใจและเตรียมการที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	3.71	.86	มาก
20. ใส่ใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมที่จะปฏิบัติตาม	4.14	.84	มาก
รวม	**3.71**	**.69**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า ครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาตามรายการการปฏิบัติ พบว่า มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51) รองลงมา ได้แก่การประหยัด ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และใส่ใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม ($\overline{X}$ = 4.29 และ 4.14) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การคิดก่อนทำเสมอ ($\overline{X}$ = 3.20)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

รายการการจัดการการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการจัดการ
1. มีหน่วยงานรับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน	2.91	1.04	ปานกลาง
2. จัดให้มีศูนย์ศึกษา หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.73	1.01	ปานกลาง
3. ชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	2.71	1.08	ปานกลาง
4. มีผู้รู้ที่เป็นผู้นำในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	2.87	1.05	ปานกลาง
5. ชุมชนมีแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	2.70	1.03	ปานกลาง
6. ครัวเรือนมีการกำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.66	.88	ปานกลาง
7. ชุมชนจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.76	1.09	ปานกลาง
8. มีการติดตาม ประเมินผลและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.63	1.00	ปานกลาง
9. มีเครือข่าย แกนนำในชุมชนในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.65	1.10	ปานกลาง
10. มีการสร้างค่านิยมร่วมประเพณีและปฏิบัติกิจกรรมพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม	2.72	1.07	ปานกลาง
รวม	**2.73**	**.83**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 5 พบว่า ชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีการจัดการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.73) รายการที่มีการจัดการมากที่สุด ได้แก่ มีหน่วยงานรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 2.91) รายการที่มีการจัดการน้อยที่สุด ได้แก่การติดตามประเมินผลและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\overline{X}$ = 2.63)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับเหตุแห่งการรับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้

รายการเหตุแห่งการเรียนรู้ / การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	2.68	1.04	ปานกลาง
2. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแนะนำ	2.59	1.07	ปานกลาง
3. ผู้นำชุมชน นายก อบต. กรรมการ อบต.	2.62	1.01	ปานกลาง
4. ภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชนที่เป็นแบบอย่าง	2.54	1.06	ปานกลาง
5. หัวหน้าครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว	2.57	1.04	ปานกลาง
6. อยากปฏิบัติด้วยตนเอง	2.65	1.16	ปานกลาง
รวม	**2.59**	**.93**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 6 พบว่า เหตุแห่งการรับรู้และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวมมีแรงจูงใจในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.59) เหตุที่เป็นแรงจูงใจสูงสุด ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ($\overline{X}$ = 2.68) รองลงมาได้แก่ความต้องการปฏิบัติด้วยและผู้นำชุมชน ($\overline{X}$ = 2.65 และ 2.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกเป็นรายด้านและรายการปัญหา

รายการเหตุแห่งการเรียนรู้ / การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
1. ปัญหาการรับรู้	**2.70**	**.90**	**ปานกลาง**
1) ขาดผู้รู้หรือผู้นำที่รอบรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างแท้จริง	2.62	1.09	ปานกลาง
2) ขาดการสื่อสารความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยสื่อประเภทต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน	2.66	1.10	ปานกลาง
3) ขาดศูนย์ศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ หรือศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	2.61	1.04	ปานกลาง
4) ขาดตัวแบบ หรือบุคคลตัวอย่างในการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.79	.97	ปานกลาง
5) ขาดเครื่องมือ ช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.83	1.01	ปานกลาง
2. ปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัวและชุมชน	**3.13**	**.71**	**ปานกลาง**
1) ขาดความเชื่อ / ศรัทธาในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.76	.98	ปานกลาง
2) บริโภคมาก ไม่รู้จักประมาณ คิดการใหญ่เกินตัว	2.60	.98	ปานกลาง
3) ไม่รู้จักคิด ขาดเหตุผล คิดเข้าข้างตัวเอง	2.90	1.02	ปานกลาง
4) ไม่รู้จักป้องกันความเสี่ยงและข้อผิดพลาดที่จะเกิด	2.87	1.11	ปานกลาง
5) มีพฤติกรรมไม่พอเพียง ไม่ประหยัด ไม่รู้จักพอ บริโภคนิยม เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว ขาดความใส่ใจในความสำเร็จของงาน	2.92	1.01	ปานกลาง
6) ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	3.03	1.02	ปานกลาง
7) ไม่รู้จักปรับใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพ	2.86	1.08	ปานกลาง
8) ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการอยู่ร่วมกันในสังคมและชุมชน	3.62	.95	มาก

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้จำแนกเป็นรายด้านและรายการปัญหา (ต่อ)

รายการเหตุแห่งการเรียนรู้ / การปฏิบัติ	$\overline{X}$	SD	ระดับการรับรู้
9) ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	3.99	.86	มาก
10) ไม่รู้จักวิธีการในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม	3.81	.78	มาก
3. ปัญหาการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครัวเรือน	3.43	.71	ปานกลาง
1) ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง	3.80	.74	มาก
2) งานการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีหลากหลายไม่เป็นระบบ	3.815	.86	มาก
3) ขาดแหล่งเรียนรู้ / เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน	3.31	1.10	ปานกลาง
4) ขาดผู้นำหรือผู้รู้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	3.415	1.10	มาก
5) ขาดแผนการขับเคลื่อนระดับชุมชนและระดับครัวเรือน	3.47	1.10	มาก
6) ขาดการติดตามและข้อมูลบุคคลดีเด่นในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.39	.88	
7) ขาดค่านิยมในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนครอบครัว	3.58	.92	มาก
8) ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับการยอมรับ ยกย่องเป็นแบบอย่าง	2.64	1.00	ปานกลาง
4. ปัญหาแรงจูงใจในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	**2.93**	**1.03**	**ปานกลาง**
1) บุคคลในชุมชนยังไม่เห็นประโยชน์	2.92	1.02	ปานกลาง
2) ขาดการประชาสัมพันธ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.89	1.10	ปานกลาง
3) ขาดผู้นำและบุคคลแกนนำในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	2.96	1.11	ปานกลาง
4) ขาดการสร้างเครือข่ายพอเพียงในชุมชน	3.04	1.20	ปานกลาง
5) หัวหน้าครัวเรือนไม่ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง	2.89	1.09	ปานกลาง
รวม	**3.05**	**.89**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 7 พบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มีปัญหาในระดับปานกลาง (3.05) โดยมีปัญหาด้านการจัดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ปัญหาการปฏิบัติ ปัญหาแรงจูงใจและปัญหาการรับรู้ ($\overline{X}$ = 3.43, 3.13, 2.93 และ 2.70) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายรายการปัญหา พบว่ารายการที่มีปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง งานไม่เป็นระบบ ไม่รู้จักวิธีการเผยแพร่ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ($\overline{X}$ = 3.99, 3.85 และ 3.81) ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับการยกย่อง ($\overline{X}$ = 2.64)

ตารางที่ 8 ความถี่และร้อยละ ของข้อเสนอแนะของชุมชนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

รายการข้อเสนแนะ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
1. สร้างความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเริ่มที่ครัวเรือน	251	62.75	1
2. ปฏิบัติตนให้ประสบความสำเร็จก่อนจึงขยายผลต่อผู้อื่น	250	62.50	2
3. ขยายศูนย์การเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน	230	57.50	3
4. ปฏิบัติจริงและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง	225	56.25	4
5. ลดปัจจัยการผลิต	220	55.00	5
6. จัดหลักสูตรอบรมเศรษฐกิจพอเพียง	200	50.00	6
7. เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น	200	50.00	6
8. หน่วยราชการสนับสนุนต้นทุนการผลิตตามความจำเป็น+-6	200	50.00	6
9. อบรมวิทยากรเศรษฐกิจพอเพียง	190	47.50	9
10.ทุกครอบครัวในชุมชนมีโอกาสได้รับการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง	190	47.50	9
11. ติดตามประเมินผลการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง	180	45.00	11
12. พัฒนาวิทยากรเศรษฐกิจพอเพียงและให้การสนับสนุนมากขึ้น	180	45.00	11

ตารางที่ 8 ความถี่และร้อยละ ของข้อเสนอแนะของชุมชนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (ต่อ)

รายการข้อเสนแนะ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
13. สร้างความเข้าใจแก่ผู้นำครอบครัวก่อนปฏิบัติในครัวเรือน	170	42.50	13
14. เพิ่มเครือข่ายผู้ประสบความสำเร็จให้มากขึ้น	170	42.50	13
15. เริ่มต้นที่ตนเอง มุ่งมั่นและปฏิบัติจริง	165	41.25	15
16. ปฏิบัติทั้งหมู่บ้านทั้งชุมชน โดยพร้อมเพรียงกัน	165	41.25	15

จากตารางที่ 8 พบว่า ชุมชนเสนอแนะให้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน ปฏิบัติจริง ให้ประสบความสำเร็จก่อนขยายผลและเพิ่มศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 3 อันดับแรกตามลำดับ รายการที่มีข้อเสนอแนะมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 8 รายการ (รายการที่ 1-8) ส่วนรายการที่มีข้อเสนอแนะค่อนข้างมาก ผู้เสนอต่ำกว่า 50 มี 8 รายการ ร้อยละ 41.25 ร้อยละ 47.50

แบบสอบถามการวิจัย

แบบ 1)

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและความต้องการเบื้อต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการเบื้องต้นในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ได้แก่ บุคคลในครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

3. แบบสอบถามนี้มี 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

4. ให้อ่านคำชี้แจงเพิ่มเติมในแต่ละตอนก่อนตอบแบบสอบถามนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ให้กา ✓ ใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน)

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 15 ปี
   ☐ 15 – 24 ปี
   ☐ 25 – 59 ปี
   ☐ 60 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ ประถมศึกษา
   ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
   ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ
☐ เกษตรกร
☐ ค้าขาย
☐ รับราชการ
☐ ธุรกิจ
☐ อื่นๆ (ระบุ).....

5. ศาสนา
☐ พุทธ
☐ คริสต์
☐ อิสลาม
☐ อื่นๆ

6. สถานภาพการสมรส
☐ โสด
☐ สมรส
☐ หม้าย
☐ แยกกันอยู่

7. สถานภาพในครอบครัว
☐ หัวหน้าครอบครัว
☐ สมาชิกในครอบครัว
☐ ผู้อาศัย

8. สภาพการครอบครองบ้านและที่ดิน ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน
☐ เป็นเจ้าของ
☐ เช่า
☐ อาศัย

9. รายได้ต่อปี
☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท
☐ 10,000 – 50,000 บาท
☐ สูงกว่า 50,000 บาท

10. สถานภาพการตอบแบบสอบถาม

☐ ผู้รู้
☐ ผู้ปฏิบัติ
☐ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป

11. บทบาทในชุมชน ☐ สมาชิกชุมชน
☐ หัวหน้าครัวเรือน
☐ สมาชิก ชมรม สมาคม องค์กร ฯลฯ ในชุมชน
☐ ผู้แทนชุมชน
☐ ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ให้ท่านพิจารณารายการสภาพการดำเนินการ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือนที่กำหนดให้แล้วกา ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน)

รายการสภาพการดำเนินการ	**ระดับการรับรู้/เข้าใจดำเนินการ**				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่านรู้จักเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
1.1 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.3 เกษตรทฤษฎีใหม่					
1.4 กลุ่มสาขาอาชีพที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน					
1.6 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตเพื่อบริโภค การค้าขายและการส่งออก					
1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจที่เน้นการหากำไร					
1.8 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ของแพง/การกู้ยืม					

รายการสภาพการดำเนินการ	ระดับการรับรู้/เข้าใจดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
เงิน					
1.9 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก					
1.10 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน					
1.11 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง					
1.12 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ					
1.13 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา					
1.14 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเริ่มต้นดำเนินชีวิตพอเพียง					
1.15 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ระดับบุคคล ชุมชนและระดับรัฐ					
1.16 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มคนที่ควรปฏิบัติ					
1.17 เกณฑ์และตัวชี้วัดความพอประมาณ					
1.18 เกณฑ์และตัวชี้วัดความมีเหตุผล					
1.19 เกณฑ์และตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกัน					
1.20 เกณฑ์และตัวชี้วัดความรู้และการมีคุณธรรม					
2. วิธีการรับรู้ ท่านรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิธีการใด					
2.1 รับรู้จากหน่วยงานราชการ					
2.2 รับรู้จากบุคคล / ผู้นำชุมชน					
2.3 รับรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น					
2.4 รับรู้โดยสื่อมวลชนต่างๆ จากนอกชุมชน					
2.5 รับรู้จากสื่อมวลชนภายในชุมชน					

รายการสภาพการดำเนินการ	ระดับการรับรู้/เข้าใจดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3. ระดับความศรัทธาเชื่ออื่อในปรัชญา					
4. ประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5. การปฏิบัติงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่านและบุคคลในครัวเรือนของท่านมีลักษณะหรือได้ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
5.1 รู้จักตนเอง เข้าใจในทรัพยากรและศักยภาพของตนเอง					
5.2 รู้จักคิด คิดเป็น พิจารณาไตร่ตรองถี่ถ้วนทุกด้าน ไม่คิดการใหญ่					
5.3 กำหนดเป้าหมายชีวิตหรือการทำงานบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง					
5.4 ประหยัด ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด					
5.5 ทำงานจากเล็กไปหาใหญ่จากง่ายไปหายาก					
5.6 เลือกปฏิบัติตามทางสายกลางไม่สูงหรือต่ำเกินไป					
5.7 ยอมรับหลักความจริงในการแก้ปัญหา					
5.8 พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิด พฤติกรรมและวิถีชีวิต					
5.9 รู้จักพอ					
5.10 ทำในสิ่งที่ตัวเองมีและสามารถทำได้					
5.11 หาได้ ใช้เป็น รู้จักเก็บออม					
5.12 ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดปัจจัยเสี่ยง					
5.13 พึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง					
5.14 สร้างประสบการณ์ตรงเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้นอกตำรา					
5.15 เรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
5.16 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับเพื่อนหรือที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่เสมอ					

รายการสภาพการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
5.17 คิดก่อนทำเสมอ					
5.18 พอใจและยินดีแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ให้เพื่อนบ้านและบุคคลอื่นทราบ					
5.19 ตั้งใจและเตรียมการที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้					
5.20 ใส่ใจแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม					
6. การจัดการการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ครอบครัวหรือชุมชนของท่านได้จัดการให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมากน้อยเพียงใด					
6.1 มีหน่วยงานรับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน					
6.2 จัดให้มีศูนย์ศึกษา หรือศูนย์กลางการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					
6.3 ชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง					
6.4 มีผู้รู้ที่เป็นผู้นำในการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ					
6.5 ชุมชนมีแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ					
6.6 ครัวเรือนมีการกำหนดแนวทางและแผนการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6.7 ชุมชนจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6.8 มีการติดตาม ประเมินผลและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6.8 มีเครือข่าย แกนนำในชุมชนในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

รายการสภาพการดำเนินการ	ระดับการดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
6.10 มีการสร้างค่านิยมร่วมประเพณีและปฏิบัติกิจกรรมพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม					
7. เหตุแห่งการรับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านพอใจปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7.1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว					
7.2 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแนะนำ					
7.3 ผู้นำชุมชน ประธาน อบต. กรรมการ อบต.					
7.4 ภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชนที่เป็นแบบอย่าง					
7.5 หัวหน้าครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว					
7.6 อยากปฏิบัติด้วยตนเอง					

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

รายการปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ปัญหาการรับรู้					
1.1 ขาดผู้รู้หรือผู้นำที่รอบรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างแท้จริง					
1.2 การสื่อสารความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยสื่อประเภทต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน					
1.3 ขาดศูนย์ศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ หรือศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					
1.4 ขาดตัวแบบ หรือบุคคลตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง					

รายการปัญหา	ระดับการดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.5 ขาดเครื่องมือ ช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2. ปัญหาการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครอบครัวและชุมชน					
2.1 ขาดความเชื่อ/ศรัทธาในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.2 บริโภคมาก ไม่รู้จักประมาณ คิดการใหญ่เกินตัว					
2.3 ไม่รู้จักคิด ขาดเหตุผล คิดเข้าข้างตัวเอง					
2.4 ไม่รู้จักป้องกันความเสี่ยงและข้อผิดพลาดที่จะเกิด					
2.5 มีพฤติกรรมไม่พอเพียง ไม่ประหยัด ไม่รู้จักพอ บริโภคนิยมเห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว ขาดความใส่ใจในความสำเร็จของงาน					
2.6 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต					
2.7 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพ					
2.8 ไม่รู้จักปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการอยู่ร่วมกันในสังคมและชุมชน					
2.9 ไม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต					
2.10 ไม่รู้จักวิธีการในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม					
3. ปัญหาการจัดการ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครัวเรือน					
3.1 ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง					
3.2 วิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติมีหลากหลายไม่เป็นระบบ					
3.3 ขาดแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					

รายการปัญหา	ระดับการดำเนินการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3.4 ขาดผู้นำหรือผู้รู้ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ					
3.5 ขาดแผนการขับเคลื่อนระดับชุมชนและระดับครัวเรือน					
3.6 ขาดการติดตามและข้อมูลบุคคลดีเด่นในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.7 ขาดค่านิยมในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ครอบครัว					
3.8 ผู้ปฏิบัติไม่ได้รับการยอมรับ ยกย่องเป็นแบบอย่าง					
4. ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ปฏิบัติ					
4.1 บุคคลในชุมชนยังไม่เห็นประโยชน์					
4.2 ขาดการประชาสัมพันธ์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4.3 ขาดผู้นำและบุคคลแกนนำในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ					
4.4 ขาดการสร้างเครือข่ายพอเพียงในชุมชน					
4.5 หัวหน้าครัวเรือนไม่ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง					

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

รายการความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ท่าน ครอบครัวของท่าน หรือชุมชนของท่านมีความต้องการเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครัวเรือน ในเรื่องใดบ้าง เพียงใด					
1. ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2. ความศรัทธาและเห็นประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

รายการความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำรงตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาการปฏิบัติงาน อาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5. แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการปฏิบัติตนในสังคมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน					
7. มีแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					
8. มีผู้นำหรือตัวแบบในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน					
9. ผู้นำครอบครัวที่เป็นตัวแบบในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
10. บุคคลที่ทำดี หรือปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับจากสังคม					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน
(ให้เขียนตอบในช่องว่างที่กำหนดให้)

5.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างความรู้ความเข้าใจ

_____

_____

_____

_____

5.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.2.1 การปฏิบัติตน

5.2.2 การปฏิบัติงาน

5.2.3 การปฏิบัติต่อชุมชน/ สังคม

5.3 ข้อเสนอแนะในการจัดการหรือการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

5.4 ข้อเสนอแนะในการสร้างศรัทธาและแรงจูงใจในการปฏิบัติ

5.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

(แบบ 2)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

คำชี้แจง 1. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการเชิงลึกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้

2. แบบสัมภาษณ์ นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ผู้บริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนและเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informants) ได้แก่ บุคคลในครอบครัวและชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 4 ความต้องการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ (3 กลุ่ม)

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....สถานภาพ.....
   อาชีพ.....ที่อยู่.....โทรศัพท์.....
2. ชื่อผู้สัมภาษณ์.....สถานภาพ.....
3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....สถานภาพ.....
   อาชีพ.....ที่อยู่.....โทรศัพท์.....
4. วันสัมภาษณ์...../...../.....
5. สถานที่สัมภาษณ์.....
6. เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดสัมภาษณ์เวลา.....

ตอนที่ 2 สภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ท่าน, บุคคลในครอบครัวของท่าน บุคคลในชุมชนดำเนินการอะไรบ้าง อย่างไร ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
1. **การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ท่านรู้จักและเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ เพียงใด อย่างไรและเพราะสาเหตุใด	
1.1 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง	
1.2 เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง	
1.3 เกษตรทฤษฎีใหม่	
1.4 กลุ่มสาขาอาชีพที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
1.5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสิ่งแวดล้อม	
1.6 ปรัชญาของผลิตเพื่อบริโภค การค้าขายและการส่งออก	
1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจที่เน้นการหากำไร	

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
1.8 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ของแพงและการกู้ยืมเงิน	
1.9 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก	
1.10 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	
1.11 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนานโยบายการเงินการคลัง	
1.12 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ	
1.13 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา	
1.14 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเริ่มต้นดำเนินชีวิตพอเพียง	
1.15 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ระดับบุคคล ชุมชนและระดับรัฐ	
1.16 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มคนที่ควรปฏิบัติ	

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
1.17 เกณฑ์และตัวชี้วัดความพอประมาณ	
1.18 เกณฑ์และตัวชี้วัดความมีเหตุผล	
1.19 เกณฑ์และตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกัน	
1.20 เกณฑ์และตัวชี้วัดความรู้และการมีคุณธรรม	

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
1. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	
2. ปัญหาเกี่ยวกับระบบงานการขับเคลื่อน	
3. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงาน/ ผู้รับผิดชอบ	
4. ปัญหาเกี่ยวกับระบบงานการขับเคลื่อน	

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
5. ปัญหาด้านทีมงานและเครือข่ายการขับเคลื่อน	
6. ปัญหาด้านทักษะการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่และหัวหน้าครัวเรือน	
7. ปัญหาการสร้างความเชื่อและค่านิยมร่วมในการขับเคลื่อน	
8. ปัญหาการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อน	
9. ปัญหาการสนับสนุนส่งเสริมการขับเคลื่อน	
10. ปัญหาการริเริ่มพัฒนาการขับเคลื่อน	

ตอนที่ 4 ความต้องการและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ท่านต้องการหรือมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างที่จะทำให้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในครอบครัวประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น)

รายการการสัมภาษณ์	บันทึก
1. ด้านความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
2. ด้านการจัดการให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับครอบครัว	
3. ด้านการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
4. ด้านความต้องการอื่นๆ	

(แบบ 3)

แบบสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อการวิจัย

การศึกษายุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

คำชี้แจง 1. แบบสังเกตนี้เป็นแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมใช้สังเกตพฤติกรรมพอเพียงและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

2. ผู้สังเกตได้แก่ ผู้วิจัย หรือผู้ช่วยนักวิจัยที่ปฏิบัติการศึกษาสภาพการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย

3. ให้ผู้สังเกตบันทึกข้อค้นพบในแต่ละรายการสังเกตในช่องว่างที่กำหนดให้

รายการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
1. สภาพทั่วไปของชุมชน	
2. สภาพทั่วไปของครัวเรือน	
3. การรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในชุมชน	
4. สภาพการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคลในครัวเรือน / ชุมชน	
5. การจัดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในชุมชน (7S)	
6. จุดศูนย์กลาง / ปัจจัยที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	

รายการสังเกต	บันทึกผลการสังเกต
7. สภาพแวดล้อมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชน	
7.1 จุดแข็ง	
7.2 จุดอ่อน	
7.3 โอกาส	
7.4 อุปสรรค	
8. ข้อสังเกตอื่นๆ	

(แบบ 4)

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มกำหนดแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน ในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

คำชี้แจง 1. แบบบันทึกนี้ใช้บันทึกการจัดเวทีชาวบ้านกำหนดทิศทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนอีสานตอนใต้

2. ผู้บันทึกได้แก่ ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัยที่ได้รับมอบหมาย

3. ได้บันทึกข้อสรุปทิศทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่ได้จาก การจัดเวทีชาวบ้าน

4. แบบบันทึกนี้เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้าง 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. วัน เวลา และสถานที่การจัดสนทนากลุ่ม

วันที่.....

เวลา.....ถึง.....

สถานที่จัด.....

2. รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	รายมือชื่อ

3. ประธานการประชุม.....

ตอนที่ 2 ปัญหาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนและชุมชน

จุดแข็ง

.....

จุดอ่อน

.....

โอกาส

.....

อุปสรรค

.....

ตอนที่ 4 เป้าประสงค์การปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ระดับบุคคล

.....

.....

2. ระดับครัวเรือน

.....

.....

3. ระดับชุมชน

.....

.....

ตอนที่ 5 แนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

1. การสร้างความเข้าใจ

.....

.....

.....

2. การยึดปฏิบัติ

.....

.....

.....

3. การบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกสนทนากลุ่ม

(.....)

(แบบ 5)

แบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการ

วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและกำหนดทางเลือกที่เป็นยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

****

คำชี้แจง 1. แบบบันทึกการประชุมปฏิบัติการนี้ใช้บันทึกการประชุมปฏิบัติการกำหนดยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมาย

2. การประชุมปฏิบัติการนี้เป็นการประชุมผู้นำชุมชนหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนและเกี่ยวข้องในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชน

3. ผู้บันทึกคือผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัยที่ได้รับมอบหมาย

4. ให้มีการับรองผลการประชุมเมื่อการประชุมแล้วเสร็จโดยไม่ต้องรับรองรายงานการประชุมในครั้งต่อไป

5. แบบบันทึกการประชุมนี้เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้าง 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม

1. การประชุมปฏิบัติการครั้งที่.....

2. ชุมชนเป้าหมายที่ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม

.....

.....

.....

3. วัน เวลา สถานที่ประชุม

3.1 วันที่.....

3.2 เวลา..... ถึง .....

3.3 สถานที่ประชุม.....

4. เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย (ดังบัญชีรายชื่อดังแนบ)

ชื่อ – สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		

5. ประธานการประชุม

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

1. จุดแข็ง (Strength)

.....

.....

2. จุดอ่อน (Weakness)

.....

.....

3. โอกาส (Opportunity)

.....

.....

4. อุปสรรค (Threats)

.....

.....

ตอนที่ 3 เป้าประสงค์

.....

.....

ตอนที่ 4 ผลการจัดกลุ่มทางเลือก

4.1 ทางเลือกเชิงรุก

.....

.....

4.2 ทางเลือกเชิงพัฒนา

.....

.....

4.3 ทางเลือกการแตกตัว

.....

.....

4.4 ทางเลือกการตั้งรับ

.....

.....

ตอนที่ 5 ผลการจัดกลุ่มทางเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เชิงรุก

.....

.....

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เชิงพัฒนา

.....

.....

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เชิงแตกตัว

.....

.....

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เชิงตั้งรับ

.....

.....

ตอนที่ 6 กลไกและเงื่อนไขความสำเร็จ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกการประชุม

(.....)

(แบบ 6)

แบบสอบถามการวิจัย

การวิเคราะห์ตัวประกอบทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทางเลือกที่กำหนดว่าเป็นทางเลือกที่จะทำให้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด

2. แบบสอบถามนี้ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 2 กำหนดระดับความคิดเห็น 5 ระดับดังนี้

5 - เห็นด้วยมากที่สุด

4 - เห็นด้วยมาก

3 - เห็นด้วยปานกลาง

2 - เห็นด้วยน้อย

1 - เห็นด้วยน้อยที่สุด

4. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน บุคคลในครัวเรือน และผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

5. ให้ผู้ตอบอ่านคำชี้แจงเพื่อตอบในแต่ละตอนก่อนตอบแบบสอบถามนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถาม เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (กา ✓ ใน ( ) หน้ารายการที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านในแต่ละข้อ โดยเลือกเพียงข้อละ 1 รายการ)

1 เพศ ( ) ชาย

( ) หญิง

2 อายุ ( ) ต่ำกว่า 20 ปี

( ) 20 - 40 ปี

( ) 41 - 60 ปี

( ) มากว่า 60 ปี

3 ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา

( ) มัธยมศึกษา

( ) สูงกว่ามัธยมศึกษา

4 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

( ) ผู้นำชุมชน

( ) หัวหน้าครัวเรือน

( ) บุคคลในครัวเรือน

( ) ผู้เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือ (ให้ท่านพิจารณาทางเลือกที่กำหนดให้ว่าเป็นทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนหรือไม่ แล้ว กา ✓ ในช่องทางขวามือของแต่ละรายการที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน)

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ		ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
	1. ทางเลือกเชิงรุก					
1.1	กำหนดพฤติกรรมพอเพียงของบุคคลในครัวเรือนและชุมชน					
1.2	กำหนดแผนพอเพียงทางชุมชน					
1.3	สร้างค่านิยมร่วมครอบครัวพอเพียง					
1.4	สร้างค่านิยมร่วมชุมชนพอเพียง					
1.5	จัดเกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง					
1.6	กำหนดธรรมเนียมพอเพียงของครัวเรือน					
1.7	ใช้กลุ่มวัฒนธรรมเป็นกลุ่มและเครือข่ายพอเพียง					
1.8	จัดศูนย์ปัจจัยการผลิต					
1.9	เพิ่มความสามารถศูนย์การเรียนรู้พอเพียง					
1.10	จังหวัด / โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
1.11	จัด OTOP พอเพียง					

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ		ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.12	จัดกองทุนหมู่บ้านส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง					
1.13	หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้นำพอเพียง					
1.14	ยกย่องภูมิปัญญาเป็นตัวแบบ					
	2. ทางเลือกเชิงพัฒนา					
2.1	จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง					
2.2	เรียนรู้จากการปฏิบัติ					
2.3	เพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน					
2.4	ปฏิบัติจริงอิงศรัทธาและประเพณีท้องถิ่นโดยทบทวนธรรมเนียมครัวเรือนปฏิบัติจริงด้วยตนเอง					
2.5	จัดมหกรรมพอเพียงในวันสำคัญ					
2.6	ประชาสัมพันธ์หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านวิทยุชุมชนสื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก					
2.7	สร้างหมู่บ้านพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน					
2.8	จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
2.9	จัดให้มีกรรมการชุมชนขับเคลื่อน					
	3, ทางเลือกเชิงแตกตัว					
3.1	สร้างค่านิยมร่วมและธรรมเนียมพอเพียงในครัวเรือนโดยอาศัยวัฒนธรรมของครัวเรือน					
3.2	จัดหลักสูตรอบรมโดยศูนย์การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง					
3.3	สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน					
3.4	ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง					
3.5	ใช้กลุ่มทางวัฒนธรรมในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียง					
3.6	จัดกองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนพอเพียง					
3.7	จัดเครือข่ายวิทยุชุมชนพอเพียง					
3.8	จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ปัจจัยการผลิต					
3.9	จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน					
3.10	จัด/ ส่งเสริม/ เผยแพร่เกษตรทฤษฎีใหม่ในหมู่บ้าน (S_{10})					

ทางเลือกในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
4. ทางเลือกแบบตั้งรับ					
4.1 สร้างความพอเพียงในครอบครัวด้วยตนเอง					
4.2 จัดให้มีผู้นำและกรรมการพอเพียงของชุมชน					
4.3 เยี่ยมบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
4.4 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง					
4.5 สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน					
4.6 จัดศูนย์บริหารปัจจัยในศูนย์การเรียนรู้					
4.7 เสริมแรงให้เกิดความมั่นใจทั้งในครอบครัวและชุมชน					
4.8 สร้างภูมิคุ้มกันกระเศรษฐกิจกระแสหลัก					

(แบบ 7)

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือน

****

คำชี้แจง แบบบันทึกนี้ใช้สำหรับบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนเป้าหมายในภาคอีสานตอนใต้ประกอบด้วยสาระสำคัญการสนทนากลุ่ม 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. วัน เวลา และสถานที่การจัดสนทนากลุ่ม

วันที่.....

เวลา.....ถึง.....

สถานที่จัด.....

2. รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	รายมือชื่อ

3. ประธานการประชุม.....

ตอนที่ 2 กระบวนการในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

สภาพการดำเนินการและความสำเร็จการนำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน (ครัวเรือนของท่านและชุมชนของท่านดำเนินการตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนได้ผลอย่างไร)

ยุทธศาสตร์	ความสำเร็จและความก้าวหน้าการดำเนินการ	ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อน	ความต้องการและข้อเสนอแนะ
การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน			
การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง			
การพึ่งตนเองและตั้งรับปฏิบัติจริงและเรียนรู้			

ตอนที่ 4 ปัญหาการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

1. ระดับบุคคล

.....

.....

.....

2. ระดับครัวเรือน

.....

.....

.....

3. ระดับชุมชน

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 แนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

1. การสร้างความเข้าใจ

.....

.....

.....

2. การยึดปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

3. การบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกการสนทนากลุ่ม

(.....)

(แบบ 8)

แบบสอบถามการวิจัย

การประเมินประสิทธิภาพยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามการปฏิบัติและผลการปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครัวเรือนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์การนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนของชุมชนภาคอีสานตอนใต้

2. แบบสอบถามนี้ มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือน

3. ตอนที่ 2 และ 3 กำหนดระดับการปฏิบัติและความสำเร็จเป็น 5 ระดับดังนี้

5 - ปฏิบัติ/ สำเร็จมากที่สุด

4 - ปฏิบัติ/ สำเร็จมาก

3 - ปฏิบัติ/ สำเร็จปานกลาง

2 - ปฏิบัติ/ สำเร็จน้อย

1 - ปฏิบัติ/ สำเร็จน้อยที่สุด

4. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน บุคคลในครัวเรือน และผู้เกี่ยวข้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

5. ให้ผู้ตอบอ่านคำชี้แจงเพื่อตอบในแต่ละตอนก่อนตอบแบบสอบถามนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (กา ✓ ใน ( ) หน้ารายการที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านในแต่ละข้อ โดยเลือกเพียงข้อละ 1 รายการ)

1 เพศ
( ) ชาย
( ) หญิง

2 อายุ
( ) ต่ำกว่า 20 ปี
( ) 20 - 40 ปี
( ) 41 - 59 ปี
( ) มากว่า 60 ปี

3 ระดับการศึกษา
( ) ประถมศึกษา
( ) มัธยมศึกษา
( ) สูงกว่ามัธยมศึกษา

4 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
( ) ผู้นำชุมชน
( ) หัวหน้าครัวเรือน
( ) บุคคลในครัวเรือน
( ) ผู้เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ในครัวเรือน (ให้ท่านพิจารณาวิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนที่กำหนดให้ แล้ว กา ✓ ในช่องทางขวามือของแต่ละรายการที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของท่านและในชุมชนของท่าน)

วิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ				
	1	2	3	4	5
1. การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนทั้งชุมชน					
1.1 กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง จัดทำแผนชุมชนพอเพียง					
1.2 กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง					
1.3 กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง					

วิธีการในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ				
	1	2	3	4	5
1.4 กลยุทธ์ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
1.5 กลยุทธ์วัดและโรงเรียนผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง					
1.6 กลยุทธ์การจัดการแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม					
1.7 กลยุทธ์การประเมินความสำเร็จและความก้าวหน้า					
2. การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง					
2.1 กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง					
2.2 กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้					
2.3 กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง					
2.4 กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง 2.5 กลยุทธ์การรู้ตน รู้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
2.6 กลยุทธ์การครอบครัวเข้มแข็ง					
3. การพึ่งตนเองและการสร้างภูมิคุ้มกัน					
3.1 กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเอง					
3.2 กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง					
3.3 กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง 3.4 กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ					
3.5 กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน					

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนของชุมชนภาคอีสานตอนใต้ (ให้ท่านพิจารณาพฤติกรรมพอเพียงหรือผลการดำเนินการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนที่กำหนดให้ แล้ว กา✓ ในช่องทางขวามือของแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงในครอบครัวและชุมชนของท่าน)

ความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ				
	1	2	3	4	5
1. บุคคลพอเพียง					
1.1 ท่านมีความรู้ตามความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.2 ท่านเชื่อและศรัทธาในหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.3 ท่านต้องการและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.4 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีเหตุมีผล					
1.5 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนรู้จักพอ รู้จักประมาณ					
1.6 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่รอบคอบไม่ประมาท					
1.7 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม					
1.8 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีความรู้และมีนิสัยใฝ่					
1.9 ท่านรู้และตระหนักดีว่าในห้วงเวลาหนึ่งท่านต้องใช้ปัจจัยในการเลี้ยงชีพอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด					
1.10 ท่านรู้และมีช่องทางในการให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการเลี้ยงชีพ					
1.11 ท่านรู้ว่าในห้วงเวลาหนึ่งๆ ท่านต้องสะสมปัจจัยในการเลี้ยงชีพไว้เผื่ออนาคต อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใดจึงจะพอประมาณ					
1.12 ท่านประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัด ตามกำลังความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาอาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง					
1.13 ท่านเรียนรู้และมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพตามเป้าหมายที่กำหนด					
1.14 ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาชีพกับบุคคลอื่นและยินดีให้ความช่วยเหลือแนะนำบุคคลอื่น					
1.15 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้ มีความสำเร็จและได้เกื้อกูลช่วยเหลือผู้อื่น					

ความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ				
	1	2	3	4	5
2. ครอบครัวพอเพียง					
2.1 บุคคลในครอบครัวของท่านมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.2 บุคคลในครอบครัวของท่านเชื่อและศรัทธาในหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.3 ท่านต้องการและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.4 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีเหตุมีผล					
2.5 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนรู้จักพอ รู้จักประมาณ					
2.6 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่รอบคอบไม่ประมาทในการทำมาหากิน					
2.7 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนดีมีคุณธรรม					
2.8 ท่านได้รับการยอมรับ ยกย่องว่าเป็นคนที่มีความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้					
2.9 ท่านรู้และตระหนักดีว่าในห้วงเวลาหนึ่งท่านต้องใช้ปัจจัยในการเลี้ยงชีพอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด					
2.10 ท่านรู้และมีช่องทางในการให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการเลี้ยงชีพนั้น ๆ					
2.11 ท่านรู้ว่าในห้วงเวลาหนึ่งๆ ท่านต้องสะสมปัจจัยในการเลี้ยงชีพไว้เผื่ออนาคต อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใดจึงจะพอประมาณ					
2.12 ท่านประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัด ตามกำลังความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาอาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง					
2.13 ท่านเรียนรู้และมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพตามเป้าหมายที่กำหนด					
2.14 ท่านแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาชีพกับบุคคลอื่นและยินดีให้ความช่วยเหลือแนะนำบุคคลอื่น					
2.15 ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้ มีความสำเร็จและได้เกื้อกูลช่วยเหลือผู้อื่น					

ความสำเร็จของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	ระดับการดำเนินการ/ปฏิบัติ				
	1	2	3	4	5
3. ชุมชนพอเพียง					
3.1 บุคคลในชุมชนเข้าใจและศรัทธาในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.2 มีผู้รับผิดชอบและแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ในการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ					
3.3 มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่เข้มแข็ง					
3.4 มีแกนนำและเครือข่ายเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง					
3.5 มีคู่มือการขับเคลื่อนและการปฏิบัติตามปรัชญาเของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.6 จัดบรรยากาศในชุมชนเอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติอย่างพอเพียง					
3.7 ชุมชนมีค่านิยมร่วมของชุมชนในการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.8 ชุมชนมีกองทุนและแหล่งเงินทุนเพื่อดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.9 แกนนำมีความรู้และทักษะการขยายผลการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.10 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน					
3.11 หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านพอเพียง น่าอยู่และมีความสุข					
3.12 มีองค์ความรู้การขับเคลื่อนและปรับปรุงพัฒนาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง					

(แบบ 9)

แบบประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

<u>คำชี้แจง</u> 1. แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ที่ที่พัฒนาขึ้นในชุมชนเป้าหมาย ว่ามีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ในภาพรวมได้เพียงใด

2. แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 สอบถามความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

3. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในชุมชนภาคอีสานตอนใต้

4. ให้อ่านคำชี้แจงเพิ่มเติมในแต่ละตอนก่อนทำการประเมิน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ให้กาเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้ารายการที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ☐ น้อยกว่า 25 ปี ☐ 25-50 ปี ☐ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป

3. ภูมิลำเนา

☐ ในชุมชนเป้าหมาย ☐ นอกชุมชนเป้าหมาย

4. สถานภาพผู้ประเมิน

☐ ผู้รู้ ☐ ผู้ปฏิบัติ/หัวหน้าครัวเรือน

☐ ผู้เกี่ยวข้องทั่วไป/สมาชิกครัวเรือน/ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ตอนที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์

ให้ท่านพิจารณาว่า เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์และเงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้มากน้อยเพียงใด แล้วกาเครื่องหมาย ✓ในช่องทางขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน กำหนดระดับความเป็นไปได้ 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุด
4 หมายถึง มีความเป็นไปได้มาก
3 หมายถึง มีความเป็นไปได้ปานกลาง
2 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อย
1 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

2.1 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเป้าประสงค์

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
เป้าประสงค์ : กำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ 3 เป้าประสงค์ 40 คุณลักษณะที่พึงประสงค์					
1) บุคคลพอเพียง ให้คนในภาคอีสานตอนใต้มีคุณลักษณะดังนี้					
(1) รับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
(2) มีเหตุมีผล					
(3) รู้จักพอ รู้จักประมาณ					
(4) รอบคอบ ไม่ประมาท					
(5) รอบรู้และเรียนรู้					
(6) ประหยัด ซื่อสัตย์					
(7) อดทน ขยันหมั่นเพียร					
(8) มีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม					
(9) รู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
(10) รักอิสระ รักสามัคคี					

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
(11) ประมาณความต้องการของตนและครอบครัวได้					
(12) เห็นช่องทางในการเลี้ยงชีพและจัดการเป็น					
(13) รักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด					
(14) เรียนรู้จากการประกอบอาชีพ					
(15) มีความสุขและพอใจที่ได้ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2) ครอบครัวพอเพียง ให้ครอบครัวภาคอีสานตอนใต้มีลักษณะดังนี้					
(1) บุคคลในครอบครัวรับรู้ เข้าใจ ศรัทธาและพอใจที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
(2) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล					
(3) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรู้จักพอ รู้จักประมาณ ไม่คิดหรือทำการใหญ่เกินตัว					
(4) บุคคลในครอบครัวเป็นบุคคลรอบคอบ ไม่ประมาท					
(5) บุคคลในครอบครัวเป็นคนดีมีคุณธรรม					
(6) บุคคลในครอบครัวเป็นคนมีความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้					
(7) บุคคลในครอบครัวยอมรับและเชื่อฟังหัวหน้าครัวเรือน					
(8) บุคคลในครอบครัวเป็นคนประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร					
(9) บุคคลในครอบครัวมีสติ มีปัญญา ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม					
(10) บุคคลในครอบครัวเป็นคนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
(11) บุคคลในครอบครัวเป็นคนรักอิสระ รักสามัคคี					
(12) บุคคลในครอบครัวรักอาชีพและประกอบอาชีพที่ตนถนัด					
(13) บุคคลในครอบครัวพอใจในอาชีพและเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ					

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
3) ชุมชนพอเพียง (1) คนในชุมชนเข้าใจ ศรัทธาและดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
(2) คนในชุมชนมีค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
(3) ชุมชนมีโครงสร้าง แกนนำและเครือข่ายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจน					
(4) ชุมชนมียุทธศาสตร์และแผนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของชุมชนที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ					
(5) ชุมชนมีคู่มือในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
(6) ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งและเข้าถึงได้สะดวก					
(7) ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือนให้ความสำคัญ สนับสนุน สร้างโอกาสในการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
(8) ชุมชนมีกองทุน ศูนย์และการจัดการปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพ					
(9) ผู้นำชุมชน แกนนำเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้และทักษะในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ					
(10) ผสมผสานกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน					
(11) คนในชุมชนรู้รักสามัคคี รู้จักแบ่งปันเสียสละและมีความสุข					
(12) สร้างความรู้ใหม่และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง					

2.2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
1) ยุทธศาสตร์การสร้างความพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน เป็นกลุ่มกลยุทธ์เชิงรุกที่ได้จากจุดแข็งของครอบครัวและชุมชนกับโอกาสภายนอกที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
(1) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง จัดทำแผนชุมชนพอเพียง โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จ ยุทธศาสตร์และทางเลือกเฉพาะของแต่ละชุมชนและกลไกในการขับเคลื่อนแผนโดยให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน					
(2) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง โดยสร้างค่านิยมร่วมพอเพียงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ จัดอบรมและสอนแนะอย่างทั่วถึงกำหนดธรรมเนียมการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน					
(3) กลยุทธ์แผนชุมชนพอเพียง จัดทำแผนชุมชนพอเพียง โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่เป็นความสำเร็จ ยุทธศาสตร์และทางเลือกเฉพาะของแต่ละชุมชนและกลไกในการขับเคลื่อนแผนโดยให้ชุมชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผน					
(4) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง โดยสร้างค่านิยมร่วมพอเพียงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ จัดอบรมและสอนแนะอย่างทั่วถึงกำหนดธรรมเนียมการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน					
(5) กลยุทธ์เกษตรทฤษฎีใหม่นำความพอเพียง โดยใช้เกษตรทฤษฎีใหม่นำการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและขยายเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ เครือข่ายพอเพียง					
(6) กลยุทธ์การสร้างความรู้และค่านิยมพอเพียง โดยสร้างค่านิยมร่วมพอเพียงทั้งระดับครอบครัวและชุมชน ผู้นำครอบครัวเป็นผู้นำในการเรียนรู้ จัดอบรมและสอนแนะอย่างทั่วถึงกำหนดธรรมเนียมการปฏิบัติและปฏิบัติอย่างพอเพียงทั้งครัวเรือนและชุมชน					
2) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติจริงตามสภาพจริง					
(1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงตามสภาพจริง โดยเพิ่มอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการขับเคลื่อนตามสภาพจริงตามแนวการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จัดทำคู่มือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สร้างบรรยากาศความพอเพียง ดำเนินชีวิตและปฏิบัติจริงตามสภาพจริงและการสร้างชุมชนน่าอยู่					

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
(2) กลยุทธ์การปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ ปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการปฏิบัติจริง การเก็บออมและการแบ่งปัน การประกอบอาชีพจริงด้วยตนเองและการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง การกำหนดและสร้างพฤติกรรมพอเพียง การประกอบอาชีพแบบครบวงจร ให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติและปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่อง					
(3) กลยุทธ์หมู่บ้านอีสานพอเพียง ใช้คติธรรมอีสานสอนความพอเพียง สอดแทรกกิจกรรมพอเพียงในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม จัดมหกรรมพอเพียงในวันเข้าพรรษา และวันเฉลิมพระชนมพรรษา กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สื่อสารเศรษฐกิจพอเพียงทางวัฒนธรรมและประกาศเกียรติคุณหมู่บ้านอีสานพอเพียงตัวแบบ					
(4) กลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายบุคคลพอเพียง วิทยุชุมชน สื่อท้องถิ่นและสื่อภายนอก					
3) ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและสร้างภูมิคุ้มกัน					
(1) กลยุทธ์สร้างความพอเพียงด้วยตนเองสร้างและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงในครัวเรือนโดยการร่วมกำหนดค่านิยมร่วมพฤติกรรมการปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็ง ความอบอุ่นในครัวเรือน ผู้นำทำให้ดู บ่มเพาะและสืบสานวัฒนธรรมพอเพียงในของครัวเรือน ยอมรับคำติชมและและปรับปรุงพัฒนาด้วยตนเอง					
(2) กลยุทธ์การสร้างผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง เลือกและพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มบทบาทหน้าที่ผู้นำ เยี่ยมบ้านผู้นำ สร้างการยอมรับและสร้างผู้นำต้นแบบ ทั้งระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชน					
(3) กลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง ขับเคลื่อนตามความเข้มแข็งของชุมชน ให้ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแกนนำพอเพียง จัดตั้งและพัฒนากลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มพอเพียงตั้งธนาคารเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นคลังปัจจัยการผลิต สร้างพฤติกรรมพอเพียงด้วยภูมิปัญญาอีสาน จัดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นนคลังปัญญา จัด OTOP หมู่บ้านเป็นตลาดชุมชน					

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
(4) กลยุทธ์การเสริมแรงด้วยความสำเร็จ ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนและความสำเร็จเป็นแรงจูงใจ ให้มีความกระตือรือร้นและกำลังใจในการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการประกาศและเผยแพร่เกียรติคุณบุคคลและครอบครัวพอเพียง การจดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญา การสร้างความภาคภูมิใจในงาน การรับฟังคำติชมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
(5) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน ดำเนินการโดยการสื่อสารความพอเพียงที่ถูกต้องแก่ชาวบ้าน ป้องกันกระแสบริโภคนิยมทุนนิยมจากภายนอกจากภายใน ให้ตัวอย่างและทางเลือกความพอเพียงผ่านสื่อบุคคล สื่อวิทยุชุมชน เพลง ศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน สร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอีสานและสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับกระแสการพัฒนาจากภายนอก					

2.3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเงื่อนไขความสำเร็จ

รายการยุทธศาสตร์	ระดับความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1
เงื่อนไขความสำเร็จ : กำหนดเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ประสบความสำเร็จ 3 เงื่อนไข ดังนี้					
1) เงื่อนไขความต้องการทำความดีเพื่อในหลวง ชาวอีสานตอนใต้มีต้องมีโอกาสรับรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ความวิริยะอุตสาหะและพระอัจฉริยภาพขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและต้องการทำความดีเพื่อแสดงออกซึ่งความจงรักภักดี					
2) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม ชาวอีสานตอนใต้ยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมอีสาน เคารพผู้ใหญ่ รักบ้านเกิด ยึดปฏิบัติตามจารีตประเพณี เชิดชูพระสงฆ์ ครูและปราชญ์ชาวบ้าน					
3) เงื่อนไขการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเอง ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วม การยืนหยัดพึ่งตนเองและด้วยความภาคภูมิใจในตนเองของชาวอีสาน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับกลยุทธ์การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	พลโทยุทธนา หาระบุตร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์-บริหารรัฐกิจ)
	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์-การเมือง การปกครอง)
	พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสถาบัน
	พระปกเกล้า
	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
	(หลักสูตรพิเศษ รุ่นที่ 2)
	หลักสูตรชั้นนายร้อยทหารช่าง
	หลักสูตรศิษย์การบินทหารบก
	หลักสูตรการยิงจรวดจากอากาศยาน
	หลักสูตรชั้นนายพันทหารช่าง
	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 59
ประสบการณ์การทำงาน	นักบินตอนการบิน กองพลทหารราบที่ 3
	นักบินตอนการบิน กองทัพภาคที่ 2
	ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายข่าวกรอง กองพลทหารราบที่ 6
	หัวหน้ากำลังพล กองพลทหารราบที่ 6
	รองผู้อำนวยการกองการกำลังพล กรมเสมียนตรา
	ฝ่ายเสนาธิการ ประจำผู้บัญชาการทหารบก
	ตุลาการศาลทหาร กรุงเทพ
	ตุลาการศาลทหารกลาง กรมพระธรรมนูญ
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน	เลขาธิการมูลนิธิ 5 ธันวามหาราช อาคารเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร